

Svenska kyrkan

Kyrkomötet 2000

Anföranden

Kyrkomötet 2000, anföranden

Anföranden vid Kyrkomötet 16-19 maj och 19-22 september 2000 utskrivna av *Magdalenas kontorservice* från bandupptagningar. Reservation för felhörning och ord som ej kunnat tydas. Utskriften är ej redigerad och anförandena kan därför ej citeras från denna utskrift. För detta hänvisas till originalbandupptagningen och videoupptagningen. Den senare finns tillgänglig på alla stiftskanslier.

Kyrkomötets beslut återfinns i Kyrkomötets protokoll.

Kyrkomötet
2000:1, anföranden

Tisdagen den 16 maj

1 § Inledningsanförande

ORDFÖRANDEN:

Eders majestäter! Herr statsråd! Fru landshövding! Magnifice rektor! Vördade biskopar! Valda ledamöter av Kyrkomötet! Ärade gäster! Jag ber att få hälsa er alla varmt välkomna till det första Kyrkomötet efter genomförandet av nya relationer mellan staten och Svenska kyrkan.

Den reform som vid sista årsskifte genomförts har med rätta kallats historisk. Det torde också vara riktigt, att ingen relationsförändring mellan stat och kyrka tidigare genomförts i positiv samverkan mellan parterna. En lång och genomgripande process har slutförts och nu riktas blicken framåt.

Svenska kyrkan vill, sida vid sida med övriga kristna trossamfund i Sverige, samverka i den givna kallelsen att predika evangelium i det svenska folket, till nåd och frälsning för alla människor. Vårt ansvar är gemensamt i ödmjukhet och ekumenisk öppenhet.

Svenska kyrkan har också ett vidare ekumeniskt arv att förvalta. Med våra nordiska systerkyrkor har vi sedan lång tid ett speciellt varmt och nära samarbete. Genom Lutherska världsförbundet har vi, alltsedan dess bildande i Lund 1947, en alltmer förtätad gemenskap med lutherska systerkyrkor i Europa och övriga världen. Den gamla samverkan mellan Svenska kyrkan och Church of England har genom Borgåöverenskommelsen breddats och fördjupats att gälla de anglikanska kyrkorna i Storbritannien och Irland och de lutherska kyrkorna i Norden och Baltikum. Kyrkornas världsråd har alltsedan det ekumeniska mötet i Stockholm 1925 en av sina rötter i Sverige. Svenska kyrkan har uttalat en särskild ekumenisk förpliktelse i sin samverkan med Kyrkornas världsråd och dess regionala organ. Bilaterala dialoger har inneburit en fördjupad samverkan på olika plan. Svenska kyrkan vill gå mot framtiden i ekumenisk öppenhet.

Svenska kyrkans historia har under gångna sekler inneburit ett särskilt band till staten innebärande ett ömsesidigt ansvar. I tacksamhet för vad historien givit får vi nu se fram emot en annan gestaltning av kyrkans samhällsansvar. I reflektionen över kyrkans och statens inbördes påverkan av varandra framstår det inte alldeles självklart vem som är subjekt och objekt. Uppsalaprofessorn Harald Hjärne formulerade en gång en historikers syn på statens problematik med orden: ”All politisk makt alstras och uppehålls i längden av uppoffring, ej av enskild eller samfällid egennytt. De etiska normer som framstår som självklara förutsättningar för allt livskraftigt statsliv grundar sig i det svenska samhället i överväldigande grad på kristna värderingar.

I framtidens samhälle, där sekulariseringen är ett framträdande drag, måste den gemensamma värdegrunden växa fram i en process där samhälle och kyrka bidrar ömsesidigt. Kyrkans uppgift i den processen är kanske inte främst predikantens utan mera medvandrarens. Kyrkan inser faran och frestelsen att tala för rättvisa utan ödmjukhet. Svenska kyrkan vill gå mot framtiden i ett öppet samtal med samhället.”

I augsburgska trosbekännelsens artikel sju sägs det: ”Kyrkan är de heligas samfund.” Detta begrepp är en översättning av latinets *communium sanctorum*, som är dubbelydigt på ett sätt som svenskan inte riktigt förmår återge. Det betyder både de

heligas gemenskap och delaktigheten i det heliga. Kyrkan är en gemenskap av människor förenade av att de har delaktighet i det heliga som Gud ger. Det är därför inte en merit utan en gåva att tillhöra kyrkan. De heliga är inte de felfria utan de som Gud har helgat.

Det finns en bred enighet i den svenska kyrkan att beteckna henne som öppen folkkyrka. Kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan är alltid relaterad till dopet, antingen i den meningen att den enskilde genom dopet fått en tillhörighet till kyrkan eller att tillhörigheten syftar till ett kommande dop. Dopet är ett nådeserbjudande och till sin karaktär alltid inkluderande och aldrig utestängande. Kyrkans öppenhet hör samman med att den gestaltas som ett nådessamfund. Kyrkans öppenhet innebär att Svenska kyrkan inbjuder alla att tillhöra henne och dela hennes gemenskap. Ingen är utestängd. Tillhörigheten bestäms inte av den personliga bekännelsen utan av att Gud i sin nåd kallar och inbjuder varje människa. Det är fråga om evangeliets öppenhet. Svenska kyrkan vill gå mot framtiden som en öppen folkkyrka.

Men öppenheten fordrar ett fast centrum. Öppenhet i allt ekumeniskt arbete bygger på medvetenhet om den egna kyrkans identitet. Öppenhet mot samhället har ett grundläggande *credo* som förutsättning för samtalet kring den etiska hållningen i ett ständigt föränderligt samhälle. Öppenhet i folkkyrkan förutsätter en fast förankring i Guds förutsättningslösa nåd.

Det finns en egendomlig kluvenhet i vår livserfarenhet. Existentiellt har vi både upplevt tillvarons fortsatta tragik och mänsklighetens sällsamma öde att inte låta sig besegras av kärleken. Samtidigt kan vi ibland känna hur ”den kärlek som går genom världen” uppenbarar en strimma av gudsnärhet. Att i den kluvna världen orka leva i en öppenhet fordrar visshet om den gudsnärhet som aposteln Paulus uttrycker i orden: ”Ty jag är viss om att varken död eller liv, varken änglar eller andemakter, varken något som finns eller något som kommer, varken krafter i höjden eller krafter i djupet eller något annat i skapelsen skall kunna skilja oss från Guds kärlek i Kristus Jesus, vår Herre.” Svenska kyrkan vill gå mot framtiden i Jesu namn!

Jag förklarar Kyrkomötet år 2000 för öppnat.

2 § Hälsningsanföranden

Ärkebiskop KG HAMMAR

Ers majestäter! Kära vänner! I samband med påskdagens högmässa i Uppsala domkyrka påbörjades en pilgrimsvandring som ska vara i fyra månader, 200 mil. Denna morgon bryter pilgrimerna upp från Stjärnholms stiftsgård i Strängnäs stift och vandrar vidare. De har hittills varit i Stockholm, i Visby stift, Härnösands och Luleå stift. De vandrar för att ge oss ett tecken, ett tecken på uppbrott, ett tecken på frihet. De vill göra det i solidaritet med alla dem som tvångsmässigt måste bryta upp. De vill vara ett tecken på att skrankor mellan människor kan nedbrytas. De vill vara en öppen ekumenisk gemenskap, som det är lätt att ansluta sig till för människor längs vägen. De vill att vi ska få hjälp att återvinna långsamhet och tystnad, vandra med lätt packning, lättare packning.

Och när vi nu är på väg in i en ny tid, så är frågan hur vi kan få en lättare packning. Vad är det vi bär med oss? Vi bär med oss en trostradition till uppmuntran, stöd och vägledning. Men vi bär också med oss det som är en börda, det som leder till tvång och ofrihet. Vi står i sammanhang som innebär en kultur, en historia med både ljus och mörker.

Det specifikt kristna är att livet sker på nåd, att vi inte förtjänar Guds kärlek utan att vi är oförtjänta mottagare av den. Att Gud för Kristi skull ständigt erbjuder oss en

ny och frisk relation, ger oss möjlighet till uppbrott, ständig nystart, lämnar bakom oss, går med lättare steg, med lättare packning.

Men vi förväntas inte vara passiva mottagare av en sådan relation och en sådan nyskapelse. Det ligger en förväntan på oss att vi ska gå till mötes, att vi ska våga sätta namn på smärta och övergrepp. I bergspredikan säger Jesus: "Om du bär fram din gåva till altaret men där drar dig till minnes att din broder har något otalt med dig, så lägg ner din gåva där vi altaret och gå först och försona dig med honom. Kom sedan tillbaka och bär fram din gåva." Men om den broder och den syster som vi försyndar oss mot inte längre finns inom räckhåll, inte ens finns i livet, och om det inte var jag personligen som försyndade mig, om det var människor samhöriga med mig i en och samma trostradition men som jag likväl inte kan ta personligt ansvar för – hur gör jag då? I Kristi kyrka är de här frågorna många. Det finns en vilja att se med klarare ögon och gå med lättare packning hos oss alla idag.

Men vad gör vi med skuggorna, med de mörka sidorna, de svarta hålen? Kyrkofärderna som gav oss de mest sublimes tankar om det gudomliga mysteriet och hemligheten med Jesus, de bidrog också till en förtryckande kvinnosyn och ett kroppsförakt som har varat genom århundraden. Högmedeltiden, som gav oss den kristna högkulturen både på insidan och på utsidan och som vi fortfarande gläder oss åt också i denna stad, skapade också motbilder: getton, förföljelser av oliktankande inom kyrkan, av judar och muslimer, med förödande konsekvenser. Det var korstågens tid, det var inkvisionens tid.

Och reformationen med Martin Luthers sköna koncentration på nådens primat, trons rättfärdighet och bibelordets klarhet, men som också använde ord om judar och muslimer som ingen kristen mun skulle kunna uttala. En reformation som gav oss i arv motbilder av dem som tänkte annorlunda, som innebar: katoliker och baptister, de är en del av mörkrets gärningar. Vår egen Laurentius Petri, som vi gläds åt därför att han hjälpte oss att bevara det allmänkyrkliga arvet och gav oss en kyrkoordning som vi är glada och stolta över, han kunde också avskeda den präst som döpte en "tattarunge" och förbjöd sina präster att ha något med "det gudlösa paket" att göra. Det var de vi kallar zigenare, resandefolk eller romer.

"Guds Israel" i Sverige, ett enhetssamhälle och en kristen enhetskultur efter högmedeltida föredöme. Men också häxprocessernas tid, en stundom fanatisk förföljelse av allt som var annorlunda. Till exempel den samiska kulturen och religionen. Av allt som utmanade och ifrågasatte. Till exempel den framväxande naturvetenskapen. Det var de hårda bestraffningarnas tid. Det var risets och bålets och bilans pedagogik - allt i Guds namn.

Och missionens glädjetid och blomstringstid, detta att få vara vittne åt det viktigaste av allt. Ut i världen och berätta om Jesus! Bygg sjukhus och skolor! Men hur lätt blev inte missionsföretaget en integrerad del av kolonialismens och imperialismens segertåg över världen. Världen blev ofta betraktad med snävt västerländska glasögon utan förståelse för inhemsk kultur och människors lokala traditioner.

Så blev kyrkan intrasslad i maktstrider, strategiska val, för att påverka och få del av makt. Ett dubbelseende när det gällde människors felsteg, ett blundande för överhetens och de mäktigas men en örnblick när det gällde småfolkets. En mammons dominans i prioriteringar på kärlekens bekostnad. Fråga de livegna, fråga statarna. Eller också naturen, arterna. En tystnad inför människors lidande, människor i fångelser, människor på anstalter, en oförmåga att identifiera sig med de utsatta, till exempel psykiskt sjuka och handikappade. En kyla inför människor som bär på en minoriteternas läggning, till exempel i sexuellt avseende. En tystnad som många gånger kunde motiveras teologiskt: Gud hade ju inrättat två regementen. Det gällde att inte sammanblanda, att inte lägga sig i.

Så stiger ett *kyrie eleison* upp inte bara ur våra egna liv utan också ur vår kyrkas, vår trostraditions hela sammanhang. Hur ska vi leva med detta? Hur ska vi kunna vandra vidare in i det tredje årtusendet som vittnen om Guds kärlek och försoningens hemlighet? Hur kan vi bli pilgrimer på livets stig med lättare packning?

Vi kan och vi får hjälpa varandra. Den romerska kyrkans överhuvud har varit inspiration för alla kristna över hela världen genom sin vilja att göra upp med oförrätter som gjorts i Guds och kyrkans namn. Inte minst hans resa till det heliga landet i mars månad kommer att bära rik frukt. Men en kyrkas uttryckssätt är inte självklart en annans. Vi ser inte på samma sätt hela kyrkans folk genom generationerna samlade i en enda person.

Det som skett i det förflutna kan inte göras ogjort. Det kommer för alltid att vara en del av vår historia. Ingen av oss som lever idag kan heller personligen göras ansvarig för det onda som gjorts i gångna tider. Men vi har att anstränga oss, att överbygga och hela också nedärvt främlingskap. Vi vet hur lätt historiskt begångna oförrätter blir en del av människors identitet i dag. Vi är kanske själva bärare av sådana identiteter. Jag är den förorättade, jag är den som man har kränkt. Även om det har handlat om historia, tradition eller kanske till och med legender.

Att försonas är att skapa relationer där sådana är och har varit avbrutna. Att ge sig in i en försoningsprocess är att söka vägar till läkedom och ny gemenskap och bära den smärta som medvetandet om det förflutnas mörka avgrunder medför.

Ett första steg i en sådan process är alltid kunskap, medvetenhet om vad historien bär på, ansträngning att försöka förstå och inte försvara och absolut inte dölja. Förstå både dem som förorättat och dem som blivit förorättade. Det handlar om att undvika en ensidig läsning av vårt förflutna. Det handlar om att inse att ingen av oss kan hänvisa till en tid då kyrkan var en fläckfri spegel av Guds kärlek, då människor trodde rätt och handlade kärleksfullt som en naturlig frukt av en rätt tro. Det handlar om att inse att mycken kärlekslöshet skett för att kristna människor trott att det var Guds vilja, att den rätta tron krävde förnekelse, förföljelse, till och med utträdning.

Svenska kyrkan är inne i många processer som syftar till försoning och ny gemenskap. Den lutherska världen har tillsammans med den romersk-katolska kyrkan kommit fram till att vi har en grundläggande samsyn på Guds rättfärdiggörande gåva i Kristus och att därför fördömelserna från reformationstidevarvet inte gäller idag. Ett fördjupat men också smärtsamt teologiskt arbete om kyrkans relation till det judiska folket har ägt rum och kommer att presenteras vid Kyrkomötets septembersession och läggas fram för beslut nästa år. För att bearbeta Svenska kyrkans relation till romerna har ett studiematerial tagits fram, och det publiceras i Mitt i församlingen i denna månad. I samband med Riksmötet i Göteborg kommer en särskild gudstjänst att äga rum på temat försoning och ny gemenskap med romerna. Och vi arbetar på Svenska kyrkans relation till samiska folket, inte minst med det samiska rådet i Svenska kyrkan som pådrivande kraft. Den frågan är aktualiserad i en motion till vårt Kyrkomöte. Också många andra dialoger syftar till förnyade relationer där vi bär på arv av främlingskap.

Vad innebär då en historisk klarsyn för vår identitet idag? Det är ingen enkel fråga, och jag ska undvika att antyda ett enkelt svar. Vi kan också ställa frågan så: Vad kommer kommande generationer att anklaga oss för? För vad i vårt handlande, vårt prioriterande, i vår tolkning av vad kristet lärjungaskap innebär kommer de att känna sorg och söka försoning? Finns det vägar idag att undvika att framtiden får så mycket att be om ursäkt för, skämmas för, be om förlåtelse och försoning för?

Här är nu vi och längtar efter en lättare packning, en packning som gör mig och dig fri. Fri att tjäna, fri att vittna, fri att vara.

Rector magnificus BO SUNDQVIST:

Eders majestäter! Mina damer och herrar! Tillåt mig först uttrycka den glädje det är för Uppsala universitet var gång vi har förmånen att se universitetets förste hedersmedlem, hans majestät konungen, tillika med hennes majestät drottningen i detta hus! Så även vid detta tillfälle, om än värskapet för dagen är Svenska kyrkans. Likaledes ser universitetet med glädje statsrådet Thomas Östros på besök.

”Sanningen skall göra eder fria” tyckte en studentkårsordförande att det skulle stå över ingången till denna aula när huset byggdes. Det lär ha varit en herre vid namn Nathan Söderblom. Som ärkebiskop skulle han till mycket annat komma att bli universitetets prokansler med tiden. Nu blev det som vi vet ett annat ord, inte från den Heliga Skrift, som högs in. Jag hoppas att detta ska förstås, om uttrycket tillåts, rätt, när nu denna församling för första gången samlats just här.

Universitetet är ju otvetydigt en kyrkans dotter men knappast Svenska kyrkans. Kanske man kan kalla dem systrar, eftersom de återuppstod samtidigt efter reformationstidens omvälvningar. Relationerna mellan Svenska kyrkan och universitetet har varit nära, en lång tid i närapå lika hög grad som Svenska kyrkans och statens var det. De sista formella banden mellan universitetet och Svenska kyrkan klipptes för knappt 20 år sedan, när den praktiska prästutbildningen löstes från teologiska fakultetens ansvarsområde.

Men arvet och traditionerna ger ständigt sina påminnelser. Till det påtagliga och väl synliga hör ju att Svenska kyrkans, ärkestiftets och universitetets färger är de samma: guld och rött.

Det kan synas märkligt, emellertid, att Svenska kyrkans kyrkomöte nu genast efter de ändrade relationerna till staten ska samlas i universitetet. Men allt går igen. När Svenska kyrkan trädde fram efter reformationsskedet med Uppsala möte år 1593, skedde detta i lokaler som brukats av det medeltida universitetet och där snart det återupprättade universitetet 1595 skulle få sitt första universitetshus, Carolinska Akademien. Så benämnd efter hertig Karl.

Jag hälsar deltagarna i Kyrkomötet välkomna till det nuvarande universitetshuset invigt år 1887.

Biskop em. HORST HIRSCHLER:

Königliche Majestäten! Hohe Synode! Brüder und Schwestern in Christus! Es ist mir eine Ehre un ein Vergnügen, dass ich Ihnen zu dieser Ihren wichtigen Synode die Grüsse der Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche Deutschlands und der Evangelischen Kirche in Deutschland auch in Namen von Frau Pastorin Hoepfner aus Magdeburg überbringen kann.

Wir verfolgen mit grossem Interesse, in welcher Weise die Schwedische Kirche Ihr Verhältnis zum Staat und Ihre Stellung in der Gesellschaft neu ordnet. Seit vielen Jahren haben wir gute Beziehungen zwischen unseren Kirchen. Ich erinnere an die regelmässigen Gespräche zwischen der Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche in Deutschland und den nordischen Kirchen, an die regelmässige Teilnahme eines Ihrer Bischöfe an der Lutherischen Bischofskonferenz. Ich denke an die Zusammenarbeit im Nordisch-Deutschen Kirchenkonvent. Und ich erinnere mich mit Freude an die gegenseitigen Besuche. Vor vier Jahren habe ich bei solch einem Besuch hier in Uppsala in der Domkirche predigen dürfen.

Wir haben bei solchen Gesprächen viel über Porvoo, öfters über die Gemeinsame Erklärung zur Rechtfertigungslehre und manchmal über die Aufgabe der Kirchen in Europa gesprochen. Aber wir haben auch sehr oft über de neue Verfassung der schwedischen Kirche geredet.

Und dabei war es nützlich, dass wir unsere Erfahrungen aus Deutschland berichten konnten. Wir haben ganz gute Erfahrungen gemacht, und es ist gut, wenn es ein unabhängiges partnerschaftliches Miteinander zwischen Kirche und Staat gibt. Wir haben Ihre drei Grundsätze, die Sie Ihrer neuen Verfassung zugrunde gelegt haben, sehr eingeleuchtet: evangelisch-lutherisch, landesumfassend und demokratisch.

In einer Zeit, die durch eine Art Patchworkreligiosität geprägt ist, - jeder nimmt sich aus dem religiösen Supermarkt, was er brauchen kann – ist es gut, eine gemeinsam verabredete und festgehaltene evangelisch-lutherische Identität zu haben. Und unsere Kirchen haben immer Wert darauf gelegt, ökumenisch zu sein. Aber gerade dann ist die konfessionelle Erkennbarkeit eine notwendige Grundlage für die Gespräche.

Wir haben es jetzt bei der Arbeit an der Gemeinsamen Erklärung zur Rechtfertigungslehre – bei der Erzbischof Hammar im entscheidenden Ausschuss beim LWB den Vorsitz hatte – gemerkt, wie wichtig und hilfreich für die Offenheit die gemeinsame Bindung an die Confessio Augustana ist.

Die schwierige Frage ist ja, wie lässt sich eine Stellung der Kirche als landesumfassende Kirche – wir sagen Volkskirche in Deutschland, die ein hervorgehobener Partner des Staates sein soll – in den Zeiten verstärkter Säkularisierung halten. Wird die Kirche nicht doch bald zu einer Gruppe unter anderen werden? Da ist nach unserer Erfahrung heute nichts mehr selbstverständlich. Da muss man immer kämpfen! Um es an einem Beispiel zu sagen: In zwei wochen beginnt in Hannover, wo ich herkomme, die EXPO 2000, die Weltausstellung. Schweden ist auch dabei. Das Thema ist: Mensch, Natur, Technik. Wir haben überlegt, was tun wir als christliche Kirchen dort? Ich habe gesagt: Bei uns steht die Kirche im Dorf und in jeder Stadt die Kirche in der Mitte, am Markt. Deshalb stellen wir eine Kirche, einen ökumenischen Christuspavillon in die Mitte, neben den deutschen Pavillon. Das ist gut für die Menschen.

Die Widerstände die es dann gab, die waren hochinteressant. Die älteren Verantwortlichen für die EXPO sagten zwar: Ja, das kann man sich vorstellen. Die jüngeren Manager der EXPO erklärten: Niemals! Einer sagte mir in einer Diskussion: "Herr Bischof, ich werde alles tun, um das zu verhindern. Da muss ein Sea-life-Center hin, ein grosses Aquarium. Da müssen Delphine springen, aber keine Pastoren. Sea-life-Center ist für Menschen viel attraktiver." Ich sagte: "Sie können doch bei dem Thema 'Mensch, Natur, Technik' die Gottesbeziehung des Menschen nicht einfach ausklammern. Der Mensch ist unheilbar religiös. Sie müssen das mitbedenken. Die Kirche gehört auf den Markt." Es überzeugte überhaupt nicht.

Und wenn der Herr nicht, wie beim Profeten Jona einen Wurm gesandt hätte, der die Terebinte den schattenspendenden Baum des Jona stach, so dass er verdorrte, dann wäre das nicht gelungen. Man muss kämpfen, und braucht Gottes Freundlichkeit. So aber hatte die internationale Finanzgruppe, die das Sea-life-Center bauen wollte, durch Gottes Güte für kurze Zeit Schwierigkeiten. Da haben wir noch einmal offensiv mit der Leitung der EXPO geredet. Und nun steht da ein moderner ökumenischer Christus-Pavillon aus Glas und Stahl mit einer wunderbaren Christusdarstellung aus dem 12. Jahrhundert.

Es kommt jetzt freilich darauf an, was wir da inhaltlich machen, ob wir in den stündlichen Andachten und Gottesdiensten unsere christliche Botschaft so sagen können, dass sie die Menschen des 21. Jahrhunderts im Herzen erreicht. Und die besondere Aufgabe ist dabei, die jungen Menschen heute zu erreichen.

Wir wünschen der schwedischen Kirche Gottes Segen für ihren neuen Weg und dass die Christusbotschaft allen Menschen hilft. Gott segne Sie!

Revd. ANTHONY CROCKETT:

Your Majesties! President of the Church Assembly! Your Grace! Members of this Synod of the Church of Sweden! Honoured fellow guests! It is my privilege to bring you the greetings of the Anglican churches of the Porvoo communion. As you begin this new stage in your life as the Church of Sweden, the folk church of this land, now formally is desestablished. I speak therefore on behalf of my own church, the Church in Wales, but also the Episcopal Church of Scotland, the Church of Ireland and the Church of England. Of these four churches, as you may know, only the Church of England is still by law established. The Episcopal Church of Scotland was never established. The Church of Ireland was desestablished in 1870 and the Church of Wales in 1920. We all send our greetings and our prayers for God's continued blessing upon you and your church life.

The new Archbishop of Wales, Dr. Rowan Williams, has asked me to bring his personal greetings. He says: "Do let them know that we shall think of them as, if possible, even more of a sister church following desestablishment. We look forward", he says, "to future collaboration as we work together for the establishment of God's kingdom".

The message of the desestablished Anglican churches, of the Celtic friends of the British isles, is the bold proclamation that whatever the prophets of doom may say there is life after desestablishment. The Lord provides for the Lord's church all the graces necessary, and our experience bears witness that you will have no fear. For the church of our Lord Jesus Christ is not dependant for its flourishing on formalized links with the state.

The forces of secularization will continue to challenge the church in the West, the church in the British isles particularly, the church too in this land. But where the gospel is preached with conviction, where the sacraments of the new covenant are administered faithfully, there is the Lord in the midst.

Your experience, we are sure, will be that of your disestablished Anglican sister churches, that your links with this nation do not depend upon legal status and privilege but on your relationship with the people and your readiness to minister to them in the name of Him who came not to be served but to serve.

We, then, your Anglican brothers and sisters in England, Scotland, Ireland and Wales pray that God will continue to pour God's blessing on you, the folk church of this land, and to give you all the graces you need to face the challenges that lie ahead in hope and in confidence, in God's good favour for you.

May I say in my own language: May God bless you and keep you in his service. Amen.

Missionsföreståndare KRISTER ANDERSSON:

Ers majestäter! Ordförande och ledamöter av Kyrkomötet! Bröder och systrar i Kristus! I bestsellern för ett par år sedan, *De små tingens gud*, av den indiska författarinnan Arundhati Roy beskriver hon kanske mera i en bisats och inom parentes än som ett huvudtema i boken, hur såväl en delstat i Indien som enskilda människor blir kristna. Hon skriver om en kristen av hög kast som kristendomen hade sipprat in i likt te ur en tepåse. Så tänker jag mig kristen tros kommande och intåg i vårt land.

Först med romersk-katolska kyrkan, där vi snart firar ett minne i Husaby från den tiden, och sedan under ett halvt millennium genom Svenska kyrkans omfattande verksamhet. Svenska kyrkans roll historiskt är oomstridd i vårt land. Genom tålmodigt och uthålligt församlingsarbete, genom skolväsende och kultur, har sipprandet pågått och nått ut i rikets alla hörn och samhällsfunktioner. Det är ett enormt missionsarbete

som vi tillsammans har anledning att tacka Gud för. I det finns både ljusa och mörka inslag, som vi har sagt och hört, men bilden är övervägande ljus.

Nu är tiden en annan, kontexten radikalt förändrad. Och det är inte bara förändringen vid årsskiftet genom kyrkosamfundens förändrade relationer till staten som är orsak till det. Vi är alla medvetna om att kristen tros plats och utrymme - och manöverutrymme - i samhället och bland vårt folk drastiskt förändrats på flera plan. Vi står som kyrkor och samfund inför en gemensam utmaning, kanske större än någonsin tidigare. Missionsuppdraget i en efterkristen kontext är enormt. Nu sker det inte med makt och myndighet, som det kanske skedde tidigare till en del, utan mera med kärlek och nåd som förtecken. Det är det ständiga sipprandet av evangelium till frälsning och försoning, till nåd och upprättelse, som aldrig får upphöra och aldrig kan upphöra så länge vi som kyrkor och samfund är trogna vår kallelse.

Svenska Missionsförbundet har tillsammans med Svenska kyrkan under flera år arbetat med gemensamma frågor om uppdrag och samverkan. Senare i maj kommer en rapport att läggas fram som säkert på olika sätt får kopplingar till såväl Kyrkomötet som vår kyrkokonferens framöver. Avsikten är, liksom med all ekumenisk strävan, att bli starkare tillsammans, att nå längre och att vittna tydligare om ett och samma glada budskap sida vid sida i den gemensamma kallelsen, som Kyrkomötets ordförande så fint uttrycker det.

Från Svenska Missionsförbundet och från de övriga fria samfunden i Sverige vill vi hälsa Kyrkomötet med en önskan om Guds välsignelse, om kärlek och om tålamod. Vi ber att ni ska kunna se, vid varje motion, varje paragraf och votering som ni deltar i, att ni är en del av Guds rikes liv och växt och därmed en del av Guds mission – den som verkar och pågår och ständigt finns mitt ibland oss som ett nådeserbjudande.

Låt sipprandet fortsätta och låt det aldrig tillåtas upphöra!

Biskop ODD BONDEVIK:

Ers majestäter! Ärade gäster! Kyrkomöte! Jag har blivit ombedd att bära fram en hälsning från de nordiska systerkyrkorna. Vi vill tacka för inbjudan att vara med på en historisk begivenhet - det att vi har det första Kyrkomötet i ett nytt årtusende och efter en ny kyrkoordning.

I de nordiska länderna har de lutherska kyrkorna olika förhållande till staten. Men alla kommer att oavsett detta följa utvecklingen i Sverige med stort intresse. Det hänger ihop med att vi har gamla historiska band mellan oss och vi har alltid mottagit impulser från varandra. Det betyder, att det som sker i en systerkyrka i Norden angår oss alla.

Vi har alla haft statskyrkor i många hundra år. Någon har en relativt fri ställning till staten medan andra, såsom min kyrka i Norge, framledes har ganska stark politisk styrning genom statskyrkosystemet. Hos oss har vi haft en reformprocess i cirka 30 år med inriktning på större självständighet. Och just nu har vi också en stat-kyrka-kommission som ska avlämna sin inställning om två år. Vi vet att denna kommission är mycket intresserad av de erfarenheter som man gör i Sverige, inte för att vi ska kopiera det svenska systemet – det är inte möjligt eftersom vi har olika traditioner, olika kyrkorätt och många förhållanden som gör att man inte utan vidare kan bara ta över ett system från ett annat land. Men ändå vet vi, att de erfarenheter som görs i Sverige kommer att vara viktiga för oss.

De nordiska kyrkorna har olika förhållanden till staten och kommer också efterhand att få ändrade relationer, men vårt hopp är att vi inte ska få en ändrad relation till folket. I alla våra nordiska länder har vi folkkyrkor, och vi vet alla att våra folk behöver evangelium om Jesus Kristus. Jag tror vi kan märka i våra nationer en större

längtan än tidigare efter något annat än det materiella. Man kan diskutera om det kan kallas en religiös längtan. Jag tror det är det. Men det är en annan form av allmänreligiositet än för 30-40 år sedan. Den gången var allmänreligiositeten ofta en light-utgåva av kristen tro. I dag ser vi att religiositeten har fått en mer sammansatt prägel eftersom vi har fått invandring. Vi har fått impulser från andra livsuppfattningar, andra religioner.

Det betyder att våra kyrkor står i en motsättningsfull situation. När vi nu möter en oklar religiös längtan är det viktigt för oss, att vi inte ger oklara svar. På ett vis måste vår hållning till folket vara fylld av till synes motsatta förhållningssätt. Vi ska vara nära folket - men samtidigt vara nära våra andliga källor i Guds ord och i nådemedlen i övrigt. Vi ska också vara öppna kyrkor - men samtidigt tydliga. Vi ska vara kyrkor som lyssnar - men som också är i stånd att tala klart. Vi ska vara villiga att trösta människor - men också ge dem föda. Det gäller alla våra kyrkor.

Och vi vill då speciellt önska den svenska kyrkan Guds välsignelse, både över kyrkomötets förhandlingar och över den vidare vandringen in i framtiden. Tack.

5 § Hälsning m.m.

ORDFÖRANDEN:

Kära vänner! I dag på förmiddagen försökte jag tala å era vägnar och kanske inte så mycket till er. Kan jag få ta ett ögonblick och tala till Kyrkomötet.

Kyrkomötet är som ni vet Svenska kyrkans högsta beslutande organ, och det beslutar om kyrkoordningen. Och i inledningen till kyrkoordningen sägs det så här: ”En huvuduppgift för kyrkoordningen är att ange de strukturer och beslutsformer som ger de bästa förutsättningarna för Svenska kyrkan att fullfölja sin kallelse. Härtill kommer uppgiften att bevara och stärka enheten och gemenskapen bland dem som tillhör Svenska kyrkan, mellan församlingar och stift och med hela den världsvida kyrkan.”

Vi här samlade ledamöter av Kyrkomötet har alltså uppgifterna att bevara och stärka enheten och gemenskapen. Det är mera sällan som en normgivande församling så klart uttalat sitt uppdrag om enhet. Det förefaller som det är två ansvarslinjer som här korsas. De demokratiskt valda ledamöterna företräder självklart de lokala intressena och behoven som kommer till uttryck i den egna valkretsen likaväl som nomineringsgruppernas värderingar. Samtidigt måste vi i Kyrkomötets utskottsarbete och gruppöverläggningar komma till gemensamma problemlösningar, som kan upplevas som rättvisa och gemenskapsstärkande i hela kyrkan.

Under det senaste decenniet har många av Svenska kyrkans svåra frågor fått sin lösning. Ett hjälpmedel har varit att ge parterna tid och så låta processen ha sin gång. Ett annat verktyg har varit lyhördhet och öppenhet inför motpartens argumentering. Detta måste vara riktlinjer även för framtidens arbete.

Svenska kyrkans kyrkoordning är ett regelverk som bakom sig inte har något maktmonopol. Bara om den demokratiska processen nått mognad och regelverket upplevts som legitimt kan vi förvänta oss den lojalitet och det förtroende från stift, församlingar och kyrkotillhöriga som skapar gemenskap och enhet. Detta gäller alla beslutsorgan, såväl på församlingsplan som på stiftsplan och den nationella nivån.

Det är min allvarliga förhoppning att Kyrkomötets arbete med kyrkoordningen både denna session och i framtiden måtte präglas av denna lyhördhet och öppenhet samt att vi i generositet ger varandra tid, som processen fordrar.

Tack för att jag har fått säga detta till er.

Vi har fått ett brev från det Ekumeniska centret i Stockholm:

”Till Svenska kyrkans kyrkomöte

Från organisationerna i Ekumeniska centret i Stockholm vill vi hälsa Svenska kyrkans historiska kyrkomöte 2000 och önska inspiration och glädje över er gemenskap och era överläggningar.

Vår förhoppning är att Svenska kyrkans nya och friare ställning ska ge goda förutsättningar för en fortsatt och fördjupad ekumenisk gemenskap och ett gemensamt ansvarstagande med övriga kyrkor i Sverige för de stora uppgifter vi står inför tillsammans.

Inte minst tänker vi på den särskilda utmaning som vi alla har fått inför årtiondet 2001-2010 som av både Förenta Nationerna och Kyrkornas världsråd utlysts som ett decennium för fred och ickevåld – för jordens och våra barns framtid.

”Om vi vandrar i ljuset, liksom han är i ljuset, då har vi gemenskap med varandra” (1 Joh. 1:7).

Stockholm 2000 05 11

För SVERIGES KRISTNA RÅD
Thord-Ove Thordson

För SVENSKA MISSIONSRÅDET
Göran Sturve

För HELA MÄNNISKAN
Margaretha Svensson Paras

För DIAKONIA
Bo Forsberg

För KRISTNA FREDSRÖRELSEN
DET
Peter Brune

För SVENSKA SOLDATHEMSFÖRBUNDET
Åke Lindh”

11 § Val av Kyrkomötets utskott

ordförande i ekonomi- och egendomsutskottet

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! I Svenska kyrkans självförståelse ingår att vi har en demokratisk organisation, demokrati innebär också en respekt för minoriteter å Kyrkomötets arbetsformer har också präglats av en sådan respekt av en strävan till samarbete mellan de olika nomineringsgrupperna.

Vid utskottsvalen för två år sedan bröts emellertid detta samarbete på en punkt, dom tre största grupperna s, m och c lade i kraft av sin majoritetsställning beslag på samtliga ordförande och viceordförandeposter i utskotten. Så vitt jag kan erinra mig har detta inte skett tidigare i vart fall inte sedan 1983.

När nu dom tre stora återigen vill reservera samtliga presidieposter i utskottet för egen räkning så har minoriteten det vill säga posk, fp och kd reserverat sig i valberedningen och vi kommer att på fyra punkter föra fram alternativa förslag. Dessa fyra presidieposter det är två ordförande poster och två vice ordförande är den andel av presidieposterna som den fördelningen enligt vanliga demokratiska principer rimligen borde tillkomma oss. Jag får därför herr ordförande till ordförande i ekonomi- och egendomsutskottet föreslå Anders Reinholdsson som i ett tidigare skede varit ordförande i kulturutskottet.

vice ordförande i ekumenikutskottet

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! Jag föreslår Britta Olinder tidigare ordförande i samma utskott.

ordförande i kyrkolivsutskottet

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! Jag föreslår Kerstin Zetterberg.

vice ordförande i budgetutskottet

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! Jag föreslår Birger Palo.

15 § Hänvisning av skrivelser och motioner till utskotten

BENGT OLOF DIKE:

Jag ser till min förvåning här i förhållande till behandlingen förra gången av frågan om Ansgarsliden att inte någon varken skrivelsen från Kyrkostyrelsen eller den motion som jag själv är pappa till, skall handläggas av någon ekonomiskt utskott här utan av kyrkolivsutskottet och det förefaller lite egendomligt att en ekonomisk fråga inte skall handläggas av Kyrkomötets ekonomiska utskott jag undrar varför, så var det ju inte förra gången vi handla en lika lydandemotion.

Det finns inte någonstans i min egen motion någon hänvisning till just utbildningsfrågorna. Vad det gäller den inriktning som då är förslaget här går ut på utan jag helt tagit upp dom ekonomiska aspekterna på detta och den skrivelse Kyrkostyrelsen har avgivit den är ju i mångt och mycket likalydande den som då var uppe 1998, tror jag det var ja, och som då handlades helt av dåvarande ekonomiutskottet. Så att jag förutsätter ändå, om det är så att jag lyckas få någon förändring här till stånd och ibland är ju mina möjligheter som bekant lite begränsade till att få det, att det blir någon remiss till dom ekonomiska utskotten av dom här frågorna för min undran kvarstår inför en sån här remittering där alldeles uppenbart ekonomiska frågor.

Det handlar ju om många miljoner inte då går till något ekonomiskt utskott, det har jag fortfarande svårt att förstå och kan alltså inte riktigt förstå det svar som gavs här. Det måste finns någon behandling i dom ekonomiska utskotten av dessa avgjort ekonomiska frågor som domineras av ekonomin.

Jag yrkar att dom båda såväl skrivelsen nummer 2000:8 Svenska kyrkans utbildningscentrum i Sigtuna. Jag yrkar att den handläggs av budgetutskottet liksom då i konsekvensens namn att min motion som har nummer 2000:73 handläggs av samma utskott, det är samma frågor.

GERD GULLBERG-JOHNSON:

Ordförande Kyrkomötets ledamöter! Jag tänker yrka på i motion 32 om den samiska befolkningens identitet i den Svenska kyrkan där har kyrkolivsutskottet fått moment två och fyra, organisationsutskottet fått moment ett och budgetutskottet moment tre men jag yrkar på att motion 2000:32 i sin helhet får beredas i kyrkolivsutskottet.

SUZANNE FREDBORG:

Ordförande och ledarmöter! I utskottsuppdelningen av motionerna står det att motion 2000:75 om samarbete mellan Svenska Missionsförbundet och Svenska kyrkan skall behandlas av budgetsutskottet, förslaget borde väl vara att det är kyrkolivsutskottet som skall ta ställning till den motionen. Jag yrkar att motion 2000:75 om samarbete mellan Svenska Missionsförbundet och Svenska kyrkan där attsatsen handlar om att Kyrkomötet beslutat att pastor i Svenska Missionsförbundet äger rätt att leda gudstjänst inklusive nattvardsfirande enligt Svenska Missionsförbundets ordning såvida gudstjänst är utlyst som ekumenisk, det måste höra hemma i ekumenikutskottet vilket jag yrkar.

BRITTA OLINDER:

Ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Jag vill på samma sätt säga att motionen 2000:76 om en vidare utveckling av islamprojektet i första hand behöver åtgärdas i ekumenikutskottet och följande motion 2000:77 om kyrkans uppgift i skolan i första hand i kyrkolivsutskottet. Det är givet att dom också behöver behandlas i budgetutskottet, men jag yrkar att dom i första hand hänvisas till ekumenik respektive kyrkoliv.

BRITAS LENNART ERIKSSON:

Herr Ordförande! Kyrkomötes ledarmöter! Men anledning av det yrkande som Bengt Olof Dike förde fram när det gäller skrivelse nummer 2000:8 ifrån Kyrkostyrelsen, så vill jag yrka avslag på hans yrkande. Den skrivelsen är till dess främsta del en utbildningsfråga. Bengt-Olof Dikes motion kanske har ett ekonomiskt syfte men skrivelse handlar ju faktiskt om utbildningsbehovet, det nationella utbildningsbehovet och relationen till Ansgarssliden. Att göra den till en ekonomisk fråga är att trola bort själva syftet med skrivelsen.

17 § Kyrkomötets protokoll

NILS GÅRDER:

Herr Ordförande! Som bekant så fick vi igår kunskap om dessa tankar att vi inte längre skulle ha ett utskrivet protokoll av överläggningarna i plenum och jag uppfattar att den saken skulle vara väldigt olycklig om det blev så. Jag skulle vilja anknyta till ordförandes inledningstal till oss, om jag får kalla det så, nu under eftermiddagen nämligen värdet av att skapa förtroende och förståelse för kyrkans enhet och Kyrkomötets delning och i det sammanhanget så skulle jag vilja säga att detta protokoll har ett betydande värde.

Dom ståndpunkter som har redovisats här som ofta härrör från en lokal diskussion som varit väldigt betydelsefull eller en debatt som i övrigt har ett stort allmänintresse måste kunna vara tillgänglig och förslaget att hålla det tillgängligt över videoband uppfattar jag i praktiken som ett omöjligt förslag. Den utskrivna texten kan tvärtom med modern teknik över Internet hållas tillgänglig på ett sätt som man tidigare inte kunnat genom trycket och själva framställandet av protokollet är jämfört med dom kostnader i övrigt för att anordna ett kyrkomöte förhållandevis små.

Jag tycker därför att de är sakligt de är väl motiverat att behålla det utskrivna protokollet. Dessutom kan vi erinra oss att den som vill komma till protokollet eljest kanske väljer att reservera sig i onödan eller att anföra något i ett särskilt yttrande vilket rimligen inte kan undanhållas och kanske kan skapa en onödig omgång. Men farmför allt skulle jag vilja säga, och jag delar ordförandes uppfattning att detta inte är något vi skall här besluta om eftersom min uppfattning är att saken är avgjord.

Den bestämmelsen vi har i kyrkoordningens 11 kap. 21 § som nämndes är lika lydande i huvudsak med viss redaktionell ändring med den tidigare bestämmelsen i 2 kap. 10 § arbetsordningen och centralstyrelsens skrivelse ifjor 1993:3 sedan 2 381 i trycket ger direkt uttryck för att bestämmelsen är tänkt att till sitt innehåll vara lika, och det icke möjligt att genom tolkning ändra en bestämmelse. Lagförklaringar är ett illa ansett instrument som jag hoppas att Kyrkomötet inte tänker förfalla till. Det betyder att vi har en bestämmelse om protokollets utformning som naturligtvis kan ändras genom en ändring av kyrkoordningen men inte på annat sätt.

Det framgår att andra kyrkolagsutskottet alls inte avsåg någon ändring med bestämmelsen och därför skulle jag vilja säga att denna sak egentligen är icke något som vi har att ta ställning till utan vi har tagit ställning till frågan. Sedan har jag respekt för den ståndpunkten att det kan finnas skäl att snabbt få besluten verkställbara och jag uppfattar inte att det finns ett hinder mot att protokollet framställs successivt i den meningen att beslutsprotokollet kan justeras innan det att man har justerat det fullständiga protokollet som möjligen och där ser jag inga hinder kan komma ett uttryck i en bok för sig eller hur man nu vill utforma det, det är mer en teknisk fråga.

Men protokollet rättslig mening måste omfatta det som det omfattat tidigare och detta främst menar jag av vad jag då skulle vilja säga demokratiskäl, men naturligtvis har också forskningsaspekten en betydelse det är först i efterhand nästan som man kan se hur en fråga utvecklas och då tror jag att det är obrutet kyrkomötesprotokoll är av stort värde och en sådan har vi vart fall sedan 1868.

Kyrkomötet
2000:3, anföranden

Tisdagen den 19 september

26 § Hälsning

ORDFÖRANDE:

Till Kyrkomötet! Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen samlade till årskonferens under Svenska kyrkans riksmöte i Göteborg önskar Guds välsignelse över er och ert viktiga arbete, vi ber om Guds vägledning i ert arbete för att vår kyrka skall stå väl rustad inför framtidens utmaningar i evangeliets tjänst. Göteborg den 15 juni 2000, Rey Råwall och Bertil Johansson.

31 § Svar på fråga 2000:1 om Forskningsfallskärm till Dag Sandahl?

BENGT OLOF DIKE:

Tack för det svaret, Stina! Tack för ett positivt svar! Det här en principiell fråga och inte en personlig, vill jag först understryka. Jag har tagit del redan tidigare av dom här citerade avtalen. Det finns en eller ett par punkter till under det, och det är faktiskt undertecknat av självaste generalsekreteraren Leni Björklund också finns det ett parallellt avtal på lokal nivå. När frågan också blev aktuell i somras så hade den ju verkligen en principiell räckvidd och principiella konsekvenser, nämligen hur forskningstjänster skall tillsättas och på vilket officiellt sätt så att säga detta skall ske.

Men nu dementerar ju kyrkostyrelsen här genom Stina att en förlängning av avtalet efter den 1 januari är aktuellt, det har alltså inte diskuterats. Jag tolkade det därför så, herr ordförande, och då förutsätter jag att det kommer till protokollet, just att ingen förlängning sker och eventuellt nya och ledigförklarade forskningstjänster diskuteras, beslutas och utlyses i vanlig och för dom här ledamöterna välkänd ordning i fortsättningen.

32 § Svar på frågorna 2000:2 och 2000:7 om mission

BRITTA OLANDER:

Ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Jag är tacksam för svaret. Frågan eller frågorna bottenar ju i en oro ute i församlingarna och en osäkerhet och det är den som vi har velat kanalisera på det här sättet.

Det som står i SKM:s instruktion om församlingars missionsengagemang då är det många som undrar vad är det idag? Och jag tror att vi behöver arbeta mycket mer med den frågan, och svaret här var ju då religionsmötes frågorna i dialogens form och det är mycket bra. Det ekumeniska arbetet tillsammans med systerkyrkor det är också väldigt fint och att man försöker att komma ifrån den förtryckande inställningen som man kritiserar i gamla tiders mission.

Men vi kommer tillbaka till det här med missionsbefallningen, hur lyder vi den idag? Finns det nya missionsfält för SKM ute i världen till exempel, det är en fråga som människor ställer sig. Och i andra papper här i Kyrkomötet så finns det ju uppgifter om att man tänker att arbeta vidare med just missionsfrågorna och jag tror att det är väldigt viktigt för oss idag.

BÖRJE HENRIKSSON:

Ordförande! Det är ju så att den här missionen är det fjärde benet under vår församlingsstol, gudstjänst, undervisning, mission och diakoni. När jag då funderade på det här nya institutet vi har med debattfrågor, så är väl detta en fundamental fråga att diskutera och fundera kring. Det står ”döp dem i Faderns, sonens och den helige andes namn” i missionsbefallningen och det heter nu som ni ser i texten från Svenska kyrkans mission, Svenska kyrkans mission är att i solidaritet med utsatta människor del i evangelium Jesus Kristus söka kyrkans enhet och vara tecken för gudsrike i världen och så vidare. Ni kan läsa själva.

Därför är jag väl inte fullt nöjd med det svar jag fått. Här skriver du att delad tro och erfarenhet med andra människor utan att ställa krav på dominera innebär ingen otillbörligt förtryck, vi skall inte vara rädda. Jag tycker att det är ett ganska luddigt svar. Just den meningen kanske felat ut bara en, men ytterligare punkter. Det är väl så att varje tid behöver reflektera över missionsbefallningen precis som Curt Forsbring svarar, och läs då gärna Kajsa Ahlstrands bok som vi har fått hem allihopa. Du blir inte övertygad när du läser den boken det är min uppfattning.

Katolska kyrkan idag har en annan syn på missionen. I ett urklipp jag har med mig här säger man ifrån Vatikanen ”enligt troskongregationen vore idén om att en religion är lika bra som en annan”, förödande för missionstanken. Uttalandet väntas skapa nytt liv i det känsliga ofta laddade, samtalen med andra trossamfund både kristna och icke kristna. Vi har, som det också skrivits mycket om, rätt många främmande trosbekännare runt om i våra församlingar. På något sätt måste vi möta dom och då är kanske sista delen av SKM:s nya valspråk, ideologi eller artikeln ett sätt att möta våra nya svenskar.

Men jag vill hemskt gärna att den här frågan skall tas upp även på lokal plan, för här är väldigt mycket att tala om. Tack för ordet!

Biskop JONAS JONSON:

Ordförande! Det är en stor glädje att den här centralfrågan tas upp i Kyrkomötet och kommer tillbaka år efter år. Jag vill bara göra en kommentar till dom två frågor som ställts. Missionsbefallningen är riktad till kyrkan överallt och det är den som vi följer varje gång som vi döper någon i Svenska kyrkan, varje gång vi undervisar någon i Svenska kyrkan liksom man gör i alla andra kyrkor världen över.

Kyrkan är till sin karaktär universell. Det vill säga, den har ett ärende till alla människor oavsett var dom bor och vilken tid dom lever och, därför så handlar missionsbefallningen precis lika mycket om vad som händer i Härkeberga församling som vad som händer i Harare. Och jag tror att det är viktigt när vi ställer dom här frågorna, jag vill påminna om det, att vi kan aldrig ställa några frågor om vad mission är utan att ställa dom direkt till oss själva och fråga i vilken mening vi lever mission, följer missionsbefallningen och gör vad Kristus har uppdragit åt oss.

Det är alldeles självklart att missionen måste tas i olika uttryck i olika tider och olika kulturer, men uppdraget är det samma, och därför är det ett av dom viktigaste besluten som det här Kyrkomötet har fattat, att markera att mission också är en av dom grundläggande dimensionerna av Svenska kyrkans uppdrag i Sverige.

LENA PETTERSSON:

Jag vill instämma i angelägenheterna om detta samtal om mission och missionsbegreppet och särskilt det med hänsyn tagen till den nya situation vi befinner oss i dagens Sverige. Andra religioner är ju inte längre något vi träffar på på besök i andra

länder utan något som många av oss möter hos våra grannar och kanske också hos våra vänner.

Jag vill passa på att i detta sammanhanget informera om en process jag har fått förmånen att delta i. Det har skett i Sigtunastiftelsens regi och vi har under ett års tid arbetat med frågan om religionsteologi där. En grupp, egentligen bestående av tre grupper, en med akademiska teologer som har arbetat med religionsteologi, en grupp av missionärer med erfarenhet av religionsmöte i utlandet och en grupp där jag har funnits med, med praktiker, präster och andra med erfarenhet av religionsmöte i Svenska kyrkan.

Resultatet som just nu är på gång är tio tankar om religionsteologi, och där är naturligtvis missionsbegreppet särskilt viktigt. Vi har arbetat i spänningen mellan glädjen och vårt uppdrag att vittna om Jesus Kristus och förståelsen av att vi inte kan begränsa Guds frälsande kraft. Resultatet kommer förhoppningsvis att publiceras i "Tro och tanke" någon gång till våren. Förutom dom tio tankarna så kommer det också att finnas med fördjupningstexter och det kommer att finnas med praktiska exempel och reflektioner kring dom här, och förhoppningen är att detta materialet kan vara en hjälp för församlingarna att reflektera kring dessa frågor.

Det är inget officiellt Svenska kyrkanssammanhang som vi har funnits i utan det är ett initiativ från Sigtunastiftelsen som har dragit ihop det här. Det kanske kan hända dom här erfarenheterna kan hjälpa våra församlingar, anställda och förtroendevalda att reflektera utifrån dom erfarenheterna som vi fått göra.

CURT FORSBRING: (replik)

Fru ordförande! Jag vill till Britta säga att mission är idag samarbete med andra kyrkor i världen och det är dom kyrkorna som egentligen måste göra bedömningarna och vårt arbete består i att stödja dom kyrkorna och deras överväganden.

Till Börje Henriksson vill jag säga att religionsmöten består inte längre av teoretiska överväganden och jämförelser av olika livsåskådningsalternativ. Utan det består i möten i vardagen även här hemma, i tvättstugan, i livsmedelsbutiken, på arbetsplatsen och det här fodrar andra metoder och andra överväganden än vad vi tidigare varit vana vid.

FREDRIK SIDENVALL:

Ja, kära vänner, vi skäms väl inte över evangelium utan ser det som en Guds goda gåva att det finns räddning att få i Jesus Kristus. Det kan väl aldrig vara förtryckande att dela med sig av det glada budskapet till andra människor. Vi får aldrig göra det till vårt eget, det är Guds evangelium och det måste vi dela med oss av. Om man befinner sig i ett rum som håller på att rökfyllas vid en brand och man har upptäckt en nödutgång och talar om för andra "här finns en väg till räddning, här kan vi komma ut och rädda livet", det kan väl inte vara förtryckande. Det är kärlek och det måste vara vår glada uppgift, någonting som vi i en positiv anda i övertygelse om en kärleksfull Gud som har skänkt oss frälsning, att vi får dela med oss av det till alla människor, till vårt eget folk och till folk runt om i hela världen.

I bibeln, som är grunden för vår kyrkas tro och lära, står att ingen kommer till Fadern utom genom sonen och inget namn under himmelen finns frälsningen annat än i namnet Jesus. I denna tro får vi dela med oss i en positiv anda av kärlek till världens människor. Det måste vara vår uppgift.

I övrigt vill jag med tacksamhet instämma i biskop Jonson tidigare sagt.

CURT FORSBRING: (replik)

Fru ordförande! Egentligen är det ingen replik, utan bara en kommentar om en liten historisk tillbakablick. Visst har det varit förtryckande tidigare i missionsssammanhang. Kyrkans ledarskap har ju traditionellt byggt på dominans, där några få förväntas kunna tala om för andra, alla andra, vad som är rätt. I vårt land kan vi nu se en utveckling mot ett ledarskap som bygger på övertygelse om att varje del i helheten är värdefull. Det innebär att varje människa blir viktigt på ett nytt sätt och anförtros uppdraget att vara sänd av Gud.

I Guds mission tillåts varje människa att vara ett subjekt. Det är inte längre så att det är bara vissa utvalda med särskilda positioner som tilltros förmågan att veta och berätta om vad kristen tro är. Uppdraget att dela liv och tro med andra människor anförtros oss alla.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Jag håller med om det att det säkert förekommit förtryck i missionen, framförallt när det varit kopplat till politisk imperialism och den maktutövningen. Och det är en god sak när kyrkan inte längre vare sig i vårt land eller runt om i världen kan koppla till en politisk maktstruktur. Men idag finns det ju mission, en glad och frimodig mission, bland annat i den tredje världen där missionen kommer så mellan olika folk där. Jag träffade nyligen i Oslo en pastor från Khartoum i Sudan som har fått vara med om att grunda 15 lutherska församlingar i Sudan i det muslimska området och det görs ju inte utifrån något förtryck utan att han som själv är förtryckt delar med sig av sin tro till andra.

Biskop RAGNAR PERSENIUS:

Fru ordförande! Ledarmöter! Biskopar! Frågan ställdes vart finns vårt missionsfält och svaret är väl att världen är vårt missionsfält. När vi beskriver församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni, så beskriver vi egentligen inte verksamheter eller uppgifter i pluralis, utan vi beskriver en uppgift, att dela evangelium i ord och handling och det är olika dimensioner av denna enda uppgift.

Det handlar då om, och dom går dessutom in i varandra, det handlar då om att dela den tro vi har med andra och det är då något som tillhör kyrkan och församlingen som helhet och inbegriper alla som tillhör denna kyrka och församling, och den är världsvid.

Mycket av dom här frågorna kring mission, det handlar alltså om ett liv i grunden. Många av dom här frågorna kring mission gäller ju egentligen något annat, nämligen i vad mån det finns en anknytningspunkt hos varje människa för det ärende som vi har som kristna. I vad mån det är så att dom som finns i andra religioner har sökt samma Gud som vi bekänner oss till, och jag tror att det är viktigt att vi kopplar ihop skapelse och frälsning, att vi ser att varje människa är skapad till Guds avbild och söker Gud och Guds vilja och att alla människor oberoende av tro har ett samvete.

För mig är det den här bilden av Paulus i Aten, väldigt intressant, han hittar då också att dom har ett altare åt en okänd gud. Det ligger ju där i ett erkännande av deras gudslängtan, man måste kunna dela med sig av kristen tro och det specifika i kristen tro utan att för den skull underkänna människors längtan och sökande efter gud, men vi behöver inte för den skull inte heller gömma undan att vi har en unik uppenbarelse Kristus att det gudomliga ordet har blivit människa i Jesus och dela med oss av det i tro och vittnesbörd.

BÖRJE HENRIKSSON: (replik)

Ordförande! Jag vill bara betona det här viktiga ordet möten som Curt Forsbring var uppe på och tala om, ”byta ett ord eller två gör det lätt och gå alla människors möten borde vara så”. Just att mötas på olika sätt är väldigt viktigt, människors möten i ödslig skog eller främlingars möte, som Heidenstam skriver om i några år gammal dikten, men den är fortfarande väldigt aktuell. Mötas, samtala, se varandra i ögonen, tala med varandra, det är också en typ av mission, det är en typ av mission.

BRITTA OLINDER: (replik)

Ordförande! En del av problemet ute i församlingarna är detta bruk av ordet mission i flera olika betydelser och visst kan vi bejaka mission som allt det som vi gör i Guds namn som Gud driver oss att göra. Men vad man i församlingarna väldigt mycket undrar över är vad är det här specifika SKM uppgiften i vår församling, vad är det för projekt, finns det nya missionsfältet pluralis. Finns det överhuvudtaget? Det är en frågan som människor ställer sig och jag har inget svar på det, jag skulle gärna vilja kunna ha det.

SUNE HOLGERSSON:

Jag ville bara säga att Börje Henriksson glömde en viktig strof i sitt citat, nämligen den här som är viktig i missionssammanhang ”lämna om vägen besked, därpå skiljas i fred sådant var människors möte enligt uråldrig sed”.

CURT FORSBRING: (replik)

Fru ordförande! Britta Olinder frågar finns det nya missionsfält? Svaret är ett obetingat ja visst. Varje församling i Sverige är ett missionsfält. Sedan så vill jag för min egen del tacka för den intressanta och välbalanserade samtal som vi har fått om missionsfråga nationellt och internationellt.

Biskop BIÖRN FJÄRSTEDT:

Ordförande! Det är väldigt spännande samtal detta även om det naturligtvis blir under mycket speciella former. Jag tror, med risk då att förlänga diskussionen, men jag tror att det har mycket också att göra med vad vi har för slags bakgrundsbild. Och jag tar då risken att säga till vännen Sidenvall, att om man utgår ifrån att det hela, alltihop, handlar om ett rökfyllt rum som det gäller att rädda sig ut ur så är det en bild. Möjligen är det så att just missionsbefallningen, som har samtalats om, har en annan idé och det är då att, och då översätter jag några utav orden där kanske på ett litet annat sätt än som alltid finns i åtminstone svenska texter, ”när ni rör er fram pånär ni rör er så ska ni så ska ni lärjungegöra alla folken och sedan då hur det går till”.

Jag ville bara tillägga att man får tänka sig igenom vad är det för slags världsbild man arbetar med. Tidigare var det inte det där rökfyllda rummet som användes i vissa kretsar utan det var ett skepp som hade kapsejsat, så fanns det då en räddningsbåt som man skickade ut i mission. Så man får tänka igenom det också, det var bara det jag ville säga. Det är alldeles så enkelt som dom ord vi vanligtvis använder.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Vi tackar för detta klara budskap från en av vår kyrkas biskopar. Men de är ju så att utifrån vår Lutherska bekännelse så står det bland annat i förklaringen till andra trosartikeln att ”Jesus har förlöslat, förvärvat och vunnit oss förtappade och fördömda människor ifrån djävulens och dödens våld”. Det finns i vår kyrkas bekännelse den tro

att vi alla människor genom syndafördärvet hotar att gå evigt förlorade. Den saken tror jag vi inte utan vidare bara kan stryka ett streck över, där är bilden relevant.

33 § Svar på frågorna 2000:3 och fråga 2000:22 om rikskollekt 2001

BISKOP LARS ECKERDAL:

Fru ordförande! I frågan från Michael Martinson sägs i det andra stycket att ”det har rått en tveksamhet som är undanröjd”. Att det har klargjorts att ämbetsfrågan inte äger aktualitet. Det finns inga hinder för en kvinnlig präst att delta i tjänstgöra inom Credo. Jag är mycket sorgsen över att säga att detta är inte sant. I Göteborgs stift har vi stora svårigheter som yttrar sig i näst intill omöjlig samverkan med Svenska Kyrkans Unga och Credo, när kvinnlig präst och det synsätt som ligger bakom kyrkans ja till manligt och kvinnligt i kyrkans ämbete icke tillåts i den regionala Credoledningen. Detta är en sakupplysning.

MICHAEL MARTINSON:

Fru ordförande och ledarmöter! När jag som 16-åring började gymnasiet inbjöds jag att bli med i en kristen skolgrupp. Gruppen blev en viktig oas mitt i skolans vardag. Skolgruppen var ansluten till SESG, nuvarande Credo. Den gruppen blev för mig vägen in i Svenska kyrkan. Från 1992 och fyra år framåt jobbade jag som organisationssekreterare i Credo. Mitt arbete syftade framför allt till att utveckla den kristna elevrörelsen. Vi byggde kontakter med dåvarande SKU med skolkyrkodelen av SKR och med skolkyrkoarbetet som på många håll spirar i vårt land.

Credo sågs då av många som ett viktigt komplement till det församlingsbaserade skolkyrkoarbetet. Rent historisk har Credo alltid stått för en tydlig profilerad väckelsekristendom. Bibeltro och omvändelse har varit viktiga begrepp, ibland slagord i debatt, och visst har företrädare för Credo ibland handlat fel, agerat fyrkantigt utan respekt och ödmjukhet. Idag är Credo en rikstäckande rörelse med arbete på 18 högskoleorter. Arbetet bedrivs genom studentgrupper, där studenter själva tar ansvar, formar en kristen studentgemenskap, möts för egen uppbyggelse och söker former att ge evangeliet vidare till sina studentkamrater.

Credos skolarbete består av ett hundratal skolgrupper, främst på gymnasiekolor. Gymnasieskolor hamnar ofta utanför församlingarnas eget skolkyrkoarbete. Här finns ett rikstäckande arbete med över 2 000 ungdomar som bygger på elevers och studenter eget engagemang och ansvar. Skall kyrkan då stå bredvid och säga ”nej vi stödjer inte er, ni har inte plats i Svenska kyrkan, ert engagemang är inte vårt”.

I den kollektöversyn som Kyrkostyrelsen gjorde 1999 fastslås att ämbetsfrågan inte längre är det stora hindret för att Credo ska Svenska kyrkans stöd. Nu har fokus flyttats till Credos förhållningssätt. Credo har i sina stadgar Svenska kyrkans bekännelsekrifter som grund och utifrån dessa utarbetades 1985 en trosgrundval för att dels avgränsa Credo från den så kallade trosrörelsen och dels visa på en ekumenisk öppenhet.

Kyrkostyrelsen menar att denna trosgrundval är exkluderande. Om den är exkluderande, vad är då kyrkans bekännelsekrifter? Jag får känslan av att Kyrkostyrelsen i detta beslut inte har läst, än mindre besökt, någon av dom Credogrupper som finns idag och som Kyrkans Tidning vid ett flertal tillfällen noga beskrivit. Dessa reportage, och jag vågar lova dessa besök, visar på ett allt annat än exkluderande förhållningssätt. Ibland får jag i mitt huvud en hemska tanke: ”är det manne så att Kyrkostyrelsen fattat sitt beslut på uppfattningar från 60- och 70-talet”. Kan jag tolka det annorlunda när känslan som kommer till mig är att man hela tiden söker fel hos Credo. Jag återkommer i en replik.

Biskop LARS ECKERDAL: (replik)

Jag kan från min erfarenhet från västsverige bekräfta mycket av det Michael har sagt, ett fint arbete som studerande står för. Men det upphäver inte det jag nyss redovisade, sanningen är viktig för att man skall komma vidare. Credo har mycket att röja upp i sina egna ledare.

BIRGITTA ERICSSON LÖFGREN: (replik)

Jag vill lägga till en viktig uppgift som kollektöversynsgruppen fick gehör för i Kyrkostyrelsen. Nämligen att man skall ha klart för sig att för rikskollekt betyder inte att det är det som är kollat till om man är erkänd och välsedd i Svenska kyrkan och av Kyrkostyrelsen. Det har inget samband, så att av den anledningen kan man inte säga någonting om man får rikskollekt eller ej. Det har ingenting med vårt erkännande av en organisation att göra, det vill jag klargöra tydligt.

Sedan vill jag gärna säga eftersom, Michael sa någonting om att vi nog lutade oss mot 60- och 70-tals uppfattningar. Då vill jag säga som ordförande i den kollektöversynsgrupp som arbetade nästan ett år med dom här frågorna att vi våren 1999 hade ett långt samtal med företrädare för Credo som vi hade bjudit in. Det samtalet gick in på dom här frågorna, och vi är mycket klara över att det som vi kom fram till var det som vi fick ett mycket tydligt besked av Credo.

MICHAEL MARTINSON: (replik)

Biskop Eckerdal! Jag vet att det finns problem runt ämbetsfrågan i Göteborgs stift. Dom är inte specifika för Credo, och jag tycker att man måste särskilja det från Credo som riksrörelse och inte blanda ihop det. Sedan vill jag bara avsluta med att säga att jag får frågor från skolungdomar och studenter, och den frågan är "varför vill inte Svenska kyrkan centralt stödja oss?". Och jag skulle vilja svara, "självklart har ni kyrkans stöd, självklart är ni en viktig del av kyrkan och självklart finns det plats för er och era initiativ i Svenska kyrkan, i folkkyrkan".

EVERT JOSEFSSON:

Fru ordförande! Först ber jag att få tacka för svaret och konstaterar att här är ett beslut som tillkommit i demokratisk ordning som har tagits av Kyrkostyrelsen. Vi har noterat dom motiveringar som förelåg när beslutet togs. Som medlemmar i Svenska kyrkans lekmanaförbund så känner vi naturligtvis besvikna över beslutet. Men samtidigt så känner vi glädje över det som händer i stiftet, med stiftskollekter och anslag.

Det är naturligtvis välkänt i den här församlingen att Svenska kyrkans lekmanaförbund, Svenska Kyrkans Unga och SKS har sina rötter i den ungyrkorörelse och församlingsrörelse som växte fram i början på 1900-talet, den religiöst motiverade folkkyrkan. Man skulle kunna säga så här att vi tror att ett beslut om rikskollekt det skulle kunna stärka rörelsen och Svenska kyrkan.

När vi som unga kyrkobröder en gång i tiden samlade in kollekt till vår älskade lekmanaskola, så kände vi att vi var med, att vi förde rörelsen framåt och Svenska kyrkan framåt. Kyrkan behövde oss och folket i kyrkbänken kom med som lekmän. Vi var en legal rörelse inom Svenska kyrkan och fanns i dom flesta församlingar. Legaliteten och godkännandet är en viktig del om kyrkkärnorna ska börjar växa igen.

Dessutom skulle en förstärkt ekonomi kunna innebära att man skulle kunna ha någon form av anställning som skulle kunna förbättra situationen för förbundet, det som vi inte hinner med på vår fritid. Kanske denne någon också skulle kunna vara välkommen i Kyrkans Hus som en direkt kontaktperson när det gäller remisser och dylikt för lekmanarörelsen. Vår framställning kommer åter inför nästa beslutstillfälle

och det är vår förhoppning att Kyrkostyrelsen då tänker annorlunda och finner en möjlighet att på något sätt finner den legaliteten som vi eftersträvar.

JOAKIM SVENSSON:

Fru ordförande! Jag vill återvända till Credo:s rikskollekt och man blir något beklämd, tycker jag, när man hör den här diskussionen och debatten, jag kan själv säga att jag har många år bakom mig inom Credo och då kanske jag ger biskop Eckerdal vatten på sin kvarn att han säger att "sån blir man".

Det tråkiga är ju ändå, tycker jag, att man inte kan se till allt de goda som görs inom Credo, det sätt som man kan möta ungdomar på och det engagemang som trots allt finns bland ungdomarna själva, att en enskild fråga då skall förhindra ett gott samarbete med Svenska kyrkan tycker jag är mycket anmärkningsvärt och väldigt tråkigt. Jag kan säga från mina egna år i Credo att vi hade många olika uppfattningar representerade och ett gott samarbete detta till trots och det borde ju kunna vara en modell för hur Svenska kyrkan skulle kunna arbeta i dom frågor där man inte har samma syn på saker och ting.

Sen kan man ju säga, angående ledningen i Göteborgs stift, att om jag förstår vilka personer som Lars Eckerdal hänsyftar till så är dom ju två präster i Svenska kyrkan båda två och hade dom då inte tjänstgjort i Credo så hade dom väl arbetat i en församling i Svenska kyrkan och det hade väl förhoppningsvis gått bra.

ÅKE BLOMQVIST:

Jag tycker att jag vill dela Kyrkostyrelsens bedömning. Det handlar om kyrkans lekmän, och jag tycker att vi lekmän som är vuxna borde skjuta kollektändamålen till något annat. Vi borde så som kyrkans lekmän själva ta det ekonomiska ansvaret för det organisationen.

BIRGITTA ERICSSON LÖFGREN: (replik)

Jag vill bara säga till Credo att det finns plats för er i Svenska kyrkan, men Credo ryms inte bland rikskollekterna den här gången. Jag vill också säga att det är många verksamheter som har en viktig plats även om dom inte får rikskollekt och kollekt har inte med legalitet att göra.

EVERT JOSEFSSON: (replik)

Fru ordförande! Det är riktigt att vi under många många år har klarat oss på egna ben och klarat ekonomin utan att behöva gå ut och fråga efter rikskollekter. Men vi har uppfattat det så att dom organisationer som har rikskollekterna dom har en bättre legalitet än vad vi har i Svenska kyrkans lekmanförbund.

MICHAEL MARTINSON: (replik)

Intressant i sammanhanget är att Svenska kyrkan sen kollekten till Credo togs bort fortsatte att stödja KRIS med rikskollektmedel. Den kristna studentrörelsen har genom dessa kollektmedel fått en ny start och har i dag studentgrupper på några av högskolorerna. Kyrkostyrelsen visar ju här sitt engagemang och att kristet studentarbete är viktigt. Jag ser därför fram emot en omprövning av Kyrkostyrelsen. Tack för ordet.

34 § Svar på fråga 2000:4 om internationella nämnder

GÖRAN WAHLSTRÖM:

Fru ordförande! Ledarmöter, biskopar och åhörare! Jag vill först och främst förklara att jag kommer att begära ordet under nästa ärende och ärendet där på, samt ärende 25 begär jag ordet till att börja med eftersom jag har ställt dom frågorna också.

Sen när det gäller svaret här, så är jag i synnerlighet nöjd med svaret, mycket nöjd. Jag tycker det är väldigt klargörande, men jag har då en mera formell fråga, hur kommer sånt här att dokumenteras, kommer svaren och frågorna vara med i protokoll eller hur kommer det förhålla sig, fru ordförande? Jag vet inte riktigt hur man gör i det här fallet, för det har en viss betydelse hur man yttrar sig. Kommer det med i något protokoll på något sätt eller kommer det att dokumenteras.

35 § Svar på fråga 2000:5 om lekmannaleda gudstjänster

GÖRAN WAHLSTRÖM:

Fru ordförande! Även här är jag mycket nöjd med svaret. Det är bara en liten glidning som jag inte är helt nöjd med och det är så här att den sista meningen, mycket väl kan fylla en sådan funktion. Varför inte står fyller en sådan funktion, varför står det kan fylla en sådan funktion?

BRITT LOUISE AGRELL: (replik)

Om jag inte minns fel, Göran, så ändrade jag det när jag sa inte kan fylla, jag sa fyller eller kan fylla en sån funktion, men det betyder ju alltså att man kan använda sig utav lekmannaleda gudstjänster för att fylla funktionen av att man har den här gudstjänstfrekvensen. Man kan väl inte säga som så, Göran, att man alltid ska göra det, eller?

GÖRAN WAHLSTRÖM: (replik)

Så vitt jag förstår så kan man utläsa, kan fylla är lika med fyller

BRITT LOUISE AGRELL: (replik)

Ibland.

Biskop BIÖRN FJÄRSTEDT: (replik)

Ordförande! Ja, jag tänkte inte kommentera kan eller inte eller hur det var. Men i det här sammanhanget så har ju säkert några noterat att Biskopsmötet har påbörjat en mycket intern men dock preliminär och första reflektion över när det gäller då den prästerliga närvaron på platser där det då kanske av ekonomiska eller strukturella skäl är väldigt svårt att upprätthålla sån tjänst.

Vi vet inte riktigt vilket ord som skall användas. Det används ibland tältmakarpräster eller vad det nu skall vara. kan det heta på engelska. Dock är väl lönlösa präster inte så bra på svenska kanske. I alla fall, så är ju tanken att därför att man på dom här två kan sammanfalla så tillvida att man vill ju att gudstjänstledandet skall ändå kännas som mycket lokalt och, till skillnad från andra frågor jag varit inne på, att ha lite kringresande folk och så i det perspektivet så har vi då börjat. Det vill säga mycket börjat och det kommer naturligtvis igen i den ordning som skall vara, men ändå att reflektera över om några, och det kommer ju att handla om mycket mycket få för att det måste ju till samma utbildning och sådana saker, men att fundera över om man kan förstärka då gudstjänstfirandet så att det kan bli en rikstäckande folkkyrka på det viset. Jag vill bara nämna att det kan finnas med i sammanhanget.

36 § Svar på fråga 2000:6 om godkännande av församlingsinstruktionen

GÖRAN WAHLSTRÖM:

Fru ordförande! När man väcker en fråga i en sån här församling så kan ju syftet vara att få igång en diskussion som sedan för fram till ett resultat. På lite längre sikt så innebär det en förändring av någonting. Det är ju därför man kan ställa en fråga.

Då skulle jag vilja läsa upp den här 6 § i 57 kap. ”Församlingsinstruktionen får utfärdas av domkapitlet eller ett godkännande av församlingens kyrkoråd och kyrkoherde var för sig”. När det är ju så att kyrkoherden är, så vitt jag vet, en ledamot av kyrkorådet. Jag skulle kunna tänka mig att det skulle kunna ha en lite annan formulering som inte inbjuder till olika åsikter, utan som inbjuder snarare till ett samarbete. Och det står det ju också i svaret här, så det har jag ingenting att invända mot.

Men när det står så här att ”det behöver inte med nödvändighet innebära att arbetsklimatet i den församlingen vare sig är eller blir dåligt”. Ja, det är ju självklart att det inte alltid blir så, men risken kan ju alltså finnas. Så att jag väckte egentligen den här frågan därför att det kanske ska bli en annan formulering som förutsätter ett intimt och gott samarbete inom kyrkorådet där då kyrkoherden är ledamot. När det sen gäller då själva läran, renlärigheten, så är det väl ingen större risk då att en instruktion där kyrkorådet har överröstat kyrkoherden skulle innebära en okristlig sådan instruktion, därför att det är ju ändå domkapitlet som skall fastställa den här. Så där tror jag inte risken är så stor.

Jag bara tyckte just ”var för sig”, det tyckte jag var en onödig formulering och det kanske är något att tänka på, som vi brukar säga i Östergötland.

LEVI BERGSTRÖM: (replik)

Ordförande! Man kan tolka och jag tolkar den här formuleringen ”var för sig” att ingen vare sig det ena benet eller det andra benet i den dubbla ansvarslinjen ska kunna frita sig från något ansvar när det gäller just församlingsinstruktionen.

37 § Svar på fråga 2000:8 om Gud eller / och Mammon – en ”klassisk” konflikt

BÖRJE HENRIKSSON:

Ordförande! Tack! Det var ett bra svar, och jag hoppas att Kyrkans Tidning med flera tar dom här punkterna. Det är ju så att på sidan 1 i svaret som jag fått, det vore bra till exempel om kyrkomötesdeltagarna här finge svaren tror jag och vara mera orienterade om vad Kyrkostyrelsen svarar för att lättare kunna hänga med i dom här olika ärendena. Det är så att du nämner här Kragh om moderna vapen och dom är ju omöjliga utan en modern datateknik och elektronik, och det är dom företag som i allmänhet har gått bäst på börserna.

När det sen gäller det sista du säger om att ”det är viktigt att stödja dom positiva tendenserna”, så tror jag att man skulle kunna göra mycket mer åt detta och nu i dagarna har ju utarbetats ett förslag som ett etiskt råd skall handha, och jag tror också att jag läste om personerna som skulle delta i detta rådet och det bör kunna ge en viss norm för hur det här skall hanteras. Så jag är mycket nöjd med svaret. Tack.

SVEN-E KRAGH: (replik)

Jag påpekar också den komplicerade situation som nu sker i och med att företagen då fusioneras och på andra sätt förändras. Och det kräver en uppmärksamhet för att hantera dom här frågorna där bara begränsningar i policier talar om att vi inte skall

gå in i vissa uppgifter, så att ett fortlöpande iakttagande både utav beslutande organ, kyrkomötesledarmöter, Kyrkans Tidning och alla är viktig.

OLOF MONTELIUS:

Det här är en väldigt viktig fråga, har en viss bumerangeffekt också. Jag tänkte passa på att erinra om att EU håller på att bearbeta dom här frågorna väldigt starkt, EU kommissionen bland annat. Ett krav som mer och mer inställer sig för all verksamhet. Det är ju inte bara siffermässiga bokslut utan också miljöbokslut och dessa miljöbokslut handlar ju inte bara om natur och sådana här saker utan det handlar om "socialenvironment", psykosociala frågor, utbildning, hur hanterar man personal, mycket annat sånt och då måste vi också titta på oss själva och inom Svenska kyrkan hur vi hanterar många av dom här frågorna, för annars kan det lätt bli lite av ett skrymteri.

Krav kommer att ställas på oss själv i framtiden på dom olika församlingarna att i anslutning till dom sedvanliga boksluten skall vi också redovisa ett miljöbokslut. I den europeiska gemenskapen så kommer det att uttalas inom kort, så vitt jag kan bedöma, som ett exklusivt krav. Jag ville bara komma med det tillägget.

38 § Svar på fråga 2000:9 om Svenska kyrkan och FN-sanktioner mot Irak?

BÖRJE HENRIKSSON:

Ordförande! I nio år har dom här sanktionerna fortgått och det är framförallt barn, barnavård, utbildning och hälsovård som har drabbats och det exkluderar ju Saddam Hussein egen klan. Han har ju lyckats att gynna sina egen anförvanter och sina egna bundsförvanter.

Det är ju därför väldigt viktig att Svenska kyrkan som kyrka agerar här, och jag tycker att Bengts svar här är både pedagogiskt och riktigt framställt. Det är ju punkter här där vi ser att under nio år har inte kyrkan varit överksam. Däremot skulle man kunna önska sig att det hade gett resultat. Och kan debatten inom kyrkan fortsätta och pressen på världsrådet, Kyrkornas världsråd öka, så är det möjligt att vi skall kunna nå ett bättre resultat, för att få en bättre humanitär situation i Irak och framför allt för det uppväxande släktet i Irak. Tack för ordet.

BENGT OLOF DIKE:

Fru ordförande! Jag blir lite orolig när den här frågestundens jämte Göran Wahlström flitigaste frågeförfattare då, Börje Henriksson skriver en i och för sig kortfattad och bra fråga, men inte med ett ord nämner orsaken till varför situationen är sådan i Irak. Här skall framför allt USA påverkas, kyrkan skall påverka, ha sitt vapen mot USA och inte för en demokratiutveckling i Irak. Det är ju ändå denne ofattbart grymme diktatorn Saddam Hussein som är skulden till att situationen är sådan i landet.

Hade jag skrivit den här frågan så skulle jag formulerat den så här till exempel "Hur kan Svenska kyrkan på bästa sätt arbeta för en demokratisk utveckling i Irak och bedriva en opinionsbildning för detta?". Och på samma sätt så blir jag lite orolig när Kyrkostyrelsens företrädare här då inte heller nämner denna faktiska situation. Vi minns alla med fasa kriget som faktiskt i någon tidning nästan då viftades av någon kyrklig företrädare när FN-koalitionen gick in och befriade Kuwait. Sedan dess har väl kanske tillnyktringen påbörjats och gått i rätt riktning.

Men jag tycker, och då erinrar jag om vad Biörn Fjärstedt sa i en annan fråga här, nämligen hur viktigt det är med den världsbild vi har. Jag tycker ändå att vi skall rikta

vapnet åt rätt håll, Nämligen mot den diktatur som förtrycker, gasar ihjäl människor och ytterst är skulden till att barn idag lider i Irak.

BENGT LINVALL: (replik)

Iraks folk drabbas ju dubbelt. Regimen förnekar folket demokrati och mänskliga rättigheter. Sanktionerna bidrar till att förneka ekonomiska och sociala rättigheter. Enligt FN så har cirka 1 500 000 dött till följd av sanktionerna och det här är vi naturligtvis väl medvetna om. Samtidigt vill jag förtydliga en gång till vår kyrkas engagemang i det här sammanhanget. Irak är det enskilda land där ansträngningarna varit störst under det senaste halvåret från Svenska kyrkans sida vad gäller opinionsbildning och påverkans arbete. Det började med den här förnyade opinionsbildningsarbetet i våras och det fortsätter på det sättet, jag vet.

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Ja, det är ju glädjande då att Kyrkostyrelsens företrädare sent om sider markerar detta. Men jag vill erinra om vad förre chefen för FN:s vapeninspektör Rolf Ekeus har sagt i offentlig intervju, att ”sanktionerna har haft effekter och att det inte skulle vara bra att ta bort dom nu”. Hur vet Svenska kyrkan att han har fel och Svenska kyrkan rätt i dom här frågorna? Han har ju sett Saddam Husseins motvilja mot att samarbeta och det är jag övertygad om att det kommer den nya chefen Hans Blix också för FN inspektörerna att snabbt inse, det är där huvudproblemet ligger. Om vi inriktar vår strävan på att få till stånd en demokratisk utveckling i odemokratiska förfärliga regimer i världen, då tror jag att vi kan göra allra bästa, snabbaste och effektivaste nyttan för att få till stånd lindrigare, bättre förhållande för dom lidande människorna.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Jag vill gärna instämma i det Bengt Olof Dike har framfört här, men också lägga till detta, att jag tycker generellt att vi måste vara mycket försiktiga när vi i hela Svenska kyrkans namn går in och avgör olika utrikespolitiska frågor. I dom frågorna så avgör inte skriften den gudomliga uppenbarelserna frågorna utan vidare, utan det ligger på ett område där vi måste bruka vårt mänskliga förnuft och då ska vi inspireras i våra gudstjänster i att engagera oss politiskt och ta ansvar i denna skapelse och där arbeta i det utrikespolitiska men så som kyrka i alla kyrkomedlemmars namn fälla avgörande internationella konflikter. Det är att sätta mycket på spel.

Skall dom nu som har en annan uppfattning då säga att ”då kan jag inte vara med i Svenska kyrkan för jag har en annan uppfattning i den här frågan” och menar att den långsiktiga politik som FN har ställt sig bakom är den riktiga. Jag tycker att generellt så måste vi vara mycket försiktiga i sådana ställningstaganden och lämna det åt dom enskilda kyrkomedlemmarnas eget mänskliga förnuft att arbeta i dom organ och i dom demokratiska organisationer som finns i samhället i stort. Det är den lutherska synen på tvåregementesläran. Tack.

BENGT LINVALL: (replik)

Till både Bengt Olof Dike och Fredrik Sidenvall vill jag säga att på tre minuter så svarar Kyrkostyrelsen på frågan och går inte in i en allmän analys av läget i världen. Vårt öra i Irak finns genom Middle East Council of Churches”, Mellanösterns kristna råd, bland dom drabbade, och det är vädjan från dom till oss som gör vårt engagemang. Huruvida det är hela Svenska kyrkan eller hur det är det kan vi ju också väga så här, för det är Lutherhjälpen och missionen, dom internationella organen i vår kyrka, som går in i det här engagemangen och det här arbetet. Tack

TORGNY LARSSON:

Ordförande! Då det gäller synen på förhållandena i Irak så tror jag att det råder mycket bred enighet i vårt land och i Svenska kyrkan, och jag upplever inte att det någon slags meningsmotsättning mellan exempelvis Bengt Olof Dike och Börje Henriksson i det fallet. Vad det gäller då det gäller sanktionerna det är ju metoderna, om det är rätt metod. Man har ju försökt nu under snart tio år att med olika sanktionsmöjligheter bekämpa Saddam Hussein och trots allt så är det väl så att man inte har lyckats så väl bra hittills. Det är alltså en metodfråga det gäller, som jag tycker inte riktigt kom fram. Det blev inte rätt balanserat i en del yttranden tidigare. Tack.

39 § Svar på fråga 2000:10 om strategi för uppföljning av delegerande ärenden

BIRGER PALO:

Jag tackar Marianne Kronberg för svaret på min fråga och det är glädjande att konstatera att något är på gång i uppföljningsfrågan. Men vägen till målen verkar vara lång dit. Kyrkomöte efter Kyrkomöte har jag konstaterat också att Centralstyrelsen, eller nuvarande Kyrkostyrelsen, inte har tillräckligt gett akt på uppföljningen. Jag har lärt mig i demokratiska sammanhang att den instans som har fått ett uppdrag också har till uppgift att uppfölja så att uppdraget blir verkställt, även om man delegerat ärendet vidare. Så är fallet till exempel i kyrkoråden, och i borgerliga sammanhang förelägger ju kommunallagen att kommunstyrelsen och landstingsstyrelsen har tillsynsansvar över alla nämnder och styrelser inom sitt revir.

Kyrkan är inte längre underställd kommunallagen, men i konsekvensens namn borde Kyrkostyrelsen också ha tillsyn över dom nämnder och styrelser som finns på det nationella nivån. Det verkar vara tveksamt om Kyrkostyrelsen vill ta på sig denna uppgift och ännu mera anmärkningsvärt är det att höra att Kyrkostyrelsen aldrig har delegerat något kyrkomötesärende. Naturligtvis kan man tolka ett kyrkomötesbeslut hur man vill, men jag har svårt att förstå att kyrkomötesbeslutet med anledning av min motion skulle ha kunnat tolkats godtyckligt.

Kyrkomötet beslöt ju då att uppdrag till Centralstyrelsen att initiera samtal med inomkyrkliga väckelserörelser enligt motionens önskemål. Jag har full förståelse att Centralstyrelsen inte själv kan göra detta utan delegerar eller överlämnar det vidare. Trots detta anser jag att Centralstyrelsen har uppföljningsansvar men inte mitt värre än att det verkar det inte har fullföljts. Jag kan inte se att Kyrkostyrelsen har förstått sin uppgift och tagit den på allvar. I sin självförståelse säger Svenska kyrkan att "den är en demokratisk uppbyggd kyrka". Men hur är det med det demokratiska innehållet? Är det inte dags att Svenska kyrkan överger sin uppfattning att den är en överhetskyrka som fortsätter att styra och ställa enligt gamla tradition.

Biskop RUNE BACKLUND:

Fru ordförande! Med den referens då som finns också till det nordligaste stiftet i den här frågan som ju den ursprungligaste motionen gällde ju förmodligen i många riktningar så vill jag ändå ta tillfället och säga att samtalet är mycket angeläget. Det pågår, vilket framgår av skrivningen och den Tornedalska riktningen får en inbjudan till den fjärde eller alternativt sjunde december. Sedan skulle jag också vilja ta tillfället i akt och påminna om att detta år firar vi 200 års minnet av Lars Levi Laestadius födelse och jag kan påstå att aldrig någonsin tidigare har ett så omfattande och jag tror även kvalitativt program genomförts när det gäller gudstjänster, kyrkhelger, seminarier av riktningen själv men också av vår kyrka. Och på det viset så har det hela belysts och fördjupats och samtalet har pågått.

Men för visso finns det anledning att föra det vidare och sådana tillfällen kommer att ges och i det samtalet naturligtvis så finns då Kyrkomötets egna förordningar att diskutera och det är ju naturligtvis också någonstans vårt gemensamma ansvar. Tack

MARIANNE KRONBERG: (replik)

Jag vill bara kort, Birger Palo, anföra här att vi i Kyrkostyrelsen eller före detta Centralstyrelsen, skulle ha brustit i handläggningen. Ville bara återigen påminna om det jag sa förut att han exempelfilerar med sin egen motion, och jag vill då påminna om att handläggningen har redovisats för Kyrkomötet och godkänts av Kyrkomötet.

BIRGER PALO: (replik)

Fru ordförande! Den här saken som Marianne Kronberg för fram, att den har redovisats för Kyrkomötet, det är riktig, att det stod i en kyrkomötesskrivelse att den är avslutad och sen har vi ju när jag ställde frågan senare ett år fått beskrivningen hur den har hanterats. Men hur det sen har tagit och verkställts har vi inte fått något svar på.

Sedan så vill jag tacka biskop Backlund för det glädjande beskedet om att dom här samtalen skall fortsätta, men det har dragit långt ut på tiden och det är ju beklagligt.

40 § Svar på fråga 2000:11 om alternativa formuleringar till ritual för dopgudstjänst i förslaget till ny kyrkohandbok

BIRGER PALO:

Fru ordförande! Jag tackar Ulla Carlson för det svar hon har gett på min fråga, även om jag tycker att det svaret är mycket blekt i sig. Jag har många gånger här i Kyrkomötet betonat att jag inte har varit ute efter att förändra huvudfrågan om Svenska kyrkan uppfattning om dopritualet. Men det är många med mig som anser att vi måste tillmötesgå dom dopföräldrar som i dopsamtalet önskar byta ut ordet befria mot ordet bevara i den så kallade befrielsebönen. Dom som tror att människan kan bli befriad från de ondas makt får gärna fortsätta att bedja om den befrielsen, men om vi går till kyrkans Herre Gud av himmelen, Jesus Kristus själv, så vet han vad han talar om.

Han räknar med de ondas verklighet och när han i sin översteprästerliga förbön i Johannesevangeliet 17 kap. ber för sina efterföljare, så ber han inte att den himmelska fadern skall ta dem bort ur världen utan att han skall bevara dom från det onda. Han räknar inte med att vi kan bli befriande från det onda utan att de ska bli bevarade från de onda. Den onda potentialen har vi med oss hela livet igen och därför anser jag att det måste finnas en möjlighet för dopföräldrarna att välja ordet bevara istället för ordet befria.

Är det så att kyrkan inte vill myndigförklara dopföräldrarna och ge dom möjlighet att välja, eller är det så att kyrkan tänker fortsätta att köra huvudet i väggen. Kyrkomötet har tidigare år uttalat att vid införandet av nya böcker bör man fara varsamt fram för att motverka onödiga motsättningar.

ULLA CARLSON: (replik)

Ordförande! Under en stor del av 1800-talet så fördes det en bitvis ordentligt häftig debatt om hur bönen bäst skulle formuleras. I den kyrkohandbok som antogs 1809 talades det om att bli bevarad från syndens värde. 1894 ändrades det efter en debatt som förts till att Gud skulle uttaga den som döptes från mörkrets våldighet. Det är detta som har blivit till vår befrielsebönsord om att bli befriad från mörkrets makt. När jag går hem till en familj där vi skall döpa ett barn så tar jag alltid med mig den här publikationen, alldeles utomordentlig, utgiven av Nämnden för kyrkolivets ut-

veckling. Det är ett speciellt dopnummer för barn och familj. Givetvis får den här stanna kvar då hemma hos familjen efter dopsamtalet. Här finns bland annat ”så går det till - dopritualet med kommentarer”.

Jag vill gärna läsa vad Sune Karlsson har skrivit i sin kommentar till befrielsebönen. ”att be om befrielse från onskans makt”. ”Vi lever i värld där onskan är en realitet, där hat och lidande finns. Vi hör alla till denna värld som så att säga är bortvänd från Gud. Genom dopet sätts vi in på Guds sida i kampen mellan ont och gott, hat och kärlek, vi ber om befrielse från onskans makt.”

Jag tror att det är så, Birger Palo, och det har du själv sagt, att vi tillhör olika traditioner för jag har aldrig mött några föräldrar som har haft bekymmer med att vi tillsammans anhöriga, faddrar, präst lägger våra händer på barnets huvud och ber befrielsebönen ”befria från mörkrets makt, bevara ljuset”.

BIRGER PALO: (replik)

Ja, det finns ingen anledning för oss att gå tillbaka till tiden efter 1500-talet när det gäller frågan om dopet och inställningen till det onda, utan istället bör man som jag hänvisat till gå till Jesus Kristus själv. Till honom som vet vad han talar för han kom ju av himmelen. Därför tycker jag att den historiska delen får vi lämna.

GUNNAR PRYTZ:

Ordförande! Jag tycker att det är beklagligt att kyrkliga böckernas arbetsgruppen inte har lyckats ta till sig dom viktiga tankar som Birger Palo förde fram i den här motionen för några år sedan och som vi då diskuterade här i Kyrkomötet. Det handlar ju om en öppenhet som är nödvändig om vi skall kunna fungera som folkkyrka i framtiden, en öppenhet för en lokal utformning utifrån en lokala traditioner och former.

När det gäller dogudstjänster så måste man ju då fråga sig ”vad är det som är obligatoriskt för att ett dop skall vara ett dop i Svenska kyrkans ordning?”. Och då måste det ju vara dom momenten som finns med till exempel i ett dop i nödsituation och där har vi ju inte med någon befrielsebön, så att det är ju knappast så att befrielsebönen konstituerar dopet.

Då borde man ju dra konsekvenser av det när man gör en dopordning. Att vissa moment skulle kunna vara fakultativa inte obligatoriska. Så skulle man ju kunna när vi nu skall inge remiss svar på den här handboken tänka på det, att ta hänsyn till dom församlingar som vill ha en form på dom här icke obligatoriska momenten att det också utformas så i handboken att dom blir fakultativa. Så det finns anledning att ge stöd åt dom tankar Birger Palo har tagit upp. Tack.

YNGVE KALIN:

Ja, ordförande och vänner i Kyrkomötet! Utan att direkt kommentera den här diskussionen om dopordningen, så tycker jag att den illustrerar behovet av en mycket bred remissomgång. Och jag skulle vilja rikta en vädjan till Kyrkostyrelsen att samtliga församlingar skall få yttra sig om förslaget till dom kyrkliga böckerna.

Vi har inte bråttom. Förra gången vi gjorde en revision tog det 14 år. Nuvarande böcker har varit i tjänst i ungefär 14 år. Det är ju inte bara frågan om en varsam språklig revision utan det har blivit ett mycket omfattande material. I en kyrka måste alla församlingar ha möjlighet att påverka detta arbete. En vädjan till Kyrkostyrelsen om en större remissomgång och förlängd tid.

Biskop RAGNAR PERSENIUS:

Jag tänkte kommentera själv kyrkohandboksfrågan för att jag gärna instämmer att det är vettigt med en bredare remiss än vad som nu är fallet. Nej, det är dom här bytena av ordet från befria till bevara som ju visar att vi också skulle behöva ett teologiskt samtal, kring gudsuppfattning, människosyn och frälsning. Det är ju mera än en fråga bara om friheter och bundenheter till handboken. Det är ju en ganska djup teologisk fråga i det där.

Det här handlar ju egentligen om ett perspektiv, Birger Palo, som är Romarbrevets, att vi genom dopet får en ny tillhörighet att vi återgår till hur Gud har tänkt att det skulle vara, en delaktighet i livets uppståndelsen sammanhang istället för syndens och dödens sammanhang.

I vår bekännelse är ju det också det, det är ju självklart att detta onda, det vi bekänner nästan varje syndabekännelse vår delaktighet i världens bortvändhet från Gud. Det följer oss i alla fall hela livet, till den dag då Kristus kommer tillbaka. Och när vi talar om att vi varje dag behöver lägga av oss det som är fel och vår fångenskap och ta emot förlåtelsen och livet, så är det ju därför att du naturligtvis har rätt till det att vi inte kommer undan vår fångenskap.

Men om vi tittar på Romarbrevet så talar det ju ändå om att vi genom en ny födelse, genom Kristi gärning har fått del i den skapelse så den var tänkt, just i dopet. Hur kan vi annars få reda på att vi har del i Kristi uppståndelse? Vi har ju ännu inte uppstått.

BIRGER PALO: (replik)

Fru ordförande! Jag är glad över att biskop Persenius tar upp den här fråga om att man skulle behöva samtala mer, vad orden befria och bevara betyder överhuvudtaget. För mig själv är ordet befria en fråga om frälsningen, det vill säga en befrielse från syndens skuld och det är den vi kan bli befriade ifrån här och nu också genom tron på Jesus Kristus. Medan, däremot, behöver vi bli bevarade ifrån det onda genom Guds makt.

Biskop RAGNAR PERSENIUS: (replik)

Ja, det är ju just det att både orden befria och bevara behövs, och dom har med frälsningen att göra. Vi behöver både befrias, få en ny tillhörighet till Guds eviga sammanhang tillbaka till det som det var tänkt att vara, och samtidigt behöver vi dagligen i tron befrias från det onda därför att vi ju ännu inte är i himmelen. Vi kanske inte är så oense i alla fall.

Ärkebiskop KG HAMMAR:

Ja, ordförande, det här börjar bli så roligt att det är oemotståndligt! Ju mer jag lyssnar på Birger Palo genom åren ju mer förstår jag att vi hör olika i orden. Och det är ju inte riktigt det som är meningen med våra liturgitexter att det måste heta på samma sätt. Poängen är ju om vi kan höra någorlunda detsamma utifrån orden.

För mig så står det ”befria ifrån mörkrets makt”, men för dig tycks det stå ”befria från mörkret”. Och för mig är det all skillnad i världen alltså. Vi lever i mörkrets sammanhang, men mörkrets makt, det vill säga har grepp om vårt hjärta att det hotar vår tillit. Det är det vi ber om att bli friande fastän vi inte är framme. Så för mig, och så tror jag egentligen det är tänkt därför att det tycks vara lutherskt i alla fall, hänger det mycket mer samman med när Jesus sen säger nästa bibelcitат, ”åt mig har getts all makt i himmelen och på jorden”, också över det oroliga hjärtat som tvingas leva i en värld som är fylld av mörker och där tilliten hela tiden hotas.

Så jag kan lova dig, Birger, att vi ska åtminstone ha din bild framför ögonen när vi tar upp detta i Kyrkostyrelsen, och ambitionen ska inte vara att tvinga in någon i språkliga fällor, men försöka skapa rum för förståelse från olika språkvärldar.

41 § Svar på fråga 2000:12 om Svenska kyrkans miljöarbete

MONA OLSSON:

Ordförande! Jag kommer från Norrköping och hör alltså till Linköpings stift. Där har jag förmånen att få vara med i en arbetsgrupp som har till uppgift att föra stiftet fram till en miljödiplomerings av sin verksamhet, stiftets verksamhet. Det är ett stort arbete, ”större än du någonsin tror” för att citera en känd barnvisa. Men det är ett roligt arbete och vi har hållit på i ungefär två år nu och det är framförallt två saker jag har lärt mig hittills. Det ena är att det tar tid, det tar lång tid, längre tid än man tror från början. Det andra är att det är viktigt att ha ledningen med, ledningsgruppen med på vägen och det har vi i Linköpings stift.

Det har en praktiskt nytta ledningen verkställer och följer upp fattade beslut, men det har också en pedagogisk och moralisk nytta. Ledningen är föredömen och vägvisare, och det var därför jag skrev frågan här huruvida Kyrkostyrelsen tänkte någon form av miljöutbildning.

Det andra är att som vi hörde Britas Lennart berätta, man har utsett miljösamordnare på stiftskanslierna och vi vet ju hur det är. Man är överhopad av arbete redan idag så att det gäller att prioritera och i värsta fall välja bort arbetsuppgifter för att hinna med det här, det här viktiga uppgiften också då. Och jag vet att stiftet är ju i det närmaste autonoma så det är väl egentligen upp till kanslichefen då att prioritera uppgifterna så att det här också hinns med. Men jag vill ändå fråga hur Kyrkostyrelsen har stöttat stiftet i verksamheten.

Jag har fått goda svar på mina frågor. Det var genuina frågor från min sida, men jag ville också ta tillfället i akt och lyfta det viktiga miljöarbetet här i Kyrkomötet. Det handlar inte bara om att använda nedbrytbara blommor på kyrkogårdarna, som många tycks tro, utan det gäller vårt ansvar för hela skapelsen. Det handlar om försörjning och återupprättelse och där har mässa en central plats. Jag tackar för goda svar. Tack.

BRITAS LENNART ERIKSSON: (replik)

Det är bara att instämna utav det som Mona Olsson säger, att det här miljödiplomeringsarbetet det är ett krävande arbete. Ibland kanske om man är en liten församling kan uppleva det som alltför krävande. Miljövärdet har utarbetat ett redskap för miljöcertifieringen som ligger i samma höga klass som andar motsvarande system, men för församlingar som inte tidigare arbetat med målarbete och kvalitetsutveckling och är ovana att dokumentera sitt arbete kan kraven för att bli diplomerade upplevas som högt ställda.

Det är angeläget att diplomeringsarbetet inte bli en kapplöpning utav att församlingarna uppmuntras till uthållighet och att arbetets tillåts att ta den tid som krävs. Därmed finns det möjlighet att till förankring i breda grupper i församlingen, vilket är nödvändigt i det här arbetet. Det är ju så att många gånger är det så att förändringsarbeten sker snabbt och på ett ytligt organisatorisk nivå utan att åstadkomma någon verklig förändring i värderingar och livsstil. Men det är ju det som det här med miljödiplomerings handlar om och därför måste det får ta tid.

BRITTA OLINDER:

Ordförande! Det är svårt att motstå frestelsen i detta sammanhang och fråga hur det är med miljöarbetet på Kyrkomötet med dubbla upplagor av betänkande, plastmuggar, vatten från Åre som kanske kunde finnas på närmre håll.

BÖRJE HENRIKSSON:

Ordförande! Det nämndes att det här är ett jätteområde och det ta väldigt långt tid att få en miljödiplomering till stånd. Det här var uppe i Kyrkans utvecklingsnämnd för ett antal dagar sedan och där enades vi om att ge ett anslag till en församling i Västerås stift som så att säga ådagalagt ett stort intresse för det här. Det jag då påpekar, och gärna vill påpeka idag, är att det är viktigt att vi tar det här i etapper, att vi ställer upp delmål. För beslutar man att göra allt detta på en gång då storknar vi. Vi måste alltså ta det här pö om pö och det vill jag gärna säga. Tack för ordet.

42 § Svar på fråga 2000:13 om församlingsbegreppet med anledning av SOU 2000:17 om Folkbokföringsbegreppet efter kyrka-statreformen och fråga 2000:18 om församlingsbegreppet

YNGVE KALIN:

Ja fru ordförande! Ledarmöter! När vi diskuterar ett sådant här ämne så är det lätt att reflexmässigt säga att en reform av det här slaget måste vi förhindra. Vi är ju vana att tala om socknar och när vi reflexmässigt talar om församlingar och hur viktigt det är att dom är kvar så är vi ju i gott sällskap med antikvariska institutioner, hembygdsföreningar och släktforskare.

Men det är ju faktiskt inte det frågan gäller här, som Levi Bergström mycket riktigt konstaterar. Slå vakt om våra socknar det kan vi ju göra på många sätt. Landskapen, landskap som begrepp det använder vi ju. trots att de längesedan upphörde att spela någon praktisk roll. Det finns gott om smålänningar i Halland och västgötar också i Halland för att ta några exempel.

För det många inte har upptäckt, och som utredningen avslöjade, det var ju att staten generöst har överlätit den kyrkliga indelningen till kyrkan själv. Vi kan numera själv bestämma hur vi vill organisera oss. Slå ihop och dela upp församlingar för att arbetet skall fungera och sedan meddelar vi dom statliga myndigheterna och lantmätteri, och jag tror att det i längden är orimligt att staten i varje pastoratsreglering anpassar alla sina indelningsenheter och sin registerhållning efter oss.

Det är myndighetsbeslut och kan egentligen inte överlåtas på oberoende organ och kan ju naturligtvis ifrågasättas av andra intressenter. Tänk er till exempel en lokal opinion mot en församlingssammanslagning som vill bevara en socken intakt. Dom icke kyrkotillhöriga har då inget inflytande på detta vilket strider mot demokratins spelregler.

Jag tror att vi skulle kunna frysa nuvarande indelning, något som Kyrkostyrelsen avvisar och jag håller med. Därför tror jag att den här utredningen ska hjälpa oss att komma igång och verkligen penetrera frågorna om våra församlingar. Utredningen är en fullständigt logisk konsekvens av kyrka-statreformen. Statens hjälp till uppbörden den kan utföras på individnivå och begravningslagen tror jag mycket snart kommer att förändras, som en senare debatt här på Kyrkomötet kommer att belysa. Kanske detta kan bli en möjlighet att kraftsamla och återerövra begreppet församling i dess egentliga mening. Vi befinner oss i en brytningstid i kyrka-startreformens kölvatten. "Nu brister alla banden" sjunger vi i psalmen, jag vill gärna kunna sjunga fortsättningen, "nu skapar livets Gud". Tack.

GÖSTA ÄNG:

Fru ordförande! Först vill jag tacka Levi Bergström för svaret. Men några ord i näst sista meningen, "hur vi ska ersätta församlingen", de orden vill jag ställa ett frågetecken då efter. Varför församlingsbegreppet måste bort har Levis svar inte övertygat mig. Församlingen, det är ju grunden för vårt samhälle va, det var ju kyrkan, församlingen, socknen som startade skolväsendet till exempel, så jag är nog lite över orolig att förslaget kommit.

NILS GÅRDER:

Fru ordförande! Jag har ingen annan uppfattning än den Levi Bergström har redovisat här i hur man bör förhålla sig från kyrkan. Men det finns några detaljer som jag har tänkt på när jag har lyssnat här. Alltså min utgångspunkt är den att hur staten organiserar folkbokföringen i distrikt har egentligen ingen betydelse för kyrkan så länge folkbokföringen sker på fastighet. Och utredningen visar tydligt att det är ingen svårighet för kyrkan att ha bevarat församlingsbegrepp även att församling upphör att vara folkbokföringsdistrikt.

Det finns ett tekniskt problem och det gäller dom som är så kallat på församlingen skrivna. Det vill säga dom som inte är hänförliga till viss fastighet och som enligt förslaget skulle istället hänföras till viss kommun. Dom måste nämligen på ett eller annat sätt hänföras till en församling trots att dom inte kan göra det knutet till sin bostad och detta bland annat på grund av begravningslagstiftningen som vi ju diskuterat i annat sammanhang, och där vi haft olika uppfattning. Och det kan tyckas olustigt att man ska tvinga människor som gått ur kyrkan att bli hänförda till viss församling om inte det kan knytas till deras bostad och det uppfattar jag som ett praktiskt litet men principiellt inte alldeles oväsentligt problem. Där handlar om några tiotusentals individer skulle jag tro. Dom flesta bor på vårdinrättningar, har kanske ingen förvärvsinkomst så att avgifter blir inte en praktisk fråga, men dom måste rimligen ges rösträtt och få klarlagt var dom är valbara till exempel. Och där tror jag att det kan krävas en viss uppmärksamhet så att man inte går in ett principiellt otillfredsställande resultat där man får en konflikt mellan, ska vi säga, religionsfrihet och den här indelningsgrunden.

Den andra saken jag skulle vilja nämna är att folkbokföringen måste, helt oavsett om församlingen är folkbokföringsdistrikt eller ej, ha ett svar på till vilken församling en viss individ hör. Och då uppkommer frågan huruvida detta skall redovisas för den enskilde i personbevis och motsvarande, eller bara vara en i datorsystemet dold hemlighet som är en nödvändighet för utdebiteringen. Och då tycker jag att det finns vissa själ som talar för att den enskilde skall också få kunskap om till vilken församling han hör, oavsett faktiskt om han är kyrkotillhörig eller inte, därför att han har rätt att bevaka, att veta var han har ett anspråk att rikta, och det gäller när det gäller begravningsfrågor också icke kyrkotillhöriga. Och då tycker jag det kunde vara skäl att denna uppgift ska då inte bara hållas tillgänglig för myndigheten utan också för den enskilde. Ett sådant avslöjande av församlingstillhörigheten också från folkbokföringsmyndigheten till den enskilde skulle ha ett kulturhistoriskt värde tror jag eller ett kulturellt värde, nämligen att församlingsbegreppet stötts i folkmedvetande och det tror jag att man kanske skulle från kyrkan sida kunna arbeta för.

LEVI BERGSTRÖM: (replik)

Ja, ordförande! Jag vill bara betona, så att Gösta Äng inte har missuppfattat det Kyrkostyrelsen har sagt. Vi struntar i hur samhället registrerar folk. Men när det gäller vår registrering så tycker vi att församlingen skall vara kvar och vi tycker också att i

samhällets register så ska begreppet församling finnas kvar. Vi har poängterat det. Jag fick den uppfattningen att Äng trodde att vi hade tagit bort detta, men vi vill ha kvar församlingsbegreppet. Men hur samhället registrerar oss det är det inte upp till oss att avgöra.

43 § Svar på fråga 2000:14 om grafisk profil

STAFFAN HOLMGREN:

Fru ordförande! Tack det utförliga svaret. Tyvärr så står inte längden på svaret i proportion till tycker jag, den offensiv i den här frågan som man borde ha kunnat vänta sig. Det här är ingen ny fråga, den var uppe på kulturutskottet förra året och var uppe i plenum här och diskuterades och Kyrkomötet beslöt också, som jag har sagt i frågan här, att uppdra till Kyrkostyrelsen att påskynda framtagandet av fullständigt grafiskt-program.

Jag tror att det är väldigt många som hade hoppats på detta, därför att nu har vi gått in i en ny era med ett trossamfund där jag tror det är så, att många känner en annan helt annan samhörighet och vill visa en gemensam profil utåt, samtidigt som man ska profilera den egna församlingen. I svaret så framgår ju också att det är många som ligger långt fram i det här arbetet. Men jag tror att det är många som också väntar på den här grafiska profilen och anknyter till den, men vill göra det i god tid före nästa års val och nu får vi reda på här, trots vad som står i Kyrkostyrelsens skrivelse 2000:1, att det inte kommer någonting förrän egentligen som går att använda 2002. Det tycker jag gör en väldigt besviken och jag tror inte riktigt att Kyrkostyrelsen är medveten om dom diskussioner som pågår ute och dom stora förväntningarna som finns på en samordning i den här frågan.

Jag tycker att Kyrkostyrelsen borde ta sig en ytterligare funderare och snabba på det här, precis enligt med det önskemål som har funnits i Kyrkomötet uttalat här i plenum.

MARIANNE KRONBERG: (replik)

Jag tror att det är viktigt den, som jag relaterade till förut, av den här attitydundersökningen som pågår just nu. Den tror jag kommer att ge väldigt bra svar på hur, om den här processen går att snabba upp eller inte. För nu upplever vi att det finns en väldigt stor och bred accept för det program vi har idag då behöver så mycket energi och pengar läggas på att utforma något helt nytt. Men får vi ett motsatt besked, jag menar då kommer den processen att ta tid. Ta ännu längre tid.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Fru ordförande! Ledarmöter! Som ledamot av Göteborg kyrkliga samfällighets informationsutskott så kan jag inte mer än att beklaga att arbetet inte har kommit längre. Informationsutskottet har under en lång tid väntat på besked om vad som händer med den grafiska profilen för Svenska kyrkan på nationell nivå. I Göteborg så ligger vi långt framme med vårt arbete med grafisk profil, men har ju väntat på beskedet från nationell nivå.

Nu vet inte jag om det finns någon anledning att vänta längre, om det inte ska komma något besked förrän 2002. Då har valet varit och då har vi inte haft möjlighet att visa på vår samhörighet i en gemensam kyrka, Svenska kyrkan, och då kommer vi allihopa att förlora på detta. Tack.

ULLA ERIKSSON:

Jag är glad att man nu satt igång med arbetet med en grafisk profil och att det är flera som har anslutit sig till och ser vikten utav att vi får en sådan. En profil för hela Svenska kyrkan som skulle tydliggöra att det är en fri kyrka som inte skulle kopplas ihop med någon statlig överhöghet.

Trots avslag till den motion som jag lämnade till förra Kyrkomötet så har ju Kyrkostyrelsen arbetat med den här frågan och jag har sett att man har annonserat ut en projektjänst för det här arbetet.

Det har tagit tid, alltför långt tid tycker jag, och jag förstår att arbetet inte kan avslutas på rätt långt tid framåt heller, men jag tycker att det är angeläget att vi snarast får fram en profil och en logotyp som kan accepteras och som kommer att användas av hela kyrkan. Profilen bör inte enligt min uppfattning ha symboler som kan ge sken av en statlig inblandning. Det är viktigt att kyrkan blir igenkänd och uppmärksammas så att den kan nå människor och nå ut med sitt budskap.

Det är ändå glädjande att se att arbetet har kommit igång och jag hoppas att det ska fortsätta och att det ska slutföras inom ganska kort tid och jag ser alltså fram emot en rikstäckande profil som med ett gott informationsarbete ska kunna komma till användning i hela Svenska kyrkan.

MARIANNE KRONBERG: (replik)

Jag kan lova Carina en sak verkligen, och det är att besked kommer givetvis långt före 2002. Utan det jag pratade om det är implementeringen och när det kan ha trätt i kraft. Alla talare har hittills varit uppe och framhållit vikten utav enhetlighet och att det finns en, en gemensam, och att det här verkligen accepteras. Vore vi ett stort rationellt företag med en "top down" styrning där vi här eller Kyrkostyrelsen kan fatta ett beslut som ska gälla i hela Svenska kyrkan i varenda församling, jag menar då skulle det här gå väldigt, väldigt snabbt. Men nu är vi inte av den karaktären och därför tar implementeringen, förankringsprocessen mycket längre tid, därför finns det mycket mer olika viljor att ta reda på.

Jag tillhör också dom som gärna skulle ha velat se att det här går fortare, men tyvärr.

KRISTIAN NYLUND:

Ordförande! Ledamöter! En grafisk profil har vi idag, dock inte så väldigt tydlig i den här salen förutom dom fina flaggorna på presidiebordet, där har vi vår logotyp. Annars förekommer den tyvärr inte "on display" som det heter, det tycker jag är beklagligt, men det är den så att säga en del av den grafiska profil som vi har idag.

En grafisk profil består ju av många olika delar. Logotypen är en sådan del och den använder vi idag. Däremot så har jag under dom fem år som jag har jobbat i en församling i Stockholm, bland annat med sådana här frågor, inte varit med om att man har på något tydligt sätt försökt implementera den nuvarande logotypen. Alltså då pratar vi om ett program, vi pratar om två olika begrepp grafikprofil, grafiskt program. Grafiska programmet är till för oss som ska använda den där bland annat typsnitt ingår, hur brevpapper ska se ut och så vidare. Vi pratar då om implementeringen, hur ska dom olika enheterna använda profilen på ett bra sätt, det ska ingå i programmet.

Något sådant utifrån dagens profil har inte funnits på ett tydligt sätt, så att jag hoppas att när man tar fram en ny profil så småning om, 2002 senast, att det grafiska programmet som där följer ska implementeras på ett mycket, mycket bättre sätt än vad som har skett idag. Och varför detta? Jo, en seriös organisation och framförallt en

organisation som Svenska kyrkan som nu har en ny klädnad som vill synas på ett nytt sätt. En oberoende kyrka som går till ett viktigt val nästa höst. Vårt första oberoende val som är avgörande för engagemanget framöver. Det är viktigt då att någon typ av program, någon typ av profil synliggör vad vi står för, är någonting som får så att säga människor att associera till kyrkan. Därför är just detta med grafiskt program, med grafisk profil så viktigt. Och jag hoppas, jag vill accentuera det att Kyrkostyrelsen tar den här frågan på allvar, det verkar som ni gör det, men ni måste göra ett bättre jobb än vad ni har gjort hittills. Tack.

SUZANNE FREDBORG:

Fru ordförande! Ledamöter! Det var skönt att få komma efter Kristian Nylunds strukturerade redogörelser för dom olika delarna. Vi talar ju om olika saker, frågan var när den grafiska profilen blir färdig.

Jag kan inte se annat än att uppdraget från Kyrkomötet förra året, som då hade en motion till grund och byggde på ett bifall till kulturutskottets betänkande, gick ut på att just ta fram den här grafiska programmet för skölden. Den grafiska profil vi har idag, den skulle ha varit färdig till förra årsskiftet, och då tänkte man det kanske var knappt om tid. Men vi hade ett val ett år framåt, så nu skulle alltså bli ett program som vi då skulle kunna använda just på det här viset, som Kristian sa, ute i församlingarna för att visa vår enhet inför nästa val.

Jag vet inte riktigt, Marianne Kronberg, det här med att ett företag tar det uppifrån och ner. Vi har ju försökt göra det på andra sättet, nämligen att Kyrkomötet fattade ett beslut, klart och tydligt som gav ett uppdrag och det har man då inte efterlevt. Jag blev rätt glad när jag läste den här i förmiddags. Där står det några frågor till Leni Björklund som jag tycker att verkar vara hoppningivande, hennes svar. Det finns många olika förväntningar på oss på nationell nivå, men jag hoppas på mer uttalade krav också på hur vi ska kunna arbeta gemensamt. Det är viktigt att vi tillsammans är Svenska kyrkan. Ta upp facklan, uppdraget finns sedan förra åter, för sent är det aldrig. Ge oss i församlingarna ett ord om hur ni vill att profilen ska användas när vi går ut och presenterar oss församlingar i Svenska kyrkan, ta inte fram något nytt nu.

44 § Svar på fråga 2000:15 om clearingbelopp för begravningsgudstjänst

STAFFAN HOLMGREN:

Fru ordförande! Det var ju ett mycket positivt svar måste jag säga. Det här är ju inte någon sådan där väldigt stor fråga, men det handlar lite grann om vilken känsla man har på central nivå för hur det ligger till ute i landet egentligen. Det är ju inte bättre att man har stött sig på Församlingsförbundet, för Församlingsförbundet borde ju faktiskt ha en bättre verklighetskänsla om hur det går till ute i verkligheten. Men tyvärr så vet jag att man inte har det i det här fallet. Så att vi bearbetar på många olika håll, men det är så åtminstone i storstäderna att där kan officianten komma från ett håll, organisten från ett håll och så är man i en annan kyrka. Då kan man inte fakturera ett klumpbelopp.

Nu vet jag naturligtvis att vi i praktiken så löser vi det här, men det handlar lite om det vi talar om så mycket här om legitimiteten för fattade beslut, att det är ju bättre om det finns fattade beslut där man har en taxa som är uppdelad på det sätt så att den passar i det praktiska arbetet. Då blir ju efterlevnaden större och den känns bättre av att det finns ett beslut som går att leva efter. Men jag ber att få tacka för det här svaret, det känns väldigt positivt och jag ser fram emot ett annat beslut kommande år. Tack.

45 § Svar på fråga 2000:16 om kyrkoordningens mottagande i Svenska kyrkan

TORGNY LARSSON:

Fru ordförande! Jag ber att få tacka för svaret. Min grundfråga det var ju ”är kyrkoordningen accepterad i breda grupper i Svenska kyrkan?” och det är väl det som var min huvudfråga. Jag noterar då i svaret att det betonas lojaliteten och det är naturligtvis självklart och riktigt att en kyrkoordning måste bygga på det.

När utredningsarbetet pågick så talades det mycket om begrepp som legitimitet, lojalitet och acceptans och inte minst i andra kyrkolagsutskottet så använde vi väl dom orden, höll jag på att säga, till leda. Men det bottnade ju i en stark vilja från olika håll att skapa en kyrkoordning som skulle bli accepterad. Jag har inte begärt några långtgående slutsatser som Kyrkostyrelsen nu säger att det inte är möjligt. Jag har frågat om det är möjligt att kunna ge ett preliminärt svar.

Det är ju så att det är flera utskott som har behandlat frågor som har med kyrkoordningen att göra. Tillsynsutskottet har, tycker jag, gjort en bra sammanfattning av sin syn och även kyrkorättsutskottet och likaså Läronämnden och därför så ska jag inte ta upp det. Det handlar ju om saker av exempelvis kyrkoordningens efterlevnad som kyrkorättsutskottet påpekar. Det finns på sina håll sådana som på något sätt inte tycker att det är lika viktigt med kyrkoordning som kyrkolag. Men jag tackar för svaret. Dock menar jag ju att även hur viktigt det än det är med lojalitet så måste jag ändå, såsom det påpekas i om det nu var tillsynsutskottet eller Läronämnden, så ytterst så måste man ändå använda någon form utav sanktion.

Men jag tolkar ändå svaret ifrån Kyrkostyrelsen som att man med mycket stor uppmärksamhet följer utvecklingen, för att annars så tror jag att många människor kommer att bli ytterst besvikna. Tack

YNGVE KALIN:

Ja, ordförande! Tänk om det inte bara handlar om utbildning. Det måste väl också finnas självkritik, något som jag saknar i Torgny Larssons fråga. Kyrkomötets ordförande Carl Gustaf von Ehrenheim sa i en TT-intervju den 16 maj ”en viss olydnad mot den nya ordningen kan vara en nyttig process”. Det kan synas motsäga det som biskop Martin Lind sa när han, ja, det är ju närmast en kärleksförklaring till kyrkoordningen förra året, utbrister ”icke en enda paragraf i den Svenska kyrkans kyrkoordning finns till utan relation till själv centrum, till Kristi evangelium till Guds barmhärtighet och nåd” så säger biskop Lind på sidan 182 i protokollet.

Skulle vi böja oss för det så kan det ju synas förmätet att diskutera kyrkoordningen mottagande i församlingarna överhuvudtaget. Jag för min del ansluter mig till von Ehrenheim, vilket kanske någon blir förvånad över. Jag skulle till och med vilja skärpa till det. Jag tror att olydnad och ifrågasättande är nödvändigt i en receptions- och förändringsprocess, kyrkoordningen är naturligtvis ett tidsdokument. Jag, för min del, är övertygad att många delar är överspelade mycket snart, eftersom kyrkoordningen bygger på en illusion om en folkkyrka i folkhemmet som engagerade alla, där alla ville vara med och bestämma. Det sa Karl Ma..... i teologi ”om bara kyrkan demokratiseras så kommer folket tillbaka”.

Men det samhälle som vi lever i idag, det vet vi ju, det är ett mångkulturellt samhälle där det till exempel finns fler muslimer än centerpartister idag. Vi behöver jobba mycket med kyrkoordningen, men kanske vi först måste skaka av oss en del illusioner och göra en riktigt samtalsanalys. Vi skulle behöva en generaldebatt om kyrkans roll i samhället och vår egen identitet som en folkkyrka i en postkristen tid. Torgny Larsson, han frågar med omsorg, det vet jag, om det finns områden där kyrkoordningen är

ifrågasatt. På mitt församlings perspektiv överskuggar en fråga allt annat, det är det omöjliga valet. Om ett år ska vi gå till val som ingen vet vad det kommer att kosta.

Det är ett gigantiskt arbete på alla nivåer och märk väl också i nomineringsgrupperna och partierna. I en demokratisk process är det ju nomineringsgrupperna som tar ansvar för sina kandidater och listor. 6,5 miljoner röstberättigade till 2 300 beslutande organ kräver enormt arbete. Min största oro är att det enda livstecken Agda i Kattarp fick på fyra år från sin kyrka var ett röstkort, där hon uppmanades att rösta i ett val till något som hette stiftsfullmäktige och som hon inte visste att det fanns, för någon röstsedel hittade inte vägen till Kattarp. Undra på att kyrkoordningen är ifrågasatt. Tack.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Ledamöter! Jag är ingen kyrkoordningfundamentalist, till skillnad från andra, men jag måste ändå uttrycka en viss kritik när det redan förra hösten när vi nyss hade beslutat om kyrkoordningen kom ifrån Biskopsmötet ett samlat uttalande om vad som ska gälla vi upplåtande av kyrkorum. Det gällde välsignelse av ingångna partnerskap och där man säger att för detta ska kyrkan upplåtas utan särskilda beslut. Därmed har man kört över Kyrkomötet och man har kört över kyrkoråden lokalt. Det är den första stora illojaliteten mot kyrkoordningen.

Jag tror visst att vi behöver sanktioner, det är utmärkt, det behöves verkligen, i en situation där prästerna är lokalt anställda och där det ibland kan finnas olika uppfattningar om vad som är kyrkans tro och bekännelse så kan det behövas för församlingarna. Men jag vill göra klart för Torgny Larsson och andra att ska det införas så handlar det inte bara om att röja upp, för att citera hur biskop Eckerdal talade om majoriteten av prästernas i sitt stift utan hos en viss grupp präster, utan det handlar om många frågor. Jag vill påminna om vad som står i 42 kap. 7 § om att för konfirmationsundervisning får inte tas ut någon avgift. Det kan bli en stor fråga när journalister börjar granska hur det ser ut i församlingarna. Hur ser det ut i Kollerreds församling, hur är det, är det avgifter för konfirmationsläger där. Så ser det ut på många håll och här kommer människor att se nu hur mycket dom betalar i kyrkoskatt till hösten och sedan får de ändå bli pressade av sina ungdomar som vill hänga med på dyra konfirmationsläger att betala höga avgifter. Så det finns många saker där det brister i efterföljande av kyrkoordningen och först får man kanske rensa upp framför egen dörr. Tack för ordet.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Fru ordförande! Ledarmöter! Jag har också ett svar till Torgny Larsson när det gäller kyrkoordningen. Ja, det har varit för lite utbildningar för förtroendevalda och anställda om kyrkoordningen och jag tror att en svårighet med att använda kyrkoordningen beror på att det är så svårt att hitta i den. Kyrkoordningen behöver ett mycket bättre register. Tack.

THOMAS SÖDERBERG:

Fru ordförande! Det är naturligtvis så här att när man har ett eller flera exempel på att kyrkoordningen inte följs så är det det som kommer att få både tidningsrubrikerna och också bli föremål för debatt här, liksom på många andra ställen. För den som har följt kyrkoordningsarbetet så är det här ju en hjärtefråga, men jag tror att det ändå måste sägas, åtminstone den erfarenhet jag har och jag kan tänka mig att många andra delar den erfarenheten.

Att kyrkoordningen har övervägande mottagits positivt, och förtroendevalda och anställda, präster och andra ute i församlingarna följer kyrkoordningen och strävar efter

att använda kyrkoordningen på det sätt som det är tänkt. Om vi inte får säga det så kommer många ute i församlingarna att tro att det bara är dom just där som gör det men alla andra är olydiga och det är en alldeles felaktig signal och ger inte någon legitimitet åt den kyrkoordningen. Så därför säger jag återigen de allra flesta som jag möter, ja nästan alla, frågar vad säger kyrkoordningen.

Man ser det som precis som det är. Det är kitt som binder samman människorna i församlingen, dom som har ansvaret där, församlingarna sinsemellan och stiftet till Svenska kyrkan. När det sen gäller förändringarna, jag såg att Yngve Kalin, det får väl Kyrkomötets ordförande själv ta hand om, men Yngve Kalin använde tyckte jag Kyrkomötets ordförandes uttalande som att legitimera olydnaden mot kyrkoordningen som något positivt.

Jag tror, den diskussionen får ni ta, men jag tänker så här, det handlar ju inte om olydnad som sån, men ifrågasättande. Nämligen är det här bra, vart det här riktigt som det ska vara, hur ska vi kunna ha det framgent också när vi har det som grund för samtal. Detta är demokrati, det vill säga att ha kritik som grund för samtal inom ramen för inte det jag kallar för lojalitet utan solidaritet det som är kyrkoordningen. Jag vill gärna ta exemplet som Yngve Kalin själv tog upp, det gäller valet nästa år och dess former.

Vi var rätt många som förra året tyckte att "det var nog inte så bra det här med direktval på fyra nivåer", men nu har vi ju det beslutet och i god demokratisk ordning så ställer jag mig solidariskt med detta, arbetar precis på det sätt som behövs för att vi ska kunna genomföra dessa fyra val. Därefter hoppas vi att vi får en ordentlig utvärdering, får samtala vidare och se, vart det bra det här? Och vart det inte det så ska vi ändra det. Så menar jag att kyrkoordningen ska hanteras.

JOAKIM SVENSSON:

Ja, fru ordförande! Man blir nästan lite förvånad när Torgny Larsson ställer en fråga. Annars brukar det ju vara så att vi ställer en fråga och han ger svaren, ungefär som i Jeopardy, tycker jag. Vi har ju förstått att det största problemet, eller den största frågan egentligen som Torgny Larsson ställer, det är frågan huruvida vi följer kyrkoordningen eller inte. Och att det då kan finnas grupper som anser att det finns frågor eller regleringar som inte bör följas och det är naturligtvis allvarlig när vi har den grundläggande regleringen av Svenska kyrkan som kyrkoordningen utgör och det finns regler som inte följs eller som man kanske inte vill följa.

Men man kan ju då ställa sig frågan ett steg vidare. Varför är det så här, eller varför har det blivit så här? Och ett av svaren tror jag är bristen på konsekvens. Kyrkoordningens första paragraf definierar dom grundläggande dokumenten som anger Svenska kyrkans bekännelse, konsekvensen av denna paragraf borde vara att dom följande paragraferna i kyrkoordningen ska stå i samstämmighet med bekännelsen. Precis på samma sätt som när vi stiftar lag i Sverige, att lagstiftningen ska stå i samklang med grundlagen.

När det då finns kyrkliga organ, som tillexempel domkapitel, som struntar i att beivra uppenbara angrepp på bekännelsen eller överträdelse av bekännelsen, så undergräver detta naturligtvis tilltron till kyrklig reglering och även till kyrkoordningen. Det finns till och med exempel på när Kyrkomötet själv har deltagit i det här typen av undergrävande verksamhet. Dom så kallade Sofiamässorna var anmälda till Stockholms domkapitel och man var i domkapitlet ganska kritisk mot dom här mässorna och skrev till exempel att mässorna kunde, i den utformningen dom hade, kunde skymma Kristus.

Detta till trots så blev vi alla inbjudna ett par år senare i kyrkomötesutskicket till Sofiamässor, en Sofiamässa som skulle äga rum under Kyrkomötet. Faktum är att till och med Torgny Larsson själv kan säga sig ha bidragit till den här undermineringen av regleringen när han i en debattartikel i Göteborgsposten angriper Solberga och uppmanar domkapitlet att ta i med hårdhandskarna mot Solberga kyrkonämnd och kyrkoherde.

Det måste nämligen vara så att domkapitlet ska agera som en intern kyrklig domstol nu, och då kan utsättas för en utpressning i massmedia, speciellt inte från en kyrkomötesledamot som varit med om att fatta beslut om kyrkoordningen. Domkapitlet har ju att fatta beslut enligt dom regler vi har varit med om att besluta i kyrkoordningen och alltså inte ska utsättas för en utpressning i massmedia.

Till sist, naturligtvis bör vi ha den här grundläggande inställningen att kyrkoordningen ska följas, men en sån inställning skulle alltså befrämjas av att principen om majoritetens beslut kompletterades med uppfattningen om att det förpliktar för en kyrka att ha en definierad bekännelse och principen att den överträdes av en enskild paragraf i kyrkoordningen inte kan vara värre än angrepp på själva bekännelsen. Tack.

BRITT LOUISE AGRELL: (replik)

Jag tycker ibland när vi talar om dom här frågorna att vi glömmer bort att det är vi som sitter här som har fattat beslut om den här kyrkoordningen. Det är vi som har gjort det, och om vi inte ställer oss bakom vårt beslut hur kan vi då kräva att andra ska göra det. Det är en fråga.

En annan fråga som jag tycker är viktigt att ta upp också, det är ifrågasättande och olydnad är inte samma sak, och det var lite det som Thomas Söderberg också tog upp. Givetvis ska man kunna ifrågasätta det som står i kyrkoordningen och det som är fel det kan man ändra på, men olydnad det är en annan sak.

Jag tror att det är viktigt att vi som kyrka, alla vigda och lekmän, anställda och förtroendevalda och frivilliga, alla vi som utgör kyrkan bestämmer oss för att vi tillsammans ska ta ansvar för att vår kyrka fungerar.

TORGNY LARSSON: (replik)

Ja, fru ordförande! Jag vill bara säga så här, att det som gjorde mycket starkt intryck på mig för en 3-4 år sedan, det var när exempelvis Stina Eliasson och andra som då inte hade fått sin uppfattning tillgodosedd genom 1995 års beslut i kyrka-statfrågan betygade sin lojalitet, även om hon och andra inte hade fått igenom sin uppfattning. Det gjorde starkt intryck på mig och jag tror att den typen av yttranden betydde mycket för det arbete som sedan bedrevs under en 4-5 år fram till beslutet.

Även om jag för min del inte reserverade mig på någon punkt så var det, när kyrkoordningen togs, så var det ett antal frågor jag ställde mig frågan, är det bra eller inte? Och jag känner fortfarande en viss besvikelse att vi inte kunde nå ännu längre i enhet. Jag tror att det hade varit värdefullt med ytterligare kompromisser på en eller annan punkt. Men i huvudsak kan man väl säga att det gick ganska bra. Nu är det precis som exempelvis Thomas Söderberg sagt, viktigt att vi är solidariska. Sen är det självklart det som har sagts här idag också att var och en får sen verka för en förändring när den tiden kommer, men ändå är det viktigt med lojalitet mot kyrkoordningen.

Ärkebiskop KG HAMMAR:

Fru Ordförande! Det jag vill kommentera var Fredrik Sidenvalls påstående att biskoparna kollektivt hade brutit mot kyrkoordningen. Det handlar alltså om dom pastorala

råd som biskoparna skickade ut till prästerna på hösten 1999 och som gäller då förbön och välsignelse för de par som ingått partnerskap.

Hela grundförutsättningen för dom råd och anvisningar som finns där är ju alltså att det är den enskilda prästens ansvar både att göra det och att avstå från att göra det och att det är en del av den prästerliga själavården. Vi har inte några kyrkliga handlingar i Svenska kyrkan som handlar om förbön eller välsignelse över dem som ingår ett partnerskap. Alltså faller det inte under regelsystemet för kyrkliga handlingar. Inte heller handlar det om offentlig gudstjänst, utan det handlar om att en präst kommer överens med ett par som vill detta om tid och plats för detta.

Det har också under åren, det har ju skett. Första anvisningarna kom några år tidigare och då var det ju alltså verkligen helt ny mark det handlade om. Och sen så har erfarenheterna gjorts vissa preciseringar. En av dom preciseringarna är att det måste inte ske i enskildhet, tre personer, utan att man får ha vänner med sig i den situationen. Och det är klart, det betyder inte att det har blivit en kyrklig handling. Det är fortfarande ett själavårdsansvar, det är det som är grundförutsättningen för att dom här råden och anvisningarna kan utföras. Det som kyrkoordningen reglerar är då något annat.

Vår kyrka ligger ju fortfarande öppen i den här frågan och det pågår utredningsarbete, och vi ska kunna leva under mellantiden också, och då har vi som biskopar gemensamt valt den här vägen.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Jag ville bara konstatera då att kyrkoordningen just reglerar den här frågan om upplåtelse av kyrkorum. Och det vet vi ju alla biskopar då att det är en kyrkorättslig fråga, så att säga, och då måste man ju ta in det att när då vi inte har en kyrklig handling för vilket ett kyrkorum ska upplåtas, som handlar om välsignelse av partnerskap, då kan man ju inte föregripa detta genom att säga kategoriskt att för sådan förberedelse fordras inga beslut om upplåtelse av kyrka. Det är klart att det fordras beslut av sådant som inte är reglerat i kyrkoordningen. Tack.

Ärkebiskop KG HAMMAR: (replik)

Vårt sätt att tänka skiljer sig, Fredrik, på det sättet att om du bestämmer ett själavårdssamtal med någon i din församling så har du ju inte upplåtelse, och det är alltså på den grundtänkandet som det här har skett. Här är alltså ett själavårdsansvar för prästen som man bestämmer tid och plats för.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Om man skall försvara en sak som är lite svag så ska man inte dra in andra saker. Nu börjar vi undergräva begreppen själavård. När man nu säger att anhöriga får vara med så finns ingen regler, alltså anhöriga det kan ju vara 50-60 personer och då har vi omdefinierat begreppet själavårdssamtal om det ska ske i samverkan med 50-60 personer. Då kan det här talet kallas ett själavårdssamtal som vi har med varandra nu. Det är det som finns med i era råd också, så vi tänker olika.

ESKIL JINNEGÅRD:

Ordförande! Ledamöter i Kyrkomötet! Ja, det är ju bra att vi diskuterar eller samtalar om den nya kyrkoordningen. Min erfarenhet den är att man respekterar det beslutet som vi har fattat. Men det gäller ju att man informerar ledamöterna i kyrkofullmäktige, i kyrkonämnd och kyrkoråd och jag har haft en hel del föreläsningar om detta. Och det är inte en enda som jag har hört som har sagt att det där struntar vi, vi gör

som vi själva vill. Det finns ingen som har sagt detta utan man har ju full förståelse för att vi i Kyrkomötet här har fattat ett demokratiskt beslut och man gör givetvis det bästa möjliga av situationen.

Men det är klart att det kräver ständig utbildning och fortbildning för ledamöterna. En del kanske inte är med på dessa utbildningar som ordnas utav Församlingsförbundet på stiftsplanet regelmässigt eller på det lokala planet. Men det är ju bra att vi lämnar lite erfarenheter här på Kyrkomötet och min erfarenhet är att man följer detta, denna nya ordningen, och man respekterar dom beslut som har fattats även om man kanske inte i alla fall gillar att det var bra beslut. Men man är lojal mot beslutet och det är ju viktigt att det är. Vi har ju några undantag som har gått till pressen, men det är ju dom som måste lösas på det ena eller det andra sättet framledes.

STAFFAN HOLMGREN:

Fru ordförande! Kyrkoordningen bygger ju på lojalitet, det vet vi allihop som var med och fattade det beslutet förra året. Det är en lojalitet mot oerhört många paragrafer. Alldeles för många paragrafer tycker åtminstone en del av oss. Väldigt få saker avreglerades i kyrkoordningen. Det är heller inte någon lag och jag tror att det finns en psykologi i skillnaden mellan en lag och en kyrkoordning som man har inom sig och som bygger på att alla har en lojalitet mot detta.

Nu är det en väldigt stor organisation trossamfundet Svenska kyrkan. Det vore nästan märkligt om det inte fanns några på några håll som kände mindre lojalitet till vissa av alla dom här paragraferna. Jag tror att vi måste bjuda på det i en sådan här stor organisation, så länge organisationen som helhet kan hålla ihop, och jag är lite förvånad över den uppståndelse som har uppstått över vissa beslut som har fattats bland annat i Göteborgs stift. Jag hade varit förvånad om sådana beslut inte hade kommit, det måste jag säga.

Men jag tror att vi ska se tiden an och ta det lite lugnt. Jag tror att det lugnar ner sig och så ska vi försöka att avreglera mycket mera. Dessutom så finns det någonting som heter sunt förnuft, det måste man tillämpa ibland även på saker som är mindre bra reglerade i kyrkoordningen. Det har jag faktiskt ord på ifrån en förbundsjurist på Församlingsförbundet och det glädde mig oerhört när han sade det. "Fungerar det inte så använd sunt förnuft". Det kan vi ta med oss hem.

KARL-JOHAN NILSSON:

Jag tycker att den här diskussion och den här punkten är lite bedrövlig. Det är ju vi som är här som har tagit beslutet om kyrkoordningen. Att vi här ska behöva diskutera efterlevnaden, det är ju en självklar sak. Jag vill närmaste där jag är ute med kurser och undervisning framställa att kyrkoordningen som tvingande. Vi ska ju se till att den efterlevs och så länge som vi inte har gjort ändringar i den och att vi i den här församling tar upp en diskussionen om att man bör och bör och bör. Det tycker är ganska bedrövligt.

Vi bör, jag skulle vilja lyfta fram en militär term som jag tycker är bra, "att vi ska gilla läget" och sen i den mån vi behöver ändringar så får vi föra fram det ordning som gäller, men så länge vi har en kyrkoordning så ska den efterlevas.

BRITT LOUISE AGRELL: (replik)

Jag skulle bara vilja säga att jag tycker att den här diskussionen har visat att vad vi behöver är information, utbildning, samtal och framåttänkande.

KERSTIN HESSLEFORS PERSSON:

Det har framkommit en distinktion när det gäller olydnader och ifrågasättande som jag tycker är viktig. En annan sån distinktion är den mellan lojalitet och lydnad. Jag tror inte att man kan kräva lojalitet, även om man skulle önska det, men man kräva lydnad. Vi behöver högt i tak tills besluten är fattade i Svenska kyrkan, men sen behövs lojalitet och åtminstone lydnad mot fattade beslut för att vi ska kunna gå i samma färdriktning. Hur går vi vidare med sanktionsmöjligheter när lydnaden inte finns?

46 § Svar på fråga 2000:17 om kyrkoavgiften

GÖSTA ÄNG:

Fru ordförande! Jag vill tacka Stina Eliasson för svaret. Och då ställer jag en motfråga på en gång med anledning av den sista meningen hon läste upp om kyrkofonden. Då vill jag fråga med anledning av den meningen, är det så att kyrkofonden kan och ska segla som förr, som en självständig nämnd och som nu ska köra över statistiska uträkningen i utjämningsystemet med 4- 5 miljoner, trots Kyrkomötets beslut? Sen säger Stina att församlingen beslutar själv om kyrkoavgiften. Ja visst, men då borde utjämningsystemet ha den avgiften med i utjämnningen.

Vi har ju så olika lång väg till kyrkan med mera. Och det är flera än jag som anser att utjämningsystemet inte är rättvist idag och håller med om att vi nu ska vänta tills nästa period att ändra det också. Men kära vänner, det kan ju inte vara rättvist att en kyrkotillhörig församlingsbo i en församling i detta land betalar 73 öre i kyrkoavgift samtidigt som församlingen får 5,8 miljoner i bidrag från utjämningsfonden för att det är stor procent icke tillhöriga. Medan en annan församlingsbo här i landet betalar 2 kronor och 30 öre per skattekrona för medlemskapet i samma Svenska kyrkan och dessutom får församlingen betala 80 916 kronor till utjämningsystemet därför att det är så många i församlingen som tillhör Svenska kyrkan. Gör den tankeställningen att om församlingen med 73 öre i kyrkoavgift hade 1 krona och 50 öre, som vi har hemma och många av er har och mer där till, då skulle den här församlingen få in, får i dag in 17 miljoner, den skulle då få in 35 miljoner. Då behöver man inte avskeda folk som det har skrivits om i Kyrkans Tidning.

Ni vet väl att Svenska kyrkans utjämningsystem, det ska säkerställa att det finns tillräckligt med kyrkor och kyrklig verksamhet för alla församlingar i hela landet och det är inte rättvist utformat idag. Ta i Uppsala till exempel, där får vi betala till utjämningsystemet, med undantag för Uppsala kyrkliga samfällighet, 9,1 miljoner för att vi har så hög procent församlingsbor som tillhör kyrkan och medelkyrkoavgiften i Uppsala stift den är 1 krona och 36 öre. Tycker ni då att det är rättvist att Stockholms stifts församling har en medelkyrkoavgift på 84 öre och får ett bidrag från utjämningsystemet på 45,7 miljoner för att det är så hög procent icke tillhöriga. Men jag är väl medveten om att begravningsavgiften inte är med i Stockholmsförsamlingarna, men den kostnaden är ju betydligt lägre än för andra.

Alltså, om kyrkoavgiften ska fastställas av församlingen då måste utjämningsystemet ha den med i beräkningen. Tack.

STINA ELIASSON: (replik)

Fru ordförande! Om jag tar det här första som Gösta Äng undrar över när det gäller kyrkofonden och kyrkofondens ställning så är det ju så att det gamla namnet finns kvar, men nu i det nya systemet då är ju kyrkofonden en nämnd som alla andra nämnder och naturligtvis underställd Kyrkomötet. Och en nämnd som kommunicerar med Kyrkomötet genom Kyrkostyrelsen.

Så var det med det, och det var då med anledning av det sista jag sa i mitt första inlägg om att det är en utvärdering på gång och jag tror att det är väldigt viktigt att den här utvärderingen kommer till, inte minst med tanke på alla dom exempel som Gösta Ång tog med i det här senare anförandet. Det är nödvändigt och det här också Kyrkostyrelsen insett och därför bett kyrkofondens styrelse att påbörja en allmän utvärdering av utjämningsystemet, så ska vi också komma ihåg att det inte enbart utjämningspengarna som ekonomiserar dom olika församlingarna, men vi är väldigt olika i olika delar av landet.

Biskop CAROLINE KROOK:

Fru ordförande! Det kan vara roligt att plantera en helt ny tanke när halva gänget är ute och dricker kaffe och vi börjar bli lite trötta. Det är en tanke för framtiden och det kanske är första gången den sägs och den tanke som gäller kommer den kyrka att se ut som när Kristian Nylund är lika gammal som jag är och kanske fortfarande sitter i Kyrkomötet, så kommer den kyrka att se ut som du är med och styra då.

Alltså inte någonting som gäller nu på väldigt kort sikt utan på längre sikt. Då är jag ganska övertygad om att det ser helt annorlunda ut. Kanske är det så att man inte alls är medlem i en församling och inte heller det jag, Urban Gibson och många andra har drivit länge att man ska få välja församling, utan man är med i Svenska kyrkan rätt och slätt. Man betalar en medlemsavgift till Svenska kyrkan och den är lika stor i hela landet.

Man betalar oavsett vart man bor, så betalar man till Svenska kyrkan. Sen finns det en nyckel som fördelar dom här pengarna och den nyckeln är beroende av hur många kyrkotillhöriga finns det i församlingen. Hur många bor det i församlingen? Hur många vistas det i församlingen?

Om vi tar vistelsebegreppet på allvar. Dom stora Stockholmsförsamlingarna, hur många kostnadskrävande kyrkor finns det att underhålla? Också kanske några faktorer till och så fördelar man pengarna efter den nyckeln, och det är samma avgift över hela landet och man behöver inte ställas i den situationen som många gör nu, att säga att ”jag vill inte vara med i den och den församlingen, jag vill inte vara med i Solberga där dom bryter mot kyrkoordningen, jag vill inte vara med där och där, men jag vill faktiskt vara med i Svenska kyrkan”. Ser vi då att det blir för stora svårigheter att få välja församling så kanske den första tanken att börja arbeta vidare med är att ”jag är med i Svenska kyrkan”. Tack.

STINA ELIASSON: (replik)

Ordförande! Jag upprepar det jag har sagt nu ett par tillfällen, att alla sådana här synpunkter och uppgifter det är ju sånt som man behöver ser över och det får naturligtvis komma med i den utvärdering som så småningom kommer. Men jag påminner om att 1999 års Kyrkomötet, där tog man alltså ställning till att inte nu göra några större förändringar eftersom det här systemet beräknas nå sin fulla effekt först under innevarande år.

Men hör vad jag säger, det är en utredning på gång och en utvärdering.

47 § Svar på fråga 2000:19 om präst- och kyrkomusikerbristen

GÖSTA ÅNG:

Fru ordförande! Jag vill tacka ärkebiskopen för svaret och jag är imponerad över vad mycket som görs. Det visste jag inte om. Men min fråga är samtidigt en hälsning från mitt och angränsande pastorat i Hälsingland och säkert från andra landortsförsam-

lingar, hur får vi präster att längta lika mycket efter en tjänstgöring i våra kyrkor som hit i kyrkans högberg Uppsala.

Ärkebiskop KG HAMMAR: (replik)

Ja, och det svaret är ju lite grann av en del av det gudomliga mysteriet, varför blir människor kallade. Varför känner dom sig lockade, indragna i någonting som har två sidor som en kyrklig organisation ändå har. Det är ju precis dom frågor vi talade om när det gällde mission tidigare. Här är någonting som vi inte kontrollerar, det är andens vind.

Men det gäller att lokalt och vara helst flera kristna, ett tillsammans, vara på ett sådant sätt mot varandra så att det blir en lockelse i det. Självklart är vårt arbete med våra arbetsplatser, konfliktlösningar och sådana saker, otroligt grundläggande för att det ska finnas någon längtan efter att inträda på dom här arbetsplatserna. Så allting hänger ju på något sätt samman här och det finns inga enkla lösningar för att se till att rekrytering löper smidigt. Det är dock arbete.

OLOF MONTELIUS:

Fru ordförande! Jag känner en djup sympati för den här frågeställningen och den som har ställt frågan här kom ju från dom norra delarna. Det är faktiskt lite mer komplicerat än vad som har hittills framkommit därför att i dom norrländska stiftet, inlandet särskilt, så har vi stora problem med rekrytering och det har ju både med ekonomi, avstånd och samhällsservice att göra.

Jag själv har flyttat från Stockholm upp till Norrland och det kostade mig 5 000 kronor extra i månaden att leva, då man har familj. Medföljande man eller hustru vill ju naturligtvis ha ett arbete. Hela vårt samhälle är organiserat på ett sånt sätt så att det är mycket svårt att leva på en lön, det vet vi alla. I Norge så löser man ju dom här glesbygdsfrågorna och rekryteringproblemen med att ha avskrivningsmöjligheter för studieskulder till exempel.

För att kompensera för dom påfrestningar som då finns, och det finns faktiskt all anledning att fundera lite grann över det här, därför att avstånden upp i dom norra länen är väldigt stora och det är svårt att få den samhällsservice som man får i dom södra delarna av landet. Tack för ordet.

Ärkebiskop KG HAMMAR: (replik)

Mitt svar skulle inte tolkas så att det inte funderas väldigt mycket, precis som du nämner, utan det är bara frågan om vem som gör det. Och jag vet ju själv i Uppsala stift att det är ju på stiftsplanet som vi funderar väldigt mycket över dom här frågorna och vad som händer i glesbygden, och det här med två löner och alltihop.

Frågan gällde ju vad vi gör på nationell nivå och vilken som är vår uppgift. Och den är ju då att stötta stiftet och medverka till att den här diskussionen verkligen hålls vid liv. Det var det jag svarade på och inte om det fanns ytterligare komplikationer. För dom finns säkert många fler än vad vi har nämnt.

48 § Svar på fråga 2000:20 om ersättares möjlighet att på kort tid sätta sig in i för mötet aktuella ärenden

GÖRAN WAHLSTRÖM:

Fru ordförande! Min fråga var lite längre än det som står beskrivet, men det har väl alla läst. Jag har också fråga om beslutande förtroendeval av tjänstemän att rådande förhållande är praxis är tillfredställande. Det är väl på det sättet att Svenska kyrkan

ska ju vara öppen och demokratisk och därför är det bra att så många som möjligt har möjlighet att veta vad som händer och sker i Kyrkomötet.

I kommunala sammanhang, där jag då också delta med jämnhet, för det är praxis att alla ersättare får handlingarna också för att dom ska ha möjlighet att kunna sätta sig in i det som sker. I det här fallet så tycker jag att den här skrivelsen innehåller i vissa stycken ett något suddigt och svävande innehåll och jag vill alltså därför till Levi ställa några frågor på innehållet. Jag har först ett påstående, det här med att man inte skickar in bekostnader, men man har ju inte haft någon särskild pappersbrist i Svenska kyrkan. Vi kan ju tänka på dom här dubbla handlingarna vi har fått oss tillhanda i det här tillfället.

Men jag har några frågor. Det står att inför Kyrkomötet så får dom här ersättarna ett brev, när kommer detta brev? Kommer det mellan dom två sessionerna eller kommer före?

Sedan står det att det innehåller en översiktlig information om det förestående mötet och då står det en sammanfattning av innehållet i Kyrkostyrelsens skrivelser. Då frågar jag, är det samma sak som att, ni vet att det finns en inledning som heter skrivelsens huvudsakliga innehåll, är det där dom får sig tillhanda? Sen står det att man vidare får en exemplifiering av det ämnen som tas upp i motionen, en exemplifiering kan ju vara att man tar bara några stycken. Är vi inne vid detta att man då räknar upp vilka motioner som tas upp? Det är dom två sakerna jag skulle vilja ha svar på. Dessutom är min ersättare som bor ganska långt ifrån mig, hon hade inte hört någonting. Men det skulle vara skojigt att se den där skrivelse. Men det kanske är en annan fråga.

Men alltså, jag frågar dig Levi, det här med när kommer den här skrivelsen? Och vad menas med exemplifiering? Och den sammanfattning av innehållet? Dessa tre saker skulle jag vilja ha reda på.

LEVI BERGSTRÖM: (replik)

Ja, ordförande av Kyrkomöte och Göran Wahlström! Även om jag utgår ifrån att alla utav ersättarna, kanske inte alla av ledamöterna, har tillgång till att koppla upp sig och läsa Svenska kyrkans hemsida så finns allt material ordagrant på hemsidan. Det är också att dom här svaren på frågorna som vi har lämnat dom läggs ut direkt på hemsidan som vi har svarat. Så allting finns där.

Det är en sak och på sikt så kommer det naturligtvis att leda till att man blir ännu bättre informerad. Sen så märkte Göran Wahlström att Kyrkomötets ordförande i morse bara upptog den ajournerade Kyrkomötet. Det innebär alltså att före Kyrkomötet, det vill säga första sessionen så skickas det här brevet ut. Och exemplifiering det är just exemplifiering, man ger ett axplock på vad det är för någonting som har kommit in i motionsväg.

ÅKE BLOMQVIST:

Jag tycker nog att det var bra att Göran Wahlström ställde den här frågan om ersättarnas roll och hur vi skiljer på ersättare som får snabb inkallelse och ledamöter och ersättare överhuvudtaget. För jag tycker att det är en demokratisk grundfråga och när nu kyrkoordningen har gjort så har vi ju beskrivit hur vi ser på ersättare i kyrkoråd och i kyrkofullmäktige. Hur vi ser på ersättare på stiftsnivå, i stiftsfullmäktige och stiftsstyrelse.

Och det vore naturligt att man gjorde likadant på riksplanet. Kanske är det ännu mer viktigt nu när vi har det uppdelat i två sessioner. Och en ersättare måste ju faktiskt ha större beredskap än den ordinarie ledamoten faktiskt, inkallelsen kan ju ske med kort varsel. Och därför skulle jag se att ersättare och ledamöter hade precis sam-

ma förutsättningar och jag tycker inte att det är lätt, även om det är frestande att på sin dator läsa materialet. Det blir ganska ansträngande att läsa sida efter sida på data-skärmen.

Jag tycker att det är så som det kan vara nu. Den ersättare som blir inkallad får inte samma förutsättning att sätta sig in i arbetet, det skulle underlättas också i nomineringsgruppernas arbete och ge ersättarna en bättre förutsättning. Därför skulle jag vilja vädja till att man då i så fall gjorde en mycket tydligare anvisning, om man inte kan göra det generellt, att ersättarna får så att ersättarna uppfattar det här erbjudandet så att det inte är ett speciellt tiggeri.

GÖRAN WAHLSTRÖM: (replik)

Först och främst så vill jag ju säga till Levi Bergström att jag har ingen dator som jag kan gå ut på nätet på och ännu så länge är det ju så att alla obligatoriska har detta. Det får ju inte bli så att vi har ett A- och ett B-lag när det gäller demokratin inom kyrkan, så därför så tycker jag att det där men hemsidan kan vi inte glömma. Men jag tycker det ska inte vara det som ska ge ursäkt att man inte bryr sig om att skicka ut handlingar med mera.

Sen tycker jag när det gäller, jag bara ger några exempel på motioner där det är likna som ska ut, det tycker jag är dålig stil. Man ska åtminstone kunna tänka sig en förteckning precis som vi har fått idag när det står alla motioner som ska behandlas, att man räknar upp dom. Det tycker jag definitivt, så att det är en vädjan från min sida att man ser över det här och det finns ett uttryck som säger att "demokrati får kosta". Det får det göra och det är nödvändigt om det ska fungera på rätt sätt. Därför så är det en vädjan från min sida att man ser över rutinerna i det här fallet.

LISEN RIDNE:

Fru ordförande! Kyrkomötesledamöter och biskopar! Jag kan nog uppleva kanske att Levi Bergströms redovisning här om att det även ligger ute på hemsidan och så vidare, det är visserligen ambitiöst. Men det är precis som det har kommit fram här, att det är inte alla som har tillgång till en dator och även som dom har det som kanske inte sitter där och läser in sina skrivelser. Det dröjer nog många år tror jag tills vi kommer dit, om vi kommer dit.

Jag menar nog att detta att varje ersättare skulle få ta del av samtliga handlingar är verkligen någonting som vi måste arbeta för. Jag kan inte annat än att uppleva att i det totala budgetsammanhanget så är det en marginell kostnad. Ju fler som får se Kyrkomötets arbetsomfång desto fler blir intresserade utav frågornas behandling och kan ta framförallt också initiativ till att få en bredare information om Kyrkomötets innehåll och beslut. Och därmed närma Kyrkomötets institutionen till våra församlingar och församlingsbor.

Jag menar att det här också skulle ge även ersättarna en känsla av att vara en del i detta Kyrkomöte som vi ju faktiskt vet att tyvärr, på grund utav att man är dåligt insatt och inte känner till Kyrkomötets hela hantering, ofta kritiserar.

LEVI BERGSTRÖM: (replik)

Jag tror, ordförande och Lisen Ridne och Göran Wahlström, det finns säkert möjligheter att förbättra informationen för alla som på något sätt kanske kommer att beröras av att måste besluta i en del frågor. Vi kanske, kanske ska införa systemet att räkna upp vad åtminstone alla motioner handlar om. Men sen tror jag att vi ska fundera ganska mycket över när vi nu hör vilket ansvar som vi lägger på kansli och ledning att vi kanske också ska lägga lite ansvar på oss som är ordinarie.

Vi har trots allt bara en ersättare var, och skulle vi kanske själva ta ett litet initiativ till att informera också. Sen har jag aldrig påstått, Lisen Ridne, att vi ska gå över till hemsidan. Vi har konstaterat att det inte ens är alla ordinarie som har möjlighet att koppla i den, så att alla ordinarie har fått alla tryckta handlingar och dessutom dom som har begärt det utav ersättarna också.

ÅKE RING:

Ordförande! Som ersättare spelar man ofta i division två. Man är inte ens med i superettan och inte ens i allsvenskan.

Förra veckan på onsdagen så fick jag nog klart för mig att den ordinarie ledamoten som jag ersätter hade mycket små chanser att kunna vara med här idag.

På torsdagen så hämtade jag dom handlingar hon hade hemma och det var väl nästan ett kilo, och den 13 september och med ankomstdatum förmodligen den 14 eller 15 så fick jag följande brev från Uppsala. ”På uppdrag av Kyrkomötets sekreterare kallas du härmed att som ersättare för ordinarie ledamoten Birgitta Rosbro tjänstgöra vid 2000 års Kyrkomötets andra session 19-22 september 2000 i Uppsala. Jag har via Birgitta Rosbro fått bekräftat att du kan tjänstgöra och att du får överta betänkanden och handlingar direkt av henne. Bifogat med denna kallelse skickar jag en hotellbekräftelse och andra uppgifter som du kan behöva för biljettbeställning med mera.”

Och jag klandrar inte den som har skrivit brevet för hon har gjort på uppdrag utav Kyrkomötets sekreterare. Men att på två dagar läsa igenom allt det som min ordinarie ledamot hade är inte möjligt och dessutom titta på det som kommer här, då känner man sig i minst division två eller division tre.

SARA SANDELIN:

Ordförande! Kyrkomötes ledamöter! Jag tycker att Göran Wahlström lyft fram en mycket demokratisk fråga. Hur ska jag som ersättare kunna förbereda mig och göra ett bra jobb, det handlar ju inte bara om att ha läst igenom handlingarna innan jag kommer hit. Jag ska ju också förbereda mig, för jag har ju också ett ansvar för dom beslut som vi ska fatta.

En mycket snabb förfrågan bland några få ersättare som är inkallade här idag visar att ingen av oss kom ihåg att vi har fått ett brev med översiktlig information. Det är mycket möjligt att detta brev är skickat, men att vi hade missat detta. Då behöves det ju åtminstone ett tydligare introduktionsbrev till oss.

TIMMY LEIJEN:

Fru ordförande! Det lyfts fram många bra exempel på hur det kan vara för den som är ersättare och hur svårt det kan vara. Första gången jag åkte på Kyrkomöte så var det ju också likadant för mig, men jag tror inte, hur vi vänder och vrider på allting, så kommer dom här exemplen ändå att finnas och det är svårt att eliminera för dom människor som kommer hit. Men vi ska göra det bästa för dom.

Men jag tycker det Levi presenterade i sitt anförande är tillräckligt. Vi måste också lita på dom vuxna människor som har ett ansvar, att ta sitt ansvar, och söka den information och den kunskap man behöver. Det finns många kanaler och exempel på det som Levi säger. Jag vill bara också ge ett exempel hemifrån. Jag har en jättejuste brevbärare. Han ser hur mycket post jag får ifrån Svenska kyrkan och alla dom här avierna som jag nu ska springa till tobaksaffären och hämta ut dom här stora paketen. Så han har slutat att skicka dom här avierna, han ringer på dörren och så säger han med ett stön ”Du, det är ett paket från Svenska kyrkan, igen”.

CARL GUSTAF VON EHRENHEIM:

Kära vänner! Det är ju så att för att kunna fylla sin funktion som kyrkomötesombud så måste man vara medveten om att man är det och försöka förbereda sig lite granna och sen så är det vår uppgift att informera väldigt mycket.

Så skulle jag först när det gäller det första säga så här, att om man nu har blivit vald till ersättare och då måste man ju ha det liksom lite klart för sig och försöka att sätta sig in i dom allmänna frågorna redan och tänka sig att det finns möjligheten eller risken att jag blir inkallad. Det är nummer ett.

Nummer två så är det så att i kansliet så är dom väldigt duktiga med att kalla alla ersättare med det samma man får reda på att dom ordinarie är borta. Men dom kan inte kalla någon ersättare förrän dom vet att den ordinarie ska vara borta. Och då skulle jag vilja vädja till dom ordinarie som vet att dom eventuellt inte kan komma att tidigt, tidigt, tidigt, så tidigt som möjligt säga det eller meddela det till kansliet. Då så ringer dom först och sen skickar handlingarna sedan. Det är så att man kan inte hjälpa att om man har fått ett väldigt, väldigt sent återbud att det blir väldigt jäktigt för ersättaren. Det är nummer två.

Nummer tre är så, att jag har som kyrkomötesordförande ansvaret för informationen och det är självklart att alla handlingar så snabbt som möjligt ska gå ut till alla ordinarie ledamöter. Men jag tycker att det finns också en stor och viktig uppgift att informera inte bara dom som är ledamöter och dom som är ersättare utan allt kyrkofolket om vad som händer på Kyrkomötet. Och därför har vi arbetat väldigt mycket senare år med att lägga ut alla handlingar på hemsidorna och jag skulle vilja säga att dom allra flesta av Kyrkomötets ledamöter och ersättare har tillgång till en Internet-uppkoppling och kan alltså se kyrkans hemsida.

När jag åkte till Kyrkomötet i våras då låg alla motioner och alla skrivelser ute på hemsidan. När jag kom hem efter Kyrkomötet, jag hade inte hunnit med mer än ställt in bilen och tvättat händerna, så kunde jag slå på min dator och då så låg redan alla betänkandena samma eftermiddag ute på hemsidan. Alla frågorna har legat ute på hemsidan och svaren har stoppats in nu under eftermiddagen, vart efter som svaren har kommit. Jag tror att det är så att även ersättarna får försöka att informera sig på det sättet. Och det tror jag känns väldigt viktigt att säga att den informationen finns.

GÖRAN WAHLSTRÖM: (replik)

Det glädjer mig föga att höra ordförandes uttalande här om att vi ska ha ett A- och ett B-lag, när det gäller tillgång till handlingar. Låt faktiskt demokrati och öppenhet inte bara bli ett ordets beaktelse utan det ska vara handling bakom. Jag vidhåller alltså att man bör se över rutinerna så att ersättarna får bättre möjlighet att sätta sig in i förekommande ärenden.

URBAN GIBSON:

Ja, kära Kyrkomötets ordförande! Hur ska en ersättare kunna hålla sig orienterad i alla dom frågor som kan komma upp här, när vi har en kyrkoordning på 800 paragrafer. Jag tycker att det är självklart, både ur demokratisk synpunkt och praktisk synpunkt, att alla ersättare ska ha alla dom skrivelser som kommer ifrån Kyrkostyrelsen, dom motioner som ges ut och dom protokoll som kommer från Kyrkomötet. Det är en förutsättning för att man ska kunna rycka in med en veckas varsel eller vad det nu var frågan om för några utav oss.

Och vi kan väl, jag tycker det är alldeles utmärkt att man är så snabb ut på hemsidor med informationen, men inte menar du att den enskilde personen som då inte har varit på kyrkomötet som inte letar bara efter en fråga utan ska orientera sig över hela,

ska antingen sitta vid sin dator och läsa allting eller ta kostnaden för att trycka ut alla dessa sidor på en egen skivare om man har det.

Men så kan vi inte behandla som vi väljer. Jag tycker att det är självfallet att vi nu ska se till att alla som vill ha handlingarna får ut dom. Och så en fråga till dom som är valda, vill ni ha handlingarna? Svarar dom ja så ska dom det. Tack herr ordförande.

LEVI BERGSTRÖM: (REPLIK)

Alltså, vi är ju tacksamma för alla tips och saker som gör att det underlättar för ledamöter och ersättare att kunna ta del utav det som ska diskuteras. Ett sätt som vi kanske också skulle fundera över det är att vi från Kyrkostyrelsen försöker komprimera skrivelserna. Att vi som motionärer i Kyrkomötet försöker att göra ganska komprimerade och korta motioner. Att vi ställer ganska korta frågor etc. etc.

49 § Svar på fråga 2000:21 om "Från Lutherhjälpen till skyltfönsterkrossare"

URBAN GIBSON:

Fru ordförande! Tack Margarethe Isberg för klargörande för förankringen. Ska delegationen fungera så fodras det naturligtvis att den som delegerar ibland funderar på och diskuterar hur ansvaret hanteras och jag förutsätter att så sker.

Men den andra punkten är inte lika lätt att säga ja och amen till. I svaret, kommentaren i DN till Christer Åkessons svar på den första ledaren, så säger chefredaktören, och jag instämmer i stort sett i det, "att det är märkligt att få läsa Christer Åkessons först mycket klara anslutning till fri handel genom att avskaffa dom rika ländernas protektionism gentemot dom fattiga länderna, men samtidigt veta att Lutherhjälpen har skrivit under ett upprop mot WTO som organisation som motsatt sig varje vidare förhandling om handelsliberalisering".

När det gäller Anders Wejryd då och fråga två så vill jag också tacka för det som du framförde här och jag kan i stora delar instämma med det du säger. Jag vill framförallt tacka för dom klara beskeden att du säger att "Lutherhjälpen inte är någon handelsfiende, att det självklart krävs regelsystem i den internationella handeln och att det inte finns någon frid där utan goda institutioner och jag är glad då också att du tar avstånd ifrån organisationer som använder våld. Men vad jag fortfarande, och som jag i det andra svaret inte kan förstå riktigt, det är att man då skriver under en petition på det sättet man gjorde.

Idag är det ju så att många u-länder står i kö för att få investeringar och en lång rad länder vill bli med i WTO, jag läste i morse att Ukraina är en utav dom, och varför ska vi då inte hjälpa dom här länderna. När nu IMF och Världsbanken och WTO har till uppgift att balansera effekterna utav en helt oreglerad kapitalmarknad då är det väl vår uppgift att stödja dom organisationerna. Dom här demonstranterna i Seattle och Washington och på andra håll, jag läste i en artikel att dom kedjar ju fast sig och då säger redaktören "på det sättet hindrade dom ju byggandet av skolor, sjukhus och kloaksystem i nationer som inte annars skulle ha råd med det".

Om man vill kämpa emot en omfattande protektionism som fortfarande finns, också här i vårt land, så måste vi säga att vi deltar i det, så måste man ju stödja dom FN-organ och internationella organisationer som WTO som har till uppgift att själv stödja en utveckling mot avskaffandet utav protektionism genom att låta den fria handeln öka.

Och frågan kvarstår då varför Lutherhjälpen har skrivit på ett upprop som motsätter sig varje vidare förhandling av handel och dess liberalisering. Tack.

MARGARETHE ISBERG: (replik)

Jag ville egentligen bara förtydliga en sak som Urban egentligen tackade för, och det är det att den policy som finns i Kyrkans hus idag i sådana här frågor, även om det finns en delegation för att kunna fatta ett beslut, är att om man tror att det är en fråga som det kan bli några frågetecken kring, att man då alltid trots att man har delegation också informerar och förankrar det på nästa nivå. Tack.

ANDERS WEJRYD: (replik)

Det här skedde alltså våren -99 och det är lika bra att säga det. Våren -99, vi hade ingen utrikeschef, vi hade ingen utlandschef. OBS! Det finns bägge sakerna, ni märker hur komplicerad organisationen är. Vi höll på att rekrytera generalsekreterare, det var en nämnd som nyss hade gått på, alltså det var inget mönster för hur handläggningen ska gå till. Det hindrar inte att uppropet som sådant ändå hade viktigaföljder. Därför att dialogen mellan dom här folkrörelserna och WTO och regeringarna var obefintlig före Seattlemötet. D50.

Det är den inte längre och det tycker jag är väldigt värdefullt och det har gjort att vi har dragits in på ett konstruktivt sätt i fortsättningen.

URBAN GIBSON: (replik)

Tack båda två. Tack Anders för den klara deklARATIONEN att vi måste använda dom här organisationerna för samtal, men låt oss då också vara överens om att vi måste på olika sätt bekämpa och motarbeta dom organisationer som med våld försöker stoppa att dom här organisationerna får sammanträda. Vi får se vad som händer i Prag nu senare den här veckan.

Kyrkomötet
2000:4, anföranden

Onsdagen den 20 september

53 § Herrens bön

GLENN HÅKANSSON:

Ordförande! Egentligen har jag inte begärt ordet men som utskottsordförande så vill jag då ändå redogöra hur gudstjänstutskottet har tänkt i det här ärendet.

Som vi vet så finns det ju nu tre olika versioner av lydelsen av Herrens bön, Fader vår och Vår fader, och i går hade vi möjlighet under dagens lopp få be alla tre versionerna. Nu vill ju alltså motionärerna att Kyrkomötet ska uppdra åt kyrkostyrelsen som här skrev remissförsamlingarna att i sin yttrandes här fått uppmärksammat lydelsen av bönen Fader vår och Vår fader i handboks- och bönboksförslagen, därför att som ni kanske vet så finns det endast en version i handboksförslaget och det är Vår fader det är bara i ordningen för begravnings gudstjänst som den gamla lydelsen av Fader vår finns med.

Sedan motionärerna skrev sin motion så har det ju hänt en del. Då var ju remisstiden ganska kort för handboksförslaget. Nu har ju den remiss tiden förlängts och utskottet menar ju att om det är någon fråga som remissförsamlingarna kommer att uppmärksamma så är det väl inte minst frågan om hur man har behandlat förslaget om lydelsen av Herrens bön. Utskottet menar därför att församlingarna har det intresset av den här frågan att man inte behöver att gå ut med några speciella direktiv och vi menar också att det ligger utanför utskottets befogenheter att under pågående remissarbete ge förslag till nya direktiv. Man läser alltså utskottets text och inte minst reservationstexten så finner man att det finns ju väldigt stora överensstämmelser. Men som sagt, vi menar att vi inte har befogenheter att under pågående remissarbete ge förslag till nya direktiv och därmed så yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

ÅKE BLOMKVIST:

Fru ordförande och kyrkomötesledamöter!.... så lämnar jag ett. De flesta av oss har väl inte undgått att Herrens bön är viktig inte bara för många av oss här utan för hela kyrkfolket. Den beds varje söndag i huvudgudstjänsten och anledningen till vår motion är att det i remissarbetet ska komma fram vad man tycker på lokalnivå. Om man tycker från lokalnivås sida att det är bra att det bara finns en lydelse eller om det ska finnas flera alternativ. I andra delar utav förslaget till huvudgudstjänst så finns det alternativ vad gäller olika delar och det undrar jag vad det finns för konsekvens i det. Man säger att det utsända frågeformuläret skulle vara en hjälp i remissarbetet vad gäller dom större förändringarna och det här enkätformuläret säger bland annat att i fråga 2000:8 ”flera alternativ till inledningsord föreslås för huvudgudstjänst se motiveringen” hur bedömer ni förslaget som sådant: mycket bra, bra, acceptabelt, dåligt eller mycket dåligt. Och sedan kommer fråga 2000:9, ”flera alternativ till bön om förlåtelse och överlåtelsebön föreslås för huvudgudstjänst”, hur bedömer ni förslaget som sånt. Jag tycker utskottet har skrivit bra, ända fram till sista meningen före hemställan.

Nu är remisstiden förlängd, motionen väcktes innan remissen gick ut. Då bör det vara möjligt tycker jag att göra en komplettering av remissfrågorna. För jag trodde att

ändamålet av dom här frågeformulärena var att underlätta för församlingarna att hitta ändringarna och avvikelserna.

Avsändare på den här remissen är Kyrkostyrelsen och uppdraget är ju för Kyrkostyrelsen att göra det lättare för Kyrkomötet att bedöma, hur tycker man på lokal nivå? Och då tycker inte jag att det är ett ärende som hamnar utanför kompetensen för det måste väl vara av Kyrkomötets intresse att få veta, vad tycker man i Svenska kyrkan? Därför tycker jag att det är en kyrkomötesfråga och att motionen har sitt berättigade till bifall.

För det handlar ju faktiskt om den söndagliga gudstjänsten. Därför är min förhoppning att motionen och debatten i Kyrkans Tidning fått församlingarna på spåren och uttrycka sin mening men det är ju inte lätt om man använder frågeformuläret att komma ihåg, visst ja Herrens bön. Därför så yrkar jag med stöd utav reservationen i gudstjänstutskottet bifall till motionen.

EVERT JOSEFSSON:

Herr ordförande! Jag har jobbat en hel del med kyrkohandboken och dom tankarna som ligger bakom det. Och när den här frågan kom upp i Kyrkomötet i form utav motion så upplevde jag att det arbete som har skett i utskottet har arbetat i den riktningen som jag upplever att det känns när man är ute i landet och att jag säger så det beror på att vi hade uppe det här vid vårt möte i Vadstena med Svenska kyrkans lekmanaförbund och det här är en mycket angelägen fråga att församlingarna får vara med och utforma sin gudstjänst. Och Fader vår är tydligen någonting som vi har mycket olika meningar om och den gamla Fader vår betyder väldigt mycket.

Vi fick vid vårt möte förslag på flera nya lydelse man vi avvisade dom för vi tycker att det räcker att vi har 3 att välja på. Så att jag upplever att det är viktigt att församlingarna får säga vad man tycker om möjligheterna att föra in, att ha ett par olika möjligheter till Fader vår och därför så yrkar jag bifall till reservationen.

Biskop CAROLINE KROOK:

Fru ordförande! Jag vill säga några ord om dom remissinstrumenten överhuvudtaget. Remissinstrumentet ska vara en hjälp då att uppmärksamma vissa förändringar och det ska kunna gå att bearbeta, naturligtvis också på ett rätt lätt sätt. Men vad händer med ett remissinstrument om dom verkliga förändringarna, dom stora djupgående förändringarna inte uppmärksammas i själva frågeformuläret och då är frågan om Herrens bön är en av dom frågorna, men det finns många flera. Om det sker många små förändringar i en gudstjänstordning, om man tittar på varje formulering och funderar över, är det här bra eller dåligt, acceptabelt eller urdåligt och svarar på det, så får man i alla fall inte en bild av dom förändringar som har skett.

Nu finns det ju stora möjligheter att man kan skriva utanför remissinstrumentets frågeformulär, skriva ytterligare. Och då är Herrens bön en del av det, men det är mera. Vad är det för gudsbild som framskjuter? Sker det en förskjutning i gudsbilden och hur ser den förskjutningen ut? Jag skulle önska att man tittade på några av dom här stora frågorna, gudsbild, mänskösyn, samhällssyn, kyrkosyn och uthållighet i språket.

Allt det här kan man inte avläsa ur remissinstrumentet och det är ju det som är dom stora förändringarna och det som verkligen borde diskuteras, och därför uppmanar jag er alla som är remissförsamlingar att inte alltför mycket ägna er åt frågeformuläret. Utan fundera över, vad blir det för förändringar i vår gudstjänst med att se det i en helhet och det måste diskuteras nedifrån i församlingarna och där givetvis Herrens bön är en viktig del i det här. Min förhoppning är kanske att vi ska kunna resonera

om vågar vi vara så generösa så vi kan arbeta mot att ha en enda språkdräkt för Herrens bön när vi beder på svenska men det kanske är långt dit och då får vi svar på det. Men jag hoppas att man varje fall diskuterar det, vad är vi beredd att avstå ifrån för att kunna be på ett gemensamt språk i hela Sverige på svenska i en och samma språkdräkt. Tack.

MARTIN CRUCE:

Herr ordförande och ledamöter! Jag bejakar helt och hållet vad Caroline Krook säger och att vi ska begrunda vilken gudsbild det är som finns i remissmaterialet överhuvudtaget och det är en grundläggande, mycket stor viktig fråga om Gud är relation och relation måste alltid uttryckas till någon slags person, antingen manlig eller kvinnlig, Gud är icke neutral. Och det tycker jag är viktigt att vi lyfter fram vid remissfrågorna.

Men jag vill stämma upp inför Herrens bön. Det här är en utomordentligt folklig fråga, det är någonting som berör människor på djupet. Jag tjänstgör ju själv i Dalby församling och har under sommaren i genomsnitt haft två eller tre bröllop per helg och lika många barndop. Och inför varje sådan förrättning har jag alltid samtal med den förrättningsökande, och då kommer man naturligtvis in på frågan, Fader vår - Vår fader, och till 90 procent så är det frågan om att dom önskar den gamla folkligt förankrade Herrens bön Fader vår. Och varför det, frågar jag. Fader vår, det innefattar så oändligt mycket mer. Fader vår det handlar ju om, det är ju ett begrepp liksom vårt dagliga bröd, det är också ett begrepp det handlar om. Allt det materiella inte bara brödet som vi behöver. Dessutom säger dom när vi går igenom de nya bönerna att den är stolpigt skriven, går inte att använda. Man måste skriva den innantill, man kan inte lära den sig utantill. Vem säger vår fader på modern svenska? man säger möjligen vår far eller vår pappa, men vem säger vår fader? Det är långt ifrån modernt sätt att uttrycka sig och det är detta som vanliga människor känner. Det ligger alltså inte rätt i munnen helt enkelt.

Jag har noterat också att vid dagens morgonbön så användes den gamla vedertagna bönen, liksom vid morgonmässan i går i Uppsala domkyrka användes Fader vår. Så det är alldeles tydligt att även här i Uppsala så är det den gamla bönen som ligger bäst i munnen, inte bara på skånska. Nu är saken den att remissfrågorna tar inte upp frågeställningen överhuvudtaget och det är detta som är det märkliga och det är detta som Åke Blomqvist tar upp i sin motion. Varför frågar man inte efter församlingarnas uppfattning i denna djupt kända folkliga religiösa fråga. Och det är detta som utskottet heller inte vill göra någonting åt, utan därför så har vi reserverat oss några stycken. Och jag vill därför bifalla motionen och reservationen i frågan att vi alltså ger församlingarna en chans att yttra sig i denna utomordentligt väsentliga fråga. Dessutom är ju remisstiden förlängd så det är ju inga svårigheter att göra ett nytt utskick. Tack.

GLENN HÅKANSSON:

Ordförande! Bara två kompletteringar. För det första så har lydelsen av Herrens bön en gång remissbehandlas i samband med att förslaget kom ifrån Sveriges Kristna Råd, och det andra det är ju detta att Kyrkostyrelsen har nu skrivit till remissförsamlingarna och pekat på att man givetvis kan ge synpunkter på andra punkter än dom som finns med i frågeformuläret. Det har alltså hänt efter det att det har behandlats i utskottet.

54 § Vigsel av homosexuella

MIKAEL BÖRJESSON:

Ordförande! Systrar och bröder i Kristus! Jag vill först säga att jag är personligen väldigt glad att få vara med här i Kyrkomötet och få lägga denna motionen. Den känns för mig väldigt personlig och väldigt angelägen, jag har väntat länge på att få lägga denna motionen. Sen vill jag också passa på att framföra ett tack till gudstjänstutskottet för en mycket positiv behandling. Man påskyndar utredningsarbetet inom Svenska kyrkan, vilket jag ser väldigt angeläget. Sen vill jag också till Svenska kyrkan i stort tacka också så mycket för att samtalet i Svenska kyrkan i hela taget, sker under stor respekt och värdighet i frågor som rör oss homosexuella. Jag vill också tacka Biskopsmötet så mycket för era pastorala ansvar i dom här frågorna. Jag känner att det är väldigt skönt att få lägga motionen, här har vi fått ett anslag och nu är samtalet igång inom Svenska kyrkan. För övrigt vill jag också idag här yrka bifall till min motion. Tack för ordet.

PER-ANDERS GRUNNAN:

Fru ordförande! Gud har i sin godhet skapat människa till man och kvinna, för att dom ska leva tillsammans i äktenskap. Det är en grundläggande skapelseinstitution som vi inte får rubba, utan att det skadar människan.

Äktenskapet tillhör Guds stora gåvor och det är något kyrkan verkligen måste slå vakt om och skydda för makarnas och barnens bästa. Med sorg ser man att vissa personer uppmuntrar utlevd sexualitet så att äktenskapet, det kristna äktenskapet förlorar sin ställning. Kyrkan har i alla tider hävdad att Guds skapelseordning, ett livslångt förhållande mellan en man och en kvinna. Att påstå att kyrkan inte tagit ställning, det är att föra allmänheten bakom ljuset, ty kyrkan har alltid avvisat utlevd homosexualitet. Frågan har hela tiden varit avgjord och borde därför inte vara svårt att ta ställning till för en kristen som är förpliktad till Guds ord.

Gud älskar syndaren, det vill säga oss alla. Vi har olika problem, men Gud hatar synden. Det är begäret och handlingarna som vi ska söka förlåtelse för. I kyrkan finns det två aspekter av homosexfrågan. Dels den läromässiga som visar vad som är Guds uppenbarade vilja, dels den pastorala frågan. Hur man på ett mjukt och kärleksfullt sätt kan hjälpa dom som har svårt att känna kärlek till det motsatta könet. Vårt samtal måste bygga på att vi kan göra denna distinktion eftersom det handlar både om människors själsliv och kyrkans trohet mot sin herre Kristus.

Enligt Romarbrevet 1 är homosexualitet en följd av att synden kommit in i världen. Det står, ”därför utlämnade Gud dom till skamliga lidelser, deras kvinnor byter ut det naturliga umgänget mot det onaturliga. På samma sätt övergav männen det naturliga umgänget med kvinnan och upptändes av begär till varandra”.

Att bortförklara tydliga bibelord med hjälp av spekulationer kring promiskuitet och pedofili det håller inte. I utredningen kyrkan och homosexualiteten skriver Franck, ”resultatet av vad vi fått fram av bibelns syn på sexuellt umgänge med samma kön är relativt entydigt. Texterna vittnar avgjort och bestämt om en avvisande hållning till sådan utlevelse.”

Alarmerande fakta förtigs i svensk debatt. Det finns mängder av nedbrytande konsekvenser av utlevd homosexualitet. Aidsstatistiken visar att promiskuiteten är större bland homosexuella. I USA 1992 var 86 procent av aidsoffren homosexuella, medan endas en procent heterosexuella ickenarkomaner. Det stod exempelvis i Huvudstadsbladet 96. En häpnadsväckande vårdslöshet bidrar till sjukdomens spridande. Tre kliniker för sexuella sjukdomar i London rapporterade att nästan hälften av deras

homosexuella patienter som visste om att dom var HIV-positiva därefter ådragit sig gonorrhé. Över 70 procent av dom homosexuella uppger sig ha haft en könssjukdom.

När aids diagnostiserades i USA var det bland homosexuella som i genomsnitt haft 1100 partners, sexualpartners alltså. Denna omätlighet, omätlighet kan jämföras med alkoholists törst som aldrig släcks, det handlar alltså om en sexualitet i obalans. Om behovet av en partnerskapslag verkligen varit stort borde det ha funnits ett uppdämt behov av att ingå partnerskap. Men endast cirka 300 par om året har velat binda sig vid en partner. Partnerskapslagen gör alltså varken till eller från för flertalet homosexuella, men legitimerar en livsstil som skadar dess utövare.

En forskare som heter Cameron, som var banbrytande inom tobaksforskning, har sett att medellivslängden bland homosexuella endast är 42 år eller 39 om man räknar med aidsoffer. Metoden som används för att räkna ut medellåldern på basen av 6000 dödsannonser i 16 olika gaytidningar är vanlig inom annan forskning. Kinnsa institutet, ja i alla fall.

Av omsorg om dessa människor så får inte Svenska kyrkan bli något i förförelse. Istället ska vi försöka ödmjukt hjälpa dom homosexuella samtidigt som måste vi verka för att stärka det kristna äktenskapet som den historiska bakgrunden till äktenskapsbalken.

MIKAEL BÖRJESSON: (replik)

Ja, broder Per-Anders! Det är väl som så att mitt synsätt som själv homosexuell kanske skiljer sig lite grann här, kanske skiljer sig väsentligen till och med.

Jag ser att min kärlek, även om den är till en av samma kön, är någonting nådefullt. Kärleken är från Gud till alla människor, även om den uppstår och kommer mellan människor av samma kön finns ingen åtskiljning i detta. Jag tycker att evangelierna är väldigt tydliga här genom att tala om att kärleken är det största och starkaste.

Det är som så att, vänner här, att när Gud i sin nåd ger kärleken till oss människor gör han ingen åtskillnad. Att då Svenska kyrkan och andra trossamfund skulle förmena oss denna kärleken och inte välsigna den, det är att sätta oss åt sidan. Detta tror jag inte är Guds vilja. Det är väldigt viktigt att Svenska kyrkan och prästerna på Guds uppdrag även välsignar denna kärleken.

JOAKIM SVENSSON:

Fru ordförande! En annan sak i den här frågan skulle jag vilja rikta uppmärksamheten på som upplevs som bekymmersam, och det är att man på något sätt som kyrkotillhörig hemma i sin församling upplever frågan som så avgjord fast det hela tiden hänvisat till pågående utredningar. Och då menar jag inte att det skulle vara avgjort på det sättet som Per-Anders Grunnan framförde i sitt anförande, utan snarare på något sätt att det redan är avgjort att vi ska ha ett paradigmskifte i den här frågan, och det här har i min mening framgått ett tag i debatten och även igår fick vi två tydliga exempel på att så är fallet.

Dels såg vi att Kyrkostyrelsens majoritet i sin inställning om Credos kollekt hänvisade till Credos traditionell hållning i sexualfrågor när dom bemöter ungdomars frågeställningar. Och dels framgick det i debatten om upplåtelse av kyrka då ärkebiskopen framhöll att dom pastorala råden dom gäller under vad han kallade det, om jag nu minns rätt, mellantiden, det vill säga det på något sätt föresätts redan att dom pastorala råden kommer att omvandlas till en kyrklig handling. Om man nu då från kyrkoledningen eller varje fall majoriteten i kyrkoledningen redan har bestämt sig vilket förslag man vill lägga, så kan man ju fråga sig varför man dröjer med att föra frågan till Kyrkomötet. Och jag kan inte undgå att misstänka att det är för man vill avvakta

tills största möjliga sannolikhet att frågan ska få ett riktigt bemötande enligt en egen uppfattning.

Det blir på något sätt en kemisk process där utvecklingen i samhället för kyrkoledningen framför sig och sen driver kyrkoledningen att föra beslutet i Kyrkomötet i sådant läge att Kyrkomötet egentligen bara kan säga ja till förslaget. Jag tycker det här är olyckligt, och jag tycker att en demokratisk process borde kunna föras på ett annat sätt och därför ser jag mycket positivt på utskottets begäran att en tidsram fastställs och det har getts till uppdrag till Kyrkostyrelsen. Jag har inget yrkande.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Jag tycker det här är en mycket olycklig fråga att polemisera omkring. Det rör saker och ting som för många människor är ett kors att bära, för vissa andra kanske det blir en politisk fråga att driva. Men det som händer när det här hamnar på den politiska agendan är att i korselden mellan olika teologiska ståndpunkter så hamnar enskilda människor, som bär på djupa sår. Och i detta har alla ett ansvar i hur vi debatterar, men också i vilka krav som framställs.

Vi är samlade här i Svenska kyrkan. Svenska kyrkan det är Herrens kyrka och vi är därmed oavsett vad vi tycker och känner bundna till Guds ord, och där behöver vi inte i första hand ta upp vad bibeln säger om homosexualitet utan bara lyfta fram rakt och enkelt vad bibeln säger om samlevnaden. Just detta att Gud skapade från början människorna till man och kvinna för att man ska överge sin fader och sin moder, hålla sig till sin hustru. Det är vad skriften positivt säger om detta. Sen är det ju så att i vårvärld att detta inte är en väg som är möjlig för andra.

Och då uppfattar jag Mikael Börjessons motion till, och mycket av annat som vi hör i kulturdebatten idag, i första hand som rop på hjälp för kyrkans lyhörddhet och bemötande. Och då ska det inte bara lösas med ett enkelt beslut om att nu avskaffa äktenskapet på det sätt som vi har haft det i årtusendet, utan i ett pastoralt arbete i möte med dom enskilda människorna. Jag tror att kyrkan sviker många homosexuella om man skulle bejaka den här motionen.

Vi kan inte hindra att enskilda människor i sina samveten fortfarande känner att Gud inte har godkänt detta. Och kommer en människa med en sådan nöd till en präst så kan vi inte bara säga, jo men nu har vi godkänt detta, gå till en välsignelsehandling utan vi måste kunna möta den människan i den nöd som finns i den här frågan. Så därför skulle jag dels vädja om både trohet mot Guds ord men också nyans av ömsinlighet i debatten och i övrigt så vill jag yrka bifall till utskottets förslagsyttrande.

MIKAEL BÖRJESSON: (replik)

Ja, broder Sidenvall! Både du och jag vi är ju på en lång resa. Men vi har olika stationer som vi kanske ska stöta på på resans gång. Kanske olika tåg till och med.

Jag känner att jag har en insikt om en fråga, och denna insikten för mig ger vid hand att jag kommer fram till ett teologiskt ställningstagande, som kanske är lite olika här. Jag tror ändå att med den insikten jag har, som kanske inte du har, måste jag ändå föra det som ett vittnesbörd här idag i Svenska kyrkan, och för mig är det helt och klart och tydligt att Svenska kyrkan kan inte förmena dom homosexuella Guds välsignelse över sin kärlek.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Jag känner respekt för vad du upplever som dina insikter och i din brottning. Men när vi är samlade i gemenskap i en kyrka med en gemensam bekännelse så kan vi i längden inte bara hänvisa till egna personliga upplevelser utan vi måste peka på en objek-

tiv grund utanför oss själva. Och det här måste vi dels se att det bibeln talar till oss, dels dömer som synd kanske i 90 procent av fallen den heterosexuella kärleken som i så många fall utövas på ett felaktigt sätt. Utanför äktenskapet och i äktenskapet i okyska tankar och ord och så vidare. Och där befinner vi oss alla människor under lagen i denna gemensamma identitet av att vara syndare.

Och det underbara med Guds ord, det är inte att det vill ge syndernas tillåtelse men syndernas förlåtelse. Och det är av kärlek som vi inte vill låta någon människa stå inför Gud med synder som man inte blivit upplysta om, som man bett om förlåtelse för. Det här handlar inte om att fördöma någon enskild och vi ska inte dramatisera den ena synden mer än den andra, men vi kan inte, så att säga, med grund i Guds ord införa en ordning som inte har Guds välsignelse, men i pastoral vishet förmedla lag och evangelium till människor av alla de slag. Tack.

MIKAEL BÖRJESSON: (replik)

Ja, till Fredrik vill jag här då säga som så att enligt min teologiska uppfattning så är Guds kärlek alltid sann och äkta och jag anser att homosexuell kärlek är av Gud given. Det är mitt svar på din fråga.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Ja nu ställde jag väl ingen fråga precis, men bara för klarhetens skull, att på grekiska språket så finns det olika ord för kärlek. Och den kärlek som vi talar om mellan man och kvinna är eller då människor av samma kön på det sexuella området det är eros. Och den kärlek som kommer från Gud i en mer kvalificerad mening kallar vi då för agape, den utgivande kärleken och vi kan inte utan vidare blanda ihop dom här sakerna. Och i vår fallna värld så hör vår sexualitet, oavsett vilka former den tar sig till, till det som vi har så svårt att hantera på ett rätt sätt och där står vi i en gemenskap allesammans och behöver gång på gång vända om och söka rening och förlåtelse inför Guds ansikte.

Biskop CLAES-BERTIL YTTERBERG:

Fru ordförande! Det är väl skönt om man kan föra resonemanget kring mänskliga samlevnads frågor i den gemensamma insikten att allt mänskligt samliv i denna brustna värld måste ske under nådens förtecken. Och då tycker jag också det är ganska, det gör mig gott att höra Mikael Börjesson när han inledningsvis tackar för utskottets skrivning i den här frågorna, trots att han alltså inte har fått bifall till sin motion.

Därför om man följer den här problematiken kan man säga i sin historiska utveckling, och det har också utskottet lyft fram i betänkandet här, så ser man att det har varit en process. Det har skett någonting under resans gång och det gör att vi kan nalkas dom här frågorna med betydligt större öppenhet och förutsättningslöshet kanske än vi har gjort tidigare. Samtidigt är det en kolossalt svår fråga, också teologisk svår fråga, som behöver sin tid för att genomlysas och begrundas. Att det finns mycket teologiskt ogjort i den frågan det framgår mycket tydligt när vi hör Per-Anders Grunnans sätt att resonera här alldeles nyss. Alltså vi har haft en olycklig benägenhet i kyrkan ibland att handla först och tänka sen, och sen har vi fått betala det ganska länge.

Jag skulle vilja rekommendera i den här frågan att vi vänder på den fula ovanan och tänker först och handlar sen. Teologiska kommittén har ett uppdrag som vi hoppas att dom så småningom här nu ska kunna komma till rätta med och lämna över till oss, och det finns ingen anledning att fatta något beslut i en sån här fråga innan den är teologiskt genomlyst på det plan där den hör hemma. Bifall alltså till utskottet.

NILS GÅRDER:

Fru ordförande! Jag skulle vilja säga någonting med anledning av betänkandet och anknyter första hand till vad som står på sidan tre nederst och i början av sidan fyra, nämligen hänvisningen till ett betänkande från samboendekommittén som nu har lagt fram ett förslag till en ny sambolag och som ska vara lika för homosexuella och heterosexuella samboförhållanden. Och man kan möjligen läsa utskottet så att detta skulle kunna tolkas som ett sorts argument för att också se partnerskap och äktenskap som samma institut. Läser man noga i citatet som säkert är riktigt, så framgår att det är inte sambokommitténs påpekande utan snarare motsatsen, att det finns inte skäl att göra åtskillnad annat än om äktenskapsrätten så att säga ger anledning till det.

Sambokommitténs arbete sysslar uteslutande med att reglera frågor om egendomsfördelning efter samboförhållandens slut. Sambolagen har som säkert många vet inte någon som helst föreskrift beträffande relationen mellan sambor under samboförhållande, om något ingående av samboförhållande eller liknande utan uteslutande ett rent förmögensrättslig fördelning mellan personer som lever i ett samboförhållande. Och där i finns, menar jag, en väsentlig skillnad mellan äktenskapsrätten och denna mera avgränsade del som reglerar i sambolagen. Den äktenskapsrätt vi har är i grunden en kyrkorättslig reglering.

Vi har under en låg tid sett stora förändringar när det gäller äktenskapsingående och upplösning och alla känner ju till att man kan ingå äktenskap både kyrkligt och i borgerlig vigsel. Men beträffande äktenskapet som institut kan man inte påstå att det finns ett borgerligt äktenskapsinstitut, i varje fall inte i juridisk mening, utan äktenskapet är utvecklat inom kyrkorätten och det finns knappast någon grundläggande civilrättslig analys av äktenskapet utanför kyrkorätten.

Och därför skulle jag vilja säga att den fråga som vi nu talar om och som är en grundläggande fråga för kyrkan kräver vad jag skulle vilja kalla en rättsteologisk analys. Det är alltså Mikael Börjessons yrkande här, i påkallande av en viss lagstiftning inom äktenskapsrätten, och det är alltså en rättslig fråga. Man det är en rättslig fråga som inte låter sig lösas utan en teologisk reflektion och en samverkan mellan teologer och jurister och därför skulle jag vilja efterlysa att man inom ramen för det utredningsarbetet som det talas om verkligen eftersträvar också en rättsteologisk analys av äktenskapet som institut. Dom grundläggande drag som man kan kanske mycket kortfattat kan säga så här att utifrån kyrkorättslig utgångspunkt kräver äktenskapet absolut frivillighet, reservationslös målsättning till livsvarig relation och en beredskap att ta emot barn.

Dessa tre kriterier, tillsammans med dom tror jag också kyrkorättsligt ganska okontroversiella kriterierna trohet och solidaritet, kan sägas vara som jag uppfattar det en sorts kyrkorättslig bas. Utifrån den kyrkorättsliga basen skulle de eftersträva en teologisk reflektion, i vilken utsträckning dessa grundkriterier har en sådan teologisk grund att det har relevans huruvida parterna är av samma kön eller inte. Och den diskussionen har jag hitintills inte sett i det material som jag har fått ta del av och jag hoppas att den ska kunna komma i det fortsatta. Och gör man inte det så tror jag inte kyrkan över huvudtaget tar ett ansvar för själva den kyrkorättsliga fråga som ligger bakom Mikael Börjessons motion.

KRISTIAN NYLUND:

Ordförande! Ledamöter av Kyrkomötet! Den här diskussionen, den här debatten visar på vilket stort behov vi ledamöter av Kyrkomötet har av ordentligt material, visar vilket behov vi har av att sätta oss in i den här väldigt komplexa frågan. Det visar vilket behov vi har att komma med ordentliga argument för den ena eller den andra

ståndpunkten. Per-Anders nämnde här aidsepidemin, aidsproblematiken som en följd av utlevad homosexualitet. Jag tycker att, jag vet att det påståendet är naivt, det är okunnigt, det är fördömande. Du nämnde statistiska uppgifter Per-Anders, från 1992. Om jag då nämner istället uppgifter från Sverige 1999, kan jag säga att dom som har smittats av HIV, inte utvecklats, som tyvärr är ungdomar i min ålder 26 eller yngre, framför allt resande ungdomar som reser runt i Europa.

Tyvärr så skyddar dom sig inte som dom borde göra vid tillfälliga sexuella kontakter. Där har vi aidsproblematiken idag! Vi måste se till människan, det är vår uppgift som kyrka, det är den uppgift som jag menar att Gud har gett oss. Som kyrka, att som Guds instrument förvalta hans nåd, hans ord, hans sakrament. Kärleken är den samma, har Mikael påpekat hela tiden och det är a och o menar jag också i den här frågan. Det handlar inte om sex. Vi får inte fokusera på sex, det gjorde Per-Anders tidigare när han talade om aidsproblematiken.

Aids har inga sexuella preferenser, utan den kan drabba alla oavsett om man är gay eller straight, eller heterosexuell eller homosexuell om vi ska använda dom begreppen. Utan kärleken är den samma, gaymänniskor och straightmänniskor väljer att leva tillsammans och det vet vi är gott. Det vet vi att Gud vet är gott och det är det som bland annat äktenskapet värnar om, det är bland annat det som äktenskapet legitimerar. Och att två människor får bekräfta inför Gud, få bekräfta inför sina vänner, få bekräfta inte minst inför varandra att dom vill leva i trohet med varandra och leva efter den här kärleken. Mina vänner jag har inget eget yrkande för tillfället. Men det glädjer mig att utskottet, gudstjänstutskottet har varit väldigt moget den här gången när man har behandlat den här frågan. Och det glädjer mig att utskottet vill påskynda en utredning som tillsattes för länge sedan, en utredning som äntligen kommit till punkt för ett bra tag sedan, en utredning som ingen sedan har velat ta tag i och lagt den på våra bord. En utredning som innehåller mycket material som vi måste ta del av. Så att vi inte står här i talarstolen och fördömer människor mer än vad vi redan har gjort. Tack.

PER-ANDERS GRUNNAN:

Att promiskuiteten ökat bland heterosexuella och därmed fått följder på aidsstatistiken det är ju ingen ursäkt i den här frågan. Utan det är ju snarare ytterligare en anledning att förstärka äktenskapets ställning. Sedan Guds kärlek den fullkomnas ju i att man följer Guds bud. Det skriver ju aposteln Johannes tydligt i sina brev. Alla människor är lika mycket värda oavsett läggning och ingen ska naturligtvis mobbas. Dom som farit illa dom ska stödjas men det betyder inte att man ska uppmuntra en homosexuell livsstil. Många psykologer påpekar fortfarande att homosexualitet främst är något som åstadkoms genom inlärning. Och att dom genom terapi kunnat hjälpa många till ett normalt känsloliv.

Jämför vetenskapliga undersökningar av kända professorer som Stenbäck, Kullberg, Dannecker, Reike och så vidare. Det är lite barnsligt när man dömer ut professionell psykologisk hjälp som fördömsfull. Det finns tusentals exempel där människor blivit befriade, att kunna känna kärlek till det motsatta könet, flera som kämpar för att komma ur en homosexuell livsstil, och som känner att den är onaturlig upplever sig motarbetade och svikna av exempelvis RFSL. Det finns skäl att vara tveksam till att utlevd homosexualitet uppmuntras av kyrkan. Statistik visar att pedofili bland homosexuella i allmänhet är 17 gånger vanligare än bland heterosexuella. Bertoft 1994, "Homosexuality the social significens, focus on the family", sidan 64.

Dessutom under det att heterosexuella pedofiler i genomsnitt begår 20 övergrepp mot barn är antalet för homosexuella pedofiler 150. Och det finns undersökningar på

det i Journal of sex and marital therapy, volym 18. I debatten ska man även lyssna till undersökningar som visar den homosexuella livsstilens skadeverkningar. Att påstå att ett barn skulle må bra av att växa upp i den homosexuella subkulturen, det är inte trovärdigt, om man öppnar för hela forskningen i ämnet och inte bara selektivt ta fram sådant som stämmer med tidsopinionen. Eller kulturelitens propaganda. Ska Svenska kyrkan vara trovärdig i sina anspråk på att vara kristen, så ska vi inte släppa lös Sodoms ande i kyrkan.

Samtidigt är det oerhört viktigt att kyrkan är mån om dom människor som hamnar i debattens skottlinje. Kristus upprättat människor och visar dom en väg framåt. Inte heller jag dömer dig. Gå och synda inte mer. Det är Kristen kärlek.

KRISTIAN NYLUND: (replik)

Du nämnde inledningsvis Per-Anders att vi måste stärka äktenskapet, det är vad hela den här motionen gått ut på. Vi vill alltså värna om kärleken mellan människor, om de så är man och kvinna, man och man, kvinna och kvinna. Det handlar alltså om kärleken så jag förstår inte varför du ska liksom ta upp avvikande, sjuka sexuella läggningar som pedofili i detta. Det är två helt olika saker och du säger det nästan själv. Därför du nämner både att det finns heterosexuella och homosexuella pedofiler, och det stämmer, det finns. Men det har ingenting med det här att göra så jag förstår inte varför du måste ta upp den statistiken. Jag förstår inte det. Och jag tycker det är beklagligt därför du ska hålla dig till saken, du ska vara saklig. Vi ska föra en debatt här som är värdig. Värdig för människor, värdig för kyrkan, värdig för Kyrkomötet, värdig för dig och mig.

PER-ANDERS GRUNNAN: (replik)

Det kristna äktenskapet det bygger ju på att det är en man och en kvinna som är tillsammans. Och det är det som är Guds skapelseordning. Och det är ju just för att värna om Guds skapelseordning som jag försöker föra den här debatten, och en mängd olika sexuella avvikelser från den här grundläggande skapelseordningen får ju konsekvenser av att man går vid sidan om det kristna äktenskapet. Även om det i dagens samhälle råder upplösningstendenser på familjeområdet så behöver inte det betyda att kyrkan ska sluta slåvakt om familj och äktenskap. Till äktenskapet så hör ju det här med barnen. Och om kyrkan officiellt uppmuntrar utlevd homosexualitet så tror jag att man sviker dom människor som har drabbats av en dragning till samma kön. För den som vill bli fri från homosexuella känslor är det oerhört viktigt att kyrkan visar sitt stöd genom en tydlig vägledning, det tror jag är kärlek och det behöver man inte bli kallad ohederlig i debatten för att man hävdar detta.

Det RFSL vill få till stånd med sina krav på partnerskap och adoptionsrätt och så vidare det är ingenting annat än att samhället ska acceptera deras livsstil. Tusentals människor har blivit befriade att kunna känna kärlek till det motsatta könet. Olika kristna nätverk erbjuder samtal och stöd till intresserade. Det är ohederligt att den stora gruppen före detta homosexuella förtigs och osynliggörs i debatten. Flera som kämpar för att komma ur den homosexuella livsstilen och som känner att den är onaturlig, upplever sig motarbetade och svikna i dag. Dom borde vi också lyssna till.

KRISTIAN NYLUND: (replik)

Du pratar om skapelse Per-Anders. Men du förenklar skapelsen. Skapelsen som är så mycket större än vad vi människor kan förstå, någonsin kommer att förstå. Det är det som är så underbart med den. Men vi är överens om att Gud skapade människan, skapade människan till sin avbild och man och kvinna är den här avbilden. Men det

utesluter inte att man och man också är människa, att kvinna och kvinna också är människa. Och det som så att säga för man och kvinna, man och man, kvinna och kvinna ihop förhoppningsvis är just detta med kärleken. Som också någonting mycket större än vi människor kan förstå och kommer att förstå, det är gudomligt.

Så vi ska inte förenkla detta, men vi har instrument, det finns instrument till kyrkans förfogande om hur vi då, så att säga, legitimerar den här kärleken. Hur vi får kärleken att blomstra, hur vi får människan att utvecklas. Och äktenskapet är någon sådant. De är alltså då en välsignelse på att vi hör ihop, vi har det rätta tror vi, går vidare tillsammans. Och det här ska varje människa om möjligheten finns få ta del av.

PER-ANDERS GRUNNAN: (replik)

Ja, jag tror också att det är oerhört viktigt att värna om människovärdet på olika sätt men människovärdet beror ju inte på om jag bor tillsammans med någon eller har någon form av samlevnadsförbund med den här personen. Utan människovärdet, det har man genom att man är född, eller genom att man har kommit till i sin mors mage. Jag tror att riksdagen lät sig luras när man införde partnerskapslagen, eftersom man inte insåg att den bara skulle tjäna syftet att legitimera en sexuell avvikelse och få den att framstå som ett alternativ.

Samhällets plikt att värna äktenskapet hänger samman med barnen, ansvaret för familjen och följderna som kan bli när ett barn ställs utan mamma och pappa. Dom flesta andra länder i världen undrar vad vi håller på med i Sverige. Finland säger nej till partnerskap, utanför Skandinavien är det i EU bara Holland som har en partnerskapslag. I kyrklig synpunkt skulle så skulle Svenska kyrkan söndra sig från den världsvida kyrkan om man visar ifrån sig det traditionella äktenskapet som den sunnda samlivsmodellen och börjar experimentera med samlivsmodeller som strider mot Guds ord. Vår tid behöver en tydlig och rak kyrka som med kärlek visar på den kristna vägen. För det tror jag är den goda vägen.

ELISABETH ENGBERG:

Ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Hur hanterar vi frågor inom Svenska kyrkan där vi har olika uppfattning? Det här är en sån fråga, det är en känslig fråga, det framgår inte minst av den här debatten. Men efter ganska många år i Kyrkomötet så är det min fasta övertygelse att vi inte bäst hanterar dom genom att övertyga varandra med argument från den här talarstolen. Det pågår ett arbete i teologiska kommittén, jag är en av dom som är med där och arbetar, det pågår ett öppet och ett seriöst arbete.

Det har tagit tid har ni kunnat konstatera. Men det här är en komplex fråga som måste belysas ur många, många olika synvinklar och då måste det få ta tid. Det är viktigt, det tror jag vi alla känner utifrån den debatt som har varit, att arbetet med den här frågan går vidare. Det är viktigt med en grundlig teologisk bearbetning. Den är som utskottet skriver en inte avslutad. Låt oss ta den diskussionen mot bakgrunden av den grundliga teologiska genomlysning av frågan som pågår. Jag har inget annat yrkande än utskottets.

Biskop BENGT WADENSJÖ:

Fru ordförande! Det här är en viktig debatt som måste komma, som vi måste ta i. Och även om en del av dom ord som sägs kan upplevas som sårande för vissa av oss. Vi väljer inte själva tillfällen för såna här debatter, det var som "ecce homo". Vi valde inte tillfälle. Gud tröttnade på vår oförmåga att tala om såna här viktiga saker och tvingade fram debatten, och så gör han nu också. Jag är glad över Mikael Börjessons öppenhet och frimodighet. Den behövs. Vi har arbetat med den här frågan sedan

1972, tror jag det är, i Biskopsmötet och gradvis utvecklat en djupare kunskap och en djupare förståelse. Vi har alltså arbetat ungefär 30 år med den här frågan.

Av utskottsbetänkandet framgår ju att här har skett en förskjutning. Vissa av oss, det är det grundläggande för mig, vissa av oss är födda homosexuella och dom är bara det. Jag minns ett samtal jag hade med en man en gång som sa, jag förstod inte när alla andra mina kamrater i 20-årsåldern började få flickvänner fick jag inga flickvänner. Och så helt plötsligt upptäckte jag att jag var homosexuell och det kom som en chock för mig. Och utifrån det kunde vi samtala vidare han och jag om detta, och för honom och för andra som är sådana, är det viktigt att man får acceptans att bejaka sin personlighet. Accepteras som den man är som Gud har skapat.

Om man upptäcker att man är sådan, ja då kan man inte tala om att det är i mot Guds skapelseordning för gud har ju skapat honom så. Skapelsen är rikare än vad vi vanligen tänker på. Här finns många olika livsformer. Här finns barnfamiljer och barnlösa familjer och här finns raka tallar och krokiga tallar och här finns heterosexuella och homosexuella. Skapelsen är mångfasetterad. Nu vill vissa homosexuella avge ett trohetslöfte, få välsignelse och det kan ju inte vara ett hot mot äktenskapet, men dom vill det. Jag tycker det är viktigt, fru ordförande, att den här teologiska kommitténs utredning påskyndas så att inte Gud tröttnar på vår rädsla att ta i det här än en gång och överrumplar oss än en gång. Och med stor sympati för Mikael Börjessons motion vill jag yrka bifall till utskottets betänkande.

TIMMY LEIJEN:

Nu smittas det en, nu smittas det en och nu smittas det en av HIV. Skulle alla dom som har HIV vara homosexuella skulle den här motionen inte varit lagd idag, hade det inte funnits några homosexuella över huvudtaget. Statistiskt fakta idag är att dom flesta som smittas av HIV och drabbas av aids är heterosexuella. Ni hör debatten här idag om sexualitet ,som institution är äktenskapet tungt. Sexualiteten är fallen ur synden också tungt. Var har glädjen tagit vägen? Var har synen om vår kärlek som en passion tagit vägen? Vad är kärlek? Vad är sexuell orientering? Vad är passion? Jag tror att var och en skulle kunna svara på sitt sätt. Vi skulle inte få fram något gemensamt svar utan sexualiteten, kärleken är något personligt. Några frågor efter vägledning i själavårdsamtal, några frågor efter välsignelse för ramen av sin kärlek.

I mitt arbete på den ungdomsmottagning som Svenska kyrkan driver i Sälen träffar jag människor i mitt dagliga arbete, framför allt unga människor eftersom det är en ungdomsmottagning, som kommer med existentiella frågor om sin sexuella orientering, om sin sexuella frustration, det jag som professionell medarbetare får samtala med dom här och kanske försöka vägleda dom. Det jag saknar i det arbetet det är att Svenska kyrkan saknas på den här arenan där vi diskuterar dom här frågorna över huvudtaget. Var diskuterar vi sexuell orientering, var diskuterar vi kärleken, var diskuterar vi samboförhållanden, utomäktenskapliga förhållanden, och så vidare. Listan kan göras lång, den saknas.

Förra gången vi var här så frågade jag efter dom här frågorna. Var är arenorna där Svenska kyrkan diskuterar dom här frågorna öppet och på ett positivt och ödmjukt sätt? Jag fick inga svar. Jag läste i Bulletinen igår och där fanns det en bön. Och jag önskar att den bönen skulle vara verklig för oss alla när vi diskuterar dom här frågorna. ”O Gud öppna mitt hjärta så att det blir stort nog att rymma din gränslösa kärlek. Vidga mitt hjärta så att det kan rymma alla som liksom jag tror på Jesus Kristus. Vidga det så det rymmer även den som inte känner honom, alla dom som är mitt ansvar eftersom jag känner honom. Vidga det så det rymmer alla som inte är underbara i

mina ögon, i vars händer jag inte vill beröra.” Jag har inget eget yrkande utan jag tycker att utskottet har ett exklent yrkande.

STAFFAN HOLMGREN:

Fru ordförande! Den här debatten är lite knepig egentligen, för att ärendet handlar ju om vigsel av homosexuella, men mycket av diskussionen har kommit handla om homosexualitet och det tycker jag är två skilda saker här. Om människor är homosexuella eller inte det tycker jag inte egentligen är en fråga för Kyrkomötet att diskutera, det handlar väldigt mycket om enskilda människor och där har vi ju ett instrument i kyrkan. Det är pastoralvården som jag tycker ska behandla när enskilda människor har en diskussion om detta. Men när det gäller äktenskapet så tycker jag att saken är ett helt annat. Samhället måste naturligtvis stå neutralt i förhållande till människors olika sexuella läggning så längre läggningen inte innebär förtryck av andra människor.

Det är ju också bra i en demokrati att vi har en ökad tolerans människor emellan av olika anledningar. Men samtidigt har vi en demokrati som medger att olika organisationer kan ha olika uppfattningar och har rätt att stå för olika uppfattningar i olika frågor. Och utifrån den ståndpunkten så tycker jag det är viktigt att Svenska kyrkan ska kunna ha uppfattningen att äktenskapet endast är till för relationer mellan man och kvinna. Vi kan stödja oss på traditionen och på bibeln i denna frågan. Och jag tycker att det finns också, förutom att man kräver då hänsyn till dom som anser sig vara homosexuella, så finns det då hänsyn till alla dom människor i Svenska kyrkan som tycker att detta är helt främmande och inte kan acceptera det.

Och det tycker jag kommer fram alldeles för lite i debatten. Och jag vill uttala samma oro som Joakim Svensson gjorde här tidigare att den här diskussionen med teologiska kommittén på något sätt redan är avgjord. Man känner att det ligger så i diskussionen att det är bara frågan om att kunna komma fram till en motivering som möjliggör ett beslut i Kyrkomötet av äktenskap för homosexuella. Och det är väl den oron som är väldigt stor att inte bli en förutsättningslös teologisk behandling då. Om man visste det säkert så skulle kanske inte oron vara lika stor.

Jag tycker det kom fram tydligt i det som stod i Svenska Dagbladet idag, i en artikel just om det här ärendet där man kan förstå av ärkebiskopens uttalande där, eller om det var ett citat, att det är bara frågan om att tiden ska gå här så att vi liksom klarar av den här frågan. Och det är då underförstått att vi ska godkänna det. Och därför är oron väldigt stor att vi kommer till den här ståndpunkten när vi har andra instrument, det som finns redovisas också i utskottets betänkande här dom pastorala råden ifrån Biskopsmötet som jag tycker är alldeles utomordentliga, att försätta att lösa den frågan på det sättet men att förbehålla äktenskapet för man och kvinna.

Och jag tror att den här frågan är en vattendelare i Svenska kyrkan, som kommer vara en ändå större vattendelare än vad ämbetsfrågan är och det är väl det som är den stora oron i detta. Mikael Börjesson var glad över att få yrka bifall till sin motion, jag är lika glad få yrka bifall till utskottets förslag att avslå motionen. Tack.

GÖRAN ÖSTLING:

Fru ordförande! Jag kan inte underlåta att med anledning av ledamoten Grunnans refererande att psykologer försöker, citat, ”bota” homosexualitet. Och biskop Vaders förekommer i viss mån här. Jag vill bara påpeka detta att neuropsykologer för inte så länge sedan har funnit biologiska skillnader i ett litet kärnområde i reptilhjärnan där män och kvinnor skiljer sig och hetero- och homosexuella människor skiljer sig biologiskt. Alltså vi är skapade olika. Jag har inget eget yrkande utan yrkar bifall till utskottets hemställan. Tack.

FREDRIK SIDENVALL:

Ja, Fru ordförande. Jag polemiserar ogärna mot människor som kan uppleva att dom befinner sig i underläge. Det är en allvarlig sak att bryta mot det sjätte budet. Men det är en än allvarligare sak att bryta mot det andra budet, att missbruka Guds namn, att lära fel. Därför vill jag gärna lägga den här debatten på en teologisk nivå och argumentera mot dålig teologi och då ges det ju alltid sådana tillfällen när biskop Wadensjö finns med i sammanhanget. Det vi nyss hörde var ju en populistisk utförsäljning av den teologiska kunskap som han säkert besitter.

Det är ju elementärt att vi känner till att vi lever i en skapelse som är fallen och att man inte kan göra det genetiska misstaget att gå från ett vara till ett böra, att dra etiska slutsatser av föreliggande fakta. Det är ju så på alla möjliga områden i livet att vi är på ett visst sätt men ändå är det inte rätt. Vi har våra fel och svagheter och vi kan ju inte bara kapitulera det här och säga, ja Gud har skapat mig sån och därför behöver jag inte arbeta med mig själv. Det är ju att ge upp guds vision av att vi ska återupprättas till Guds avbild.

Kära vänner, vi råder inte över Gud, vi har inte skapat Gud, Gud har skapat oss. Och Guds vilja har han själv uppenbarat i bibeln, vi rör inte över Guds välsignelse, den finns i Guds ord uttalad vad Gud välsignar, vad som är livets väg. Det kan vi inte ändra på med demokratiska politiska beslut hur stor majoriteten än blir. Och vi kan ju inte råda över att människor i sina samveten hör Guds röst och känner att det bränner till där. Vi kan ju inte bara avvisa dom och säga strunt i det, det där är ingenting att lyssna till, utan vi måste som kyrka bemöta detta med allvar, med varsamhet och leda människor fram till evangeliet om upprättelse och om en väg i Guds lydnad.

Biskop BENGT WADENSJÖ: (replik)

Tack fru ordförande! Att Fredrik Sidenvall och jag har en grundläggande åsiktsskillnad i det mesta det var ingen nyhet för vare sig honom eller mig och det för och der föranleder ingen förändring vare sig av min eller hans grundsyn.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Det är ju rätt ointressant egentligen vad vi tycker och tänker men problemet är vad vår kyrkas bekännelse är och vad Guds ord säger. Det är till det jag hänvisar och där saknar jag hållbara argument för den andra hållningen. Vi måste ta den här frågan på djupaste allvar. Det är ingen svår fråga vad det gäller att säga, vad är Guds vilja, vad det gäller detta Gud har klart uppenbarat detta och jag är orolig för att den här kommittén håller på att, så att säga ,har ägnat tid åt någon omtolkningsteologi där vi ska föra steg från steg från Guds ords uppenbarelse. Det är en vanlig taktik.

Men vad arbetet ska gälla är ju snarare det pastorala handhavandet av den här frågan. Där behöver vi fördjupning och vägledning inte att vi förenklar frågan bara göra det till en kyrkopolitisk symbolfråga. Det finns också en paradox i detta som jag vet av många homosexuella, jag har kontakt med flera i min självård och upplever förtroende från deras sida. Men dom upplever också ett svek ifrån många av deras företrädare. När man å ena sidan kämpar då för äktenskap men å andra sidan då för en stor kamp då för att undanröja det här förbudet som har varit för bastuklubbar och annat sådant, som är just uttryckt då för att man vill värna en mycket speciell livsstil. Det är ju inte representativt för homosexuella utan för särskild högljudd gaylobby. Men mitt emellan finns det en lågmäld grupp människor som lätt hamnar i korselden här på olika sätt och därför måste vi handha detta förankrade i Guds ord men känsliga och ömsinta för människor. Tack för ordet.

Biskop BENGT WADENSJÖ: (replik)

Vad jag hoppas är att teologiska kommittén snabbt ska ge oss ett underlag som kan vara grundvalen för ett fortsatt samtal om den här frågan och det handlar ju inte om att vi ska på något sätt tumma på guds uppenbarelse, utan det ska leda till en djupare förståelse av Guds uppenbarelse och vad den betyder för oss idag.

Biskop BJÖRN FJÄRSTEDT:

Ordförande! Här har refererats ett par gånger eller många gånger till den teologiska kommittén och till och med kanske har det misstänkts att frågan där är redan avgjord i någon riktning. Jag kan försäkra att den inte är det och det är alltså inte något sånt där som bara man ska säga utan det är faktiskt så. Nu, med nuvarande arbetsordning och ekonomi till det och så vidare, så möts den här kommittén i stort tre gånger per år och det kan ju vara ett problem i sig. Men det är klart att med det förslag som läggs här, om det nu bifalles, ska det göras upp en tidsplan och då får man naturligtvis också fundera över vilka resurser som man kan ha för att genomföra det under en viss tid. Jag vill bara säga det att under tiden så tror jag att jag vågar säga att alla ledamöterna i teologiska kommittén, och jag är alltså en av dom då, så för vi ju många samtal med människor som har satt sig in i det här, kanske framför allt dom som har gjort det utifrån en kristen tros position.

Så vi ska ju inte komma fram till vad vi tycker i den här kommittén, det är ju det som är saken, utan vi måste ju komma åt vad har vi att bygga på som bär här. Och då vet ju alla det att vi måste utgå ifrån skrift, tradition och katolisitet i meningen vilka möjligheter finns det att ta in lite oväntade perspektiv som kommer upp, eller kontextualisering eller vad ni vill. Men sen nu då när vi kommer in på frågan som det handlar om här så är det ju då en fråga om vigsel. Inte en fråga om vad vi tycker om homosexualitet och det har redan någon sagt, utan en vigsel. Och då är vi inne på vilken roll som kyrkan har att delta i samhällsbygget. Så är det ju redan för vigseln. Kyrkan har här en samhällsbyggande funktion och då är det ju frågan var kommer den här andra perspektivet in. Och där måste jag säga att jag själv av den här diskussionen särskilt tagit intryck av Nils Gårders perspektiv, hoppas att den teologiska kommittén ska kunna ta med, nu är det inte jag som bestämmer det men ta med det perspektivet för det handlar alltså inte bara om vad vi tycker. I varje fall inte utifrån denna motion vad vi tycker, utan vad har vi för grund och vilken roll kommer vi då att spela i svenskt samhällsbygge.

Ärkebiskop KG HAMMAR:

Ja, ordförande! Egentligen är ju själva ärendet lätt för beslut, men vi är ju redan inne i en diskussion som pågår överallt i vår kyrka och över hela den världsvida kyrkan. Vi är ju inte unika med detta. Och det kommer att ta tid, man kan bli rastlös. Jag är själv övertygad om att vi så småningom kommer fram till en omprövning. Om det blir i vår generation eller längre fram det får vi väl se. Men det är ju kyrkans egen erfarenhet det här att vi har lagt gudomlig legitimitet på ett visst handlande och sen har det tagit några hundra år innan det har vittrat ner. Det är ju bara att titta tillbaka för att se att vi måste ändå vara beredda på att kyrkan kan ha sagt saker i århundranden med stor övertygelse, och sen måste ändra sig. Det här att den romersk-katolska kyrkans överhuvud ber om ursäkt och förlåtelse i en massa frågor bara vittnar ju om detta att vi var för säkra en gång i tiden.

Så att det är en process som måste ta tid och vi måste ha kunskap. En stor fråga är ju på vilket sätt handlar Guds skapelse som vi är övertygade om relaterar till det vi vet om naturen mer och mer, och den våldsamma kunskapsexpansion som äger rum för

tillfället måste givetvis väga in. Det var ju inte längesedan man sjukförklarade den homosexuelle och innan dess så straffåklagade man dom. Och det är ju inte gjort i en handvändning att väga in all denna kunskap och det är den vi måste bygga på. Vi måste också försöka se var i vår egen tradition, när det gäller detta med kärlek och sexualitet, kyrkan har haft otroligt svårt att hantera dom frågorna och det är möjligt att vi måste röra runt i detta där vi har lätt tänkt oss att synden har främst med sexualiteten att göra och att den transplanteras vidare på det sättet.

Augustinus spelar en roll i detta. Allt det där måste också vägas in. Ibland verkar det som om vi som någonstans tror att det kommer en förändring, vi gör det så lätt för oss därför vi bara hakar på tidsopinioner, tidsanda och kultureliter och sånt där. Jag vill bara bekänna att så enkelt är det inte, det handlar verkligen om en övertygelse och om ett försök att förstå vad vill Gud med sin kyrka idag. Jag tror att det blir lite för enkelt om vi bara spelar ut äktenskap mot någonting annat. För äktenskapet är väl också grundat i naturen och det som är. Det är ju inte så att vi genom att ha, så att säga, legitimerat äktenskapet försöker få ihop man och kvinna till en relation, utan det är väl så att dom dras till varandra och sen finns det en tanke om vad det ska bli av detta.

Tvingas vi nu inse att tillvaron är sådan att bilden är något mer komplicerad än detta, är frågan hur hanterar vi då det som inte är the main stream utan att som också finns med i tillvaron. Var finns kärleken? Finns det en sakramental? Är det några signaler som alla människor som handlar om guds väsen som ligger dolt i så att säga vår mänskliga samvaro, vårt liv som vi som kyrka ska värna om och släppa fram. Det är alla dom här frågorna som ligger i det som ska arbetas och det kommer att ta tid. Vi har olika övertygelser om vad en lång process är men vad vi måste göra i vår tid är kanske inte att i alla lägen skynda på. Det är inte konstigt att Kristi världsvida kyrka kan hålla samma takt i detta.

Vi har inte hållit samma takt när det gäller kvinnans plats i kyrkan, vi höll inte samma takt när det gäller att avskaffa slaveriet, och så vidare, och så vidare. Vi får nog utgå ifrån att det gäller att i första hand lyssna till det egna hjärtat och vad vi tror att Gud säger där och sen försöka umgås så med kristna att vi förstår att det handlar inte om att den ena och den andra är förnekare eller någon som försöker bedra någon annan eller förföra, utan att vi faktiskt är olika. Vi går inte alla riktigt i samma tid alltid.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Ja, jag tror att det är många här som borde vara tacksamma för att jag inte lyssnar till mitt eget hjärta för det är inte mycket att lyssna till utan att jag försöker lyssna till Guds ord och jag tror vi gör klokt i det allesammans att försöka lyssna till Guds hjärta, vad det andas och pulserar i hans uppenbarelse och där söka sanningen. Ärkebiskop Hammar tar i sitt resonemang som jag uppfattar, det steg bort ifrån den gudomliga uppenbarelse som givits i Guds ord till det som blir relativiserande och subjektivistiskt. En process som du förutser, jag kan tro att det blir på det viset, men jag skulle nog vilja beskriva det snarare då som ett resultat av den process av en inomkyrklig sekularisering som vi upplever, där kyrkan ifrån sin första tid hade en inre kraft och energi att omforma sin omgivning och influera hela sin samtid medan vi nu upplever en motsatt process, där kyrkan mer och mer omformas och kyls ner av sin omgivning.

Skillnaden mellan äktenskap mellan man och kvinna och dess relation med naturen är ju att det har bekräftats i Guds ord till skillnad från den här andra saken vi diskuterar, och beträffande den sakramental som lyfts fram i efesiebrevet om äktenskapets djupaste hemlighet, att det är en bild av Kristus och hans brud, och den bilden vill vi ju inte fördunkla. Tack för ordet.

Ärkebiskop KG HAMMAR: (replik)

Jag vill först säga att jag uppskattar mycket ditt sätt att föra dialogen Fredrik. Sen vill jag säga att jag försöker också lyssna till uppenbarelsen, men vi tolkar uppenbarelse olika och det vet vi ju om. För mig är det så att mitt lyssnande till uppenbarelsen och kyrkans lyssnande till uppenbarelsen kan betyda att vissa saker som står inom bibelns ramar måste vi ta avstånd ifrån. Jag menar att Jesus själv gav oss denna, inte bara rättighet utan också uppdrag när han lägger det dubbla kärleksbudet som själva kriteriet på allt som står inom bibelns ramar, vilket ju betyder att väldigt mycket av det som står där måste tiderna igenom prövas gentemot kärlekens krav. Och för mig är det så att säga uppenbarelsens centrum, och det som inte håller inför det måste då vika. Och du har själv försökt uttrycka att din hållning vill vara ett uttryck för kärlek och det bejakar jag, att det är din hållning, men jag menar att jag vill få respekt för att jag inte bara struntar i uppenbarelsen utan kommer till annan slutsats om vad kärleken kräver.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Ja, kärlekens innehåll, alltså begreppet kärlek var hämtar vi det? Tar vi det som en norm som vi sedan lägger på bibeln eller är det just i bibeln som vi hittar uttolkningen om vad som är kärlek? Det är ju en väldigt central fråga här. Jag tror att det finns en slags analogiaente alltså att det finns någon slags kopplig vad vi allmänmänniskt upplever som kärlek och Guds kärlek, annars skulle ju orden inte fungera. Men vad bibeln säger om Guds kärlek det finns definierat där och Guds kärlek är uttryckt i Guds bud, i Guds lag och i evangeliet och att gå bort ifrån det, det är inte att gå kärlekens väg.

Där i vår gamla psalmbok så fanns det en psalm med orden "det barn som får allt vad det beder, sin egen ofärd snart begär". Alltså vi kan hamna i en sån situation att vi själva tycker att det är något vi vill ha men att Gud som vår himmelske fader säger att det i längden, i evighets perspektivet inte är bra för oss och då måste det sättas gränser. Det finns mycket som kan tolkas om, men det fodras mycket livlig fantasi för att omtolka det bibeln säger tydligt och klart om skapelseord.

CHRISTINA SCHACKENBURG:

Ordförande och ledamöter! Jag instämmer i det som tidigare sagts nämligen att det vi nu diskuterar är frågan om vigsel för homosexuella och ingenting annat. Frånsett Elisabeth Engberg så har det här varit en mycket, mycket manlig debatt och då inställer sig naturligtvis frågan är det här ett problem som enbart rör dom manliga ledamöterna i Kyrkomötet? Och vad beror det i så fall på? Jag tror inte att under mina år i Kyrkomötet någonsin varit med om en sån utpräglad maskulin debatt. Det förvånar mig. Jag har inget annat yrkande än det som utskottet har, så att jag ville bara påpeka detta. Var är ni kvinnor?

55 § Ekumeniskt nattvardsfirande

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Fru ordförande! Vi är på väg in i en diskussion om vad som är ekumeniskt. Och i den här motionen så talas ju om vad som är god ekumenisk anda. Regleringen i kyrkoordningen bygger ju på att ekumenik är en hela kyrkans och församlingens angelägenhet och att förutsättningarna för ekumeniska gudstjänster är olika beroende på hur nära kyrkorna står varandra. Det fanns brister i den tidigare regleringen, så att det fanns inte till exempel full utbytbarhet även i de situationer när vi hade som en kyrka träffat

ekumeniska överenskommelser med andra kyrkor. Men då vill jag säga det att det är ju åtgärdat i den nuvarande kyrkoordningen, kyrkoordningen är inte oekumenisk.

Det handlar då om en skillnad om vi som kyrka befinner en kyrkogemenskap med en annan kyrka där det i princip då bör finnas utbytbarhet när gäller att kunna tjänstgöra i gudstjänster, inte förekomma vid övergång etc. Men sen finns det en annan nivå och som funnits ända sedan 1975 och det möjligheter man skulle kunna kalla för en ekumenisk gästfrihet. När inte tillräcklig enhet finns mellan trosamfunden i det som en då enligt vår kyrkas bekännelse är grunden för kyrkans enhet därmed handlar dom med evangelieförkuning och sakramentsförvaltning. Och det är ju en gradering som ju svarar mot det faktiskt föreliggande skiljande inom kyrkornas gemenskap. Sen berör det ju en annan aspekt också och det är ansvaret för gudstjänstlivet och det som är ny kyrkoordningen här då, det är ju att församlingen ska vara en enhet och det är ju tillgodosett på flera sätt. Dels genom att kyrkoherden har fått ett samlat ansvar för gudstjänstlivet när det gäller gudstjänststruktur men också att kyrkoråd och de övriga som är engagerade gudstjänstlivet dras in på tydligt sätt i ett samråd.

Och den där regleringen den var ju också för att balansera upp den grundläggande ansvarsfördelningen så finns i 2 kap. kyrkoordningen mellan kyrkoråd till kyrkoherden. Och det har ju då lett till också att det finns en minskad befogenhet för en enskild präst kan man säga, också andra har delansvar för gudstjänsten. Vad jag vill säga det är ju att det här som här finns i fråga om ekumeniskt nattvardsfirande det hör samman med hur vi ser på hela det gemensamma uppdraget i församlingen och ansvarsfördelningen och att man kan inte riva i det här utan att ta hänsyn till andra delar. Så det här är väl verkligen någonting som det finns all anledning att låta bli att riva i. För att förslaget här som finns det bygger ju egentligen på att en enskild präst får en helt annan roll, men här handlar det ju om att församlingen är en helhet också när det gäller ekumeniskt gudstjänst firande.

URBAN GIBSON:

Ja, fru ordförande! Vi har en kyrkoordning nu som är bra på många sätt men många av oss tycker väl att den fortfarande är allt för detaljreglerad. I det här avsnittet vi nu diskuterar så har det blivit betydande förbättringar mot tidigare, men ändå så som jag tycker det borde vara. Det Persenius och utskottet talar om är framför allt 6 §, jag tycker ju att det är ännu mer markant när det gäller 7 §, utskottet säger många bra saker. Det är av stor vikt att församlingarna är indragen i en lokal i ekumenisk samverkan med andra kristna församlingar på platsen och blir delaktig genom att delta i ekumeniska samtal exempelvis och när man säger att ekumenikens framtid bygger i hög grad på att fler än prästerna är med i det ekumeniska arbetet och tar ansvar.

Men varför ska man då behöva gå till kyrkoråd för att få ett beslut för att kyrkoherden ska få inbjuda en präst ifrån ett annat trosamfund att biträda. Och än tydligare då i 7 § när det gäller en enskild präst så måste han när han vill vara med om en ekumenisk gudstjänst i ett annat geografiskt område, en annan församling, fråga Svenska kyrkans församlingskyrkoherde där. Vilka skäl ska gälla för att kyrkoherden där ska avslå en sån här framställning, det skulle vara intressant om Persenius skulle ge några sådana exempel. Praktiska och tidsmässiga skäl utgör naturligtvis skäl för att man inte borde ha den paragrafen kvar om man skulle ta bort det jag har sagt att kyrkoherden inte ska behöva medge sånt.

Utskottet säger också att en komplettering av nuvarande reglering skulle dock behöva göras med tanke på dom församlingar som nästan alltid firar sina gudstjänster i gemenskap med ett eller flera andra kristna trossamfund. Och där tycker jag då och utskottet skulle varit logiskt om man utöver avslag på min motion, som man ju då vill

göra, skulle ha sagt att man ger Kyrkostyrelsen tillkänna var man här säger. Nu hoppas jag Kyrkostyrelsen är så klok så man kan läsa innantill och ändå ta ett initiativ på den här punkten för att göra en avreglering i fortsättningen. Fru ordförande! Jag har inget yrkande.

Biskop RAGNAR PERSENIUS: (replik)

Det handlar ju om att en enskild präst har ju ansvar för förkunnelse i val av gudstjänst alternativ eller annat vad som ligger i en prästs ansvar. Men här handlar det ju om att det samlade ansvaret för församlingsgudstjänst liv ligger på kyrkoherde och kyrkoråd. Och att regleringen syftar ju till att man ska få ett gemensamt helhetsansvar på det och det är ju det som är bakgrunden till det här. Om det nu inte finns någon större anledning för en kyrkoherde att neka då en sån här gudstjänst då finns det ju heller inget större problem i att en präst vänder sig till kyrkoherdarna där som ska ha ett samlat ansvar. Det är ju egentligen en reglering som svarar mot en gammal god sed, nämligen också att en präst inte tjänstgör i församlingen utan samråd med den lokala församlingen.

URBAN GIBSON: (replik)

Ja, tackar Persenius för klargörandet. Det är ju alldeles klart att 7 § är onödig också enligt din egen motivering här. Gammal god sed behöver ju inte stå inskrivet i kyrkoordningen det kan fungera bra ändå.

Biskop RAGNAR PERSENIUS: (replik)

Det är alldeles uppenbart att det, eftersom vi har den här diskussionen, så behöver det stå där.

56 § Psalmer i 90-talet

TOMAS FORSNER:

Den här motionen som Sten-Åke och jag har skrivit handlar om förnyelsen av våra psalmer och sånger i kyrkan och det är ju ett ständigt pågående arbete som vi märker utav utskottets skrivning och har sett prov på. Nu ska vi få en ny psalmbok, när den kommer är lite ovisst. Det skjuts fram lite grann undan för undan, vad jag inhämtat så ska det vara senaste budet 2003 och då kommer det en komplett psalmbok med alla delarna, men dock ingen förändring när det gäller psalmerna. Och samtidigt har det skett en utveckling under ett antal år. När den kompletta psalmboken kommer nu så har det gått en 17-18 år sedan vi fick nya psalmer. Nu ska församlingarna beställa den nya psalmboken när den kommer och i en medelförsamling så kanske den håller då 10 kanske 15 år innan man vill göra en sån investering på nytt.

Lägger vi ihop dom här åren så är vi framme till någonstans mellan 30 och 40 år innan vi kan göra en ny utvärdering så att säga på psalmbokens sånger. Ska det ta så lång tid att få in det nya materialet, de nya sångerna, de som kanske också ungdomar kan ta emot på ett bra sätt. Då är ju dom nya sångerna redan gamla när vi ska ta in dom. Sedan motionen skrevs så har ju också tidpunkten skjutits fram och vi vet inte, det kanske blir en framskjutning igen. Nu har vi om några få år ett unikt tillfälle och vi har gott om tid fram till dess, att välja ut och tillfoga det bästa av det hittillsvarande nya psalmmaterialet till nytrycket av psalmboken och lägga det som ett tillägg.

Inte utvärderat och godkänt speciellt utan som ett redaktionellt tillägg, praktiskt för församlingarna. Inget hindrar att man utöver psalmboken, med det supplementet som skulle finnas i det, fortsätter med utgivning av nya tillägg utifrån dom goda synpunk-

ter som utskottet givit. Om inte det här blir fallet så är det ju en annan sak att förlagen skulle kunna med sin utgivning ge ut tillägg. Men vore det inte bättre att vi i kyrkan valde själva dom psalmer som skulle kunna finnas i det tillägget. Nu har vi alltså ett tillfälle. Vi har många gånger i kyrkan ett alltför försiktigt och långsamt förhållningssätt. Istället kan vi gripa tillfället, det gör vi inte så ofta. Nu kan vi göra det när vi ska ge ut en ny psalmbok. Låt oss med glädje ta emot och ta in dom nya tongångarna i kyrkan. Vi har kanske 200 psalmer som aldrig sjungs, dom kommer att tryckas in. Men dom nya som vi håller på och tycker om och använder nu, dom kommer inte in. Jag yrkar på ett bifall till vår motion.

STEN-ÅKE ENGDAHL:

Ordförande! I dom självande minuterna strax innan lunch så känns det lite avslaget att gå in i en diskussion om det som känns väldigt viktigt! Hur ska vår psalmbok se ut nästa gång den kommer i nytryck? Men vi får väl i alla fall notera med tacksamhet utskottets behandling och i det fallet så sammanfaller det med motionens intention, att förnyelsearbetet omkring vår psalm- och sångskatt det måste få gå vidare.

Jag tänkte på att när den här psalmboken som vi nu använder och som ligger på borden kom ut då föddes dom ungdomar som nu går under sin konfirmationstid. Så lång tid har det gått och så länge har vi använt psalmboken. I ett TV-program som gick, vill jag minnas i förra veckan, så sändes det ett väldigt fint reportage i TV som en flicka hade gjort ifrån sin konfirmationstid. Kanske såg några andra det TV-programmet. I en tid när konfirmationsstatistiken talar sitt tydliga språk om nedgång i konfirmationssiffrorna så var det ett härlig vittnesbörd att se och lyssna till hur ungdomar uppfattade sin konfirmationstid, hur gudstron formulerades på ett nytt sätt för en ung människa och naturligtvis gick det inte att ta miste på att sången hade en mycket stor betydelse under konfirmationstiden.

Jag ska här nu inte i Kyrkomötet citera hur man omdanade sin beskrivning av Gud. Den kan nästan vara chockerande kanske för en del, men det gick inte att ta miste på att dom under lägret hade formulerat också sången i ett språk som gjorde att man relaterade sin gudstro i sången. Vi talar mycket om det intensiva språket när vi nu håller på och nydanar bönbok och dom övriga texterna, kanske också till det som ska vara resten i vår kommande psalmbok. Man kan ju fundera på hur dom som nu är konfirmander och som föddes när vår psalmbok med sin psalmskatt kom ut 1986 uppfattar det inklusiva i språket bland dom psalmer som vi tänker att bara ta med som om ingenting har hänt, när en ny psalmbok nu ska ges ut.

Det är på många sätt inte vår psalmbok utan en kommande generations psalmbok som vi håller på och förbereder i sin helhet utan att diskutera psalmerna. Ja, vi som är motionärerna i det här fallet har tyckt att det är märkligt. Vi gläds åt förnyelsearbetet i Psalmer i 90 talet, vi gläds åt att det kommer en uppföljare men vi tycker det är märkligt att man ändå inte lyfter in arbetet med psalmen samtidigt som vi diskuterar resten i en psalmbok. Det här får väl bara bli en påminnelse om att kanske den frågan får kunna tas med när man funderar nu på remisserna i församlingen, om texterna, om det inklusiva språket.

Först hade jag bara tänkt att få markera med Tomas dom här tankarna, också markera att något förlag kanske kan tänka sig också ta friheten att ta med några utav psalmerna i 90 talet in i den nya psalmboken i det tryck som förlagen ansvarar för. Men det känns ändå angeläget, ordförande, att få markera en brist i det pågående arbetet just nu inom Svenska kyrkan, genom att yrka bifall till vår motion, nämligen att ge Kyrkostyrelsen ett uppdrag att göra ett urval av nya psalmer som kan finnas med som ett tillägg i den nya utgåvan av den samlade psalmboken. Tack.

GLENN HÅKANSSON:

Ordförande! Liksom motionärerna gläds vi över det fortsatta arbetet med nya psalmer. Man vi menar att den samling vi har i Psalmer i 1990-talet ännu inte är riktigt insjungen. Där finns väldigt många psalmer som inte är kända än man behöver ytterligare bli bekant med detta material. Och vidare ser vi också fram emot nya supplement så att inte psalmdiktningen avstannar och först där efter menar vi att man ska ta ställning till vilka som ska komma in i ny psalmbok. Så vi menar alltså att motionärernas förslag är alltså för tidigt ställt. Bifall till utskottets hemställan.

STEN-ÅKE ENGDAHL:(replik)

Jag tror, ordförande, att det här handlar mycket om vilket perspektiv vi har på tillvaron. Vi som är vana vid att sjunga bland dom 700 psalmerna kan många utantill, tycker kanske att dom kan vi få använda ett tag till. Men för en ny generation för vilket den här psalmboken som nu kommer ut om ett par tre år ska bli den generationens psalmbok så är nog inte frågan för tidigt väckt. Att våga lyfta ur några av dom psalmer som mycket sällan sjungs i våra församlingar och lyfta in några nya. Tack.

GLENN HÅKANSSON: (replik)

Ingenting hindrar ju att man sjunger ur dom nya psalmförslagen, sjunger in dom alltså. Det finns ju så att den unga generationen kan ju mycket väl alltså få ta de av dom nya psalmerna. Det är viktigt att vi verkligen använder dom supplement som kommer ut.

TOMAS FORSNER: (replik)

Egentligen, för det första att när vi ser till praktiken ute i kyrkorna så kan vi inte komma med en hel handväska full med psalmböcker och olika saker. Vi får en psalmbok, där ingår flera böcker. Det är evangeliebok och det är handboksdelar kan tänka, det är psalmbok och det är bönbok, jag vet inte hur det blir med lilla katekesen, och så vidare. Där finns möjligheterna att ha med flera böcker. Varför inte ta med också dom goda delarna utav psalmer i 1990-talet. Vad händer annars med psalmer i 1990-talet? Om det går några år till och så får vi ett supplement, den kommer bort eller också får vi skicka med en Verbum-kasse eller någonting sånt där i bänken. Alltså nu har vi chansen att stoppa in att antal sidor extra i psalmboken. Det är inte så svårt och det finns många härliga psalmer som vi vill sjunga ganska mycket utav. Det är en praktisk fråga, det är en ekonomisk fråga också för församlingarna tror jag. Tack.

57 § Valfrågor

EVERT JOSEFSSON:

Herr ordförande! När det gäller vårt betänkande 2000:1 valfrågor, så har utskottet när det gäller den första delen där konstaterat att det finns särskilda skäl för att bifalla den framställningen från Kyrkostyrelsen. När det gäller punkt två som det gäller kostnaderna inför valet som efterlyses i motion nummer 60, så har vi diskuterat det utan att vi kunnat nå full enighet och vi som befann oss i första kyrkolag tidigare, vi konstaterat att vi hade många experter inne och vi fick egentligen inget klart grepp om hur stora dom här kostnaderna kunde vara.

Majoriteten menar att det nu är mera angeläget att få veta vad det genomförda valet kommer att kosta. Och att erfarenheter och bedömningar inför valet 2005 kommer fram och vad vi kan förstå i utskottet så ingår det i Kyrkostyrelsens förberedelsearbeten. I punkt tre i det här betänkandet så gäller det indirekta val och det har alltså med motion nummer 65 och där vill jag anmäla att det tyvärr inte har kommit med hän-

visningen till det Läronämnden har sagt i sitt yttrande 2000:1 som rör kyrkans nivåer. I dess andra sida så nämns det längst ner på den sidan i det trycket jag har tillgång till, även om frågan om valsystemet i sista stycket där. Så att det skulle funnits med som bilaga till det här betänkandet.

Kyrkomötets majoritet avvisade ju som ni minns detta med indirekta val i föregående Kyrkomötet 1999 och man valde majoritetsmässigt val på alla nivåer. Utskottet har diskuterat det här och vi har i utskottet funnit att det inte finns någon ändring i majoritetsförhållandena och dom av oss som 1999, centergruppen vi vill ju också ha indirekta val i det läget. Vi noterar att vi i dagsläget inte kan få någon ändring som vi hade önskat och därför har vi inte reserverat oss på den här punkten. Enligt demokratiska spelregler har vi istället i majoriteten sagt att vi gör inga förändringar eller vi föreslår inga förändringar på den här punkten utan det hela går vidare. Och när det gäller tidsaspekten så hade det naturligtvis vid utskottsbehandlingen funnits vissa möjligheter, men idag så är det väldigt sent att förändra valsystemet. Och när det dessutom inte fanns någon majoritet i utskottet för den viljan utan det var samma vilja utan respekt för det fattade beslutet.

Och sen när det gäller utvärderingen av val 2001 så litar vi på att det kommer att väl utvärderas så att vi får klarhet när det gäller detta fram till nästa val 2005. Bifall till utskottets förslag.

TOMAS FORSNER:

Ja, den motion i valfrågorna som har nummer 60 och jag ställer där den i alla övriga beslutsammanhang nödvändiga frågan, innan man genomför en reform, vad kommer det att kosta? Vad beräknas den totala kostnaden bli för den genomgripande valreform med fyra direkta val som beslutades för snart ett och ett halvt år sedan. När beslutet togs fanns ingen som kunde svara på den frågan och inte heller nu är man beredd att ens försöka göra en beräkning.

Kyrkostyrelsen har gissat på ett belopp för den nationella nivån men valkostnaderna drabbar ju också i hög grad de andra nivåerna. Och när man ser nu vilka förberedelser som krävs för stiftens och snart också för församlingarna, så anar man att det totalt kommer att handla om stora belopp. Det är svårt att som kyrkomötesledamot vara lojal mot fattade beslut, som det talas om i tidigare frågedebatten, när man inte kan svara på en så grundläggande fråga om ekonomin och användningen av kyrkoavgiften. Vi har ju talat både om lojalitet och lydnad mot kyrkoordningens regler och beslut, men om det ska fungera så, tycker jag då måste ett annat ord på L tillfogas som ledord för oss Kyrkomötesledarmöter och det ordet är lyhördhet. Lyhördhet, lojalitet och lydnad. Man måste kunna vara beredd att ändra sig när man har lyssnat.

Ute i landet så skakar människor ur alla olika nomineringsgrupper på huvudet när man beskriver hur valet ska gå till och redogöra för det omfattande regelsystemet. Jag vågar påstå att detta valsysteem har inte en förankring ute i församlingarna och stiftens. Men man är tvungen att betala vad valet kostar och göra prioriteringar istället i den övriga verksamheten. Det finns utöver kostnaderna principiella skäl till att valet skulle kunna genomföras på ett annat sätt. Exempelvis så frågar sig Läronämnden om detta valsysteem verkligen svarar mot Svenska kyrkans kyrkosyn. Jag menar nu att det är både av allmänt intresse och en skyldighet mot dom kyrkotillhöriga att Svenska kyrkan redovisar dom beräknade kostnaderna för valet, inte bara satsar miljoner på att få folk att gå och rösta.

Man kan fråga sig varför dom nomineringsgrupper som har drivit igenom valsystemet inte vill redovisa kostnaderna före kyrkovalet som ju inträffar inom mindre än ett år. Så svårt kan det inte vara att få fram en beräknad kostnad. Om den enskilde

väljaren ska respekteras, det var ett argument som framhölls som stöd för just detta valsysteem, om den enskilde väljaren ska respekteras så behöver väljaren också få den information som behövs för att ta ställning till vilka personer eller grupper som bäst tillvaratar hans eller hennes intressen och förvaltar kyrkans uppdrag och ekonomi. Jag yrkar därför bifall till reservation ett och det är alltså på det andra momentet i utskottets hemställan. Ett bejakande av den här reservationen innebär inget annat än att en beräknad kostnad för valet tas fram. Och det är ingen ohemul begäran tycker jag.

PER LINDBERG:

Herr ordförande och ledarmöter! Jag menar att valet 2001 det är fel tidpunkt för en stor valreform i Svenska kyrkan. Och jag har därför arbetat för att vi ska skjuta fram dom stora förändringarna ytterligare ett val. Valet 2001 kan genomföras inomkyrkligt på samma sätt som 1997 år val genomfördes. Det här är innebörden av vår reservation och det finns ett färdigt utarbetat förslag till en sån valordning. Och på det sättet får vi tid att genomföra dom nödvändiga förändringarna i vår kyrkas valsysteem så att dom kan tillämpas vid valet 2005. Att kyrkoordningens nionde avdelning till delar är ett hastverk och innehåller brister det blev ju tydligt när Kyrkostyrelsen strax efter att kyrkoordningen trätt i kraft, kanske två månader, kom med en skrivelse om en detaljändrig i bestämmelsen i valsystemet. Och den behandlar vi ju i samma betänkande. Kyrkostyrelsen för alltså upp valsystemet på årets Kyrkomöte och det blev utgångspunkten för min motion.

Men jag vill inte lappa och laga utan i stället vänta med dom stora förändringarna. Det finns fler bestämmelser i kyrkoordningen i det här avsnittet som förefaller inkonsekventa och svårtillämpbara, men som ändå under stor tidspress skall användas nästa år. Nu har ni ju läst dagens Kyrkomötesbulletin och där finns ju lugnande besked. Mina kollegor i referensgruppen, Sven-Olof Karlsson och Gurli Nylund, har ju lovat att allt ska gå bra och jag tror också att det kommer att gå men inte utan problem. Och så vill jag peka på den bristen i utskottets betänkande som också ordförande redovisade. Min motion nummer 2000:65 är behandlad i Läronämnden och eftersom i betänkandet då inte Läronämndens yttrande 2000:1 inte finns med, i organisationsutskottets betänkande, så läser jag ur sista stycket. "Även valfrågan gäller synen på kyrkans olika nivåer. Skall församlingar och stift som pastorala områden ha en särställning i valordningen och den nationella nivån som kyrkans organ för gemensamt beslutsfattande grundas på annat sätt?"

Insikten som nu växer fram i debatten och som också framgår av Läronämndens korta yttrande det är att valsysteem inte bara är en administrativ fråga utan också uttrycker en kyrkosyn och påverkar dom olika nivåernas inbördes relation och lojaliteten inom kyrkan. Och denna insikt kommer efter Kyrkomötets beslut förra året, menar jag. Risker med direkta partival är ju att vi får en större klyfta mellan kyrkan på nationell nivå och församlingarna som ska tillämpa dom bestämmelserna vi beslutar här. Det valsysteem som vi nu har förelagt oss, det kan alltså få konsekvenser vi inte kan överblicka, för Svenska kyrkan och också för nomineringsgrupperna, väldigt tydligt är det på lokalnivå. Jag menar också att valsysteem med sin nuvarande utformning inte är tillräckligt beredd och den har inte getts tid till lokal förankring.

Den brådska och iver den knappa majoriteten visade i fjol att genomföra stora förändringar i valsysteem utan att reflektera över nya kyrkorättsliga ställningen som kyrkan står i idag det är oroande. Tanken på direkta partival har ju funnits länge men det grundar sig på förhållanden i statskyrkosysteem, inte som nu in en svagare kyrkorättslig struktur. Och valfrågans hantering var ryckig, utredningen som skickades på remiss, i den fanns det förslag på två direkta val och det var ett genomtänkt förslag. I

remissen så tycker jag att valfrågan drunknade i dom principiella diskussionerna om kyrka-statreformen som sådan, om uppgiftsfördelning mellan nivåer och församling i ställning med mera, och valfrågan fick inte det utrymme den behövde.

I nästa steg ändrade Kyrkostyrelsen radikalt på förslaget i valsystemet och införde bland annat nyheten om direktval till Kyrkomötet. Och sen Kyrkomötet på sittande möte ändrar ytterligare på ett antal viktiga punkter, bland annat valsedelns utformning och införande av valnämnder. Några exempel på mina farhågor. Idéburna organisationer, som Svenska kyrkan får sägas vara, har i allmänhet indirekt val till nationell nivå för att värna om sammanhållningen och lojaliteten inom kyrkan. Det här har våra systerkyrkor i Norden och bara för några år sedan så avvisade Finska kyrkan tanken på direkta val i sitt Kyrkomöte. Och det är också värt att notera att statens offentliga utredning folkstyrelseutredningen har prövat dom här frågorna SOU 1987. Och man sammanfattade sina slutsatser i fyra punkter. Det man menar är att indirekta val ska behållas. Argumentet ett är att det saknas partiskiljande frågor för den enskilde väljaren att ta ställning till i ett allmänt val och det saknas alltså förutsättningar för en traditionell valrörelse.

Kyrkliga val har förhållandevis lågt valdeltagande, även med ett något högre deltagande så kommer det vara lågt och ett lågt valdeltagande förringar de demokratiska värdet av ett direktval. Dom direkta partivalen kommer och innebära en rikspolitisering av kyrkan och det här överrensstämmer inte med det traditionella kyrkovalet på församlingnivå som präglas av den stora antalet nomineringsgrupper. Och slutligen det fjärde argumentet kostnaderna för direkta val blir orimligt höga. Det starkaste motivet för direkta val är ju att valdeltagarna ska öka och det är ju en förhoppning som vi alla delar, men vi vet ju ingenting om hur det går med det.

Sammanfattningsvis, vi behöver stanna upp, valfrågan behöver mer tid och vi behöver rådrum för att gemensamt fundera över hur ett valsysteem för den fria Svenska kyrkan bäst tillgodoser kyrkans behov på alla nivåer. Hur utvecklar vi den inomkyrkliga demokratin och hur ska valsysteem se ut. Vi behöver också tid för en bred remiss och diskussion i församlingar och stift för att förankra och förbereda det framtida valsysteem. Jag vill därför som reservant och motionär in i det sista hålla dörren öppen och ge en möjlighet att genomföra valet 2001 på det gamla vanliga sättet, alltså ytterligare ett val inom kyrkoordningens roll. Jag yrkar därför bifall till reservation två i betänkandet vilket innebär att Kyrkomötet bifaller min motion 2000:65 i moment ett och två och det här är alltså i utskottets betänkande moment tre det handlar om. Tack.

SVEN-OLOF KARLSSON:

Ja, herr ordföranden! Jag tänkte att bemöta Tomas Forsner. Han säger att det här nya valsysteem är inte förankrat och jag vill påstå motsatsen. Detta har varit på remiss i samtliga församlingar och överallt där man har kunna yttra sig om den nya kyrkoordningen och jag har inte funnit annat än att det fanns ett starkt stöd för det förslag som nu föreligger. Om Tomas Forsner rör sig i kretsar där förankringen inte är så stor så kan ju inte vi andra ta hänsyn till detta. Sen säger han då att det går inte att redovisa i förväg eller han säger att det ska redovisas i förväg, kostnaderna, och jag säger att det har inte varit möjligt och det har också varit utskottets uppfattning. Man kan knappast ens göra en kvalificerad gissning.

Låt mig ta ett exempel som nu diskuteras. Kyrkostyrelsen har rekommenderat att man ska trycka två gånger antalet kyrkotillhöriga, valsedlar för två gånger kyrkotillhöriga. Nu pågår det bara att dra ut det i stiftet och i församlingarna hur många man ska trycka. Jag känner till där man diskuterar trycka tre gånger fler valsedlar än vad som är rekommenderat. Hur i all sin dar ska man detta, om man tar alla multiplikats-

effekter över hela landet, kunna ha en uppfattning om vad dom verkliga kostnaderna blir. Bifall till utskottet.

TOMAS FORSNER: (replik)

Det var ju intressant att höra om den remiss som hade förevarit innan vi beslutade om det här valsystemet som ligger. Det måste ha skett på kvällen den dan utskottet gjorde det här. För det var ett helt nytt valsystem som lades fram i fjol under utskottsbehandlingen och det kan knappast hunnit gå ut på remiss till alla församlingar och bejakats, därför att det som remitterades det togs inte. Inte ens av Kyrkostyrelsen som lade ett helt annat förslag och till sist så la utskottet ett nytt förslag. Så det har inte, det här valsystemet som vi har nu beslutat om, det har inte varit och det är därför man skakar på huvudet, man känner ju inte igen det som man hade i remissomgången och utredningarna. Sen att kostnaderna nu rusar iväg tydligen med antalet valsedlar det är kanske en konsekvens av att man inte hade tittat på det hela ordentligt i förväg när man från partierna lade ett helt nytt förslag, och vi ser också att vi får nu ändringsförslag lagda på vårt bord därför att det inte var förberett.

Det är inte svårt att göra en totalberäkning av kostnaderna, man kalkylerar med vissa siffror, fråga en del församlingar, stift hur mycket man har budgeterat och tar in en ganska rund summa och den kanske blir väldigt rund också, men en totalkostnad det brukar man alltid göra i en budget, det. Det är en gissning, kvalificerad gissning. Och är det något nytt då blir den ändå mer kvalificerad, men det går att ta fram om man vill.

SVEN-OLOF KARLSSON: (replik)

Jag vet naturligtvis att vi i den remissrundan så är det naturligtvis så som Tomas Forsner säger. Men det är ju ingen tvekan om att man vände Kyrkomötet eller utskottet i den här frågan och det var naturligtvis förankrat brett ute i stiftet och i församlingarna, Kyrkostyrelsen blev ju faktiskt överkörd i den här frågan och det tyder ju ändå på att det fanns en förankring ute i landet.

TOMAS FORSNER: (replik)

Jag tror att det är ganska tydligt att församlingarna hade ingen aning om att det skulle bli på det här sättet. Det är inte förankrat, jag tror inte ni får svara själva i partierna att ni var ut och frågade i kyrkoråden om vi inte skulle kunna göra fyra direkta val istället för två. Jag tror inte att så är fallet. Är det inte ganska rimligt att få redovisa på ett ungefär när man får frågorna hur mycket kostar det här valet? Tidningarna kommer att fråga när vi kommer lite närmare, vad gör kyrkan? Och inom partierna så frågar man sig nu också, ska vi fortsätta att vara engagerade i kyrkovalet på det här sättet? Har man en förankring församlingar? Nej jag tror inte det. Har man någon förankring i rikspartierna? Det gungar väl lite grann där, är det inte så?

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Ja, själva saken enligt min uppfattning talar för sig själv, så där avser jag inte att göra något tillägg. Det gjordes egentligen i fjol. Man kan däremot tveka lite var man ska ställa sig i en omröstning i en fråga som avgjordes i föregående Kyrkomöte på det sättet som vi känner till och om det är försvarligt att nu rösta emot det förslag som bifölls i fjol. Och själv tycker jag inte det är alldeles enkelt men jag för min del avser att stödja reservanterna. Och bakgrunden till det, det är att jag har prövat frågan utifrån tre aspekter. Det ena är, skulle ett bifall till reservationen innebära en svårighet ur administrativ synvinkel? Den andra frågan är, skulle ett bifall till reservationerna öka kostnaderna för kyrkan? Och den tredje frågan är, skulle ett bifall

till reservationerna öka förvirringen bland allmänheten? Och då har jag kommit fram till att samtliga dessa frågor besvaras med enkelhet med nej. Det blir enklare, det blir billigare och skapar mindre förvirring, och mot den bakgrunden tycker jag det är acceptabelt att stödja reservanterna.

58 § Stiften

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr Ordförande! Britta Olider och jag skrev motion 2000:66 efter ett besök vid det episkopala New York-stiftet och en överläggning med stiftets biskop. I detta stora stift hade biskopen två area bishops till sin hjälp, och man upplevde att detta arrangemang fungerade väl. Mot bakgrund av diskussionen om en eventuell delning av Göteborgs stift ville vi därför väcka frågan om två biskopar i ett stift skulle kunna vara ett alternativ till delning i det största stiftet. Dom 13 stiften i Svenska kyrkan är ju av mycket olika storlek, antal kyrkotillhöriga, antal yta, antal pastorat och så vidare.

Den andra strukturen är också olika och detta medför att arbetsmängden för stiftsledningarna är olika i olika stift. Särskilt arbetstyngda stiftledningsuppgifter ligger på dom tre största stiften Lund, Göteborg och Stockholm. Många stiftledningsuppgifter kan fördelas på flera anställda i stiftkanslierna och en större arbetsmängd kan då hanteras med flera anställda. Men andra av biskopens uppgifter låter sig inte delegeras eller fördelas. Enligt svensk tradition finns det en biskop i varje stift, detta gällde tidigare också i Uppsala stift, men ärkebiskopens särskilda uppgifter på nationell nivå gjorde så småningom arbetssituationen för honom omöjlig och via konstruktioner med delegation till domprosten och senare till den biträdande biskopen så har vi nu en ordning med två biskopar i ett stift. Var och en med sitt eget pastorala område. Man har alltså av olika skäl valt att inte dela Uppsala stift vilket ju annars hade varit i konsekvens med svensk tradition. Nu menar vi motionärer att en stiftsdelning av olika framför allt geografiska skäl heller inte är enkel att genomföra i dom tre största stiften och att därför en ordning likt den i Uppsala stift borde kunna prövas.

Nu råkade motionerna använda betäckningen biträdande biskop vilket ju betecknar ett tidigare stadium i förhållandena i Uppsala stift. Men vad vi menar är naturligtvis att två personer på något sätt ska dela stiftsledningsuppdraget var och en med sitt pastorala område. Nu förefaller det som vår idé inte fallit i god jord vare sig hos utskottet eller hos berörda biskopar och då är väl förslaget fallet för den här gången. Man problemet med arbetsbördan det kvarstår ju och jag är övertygad om att frågan förr eller senare återkommer i någon form till Kyrkomötet. Herr ordförande, jag har inget yrkande.

REIDAR GUSTAVSSON:

Herr ordförande! Och övriga i salen närvarande! Tre ord far igenom mitt huvud. Demografi, organisation och ekonomi. Hans-Olof var väldigt snabb med att tala om att Göteborgs stift skulle vara det största. Förmodningen till befolkningsinnehållet, men ytmässigt är det nästintill löjligt. Luleå stift består av en tredjedel av Sveriges yta, vår biskop har 90 mil mellan sin nordligaste och sydligaste församling. Demografi och demografiska skäl till att se över stiftsindelningen handlar alltså om folk, befolkningsmängd och befolkningsomflyttning. Jag tänker inte säga att Luleå stift ska delas i två delar för det finns inte befolkningsunderlag till det.

Organisatoriskt går vi nästa år till ett kyrkoveal, där ska stiften vara valkrets för valet till Kyrkomötet. Det blir inte alldeles enkelt, vi har tre delade stift och det sägs någonstans i alla bestämmelser att stiften är valkrets, eller i kapitlet om val, vilket då

innebär att dom här tre stiftet naturligtvis på något sätt kommer att lösa den här problematiken. Men det finns andra stift där den här problematiken inte är lika enkel därför att stiftet består av två eller fler landskap. Där är Göteborgs stift unikt.

Ekonomiskt finns det skäl till att kanske titta hur vår stiftsindelning ska se ut med tanke på dom kostnader stiftens organisation och verksamhet ser ut. Vi har 13 stift, vi har 14 biskopar, vi har 13 domkyrkor, som är i aktiv tjänst. Vi lär ha en eller annan domkyrka till som är lagd i malpåse av skilda skäl men används som församlingskyrka. Med någon slags trovärdighet kan inte jag se att Svenska kyrkan kan fortsätta att bedriva sin verksamhet på det ekonomiskt förödande sätt som Svenska kyrkan gör. Det jag i min motion vill och det Erna Arhag i sin motion nummer 2000:19 vill, det är att Kyrkostyrelsen får ett uppdrag att tillsätta en utredning för att se över och komma med förslag hur stiftsindelningen skulle kunna se ut, inte år 2001 men kanske inför valet år 2005. Tack. Jag bifaller min egen motion.

EVERT JOSEFSSON:

Herr ordförande! Kort skulle jag vilja sammanfatta utskottets bedömningar här. Man har sett Läronämndens yttrande och haft det som en god grund. Man menar i utskottet att behoven ute i stiftet bör styra dom förändringar som kan bli aktuella och jag vet själv att Göteborgs stift har tagit vissa initiativ. Det kanske är olyckligt, har vi ju bedömt i utskottet, att vi från Kyrkomötets sida går in här och tar initiativ till ordningen med biträdande biskop som nämns i en motion. Den saknar tradition och den har ju prövats och förkastats när vi tog den nya kyrkoordningen. Bifall till utskottet.

REIDAR GUSTAVSSON: (replik)

Ja, det må ju vara möjligt att det är olyckligt om Kyrkomötet skulle gå in och ha synpunkter på saker och ting, men icke desto mindre är det så att Kyrkomötet är högsta beslutande organ. I bakgrunden till det hela i betänkandet skriver man att vid utredningen 94 så skulle man se över vissa delar av stiftsorganisationen. Men man gav inte utredningen något som helst uppdrag att se över stiftsindelningen med hänsyftning och hänvisning till relationsförändringen som skulle beslutas 1995 och det är väl möjligt att det är bra. Men fortfarande är det så, Evert, att härifrån kan vi fortfarande vara dom som styr och dom som har det övergripande ansvaret när det gäller demografi, organisation och ekonomi. Fortsatt bifall till motion.

Biskop CHRISTINA ODENBERG:

Herr ordförande! Ingen säger emot att inte Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Samtidigt så tror jag att varenda en av oss här inne är oerhört medvetna om att det finns en väldigt känslighet ute i kyrkan, ute i vår församlingar om var saker ska diskuteras och var dom grundläggande besluten ska fattas, det vill säga att man är oerhört känslig att få diktat uppifrån. Och jag vågar påstå att det inte finns ett enda stift där inte stiftsledningar på olika sätt har gått på pumpen när man har fått göra till exempel församlingssammanslagningar styrda uppifrån.

Det har nästan alltid gått fel. Just nu händer det i kyrkan mängder av olika sammanslagningar av församlingar som har arbetats fram i dom lokala sammanhangen på rätt nivå och där det sker någonting positivt och där man försöker göra det bästa utifrån dom lokala föresättningar som finns. Jag menar att man ska hantera stiftssammanslagningen på precis samma sätt. Den här diskussionen måste föras i respektive stift, komma därifrån och om stiftet så vill så för man upp det till Kyrkomötets nivå där dom stora övergripande besluten fattas. Jag skulle i allt vilja stödja utskottet, tycker

också det är viktigt att allt det nya vi gör nu inte för in några assisterande biskopar där olika nya tankar.

Vi har ett system med biskopsstift och det kan väl vara intressant att komma ihåg vad Finska kyrkan gjorde när man tittade på oss och på situationen som vi hade i Uppsala när man gjorde sin nya biskop i Åbo. Då tittade man noga på oss och sen beslöt man att man inte skulle ha någon typ av biträdande biskop eller så. Dom gjorde en biskop i Åbo. Jag tror alltså att det är viktigt att inte göra några drastiska förändringar i detta. En biskop, ett stift. Jag stödjer alltså fullt ut utskottet.

REIDAR GUSTAVSSON: (replik)

Stanna Christina! Smit inte. Nu är det så här att det är Kyrkomötet som fastställer Svenska kyrkan på central nivåns budget, och frågan är i förlängningen av det Christina säger. Hur länge har Svenska kyrkan på riksnivå råd att låta pengar flöda ut oavsett. Vi kanske vill att det ska komma från rätt nivå när det gäller förändringsbenägenheter.

Biskop CHRISTINA ODENBERG: (replik)

Jag har bara oerhört svårt att förstå att man ekonomiskt skulle vinna något på att till exempel göra fler stift med fler biskopar och fler domkyrkor.

REIDAR GUSTAVSSON: (replik)

Det var inte frågan om att göra fler stift och inrätta fler biskopar. Man kanske kan bibehålla nivån man ändå göra vissa förändringar i stiftsindelningen.

STEN-ÅKE ENGDAHL:

Ja, ordförande! Mycket av det som jag förstår så är det invid den här diskussionen har biskop Odenberg just framfört. Men helt klar är det ju att stiften är mycket engagerade just nu i olika slags indelningsfrågor. Det gäller pastoratsregleringsärenden och en mängd utav församlingsregleringsfrågor som nu många ställer förväntningar på att stiftstyrelsen utreder på ett noggrant sätt och fäster avseende vid att det ska bli bra för församlingarna i framtiden. Det kanske förvånar en del att jag går fram här till talarstolen och nu pläderar för att skynda långsamt i olika former av strukturåtgärder. Jag har haft anledning att tala om det tidigare i Kyrkomötet men jag tror att just nu så finns det anledning att lite grann tänka efter. Jag säger det utifrån att i hemstiftet har mött flera frågeställningar om förändringar av stiftsindelningen och vet hur svårt det är att komma fram till ett rätt ställningstagande vad en förändring utav en församling eller pastoratstillhörighet ett nytt stift kan innebära.

Många bland dom förtroendevalda säger att ”ja, kanske behövs den här åtgärden men inte just nu”. Vi förstår att för dom yngre kanske det blir annorlunda men låt oss vänta lite grann med dom här frågorna just nu. Vi behöver få utvärdera reformen, se lite grann utav vad ekonomin på sikt innebär. För visst har det betydelse om vi inte bara funderar på att ändra någon enstaka gräns utan går in mer kraftfullt i en stiftsindelningsförändring, ser över hela frågan i landet. Visst har det konsekvenser för vår ekonomi. Jag tänker på att Kyrkostyrelsen årligen brukar kalla till överläggningar och vid sådana tillfällen lämpar det sig väl att den här frågan kan få vara levande på ett sådant sätt att Kyrkostyrelsen när sånt behov bedöms vara aktuellt, man för fram frågan i ett mer långsiktigt perspektiv. Men för närvarande, herr ordförande, så yrkar jag ett bifall till utskottets förslag som jag tror är välmotiverat just nu.

59 § Församlingstillhörighet

EVERT JOSEFSSON:

Ja, herr ordförande! När det gäller det här betänkandet som då egentligen handlar om församlingstillhörighet så kan man säga att där har vi inte heller nått full enighet, men vi har en majoritet i utskottet som menar att motionerna här dom handlar om en fråga som väl har blivit en något av en följetong under dom senaste åren. Och dom har utretts som framgår av trycket 1994 –98 och det genomfördes vissa justeringar när vi fick den nya kyrkoordningen. Territorialprincipen och kyrkans tradition har hittills vägt tyngst. Det jag också resonerat om vad individualismen, solidariteten mot församlingen, storstadsområdenas problem och dom samhällsförändringarna som sker, hur det kan påverka framtiden?

Kyrkostyrelsens skrivelse nummer nio visar ju också att man kommer att göra en utvärdering och översyn av kyrkoordningen och det fanns då tankar i utskottet att man vi det tillfället har anledning att granska den här delen åter. Utskottets majoritet är inte beredda att nu föreslå någon ändring av kyrkoordningen. Med respekt för 1999 års beslut. Bifall till utskottet.

SUSANNE TORGERSON:

Herr ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Ja, det här är en följetong sa ordföranden och man kan väl säga att det är så och att den här motionen som jag väckt, nummer 2000:45 om en utredning om en möjlighet att i vissa fall välja församlingstillhörighet, den har fallit den här gången. Men den har i alla fall fallit framåt. Jag ska be att få tacka utskottet för behandlingen för jag tycker vi har kommit ett stort steg på vägen.

Som jag tolkar utskottets skrivning så är utskottet och vi motionärer ense om att samhällssituationen är förändrad och att mycket talar för en mer flexibel lösning än bara det statiska territorialprincipstänkandet. Valfriheten ökar i samhället och det ställs allt mera krav på att kyrkan också ska ha lite valfrihet och det blir svårare att stå emot krav på sådana förändringar. Jag ser att utskottet håller med om detta och skriver till och med att ökad frihet när det gäller församlingstillhörighet är en viktig strategisk framtidsfråga. Enighet råder alltså om att en förändring är önskvärd och att den kommer. Men det vi är oense om det är tidsplanen.

Reservation två talar om en utredning som kan ligga till grund för förändringar före valet 2005, alltså om fem år, och jag ber att få yrka bifall till den reservationen. Jag tycker det är ett mycket klokt förslag. Det kan väl inte vara så farligt att utreda någonting som eventuellt kan genomföras om fem år.

Mina vänner! Svenska kyrkan är inne i en ny tid och ju fortare vi förstår det och försöker möta dom kraven desto bättre. Vi som har ansvar för Svenska kyrkan har ju att möta krav som kommer ifrån dom människor som tillhör vår kyrka och jag tror att många känner att det är en annan tid och vi måste göra smärre förändringar. Tempo ramutantur et nos in iis, heter det så vackert på latin och det tror jag, om jag kommer ihåg det rätt, betyder tiderna förändras och vi med dem. Låt oss gripa den möjligheten nu och inte vara rädda för förändringar. Jag yrkar bifall till reservation två.

STAFFAN HOLMGREN:

Herr ordförande! Organisationsutskottet är väldigt försiktigt när det gäller att tillstyrka förändringar. Utskottet talar om att tiden ännu inte är mogen för att ta några initiativ i denna motionärernas önskade riktningen. Det är ju normalt sett en konservativ inställning som jag tycker är ganska bra men i den här frågan så är det inte särskilt framstegsvänligt och konservatismen är framstegsvänlig. Denna frågan har varit uppe

på många Kyrkomöten och är väldigt väl dokumenterad. Territorialförsamlingsprincipen förstår jag att den har en stark förankring ute i stora delar av Svenska kyrkan men inte i storstadsområdena. Man måste förändra strukturer i Svenska kyrkan och ge möjlighet till en större flexibilitet. Det handlar inte bara om den ökade rörligheten som man talar om i reservation två utan det handlar också om den andliga hemvisten som man skulle skapa. Och det säger faktiskt utskottet glädjande nog en större valfrihet om man öppnade territorialförsamlingsprincipen. Valfrihet i alla sammanhang är väldigt bra princip och det är glädjande att allt fler börjar upptäcka att valfriheten är en fördel att ha för alla medborgare.

Det finns motioner varje år i den här frågan och som Susanne Torgerson sa så flyttas positionerna fram något men det går alldeles för långsamt. Nu finns det en positiv skrivning och utskottet är positivt till Kyrkostyrelsens aviserade initiativ att samla erfarenheter i frågan. Jag hoppas bara att Kyrkostyrelsen inte samlar så länge så att det inte läggs fram några förslag inom överskådlig framtid och därför så tror jag att det behövs en liten puff ifrån Kyrkomötet och därför yrkar jag bifall till reservation ett.

TONY GULDBRANZÉN:

Herr ordförande! Den här frågan är en av dom frågor som jag är övertygad om har en oerhörd framtidsbetydelse för om vi i Svenska kyrkan ska både få behålla våra medlemmar och utveckla vårt medlemskap. Och det är inte bara det här med gatugränserna i storstaden som är viktigt, att folk flyttar från den ena församlingen till den andra, utan kanske den viktigaste delen i den här frågan är den andliga utvecklingen i vårt land som blir allt mer och mer individualiserad. Vi köper inte längre hela trosspaketet, vi väljer väldigt fritt vad vi vill tro. Och blir det då så att en församlingsprofil inte passar mig så väljer jag istället att gå ur Svenska kyrkan som helhet istället för att få söka mig till en församling vars profil passar mig bättre.

Sen hur det här riktigt ska lösas känner ju väldigt många av oss väldigt osäkra på och tycker att vilka kriterier som ska ligga i botten för att förändra territorialförsamlingsprincipen är jobbigt. Men det bör en utredning kunna fundera på. Därför tror jag att det här är en av dom framtidsfrågor som är ganska avgörande när det gäller vår struktur vilka beslut vi fattar. En utredning som siktar på att bli klar om fem år bör kunna tillstyrkas utav oss. Jag tillstyrker reservation nummer två.

LENA PETERSSON:

Ja, det är väl härligt att denna fråga faktiskt kallas en viktig framtidsfråga. Vi är många som har tyckt det under några år och nu skriver utskotten att det är så. Något förvånande är det då att utskotten inte vill rekommendera ens en utredning av frågan. Tiden är inte mogen menar utskottet. Med min i och för sig ganska ringa kännedom om den tid kyrkliga utredningar brukar ta så skulle jag vilja påstå att det är högtid att nu besluta om att detta får finnas med som en utredning inför beslut 2005. Och förhoppningarna är då att man ska kunna fatta välgrundade beslut när den tiden kommer.

Om vi bara erinrar morgonens debatt där vi då hade önskat att vi hade på börjat den utredningen mycket tidigare så hade vi kanske kommit lite längre. Jag har en hälsning från Danmark, jag har haft förmånen att vara där på konferens och då lärde jag mig att det här begreppet folkkyrka det var minst lika viktigt i Danmark som i Sverige. Min värd var en pensionär, han och hans fru hade flyttat från den församlingen dom hade levt i med sin familj ut till en annan församling med en lite mindre bostad. Och så berättade han att han var med i menighetsrådet i den församlingen han hade bott under sin tid och förvånat frågade jag då hur det hade kunnat gå till. Han var lika förvånad och när vi hade klarat av språkförbistringarna så sa han att det var

fullständigt självklart att man i en folkkyrka får lov att finnas kvar som pensionär i den församling som där man har haft sitt engagemang när man bodde där.

Det här är ju inte helt okomplicerat, jag kunde också se problem med det hela, men det stärker mig att man i en folkkyrka nära mig, det tar nog bara tolv minuter till Danmark, där är detta naturligt inslag som en del av folkkyrkan. Och en självklar del att få stanna kvar i den församling och i det arbetet man har stått i under sin aktiva tid. Jag tycker det är ganska så ofarligt att bifalla reservation 2 och låta oss påbörja en utredning som några av oss som finns här inför beslut 2005 har möjlighet att fatta. Ett välgrundat beslut då.

ÅKE BLOMQVIST:

Herr ordförande och Kyrkomötets vänner! Jag vill bara säga kort, eftersom jag är en av motionärerna också, att utskottets förslag enligt min mening inte gör mig övertygad om att det kommer att hända någonting från Kyrkostyrelsens sida. Även om det är en positiv skrivning och en förutsättning att man kommer att överväga det som står om förändringar och det som har varit en historik länge om motioner i det här ärendet. Därför yrkar jag avslag på utskottets förslag. När det sen gäller skillnaden mellan reservation ett och två så är den ju inte så stor. Och jag tycker att det finns en poäng i reservation två nämligen att där finns ytterligare motiv för en utredning och för ett tillkännagivande till Kyrkostyrelsen. Jag instämmer i dom argument som har framförts här ifrån Tony Guldbrandzén och Susanne Torgerson och yrkar bifall till reservation två.

BOLENNART ANBÄCKEN:

Herr ordförande! Ärade ombud! Visst kan man känna sympati för tanken att få välja, även om det är väldigt tröttsamt med alla val man tvingas göra. Jag ser frivilligheten här ändå som ett hot mot folkkyrkans grundtankar. Det gynnar dom som är starkt aktiva i kyrkan, det gynnar dom som utgör söndagskyrkan och det utgör en risk för glesbygden och det är en risk att vi ska förlora alla dom kyrkovana. Alla dom som väljer som finns i yttre cirklarna i vår Svenska kyrka. Jag ser stora risker här för att vi får en elit. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

TONY GULDBRANDZÉN: (replik)

Jag tror att du har fel i att det i första hand gynnar dom starka och att risken för dom i utkanterna är mycket små, för jag kan ju ändå framför mig se att en utredning av den här frågan kommer att visa att grunden blir territorialförsamlingen. Men det är dom som sticker, dom som försvinner ifrån oss om dom inte får möjlighet att välja som kommer att drabbas av den nuvarande ordningen. Med en utredning kan vi få klart för oss om inte dom istället tar chansen och vara kvar i våran kyrka och leva vidare i den.

ESKIL JINNEGÅRD:

Ordförande! Ledarmöter i Kyrkomötet! Den här frågan har vi samtalat om under många år och jag tycker fortfarande att det måste vara lite stabilitet i kyrkans organisation om vi ska försöka behålla våra medlemmar. Jag tror det är viktigt. Nu är vi inne också på värderingsfrågor. Jag har aldrig förstått det här att man inte kan vara kvar i sin egen församling utan man måste ha ett engagemang i en annan församling som man tycker bättre om. Varför då?

Vad är det för orsaker som gör att man inte kan jobba i sin egen församling och vara engagerad där? Beror det på att man har fel präster eller fel ordförande i kyrkonämnden eller är det så att man, att man har en kvinna i ett annat pastorat som är

kyrkoherde och det är betydligt intressantare att gå dit? Man ställer faktiskt frågan. Det rör sig hela tiden om värderingar alltså, och det är ju den bibliska grunden är ju att dom starka ska hjälpa dom svaga och det kan ju vara på olika sätt man ser det här, att det passar inte in för mig att bo här därför att det är människor som kanske har en annan status och en annan sociala förhållanden och sådant som kan påverka det hela. Jag tycker det är helt naturligt att man arbetar i den församlingen där man bor och hjälper till alltså att föra budskapet vidare.

Och det finns inga skäl för att göra ändringar. Och vi hörde utav Staffan som sa tidigare här att han sa också att huvudparten utav våra församlingar i vårt land så vill, dom nog ha det som vi har det idag, utan det är då i våra storstäder Stockholm och Göteborg första hand som vill ha ändringar. Ja, jag ser ju själv på många ställen vad det kommer mycket folk från andra församlingar som besöker min kyrka och det kan man göra hur mycket som helst utan då måste det vara förtroende uppdrag i så fall som man vill ha. Det står ju var och en fritt att besöka dom kyrkorna och lyssna på dom präster och andra medarbetare som man vill ha. Så jag tycker fortfarande att vi inte ska gå in på dom här värderingsfrågorna utan vi står kvar i en stabilitet även ett tag framåt. Så jag ber herr ordförande att få yrka bifall till utskottets hemställan.

LENA PETERSSON: (replik)

I en del så håller jag fullständigt med dig och det är att jag inte heller tycker att vi ska tycka till om saker här eller fundera eller värdera här. Det är ju därför vi nu mycket ödmjukt ber om en utredning i ett lite längre perspektiv för att vi faktiskt ska ha en mer gedigen bakgrund när vi nu fattar besluten, för att vi inte ska behöva fundera och tänka till här. Utan låt oss göra en utredning, se på erfarenheter ifrån andra länder och därefter ha ett bra underlag att kunna fatta beslut lite längre fram. Bifall till reservation två.

ESKIL JINNEGÅRD: (replik)

Ja jag vill kort yrka bifall till utskottets hemställan.

INGRID JOHANSSON FJELKMAN:

Herr ordförande! Det här är mitt 19:onde Kyrkomöte och jag vet inte hur många gånger jag har tillhört minoriteten i den här frågan och därför är det speciellt roligt och se att minoriteten blir allt större. Jag tänkte att vi ska inte tala i onödan och därför hade jag redan fyllt i min instämmandeblankett när Staffan var upp och talade. Men det du kom till på slutet gjorde att jag tvingades gå upp själv. Jag menar att den här frågan är så viktig att vi måste ändå ha ett steg till framåt för att göra en utredning. Därför yrkar jag bifall till reservation två.

URBAN GIBSON:

Herr ordförande! Jag hade ju ett konkret förslag. Det gällde en mycket mindre del än en stor reform, att man bara inom en samfärdighet skulle ha den här rätten och jag har alltså lagt den. Har hört debatten efter många, många år i dom här frågorna där man också från vissa ledarmöter i Kyrkomötet anför ekonomiska skäl. Här skulle då det skälet inte behöva vara tungt vägande. Men jag har nu sett här att det finns ju starka skäl och väldigt många som vill ha utredning av frågan totalt den här gången och jag avstår därför att yrka bifall till mitt eget förslag och vill ha avslag på utskottet till förmån till reservation två. Jag tycker också att reservation ett och två inte har så principiellt stora skillnader och vi kommer väl att förenas här mot utskottet i en slutvotering hoppas jag.

Det är viktigt naturligtvis att då att den här frågan verkligen tas på allvar och jag tycker Tony Guldbrandzén verkligen har pekat på det allvarliga. När Jinnegård säger att man förlorar människor på landsbygden så pekar ju Tony på att många lämnar Svenska kyrkan över huvudtaget och det är ju naturligtvis också ur ekonomisk synpunkt väldigt allvarligt för kyrkan på sikt. Men framför allt är det ju en viktig fråga för den enskilda individen. Låt oss inte ha en sån organisation i Svenska kyrkan att man på grund av organisationen lämnar den. Yrka alltså bifall till reservation två.

EVERT JOSEFSSON:

Herr ordförande! Grunden för majoriteten i utskottet är alltså respekt över Kyrkomötets beslut 1999. Det är ett år sedan. Sen ser vi också detta med utvärderingen som ska ske under skrivelse nio som kan leda till förändringar och jag skulle vilja skjuta in här att det är nog viktigt att vi låter stift och församlingar vara med och påverka vad som ska hända.

60 § Lärofrågor och biskoparnas ställning i Kyrkomötet.

EVERT JOSEFSSON:

Herr ordförande! Först ber jag ledarmötena att slå upp sidan ett när det gäller det här betänkandet och det bör tillföras följande, innan Kyrkomötets behandling av lärofrågor, före den rubriken att Läronämnden har yttrat sig över motion 2000:3 om lärofrågornas behandling. Se Läronämndens yttrande 2000:1. Det har nämligen fallit bort ur trycket.

Om jag sedan övergår till utskottets behandling här så har vi tagit hänsyn till vad man sagt i Läronämnden i sitt yttrande inför -99 och det beslut som Kyrkomötet tog på den här punkten. Och utskottet menar att frågan har grundligt behandlats så sent som förra året och med hänsyn till respekten för 1999 års beslut så har man lagt det yttrande som ni har på ert bord och det är alltså ett majoritets förslag ifrån utskottet. Bifall till utskottet.

YNGVE KALIN:

Ja, herr ordförande! Jag tycker likväl att detta betänkande nummer fyra är en märklig läsning i en kyrka som berömmar sig av att på ett balanserat sätt vara både episkopal och ha ett demokratiskt styrelseskick. Viktiga frågor som kommer upp motionsvägen om hur denna balans upprätthålles avfärdas på ett ganska grötmyndigt sätt på åtta rader. Det är allt vad utskottet kan prestera av egna argument. Frågan om biskoparnas rösträtt är inte i första hand en fråga om biskoparnas ställning utan om Kyrkomötets legitimitet och dess ställning som Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Det är en viktig symbolfråga. Det här betyder ju faktiskt att man säger att biskoparna hotar Kyrkomötets legitimitet. Så nu vet ni det kära biskopar, att ni inte har rösträtt eller att Kyrkomötet med två tredjedelars majoritet kan köra över er och Läronämnden i en lärofråga. Det är en viktig symbolfråga.

Med skrivningar som detta eller som denna är allt tal om en episkopal struktur inte värt mycket. Vi har tyvärr fått ett konstitutionellt episkopat med biskopar som en vacker dekoration, politiskt kontrollerad. Trots att Läronämnden är inrättad som ett permanent organ i den nya kyrkoordningen så menar jag att lärofrågorna aldrig har haft ett sämre skydd sedan ordningen med minoritetsbordläggningen försvann. I den bakgrund som utskottet därtill redovisar ges en hänvisning till den gamla centralstyrelseskrivningen inför den nya kyrkoordningen där det lakoniskt konstateras att den situation ska inte behöva uppstå att Kyrkomötet och Läronämnden kommer på direkt

kollisionskurs. Då är det ju beklagligt att Läronämnden i sitt yttrande i år och också förra året befinner sig på den kollisionskursen och anser att i en episkopal kyrka bör biskoparna vara med och ta ansvar för och ha rösträtt i alla de frågor som Kyrkomötet behandlar. Det har inte utskottet brytt sig om för då spricker ju argumenteringen.

Det är med sorg man kan konstatera att den dubbla ansvarslinjen i vår kyrka har fått en knäck som det verkar vara svårt att återhämta sig ifrån. Två tredjedelas majoritet kommer ju från tiden i det Kyrkomötet som bestod av hälften ämbetsbärare och hälften lekmän. Låt mig där också till sist få kommentera det särskilda yttrande nummer ett av Tomas Forsner med fler. Här berörs en viktig principiell fråga. Utskottets nonchalans mot minoriteten att inte remittera minoritetsyrkandena och reservationsyttrandena till kyrkorättsutskottet, så dom skulle kunna införas i kyrkoordningen om dom väcker bifall, det är ju upprörande att så inte har skett. Fast ibland börjar vi vänja oss, man kan ju använda tystnaden, självsäkerheten eller administrativa åtgärder för att hålla en minoritet på plats. Ordförande! Jag yrkar bifall till reservation två.

EVERT JOSEFSSON: (replik)

En replik när det gäller det särskilda yttrandet. Det framgår ju för alla som sitter med det här framför sig att i vår arbetsordning där skall ett utskott inhämta yttrande från kyrkorättsutskottet innan de avgör ett betänkande i ett ärende som medför ändringar i kyrkoordningen. Vi har inte lagt något förslag om ändring av kyrkoordningen och det är därför inte yttrande har begärts.

YNGVE KALIN: (replik)

Ja, herr ordförande! Det var ju inte det de gällde. Det var ju reservanterna som hade lagt yrkandet om kyrkoordningen och det är den respekten som reservanterna ska ha i ett demokratiskt val.

URBAN GIBSON:

Det sista som sades här instämmer jag också naturligtvis varmt i. Den här frågan har vi haft många gånger och vi känner argumenten. Ända sen det nya Kyrkomötet kom till efter beslut i 1982 års Kyrkomöte. Steg för steg tror jag att dom flesta ändå förstår den här situationen att det är ohållbart i framtiden. Och nu, när vi just nu har tagit steget in i en ny friare kyrka, så är det lämpliga tillfället att göra den här ändringen som behövs. Jag vill bara peka på vad biskoparna själva säger, Läronämnden säger med biskoparnas närvaro 1999 och också i år. I Läronämndens beredning av ärendet i Kyrkomötet fullgör biskopen sin uppgift på det nationella planet att i enlighet med kap. 8 § 1 ha ansvar för att evangelium förkunnas rent och klart och för att sakramentet förvaltas i enlighet med kyrkans bekännelse.

Men sen sägs. "Det är där utöver följdriktigt att i en kyrka med episkopal ordning att biskoparna är med och tar ansvar för alla de frågor som Kyrkomötet behandlar." Och det betyder ju naturligtvis att biskoparna ska ha rösträtt och skälen är självskrivna och argumenten finns på bordet. Vi får skämmas när vi är ute i nationella sammanhang och beskriver vår kyrka, man begriper inte i andra kyrkor hur det kan vara så att biskoparna inte har möjlighet att vara med och ta beslut i kyrkan. Vi har kommit dit av historiska skäl att vi sitter där vi gör och låt oss så snart som möjligt ändra på det här. Jag yrkar bifall till reservation ett.

JAN ERIK ÅGREN:

Ja, herr ordförande! Kyrkomötesdeltagare! Är det inte moroten så är det korven. Frågan om biskoparnas ställning i Kyrkomötet har varit föremål för diskussion många

gångar och jag tänker inte dra alla dom argument som vi har för att vi ska ändra den nuvarande ordningen. Jag träffar väldigt många här hemma i Sverige som är förvånade över att vi har en ordning där biskoparna inte är med i Kyrkomötet och som tidigare talare sa, när man är utomlands och ska förklara varför vi har en sån ordning som vi har i Sverige så är det sannerligen inte lätt att göra det. Man begriper inte hur vi kan ha det.

I reservation ett så står det citerat ur Läronämndens yttrande 1999:3 över kyrkoordningsförslaget så här. "Det är följdriktigt i en kyrka med episkopal ordning att biskoparna är med och tar ansvar för alla dom frågor som Kyrkomötet behandlar." Det är följdriktigt, det borde vara så. För den kristdemokratiska gruppen så vill jag yrka bifall till reservation ett. Vi anser att biskoparna skall vara ledarmöter i Kyrkomötet. Sen vill jag också yrka bifall till reservation två.

MARIANNE KRONBERG:

Ja, det är ju mycket väl känt att vi är många som under många år mycket aktivt har drivit den här frågan om biskoparna ska vara fullvärdiga ledarmöter i Kyrkomötet. Inte minst ifrån den moderata gruppen. Argumenten har framförts tidigare i motioner, från talarstolen, vi har också hört mycket av det tidigare i kväll. Självfallet kvarstår våra synpunkter. Däremot så vill jag på det här sättet då deklarerar att vi respekterar dom beslut som fattades förra året i den här frågan och därför har för avsikt att lägga ner våra röster i avvaktan på kommande översyn av kyrkoordningen, då vi räknar med att återkomma mycket offensivt i det här ärendet.

Biskop RAGNAR PERSENIUS:

Jag gör ett inlägg inte för att lägga ett yrkande eller så utan för att kommentera dom två delar som är föremål för behandling här. Dels då principiellt om behandlingen av lärofrågor och dels då biskoparnas ställning i Kyrkomötet. Inte minst i allmän debatt så har det ju framställts om biskoparnas inblandning i behandlingen av lärofrågor och även då sättet att behandla lärofrågor skulle ha urholkats i och med den nya kyrkoordningen. Det är ju helt felaktigt enligt min uppfattning. Tvärtom är det ju så att för första gången så är Biskopsmötet reglerat och deltar i beredningen av övergripande teologiska och ekumeniska frågor till Kyrkostyrelsen. Det är ju dessutom så att visserligen har dom här procentalen när det gäller röstningen i lärofrågor ändrats men å andra sidan så finns ju återremissen, vilket gör att det finns en fördröjningssystem i det här som gör att lärofrågor inte omedelbart avgörs.

Tillsammans med dom förändringar som har skett när det gäller kyrkoherdernas ställning, när det gäller tydliggörandet med församlingsinstruktion etc. etc, så finns det ingen grund för att som Yngve Kalin säger tala om att ämbetslinjen i vår kyrka har nedröstats eller att vi skulle ha någon form av konstitutionellt episkopat. Det finns mycket starka skäl för att tala att vi snarast gått i motsatt riktning. När det gäller behandling av lärofrågor så är det ju en inre auktoritetsfråga och en yttre auktoritetsfråga. Den inre auktoritetsfrågan är ju att i en situation där ett Kyrkomöte skulle gå emot ett helt, i det närmaste, enhälligt episkopat då har vi en konstitutionell kris, oavsett hur vårt regelverk är utformat. Man får inte auktoritet bara genom att rösta eller fatta beslut utan det måste också finnas en inre auktoritet i sakfrågorna. När det gäller den yttre auktoriteten så har jag då nämnt det här med Biskopsmöte och återremissen.

Kommer vi till frågan om biskoparnas ställning så är det ju knappt man vågar yttra sig. Men eftersom jag hade samma uppfattning för ett år sedan som jag har idag så kan jag säga det, att det är alldeles otänkbart naturligtvis att se den frågan som en fråga om biskoparnas personliga makt och inflytande utan det handlar ju om någon-

ting annat. Dels så skulle jag kunna tänka mig att stor del av kyrkfolket faktiskt tror att biskoparna är med i Kyrkomötet. Det är ungefär som man trodde tidigare att man faktiskt kom med i kyrkan genom dopet redan före 1986. Det är ju naturligtvis inte absolut nödvändigt, och det står heller inte i Läronämndens yttrande, att biskoparna har rösträtt i Kyrkomötet. Vi har The United Methodist Church där biskoparna inte har rösträtt och dom har väl så stark ställning biskoparna där som i vår kyrka. Det ligger ju precis som det står i utskottet på ett annat plan.

Det står "utskottet vill framhålla att frågan om biskoparnas rösträtt inte i första hand är en fråga om biskoparnas ställning utan om Kyrkomötets legitimitet och dess ställning som Svenska kyrkans högsta beslutande organ". Detta är en viktig symbolfråga och det handlar naturligtvis om en kombination av inre och yttre auktoritet och därför kan Läronämnden säga att det är följdriktigt att i en episkopal kyrka att biskoparna har rösträtt. Och det är väl det det handlar om och därför är det naturligtvis en fråga för Kyrkomötet hur dess ställning i kyrkolivet ska vara, inte en fråga om hur biskoparna behöver få trycka på röstknapparna. På den punkten kan man ju nästan vara glad över att man slipper visa oenigheten som dom får göra i en del andra kyrkor.

YNGVE KALIN: (replik)

Ja, det verkar ju inte bara som om vi har fått ett konstitutionellt episkopat. Det verkar ju som om vissa biskopar också är väldigt glada och tacksamma över detta. När det gäller lärofrågsbehandlingen så fanns det gamla instrumentet med minoritetsbordläggning, det var ett invecklat, komplicerat sätt att hantera svåra beslut. Mig veterligt kommer det aldrig att tillämpas. Men det låg där som en yttersta garant att en tillfällig trendig opinion skulle kunna ändra kyrkans grundläggande struktur och läroinnehåll. Den gamla Läronämnden hade ett mycket mindre inflytande. Det är bra att vi har fått en läronämnd men fem sjättedels majoritet i en återremiss. Det ger betydligt större skydd för att lärofrågorna bevaras och får en adekvat och korrekt behandling. Tack.

Biskop RAGNAR PERSENIUS: (replik)

Alltså, jag argumenterade då inte i frågan om två tredjedels eller fem sjättedels majoritet utan jag bara säger det att det problemet av att bli nedröstad, det skulle naturligtvis kunna uppstå även om biskoparna har rösträtt i Kyrkomötet. Utan det handlar här ändå om än hur lärofrågor behandlas. Att behandlingen är grundlig, att den är övertygande, att man hamnar i den situationen att vi hamnar på kollisionskurs det blir betänketid och då i det läget kommer ju stå klart för hela Sveriges kyrkfolk att här har vi hamnat på kollisionskurs. Och detta är i fråga om inre auktoritet åtminstone en kraftig förstärkning gemfört med den gamla ordningen.

YNGVE KALIN: (replik)

Att under den här konflikten kan lösas på det sättet och märk väl jag yrkade bifall till reservation två. Frågan om biskoparnas rösträtt tycker jag själv är en komplicerad fråga. På ett sätt så degraderade biskopsämbetet att göra dom som har detta särskilda uppdrag och har avgett detta särskilda löften, att göra dom till vanliga ledarmöter. Men för att dom inte ska ha rösträtt så krävs att Läronämndens ställning blir tydlig, att det finns som ett korrektiv för att skydda läran. Bifall till reservation två.

Biskop RAGNAR PERSENIUS: (replik)

Det finns naturligtvis ingen anledning för någon biskop att motsätta sig att Läronämndens ställning försämras ytterligare. Jag vill bara avsluta med en annan infallsvinkel på det här. Om man ser på vad Läronämnden har skrivit och så läser utskottets

text på sidan två i betänkandet som slutar då där man citerar om det är en viktig symbolfråga, så är det naturligtvis inte givet att slutsatsen ska bli att biskoparna inte ska vara ledarmöter i Kyrkomötet. Det inser ju var och en.

MARTIN CRUCE:

Ja, jag ska fatta mig kort men jag har ju motionerat i ärendet så får jag ju ändå säga något. Det handlar inte om makt och inflytande. Det är inte alls så att jag vill stärka biskoparna på det viset utan det handlar om att jag vill markera biskoparnas ansvar i vår Svenska kyrka. Vi har ytterst en stifts kyrka och ytterst i stiftet så är det biskopen som har ansvar för läran och detta måste också få komma fram på den nationella sidan i Kyrkomötet. Vi har bestämt oss för att vi ska ha en episkopal kyrka, en synodal och en demokratiskt uppbyggd kyrka och bägge benen måste var synliga. Dom är synliga i kyrkoråden där sitter prästen, kyrkoherden som självklar medlem.

Jag är inte dit vald men vid voteringar så får kyrkherden lov att rösta självklart för att markera vinningstjänsten, det är inget märkligt. Och därför så kan man inte säga att någon har hävdad att ”ja, men Kyrkomötet kan man inte likställa med det utan Kyrkomötet är det mer att likställa med ett kyrkofullmäktige”, det tycker jag inte alls. Detta är inte någon kyrkokommunal kongress utan detta är högsta beslutande organet, här bestäms lärofrågor i vår Svenska kyrka och därför så måste biskoparna få lov att höras här eller få lov att rösta här. Så det är frågan om, ska man då utestänga Läronämnden, ska man lägga ner den? Tycker jag inte alls man behöver göra, kan ha kvar Läronämnden som ett beredande organ men låta biskoparna ta fullt ansvar för sina tyckanden och låtanden i Läronämnden också i Kyrkomötet. Så det handlar helt enkelt om att förstärka episkopaten i vår kyrka. Bifall till reservation ett.

BÖRJE HENRIKSSON:

Ordföranden! Jag har den största respekt för Läronämndens tyckande. Det är egentligen det första jag läser egentligen. När jag ska läsa in handlingar så är det vad Läronämnden säger. Läronämnden betyder oerhört mycket som en grund för oss och jag tycker det är en väldigt stor fördel att den inte har rösträtt, men jag tycker man läser Läronämndens yttrande som lite grann en grund för oss att fatta beslut efter, ungefär som man gör i teologifrågor som vi nu före pausen här i eftermiddag. Att vi då lyssnar, försöker få en bakgrund och ta ställning. Läronämnden är alltså den kompetenta teologiska kunskapen och det ska vi naturligtvis lyssna till och det gör vi ju.

Sen kunde jag bara yrka bifall till protokollet från föregående år egentligen, men jag ska citera det som vi sa då i både utskottet och i plenum. ”Organisationsutskottet anser att biskop har ett särskilt ansvar och en unik ställning inom Svenska kyrkan med dess episkopala struktur. Organisationsutskottet anser dock i likhet med Centralstyrelsen att biskoparna av demokratiska skäl inte skall rösta till Kyrkomötet. Genom sitt uppdrag i Läronämnden och sin medverkan i Kyrkomötet har de möjlighet att fullfölja sina uppdrag. Läronämnden har en exklusiv funktion inom Svenska kyrkan och dess ställning stärks enligt kyrkoordningsförslaget. Biskopsmötet regleras för första gången i kyrkoordningsförslaget. Ytterligare förstärkning av biskoparnas ställning genom rösträtt i Kyrkomötet skulle rubba balansen mellan de folkvalda biskoparna. Organisationsutskottets ställningstagande innebär att det saknas anledning att ta ställning till förslaget om ärkebiskopens ordförandeskap i Kyrkomötet. Andra kyrkolagsutskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i organisationsutskottets betänkande”. Jag kanske tar med också att ”biskoparna bör inte ges rösträtt i Kyrkomötet”.

Och det är ju så att biskoparna har ju ett väldigt inflytande också när det gäller massmedia. Om någon ska bli intervjuad i någon tidning så är det ju ofta en biskop.

Det är ju inte en vanlig medlem i Kyrkomötet som har någon chans egentligen att komma in i något viktigt massmedialt program. Inläggen i debatten i Kyrkomötet är ju väldigt väsentliga när vi lyssnar biskoparna ord. Och jag menar både Persenius och Tyrberg hos oss nu i organisationsutskottet så var de ju, de var ju pärlor och ha där. Och ge dom alltså och få råd ochvar ligger kontentan, vad får vi reda på just på den teologiska grunden, jo av dom experter vi har med oss och sen ska vi då i vanlig ordning fatta beslut. Och då är vi många som ska fatta beslut, lågorna är många, grenarna är många, känslorna är många, lämmarna är många. Vi har alltså detta, dessa fyra citat ifrån en av vår fina psalmer och jag yrkar därmed bifall till utskottets hemställen. Tack för ordet.

ESKIL JINNEGÅRD:

Ordförande! Ledarmöter! Ja, vi har haft den där frågan tidigare vid flera olika tillfällen och före den här reformen då där vi hade ett annat Kyrkomöte där biskoparna var ju självskrivna och sen var det ett visst antal präster som valdes och ett visst antal lekmän. Det var ju helt andra förutsättningar. Biskopen kunde ju vara ordförande i ett utskott, vi fick lyssna på honom, kanske någon biskop höll ett anförande på en halvtimme ungefär och det var ju mycket både lärorikt och intressant och spännande. Men sen har ju vi kommit fram till att vi skulle ändra det då, 1982 och då kom vi i den situationen på hur vi skulle ha det med biskoparna, om dom skulle vara självskrivna även i fortsättningen. En del biskopar ställde upp då på listorna och valdes in, jag har för mig det var tre ledamöter som valdes in, andra ställde inte upp, kan man säga, på listorna och därför kom man överens om att ingen skulle ställa upp i fortsättningen.

Men vi kom ju fram till då att biskoparnas inflytande skulle självklart inte minska och därför tillskapade vi den här Läronämnden som var ett nytt organ i beredningen utav Kyrkomötets olika frågor och jag tycker för min del att det har fungerat ganska bra med dom yttrande vi har fått från Läronämnden som har varit mycket vägledande för besluten i utskotten och dessutom har vi en eller två biskopar i varje utskott. Och i dom utskott som jag varit ordförande i så har dom varit en stor tillgång att ha med dessa, biskopar och dess stora kunnighet på många olika områden. Så jag tycker att det fortfarande fungerar bra.

Skulle vi ha rösträtt för biskoparna så undanröjer vi också att förutsättningarna blir olika för oss vanliga lekmän och biskoparna. För det är väl ändå så att biskoparna samlas minst en vecka i förväg före Kyrkomötet och går igenom dom olika frågorna. Och det är ju inte så bra att det ska vara på det sättet utan vi utgår ju från att alla har samma möjligheter att studera dom frågor som redovisas från Kyrkostyrelsen till ledamöterna. Och så vitt jag har förstått så är det inte säkert heller att biskoparna alltid vill ta en ställning i olika frågor, man har redovisat det från Läronämndens sida så jag finner inte skälen tillräckligt stora, tillräckligt starka skäl för att göra en förändring utan vi fortsätter med det här. Biskoparna har ett stort och starkt inflytande i våra utskott och även här i Kyrkomötet. Herr ordförande, jag ber om att få yrka bifall till utskottets hemställen.

TOMAS FORSNER:

Jag skulle framför allt vilja fästa vikt vid särskilda yttrandet nummer ett som visar på en svårighet i arbetsordningen, sidan fyra. Om en motion föreslår en ändring i kyrkoordningen och sen inte får den utskottet med sig och lägger ändå förslag i reservation så ställs ju det inför plenum sen. Och vi har redan testat det här. Rent teoretiskt så skulle alltså Kyrkomötet kunna ta ett helt nytt valsystem i kväll utan att kyrkorättsutskottet hade tittat på det, eftersom presidiet antog till proposition det här

förslaget och vi försökte från reservanternas sida att få det här behandlat utav kyrkorättsutskottet för att vi inte skulle få den situationen. Men utskottet avvisade den möjligheten.

Kyrkorättsutskottet, om ni tittar i det betänkandet, kyrkorättsutskottets betänkande 2000:1 så har man tagit upp det här och visat på att här måste göras något, här måste bedömas hur vi ska gå till väga för det tydligen råder oklarhet på den här punkten. Det kan ställa till mycket trassligheter och under allmänna synpunkter så finns det en utläggning om detta och i ett fjärde stycket så tar man upp det här problemet. Det står längs ner att utskottet avser återkomma till denna fråga vid senare tillfälle och det här med senare tillfällen när det gäller kyrkoordnings ändringar det är ju lite ovisst hur det blir. Om det blir vart fjärde år eller hur ofta.

Det här måste ju snart komma och det är ju egentligen Kyrkostyrelsens sak och föreslå en ändring som kan komma eller vem det nu är som bereder arbetsordningsfrågorna och jag förutsätter att det här kommer upp vid nästa Kyrkomöte redan utan att kyrkorättsutskottet har föreslagit det till Kyrkomötet. För övrigt, som Cato sa, så yrkar jag bifall naturligtvis till reservation ett och reservation två i betänkandet.

STAFFAN HOLMGREN:

Herr ordförande! Marianne Kronberg sa i sitt anförande att det är många moderater som har arbetat för frågan om biskoparnas rösträtt i Kyrkomötet men det föranleder mig då att gå upp och säga att vi är alltså en grupp moderater som redan förra året stödde utskottets ställningstagande. Det gör vi av principiella demokratiska skäl. Vi ska inte ha självskrivnenhet i en demokratiskt vald församling och vi har inte ändrat uppfattning utan vi stödjer utskottets hemställan även i år och det finns anledning att markera, det eftersom det är en mycket principiellt viktig fråga som vi har att ta ställning till. Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

PER LINDBERG:

Herr ordförande! Ledamöter! Behandlingen av lärofrågor, det är en sak som jag som lekman har engagerat mig i. Och jag menar att det handlar om Kyrkomötets auktoritet och respekt för kyrkoordningen i stort. Och det är ju frågor som vi har diskuterat i andra debatter.

Lärofrågornas behandling i Kyrkomötet är av avgörande betydelse för Kyrkomötets auktoritet, det sägs i förarbetarna, det sägs av Kyrkostyrelsen, det har sagts av utskott och det har bekräftats i plenum. Men faktum kvarstår. I fjol krävdes fem sjättedelars majoritet för att på ett möte ändra dom här avgörande frågorna, nu krävs två tredjedelar. Det är alltså en försvagning av skyddet på den punkten och till detta finns ingen som helst motivering. Alla motiv talar ju om hur viktigt lärofrågorna och skyddet för lärofrågorna är. Och det här är ju innebörden av reservation två. Höj åter skyddet till fem sjättedelars majoritet och återupprätta en del av respekten för oss som högsta beslutande organ. Alltså bifall till reservation två.

URBAN GIBSON:

Eskil Jinnegård hade alldeles rätt i sin historiebeteckning men konsekvenserna, Eskil, var ju det, Eskil, att vi under ett antal år inte fick höra så mycket av biskoparna utan att vi knappast fick höra dom alls från talarstolen. Det har blivit bättre dom senare åren men det var, tycker jag, ett allvarligt problem. Det skulle vara riktigt intressant tycker jag också, Persenius, att få höra lite olika biskopsmeningar från den här plattformen i fortsättningen även om man tidigare har diskuterat ihop sig i Läronämnden. Jag tror att vi behöver det.

Jag begärde ordet för att bara vilja reda ut för mig själv och för andra att vi här nu kommer att i beslut behandla det här betänkandet momentvis. För första momentet handlar ju om behandling om lärofrågor och andra om biskoparna ställning. Och i första momentet står då utskottet mot reservation två och i andra utskottet står utskottet mot reservation ett. Det går alltså inte att ställa reservationerna mot varandra och det förutsätter ju alltså att presidiet kommer göra på det sättet, men för många av oss är det kanske bra att vi klarade ut det redan nu. Jag har tidigare, när det gäller då moment två, yrkat bifall till reservation ett och gör det igen.

ESKIL JINNEGÅRD:

Ordförande, ledamöter! Jag vill göra ett tillägg till mitt tidigare anförande. Vi gjorde en utredning om läroansvaret då i slutet på 70 talet. Och vi kom fram till då eller utredningen kom fram till att Kyrkomötet in pleno hade läroansvaret. Inte enbart biskoparna utan samtliga vi ledamöter som är med i Kyrkomötet vi har ett läroansvar. Och det är viktigt att betona det och framhålla det så att alla har klart för sig detta. Tack.

13 § Om församlingarna

YNGVE KALIN:

Ja, herr ordförande! Då lämnar vi vigningstjänsten och går över till begravningsstjänsten. Det är min motion 2000:5 som vi behandlar allra först. Det finns ju många ärenden i det här betänkandet. Den här motionen den har en mycket konkret och påtaglig bakgrund. Ett pastorat som står inför ett pastoratsreglering är osäker på hur begravningslagens bestämmelser om kyrkogårdar kommer att påverka utgången av en både önskvärd och logisk del. Sedan jag skrev motionen och läst SOU 2000:17 om förslaget att på sikt avskaffa territorialförsamlingarna som indelningsgrund. Så menar jag att behovet av den utredning jag efterfrågar har blivit ännu mer angelägen.

För det är uppenbart att det finns ottydligheter i förhållandet mellan lagstiftningens krav och kyrkans egna intressen. Jag tycker naturligtvis det är bra att Församlingsförbundet utreder frågan. Men det är ju Kyrkomötet som här har det yttersta ansvaret. Och vi måste, om vi ska fortsätta vara huvudmän för begravningsverksamheten, uppfylla lagstiftningens krav utan att äventyra övrig verksamhet. Och ursäkt att jag måste bli detaljerad här. Men det finns ingenting skrivet, vare sig i lagen eller i propositionen 1999:38 om möjlighet att av tala om begravningsverksamheten utom när det gäller dom särskilda begravningsplatserna. Och även om ett förbud inte kan utläsas av lagen kan det ju ändå finnas gränser för vad man så att säga kan avhända sig i fråga om sina skyldigheter.

Huvudmannaskapet kan vi inte komma ifrån och den därtillhörande begravningsavgiften. Och det är något helt annat än att avtala om att dela på vissa praktiska tjänster, administration och dylikt. Om man är överens om kostnadsfördelningen och det får genomslag i respektive begravningsavgift. Utskottet vill inte ha någon utredning vilket förvånar mig, utan skriver att civilrättsliga avtal, ekonomisk förening eller aktiebolag är tänkbara och kan komma ifråga för samverkan mellan församlingar och samfälligheter. Jag hoppas ni ser vad utskottet faktiskt skriver. Utskottet kan tänka sig att driva begravningsverksamheten i bolagsform, om det skulle behövas. Hur allmänhetens förtroende för kyrkan skulle påverkas av detta kan man verkligen fråga sig. Aktiebolaget begravningsstjänst i Svenljunga kanske snart ser dagens ljus och så lägger vi det under tekniska nämnden där jag är ordförande.

Är det här en viktig fråga? Ja det kan det vara på lång sikt och jag är rädd att den kan bli fruktansvärt viktig. För det handlar om kyrkans huvudmannaskap över hu-

vuadtaget över begravningsväsendet. Att avvisa en önskan om en utredning, hur församlingarna kan samverka och hur vi ska gå vidare i den konflikt mellan intressen som finns här. Det tycker jag är mycket lättsinnigt. Samverka med Församlingsförbundets utmärkta människor på den här punkten och utred. Svårare borde det väl inte vara, det gäller ju att upptäcka problemen i tid innan dom ramlar på oss. Ordförande jag yrkar bifall till min motion, med begäran om en utredning ... motion 2000:5. Tack.

ULLA ERIKSSON:

Ordförande! Ledarmöter! Jag tackar för svaret på vår motion angående det finskspråkiga arbetet i Svenska kyrkan. Det känns bra att man, trots att förslaget är att motionen ska avslås, så ser man seriöst på problemen. Rekommendationen att stiften även i framtiden ska främja denna verksamhet är viktig. Enligt kyrkoordningen så ansvarar varje församling för alla sina kyrkotillhöriga och i församlingsinstruktionen ska även arbetet för den finskspråkiga verksamheten redovisas. Finska språket har också fått status som minoritetsspråk.

Den finskspråkiga befolkningen är spridd över flera församlingar och därför krävs möjlighet även för dom som inte har en egen finsk personal att få sina behov av kyrkliga tjänster tillgodosedda. I vissa stift har man vid årsskiftet gjort om kontraktssadjunktstjänsterna för det finskspråkiga arbetet till komministertjänster med placering i den församling som har flest finskspråkiga kyrkotillhöriga. Samtidigt så har man aviserat att det strukturbidrag som utgår för år 2000 ska trappas ner. Det innebär att flera pastorat måste samarbeta om verksamhetens innehåll och finansiering. Kommer detta att ske? Är det viktigt att man reglerar verksamhetskostnaderna mellan dom församlingar som ingår i den finskspråkiga komministraturen.

Kan inte ett sånt avtal upprättas så finns det risk att några församlingar kommer att ordna den finska verksamheten på ett annat sätt eller inte bry sig om den. Detta medför att underlaget för tjänsten minskar och kan ge arbetsbrist för den finskspråkiga prästen. Stiften borde därför ta sitt ansvar för dessa tjänster som kan beröra många församlingar med olika många finskspråkiga kyrkotillhöriga. Och för att det ska fungera bra så behövs det avtal och ekonomiska fördelningsnycklar för att klara ut det hela. Svenska kyrkans arbete för den finskspråkiga minoriteten är viktig och där behövs det struktur. Och det behövs lugn och ro så att inte dom ekonomiska diskussionerna tar utrymme från annan viktig verksamhet. Jag yrkar alltså därför bifall till min motion, som där jag har yrkat att Kyrkostyrelsen får i uppdrag att själv eller genom annat organ på den nationella nivån utfärda rekommendationer och fördelningsnycklar för det finskspråkiga arbetet i stift och pastorat. Tack.

GÖSTA ÄNG:

Herr ordförande! Med anledning av motion 2000:6 angående kyrkvårdar så var det en annan kyrkomötesledamot som förra året ställde samma motion och den blev då nätt och jämt avslagen. Och det är, jag vill slå ett slag för ungdomen. Det är kanske fler pastorat än vårt som försöker få in ungdomen in i kyrkan. Och många ungdomar är knepigt nog väldigt glada att bli erbjudna att vara kyrkvårdar. Positivt. Och vi tycker väldigt roligt att få dom i kyrkan på det viset. Men ungdomar vet ni dom studerar och dom flyttar fram och tillbaka. Jag tycker det är förmätet att begära att dom även ska ställa upp som ledamöter i kyrkorådet. Därför tycker jag att kontinuiteten mellan kyrkoråd och kyrkvårdar fyller behovet om det räcker som det var före år 2000, med en av kyrkvårdarna som ledamot i kyrkorådet. Så därför yrkar jag faktiskt bifall till min motion.

STEN-ÅKE ENGDAHL:

Ordförande! Några ord först om motion 2000:16 angående det finskspråkiga arbetet. Det är värdefullt tycker jag att ansvarsfrågan nu kommer upp till belysning genom den här motionen var avser det finskspråkiga arbetet.

Centralstyrelsens skrivelse 1999 anförs i bakgrundsbeskrivningen till utskottets behandling av frågan. Där står det, "Vi menar dock att det alltid är församlingarna som har det grundläggande ansvaret för sin verksamhet. Och för att den grundläggande uppgiften ska bli utförd på bästa sätt. Visst finns det svårigheter i gränsdragningen, det måste vi medge utifrån kännedom när vi ska hantera frågan i stiftet. Stiftet har både all anledning och också skyldighet att främja det finskspråkiga arbetet men arbetet måste bedrivas med en lokal förankring och utformat så att den är känd i en församling också bland dom beslutande och självklart dom som är berörda av verksamhet. Ytterst måste denna verksamhet regleras igenom den i församlingen antagna församlingsinstruktioner. Det kan behövas olika former utav samverkan för att det här ska komma till stånd också mellan församlingen och stiftet. Men också det ekonomiska ansvaret får församlingen bära utifrån att det är församlingsmedlemmar som har en förväntan på kyrkan där."

Jag tycker vi har tecknat ansvaret och sen måste det ankomma på stiftet och församlingarna komma överens om en lämplig ekonomisk nivå, framför allt genom fördelningen av strukturbidragen för att den här verksamheten ska kunna bedrivas. Bifall till utskottets förslag i fråga.

Sedan tar jag tillfälle herr ordförande att nämna några ord omkring motion 2000:59. Jag förstår att det är presidietts avsikt att behandla dessa ärenden i ett sammanhang. Vi har skrivit en motion som kan tyckas beröra en liten detalj i alla indelningsförändringar som nu pågår i Svenska kyrkan. Och det gäller frågan här i denna motion 2000:59, vem utav olika kyrkoherdar som kan komma att bli berörda som ska sitta i indelningsdelegerades arbetsutskott. Jag noterar med tillfredställelse utskottets skrivning, om än kort, men där man tecknar följande. "Motionären menar att varken ålder eller omröstning kan vara den lämpligaste urvalsgrunden". Jag tycker det är bra att det blir sagt, det är inte det bästa urvalskriteriet när man ska bestämma sig för ytterst vem som är den bästa att gå in är ett många gånger svårt arbete, i ett känsligt arbete.

Vi har mött situationen hemma i stiftet och förstår också vandan som kan vara förenat igenom den skrivning som nu är tecknad i kyrkoordningen. Ändå får vi ha förståelse för att vi inte kan gå in i alla detaljer som kanske skulle behöva förändras redan i kyrkoordningen, det har ju varit principen. Men det kändes ju ändå värdefullt att på det här sättet markera att den här förändringen som vi efterlyser genom motionen behöver få komma på sikt. Jag har därför, herr ordförande, inget yrkande till detta ärendet. Tack.

ALLAN LEWIN:

Ordförande! Helt kort. Tack så mycket för handläggningen utav motion 2000:42. Den skrev jag utifrån den lokala problematiken. Den är inte lika aktuell nu som den var då eftersom vi då har fått genomgående pastoratsregleringar. Jag bifaller alltså utskottets förslag. Tack.

ÅKE BLOMQVIST:

Herr ordförande och kyrkomötesledamöter! Jag vill fortsätta på Ulla Erikssons inlägg. Det finska arbetet har faktiskt i vår Svenska kyrka en alldeles särskild ställning. Och det finns motiv för ett engagemang på riksnivå. Vi hörde minoritets språk. Med det är

också så att vi har varit med och tagit ansvar för att ha ett representantskap på nationella nivån. Och kyrkoordningen nämner alldeles särskilt det finska språket.

Det sades här någonting om att det är viktigt med den lokala förankringen. Jag delar den synpunkten, men jag blir samtidigt lite generad över hur det ibland resoneras i församlingar bland förtroendevalda i kyrkoråd och fullmäktige. Där man inte har förståelse att man har precis som andra rätt att få fira gudstjänst, få möta en präst i självård på sitt hemspråk eller i det här fallet på finska språket. Därför, det uppträder situationer av olika slag där man faller tillbaka och gärna har den bästa förståelsen och vill då prata på sitt språk, där ordförandet också är ett känslospråk och skapar större förståelse och då tycket jag att det är en självklarhet eftersom vi har nationella organ, där vi har accepterat att vi har det finskspråkiga arbetet organiserat på det sätt vi har i Svenska kyrkan.

Att den nationella nivån hjälper till och stöttar stiftens i sin uppgift att främja församlingarna i att man i en församling ska kunna få tillgång till självård på sitt hemspråk, på det finska språket eller också att det skulle vara naturligt att fråga efter en förrättning. Det borde vara ett erbjudande och inte alltid behöva vara något man frågar efter. Och ofta så hör man argumenten, ja men ni ha ju bott i Sverige i både 10 och 15 år, men det finns när man pratar med dom finska prästerna eller diakonerna som finns i det här arbetet tyvärr en svårighet, så vi måste tillsammans hjälpas åt att få bra arbetslag mellan dom som finns i det finska arbetet och i det svenska arbetet. Och om det förslaget, bifallet till motionen inte blir så, så vill jag vädja till er när ni går hem i era stift. Stötta församlingarna i uppgiften att också ta det här ansvaret.

EVERT JOSEFSSON:

Herr ordförande! Det sista som sades här nu det är ungefär vad utskottet också menar att man ska ta det lokala ansvaret just på den här punkten och att i den här frågan så är det viktigt med ansvarsfördelningen mellan dom olika nivåerna som ligger till grund här.

Vi har en sak som jag skulle vilja kommentera och det är detta med samverkan som Yngve Kalin tog upp. Vi behöver kanske lägga märke till i bakgrundsbeskrivningen till det här ärendet på sidan två att det är nivåutredningen, det är 1999 års Kyrkomöte som har pekat på dom här nya samverkansmöjligheterna och jag tror att vi var eniga om den skrivningen i det läget att vi skulle försöka hitta nya möjligheter. Och det är det som utskottet har tagit fasta på. Det finns på sidan fem ett stavfel som jag förmodar att en del av er har sett, kanske inte alla. Näst sista raden, ”gudstjänstfirande församlingen” det står förande. Det är ett i istället för att ö sam ska finnas där. I övrigt så tror jag att vad som skrivs i texten här får göra underlag för vårt beslut. Bifall till utskottet.

LISEN RIDNE:

Herr ordförande! Biskopar och kyrkomötesledarmöter! Jag vill säga bara några ord och det gäller då motionen av Yngve Kalin, som sa att vi kan inte komma ifrån huvudmannaskapet för begravningsväsendet. Nu tror jag inte att Yngve menade det här negativt, men jag vill ändå säga det i en mer positiv bemärkelse. Jag menar att vi ska vara glada över förtroendet att få vara huvudmän för begravnings verksamheten. Och lätt sinne det är för mig något helt annat en att utreda och påpeka möjligheter för att i olika samverkansformer kunna även fortsättningsvis hjälpa våra begravningshuvudmän att sköta det här på ett sätt som till alla delar motsvarar församlingsbors krav på oklanderlig service, begravningslagens innebörd och ge huvudmännen det praktiska möjligheterna som man behöver ha även efter eventuella indelningsärenden.

Det analys- och studiearbete som nu ligger hos mitt förbund, hos Församlingsförbundet, det syftar till att underlätta och ge konkreta lösningsalternativ och jag lovar att varje kyrkomötesledamot ska få ta del utav det resultatet. Om detta i sin tur kan generera skäl för kyrkomötesärenden det återstår att se. Och med detta så yrkar jag bifall till utskottets hemställan i moment ett.

Kyrkomöte
2000:5, anföranden

Torsdagen den 21 september 2000

65 § Yrkeslegitimation för präster och diakoner

SVEN HÅKANSSON:

Fru ordförande! Det här är egentligen ett mycket gammalt ärende. Redan 1989 begärde ombudsmötet att en legitimationshandling skulle tas fram för präster i Svenska kyrkan. Vissa ärenden har en förmåga att, ja, det går troll i dom, det blir inget åtgärdat. Det har varit en del skrivet i ärendet och förslag har tagits fram men något resultat har det inte blivit.

Nu tycker utskottet att det är på tiden att det händer någonting. Det finns ett behov av en yrkeslegitimation och därför är Britas Lennarts motion mycket angelägen. Det finns några frågor som bör utredas innan man går till handling, bland annat vilken personkrets som ska få legitimationen och man måste klara ut vem som skall utfärda den. Den tekniska förfarandet som är själva legitimationsförhandlingen det är helt okomplicerat. Och utskottet föreslår att Kyrkostyrelsen bör få ansvaret för att ta fram en legitimationshandling och det bör ske med ett visst mått utav skyndsamhet med anledning av att det varit aktuellt så länge. Bifall till utskottet.

66 § Svenska kyrkans Församlingsförbund som företrädare för kyrkliga arbetsgivare

HANS-OLOF ANDRÉN:

Fru ordförande! I sitt betänkande 2000:2 behandlar tillsyns- och utskottsutskottet två motioner. Det är nummer 2000:4 och nummer 2000:38 som rör obligatoriet med Församlingsförbundet som gemensam arbetsgivarorganisation i Svenska kyrkan. Dessutom behandlas motion 2000:12 som ifrågasätter bestämmelsen att löneförhandlingar för präster ska ske på stiftsnivå.

Fram till årsskiftet fanns det i Svenska kyrkan tre arbetsgivarorganisationer. Församlingsförbundet för pastorat och samfälligheter, Arbetsgivarverket, dom var också för pastorat och samfälligheter det gällde då dom många arbetsgivaruppgifterna för prästerna som låg på stiftsrelationen kan man säga, och Arbetsgivaralliansen för SFRV. Det har varit problematiskt med olika anställningsvillkor för olika kategorier anställda hos samma arbetsgivare och det var därför ett angeläget mål i arbetat med kyrkans nya organisation att få fram med gemensam arbetsgivarorganisation i Svenska kyrkan. Att valet då föll på Församlingsförbundet det ter sig naturligt eftersom samtliga kyrkokommuner tidigare valt att tillhöra denna organisation.

Det är naturligtvis praktiskt om alla tillhör samma organisation men varför måste det då vara tvång på att tillhöra denna. Ett viktigt skäl till detta är det så kallade prästpaketet. Prästernas anställning på lokalnivå tillhör dom mest diskuterade sakerna i den nya kyrkoordningen och en viktig komponent i den samlade lösningen var att lönebildningen även fortsättningsvis skulle ske på stiftsnivå. Och en förutsättning för lönesättning på stiftsnivå är att alla församlingar och samfälligheter tillhör samma arbetsgivarorganisation och det kan ju noteras att kravet lönebildning på stiftsnivå ställdes både av Kyrkomötet och med viss emfas av Akademikerförbundet.

Dessa omständigheter gör att det är nödvändigt med en obligatorisk tillhörighet till Församlingsförbundet och fru ordförande, jag yrkar då bifall till utskottets hemställan.

YNGVE KALIN:

Fru ordförande! Den här frågan tror jag vi måste se ur en principiell synpunkt. Hans-Olof säger att detta blev konsekvensen av de så kallade prästpaketet man det är ju en oerhörd konsekvens. För det betyder att vi binder församlingarna att bete sig på ett visst sätt. Lagen om Svenska kyrkan § 6 slår fast att Kyrkomötet inte bör besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta i. Jag menar att den här ordningen med obligatoriet det innebär en sån inskränkning i församlingarnas uppgift. Församlingarna är arbetsgivare. Det är obligatoriet jag vänder mig mot inte Församlingsförbundet. Det är inte bra för församlingarna och inskränka deras ansvar som arbetsgivare.

Arbetsgivarpaketet skulle jag vill tala om. Och där är lönebildningen viktig del i arbetsgivaransvaret. Jag tror inte heller det är bra för Församlingsförbundet som istället för att var en slagkraftig intresseorganisation ikläds rollen av en parallell kyrklig hierarki utanför dom vanliga beslutsvägarna och då får Församlingsförbundet ta på sig skulden för beslut som vi fattar här i Kyrkomötet och omvänt. Vi får ingen fruktbar dialog mellan dessa parter. Det skulle var intressant och se om någon församling gick till domstol och begärde en laglighetsprövning om församlingens arbetsgivaransvar kan inskränkas av en inomkyrklig stadga som har skett på denna punkt.

Det var ju så som Hans-Olof sa att man villigt och glatt delegerade tidigare och det fungerade bra utan obligatorium. Och jag tycker som präst att det är lite pinsamt att vår ställning, våra löner nu får en särskild beslutsordning. Nu gör man om hela paketet för att tillfredställa prästernas behov. I årtal tidigare har lönebildningen till exempel skett lokalt för övrig kyrkokommunal personal. Vad är det som är så speciellt med oss präster och vår lönebildning. Magra och feta pastorat kanske. Ja, men det gäller ju lika mycket diakonerna, församlingsassistenterna, pedagogerna och därtill kan man ju inte av § 6 utläsa den här ordningen till exempel att Församlingsförbundets stiftsavdelning ska vara inblandad i lönesättningen. Då måste man läsa alla dom långa förarbetena till detta. Detta är inte bra. Vi ska ha tydliga beslutsordningar och ett slagkraftigt församlingsförbund som genom att visa hur bra dom är vinner förtroende, annars dom kanske blir lata. Jag yrkar därför bifall till reservationen och Carina Etander Rimborg. Tack.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Fru ordförande! Ledamöter! Som reservant i utskottet hävdar jag fortfarande, vilket jag har gjort i varje instans där jag har varit med i remissarbetet när det gäller kyrkoordningen, att det borde stå varje församling fritt att själv välja hur man vill företrädd som arbetsgivare. Jag anser att det är olyckligt att denna bestämmelse står i kyrkoordningen vilket motiv vi i Kyrkomötet än hade när det skrevs in. Jag yrkar bifall till min motion.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Det fanns på 70-talet en rolig sketch av Hans Alfredsson om Olof Palme. Det hör till dom sketcher som präglas av, liksom, kärlek till Olof Palme och inte av Palme hatet. I den sketchen så fick Olof Palme veta vad mjölkpriset var och var mycket häpen över det och att man sprutar gift på bär fick han också veta. Den återkommande repliken i sketchen är ”men så här kan vi inte ha det, det måste vi göra något åt”. Det är en utmärkt replik. Så här kan vi inte ha det, det måste vi göra något

åt. Och när jag läser betänkandet och ser att ordförande i utskottet är vice ordföranden i Församlingsförbundet då säger jag, att så här kan vi inte ha det, det måste vi göra något åt.

Kretsarna i Svenska kyrkan är mycket små, ansvaret läggs på ett fåtal personer som tillhör kretsen. Just därför måste vi vara ohyggligt noggranna med var rågångarna går så att man inte blandar rollerna. I utskottet har alltså deltagit utan att anföra jäv två personer som sitter i Församlingsförbundet styrelse. Så här kan vi inte ha det, det måste vi göra något åt. Då kunde man förstås återremittera, och så får utskottet sammanträda under lunchen och så får man trycka ett nytt betänkande som delas ut och behandlas i morgon. Så vi får det som det var förr i världen, det är att ta i för mycket, man jag tror att det inträffade ska vara intäkt till en fundering över hur rågångarna ska dras upp. Så här kan vi inte ha det, det måste vi göra något åt. I sak yrkar jag bifall till reservationen.

ESKIL JINNEGÅRD:

Ordförande! Ledamöter i Kyrkomötet! Ja, denna ändringen har ju kommit till stånd med hänsyn till Kyrkomötets tidigare beslut då. Vi har Kommunförbundet, är ett gemensamt organ för alla kommuner, Församlingsförbundet är numera då ett gemensamt organ för alla samfälligheter. Det är likartat. Och när det gäller löneförhandlingarna avtalsförhandlingarna så är ju det dom centrala avtalen som Kommunförbundet gör med sina respektive fack och Församlingsförbundet gör det samma för kommunal, för SKTF och för Akademikerförbundet och kanske några andra förbund också. Det är dom centrala avtalen som upprättas den vägen.

Det är ingenting nytt, det har varit så tidigare. Det nya kanske är just att Församlingsförbundet nu också förhandlar med Akademikerförbundet. Det har ju tidigare varit så att det har varit tre organ kan man säga, arbetsgivarverket, domkapitlet och pastoratet. Nu är prästerna lokalt anställda liksom övrig personal och då är det Församlingsförbundet också som förhandlar om deras löner centralt så vi får dom här centrala avtalen som redovisas då på stiftsplanet regelmässigt och en del större församlingar svarar ju för det själva. Men i dom mindre samfälligheterna så är ju ofta så att dom överlåter åt stiftsförbundet och Församlingsförbundet på stiftet att klara dom förhandlingarna med dom medarbetare, någon avtalssekreterare från Församlingsförbundet och den lokala avtalssekreteraren plus då en förhandlingsdelegation.

Och så vitt jag har förstått så fungerar detta mycket bra nu efter den nya ordningen, jag har inte hört några anmärkningar utan tvärt om och det är ju smärre justeringar kan man säga. Det är prästerna som kommer in i bilden, som vi håller på att arbeta med att avtalet drog ut på tiden det är en annan sak, men man kom till ett resultat och nu kommer vi, dom flesta stiftsförbund så vitt jag förstår och förhandlingsdelegationer, att börja och arbeta med dom här frågorna. Då har vi ju dom centrala avtalen att rätta oss efter och så har vi den här potten som vi ska försöka fördela så rättvist som möjligt med hänsyn till dom informationer som vi får från respektive kyrkonämnder när det gäller den individuella lönesättningen. Så jag tycker för min del att det fungerar mycket bra för all personalen i den nya ordningen också om man bara vill följa den. Fru ordförande, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

GÖRAN WAHLSTRÖM:

Fru ordförande! Jag kommer nu att bortse från vad Eskil Jinnegård har sagt och framhålla att personligen har jag däremot hört en del klagomål på att förhandlingarna sköts på det viset dom sköts. Motion nummer 2000:12 det är en treparti, det ska man säga tre nomineringsgruppsmotion, som utgår ifrån förhållanden i Norrköping. Och

där har alltså uttryckts det önskemålet att det ska finnas möjligheter att förhandla själv om man så har lust. Det innebär inte på något sätt något underkännande av Församlingsförbundets insatser i det här fallet. Men vi tycker som princip att den som ska betala för fiolerna, den bör också ha möjlighet att förhandla. Och jag vet ju att den här specialsaken när det gäller prästernas löner det beror ju på det här som kallas för prästpaketet det är ju ett faktum så vida. För ,övrigt så har väl allt sagts som behöver sägas. Jag vill också yrka bifall till Carina Etander Rimborgs reservation därför man kan också fråga sig hör en så här sak angående förhandlingen hemma i kyrkoordningen över huvud taget.

HANS-OLOF ANDRÉN:

Fru ordförande! Först till frågan om jäv i utskottet. Ingen skugga ska falla över Erna Arhag, hon anmälde omedelbart när vi skulle behandla det här ärendet förhållandet att hon har en position i styrelsen för Församlingsförbundet och utskottet tog ställning till om vi tyckte att det spelade någon roll för handläggningen och vi beslöt att det tyckte vi inte, vi tyckte att hon skulle sitta kvar. Så det är resten av utskottet som ska kritiseras för detta, juridiskt så finns det ju inga regler för detta så vitt vi kan förstå i en så här situation utan det är mer av delikatessjävsynpunkter när det är sånt där. Men det är alltså utskottet som ska kritiseras inte ordförande.

Ja när det gäller obligatoriet så kan man tycka att det är förfärligt att man är tvingad att göra någonting och jag tror att det är en av dom stora problemen när det gäller relationer mellan olika nivåerna, det är att man är tvingad att göra någonting. Är man inte tvingad så gör man det gärna men om man är tvingad så växer någon slags uppror inombords så att man vill inte göra detta. Alla pastorat var med i Församlingsförbundet tidigare men nu är det inte roligt att tvingas att vara med i det som man valde tidigare. Man det finns ju ingen annan lösning. Hur skulle det gå till om nu Yngve Kalin och Mjögäcks pastorats bestämmer sig för att dom vill tillhöra arbetsalliansen istället för Församlingsförbundet. Hur i hela friden skulle vi klara av att göra lönesättningen då för prästerna i det pastoratet. Jag menar i praktiken måste då Arbetsgivaralliansen uppdra åt stiftsförbundet i Göteborgs stift att ändå sköta det här för det ska ju göras på det visat. Så det kommer ju inte fungera, det finns ju ingen lösning på problemet.

Men det är inte bara det här praktiska då att det finns ingen lösning utan det här ligger ju djupare, det här handlar om kyrkans struktur, och prästpaketet har också med det att göra. Vi har en episkopal struktur i vår kyrka och det är massa olika saker som då ansvaret är fördelat på stiftsnivå och på lokal nivå och detta är en liten pusselbit i detta stora hela. Församlingarna är inte självständiga, vi har en struktur där man ingår i ett stift, man ingår i ett sammanhang, även om man arbetsrättsligt är arbetsgivare så ingår man i större sammanhang och det är detta sammanhang som måste komma till uttryck på olika sätt. Och efter mycket diskussioner och mycket noggranna överväganden så kom vi till slutsatsen förra åren att det skulle vara på detta viset och det är ingen slump vad som står i § 6 i det där kapitlet och vad som inte står och vad som står i avtalet och så vidare. Utan det är mycket noga genomtänkt detta system, och vad jag förstår så har det hittills fungerat ganska bra också.

Jag vill i sammanhanget just betona detta att när det gäller stiftsledningen så är det ett samspel mellan olika parter och det är viktigt att man har det klart för sig. Biskopen har naturligtvis huvudansvaret i episkopiefunktionen. Men det finns också stiftsstyrelse och det finns domkapitel, så det är dom tre parterna som vi normalt tänker på när det gäller stiftsledningsuppgifter. Men man får inte glömma att det finns också ett stiftsförbund på pastoratförbundet och att det är oerhört viktigt att det finns en god

relation mellan stiftsledning och stiftsförbund, att man ser till och skapar en god relation så det inte blir motsättning utan att man drar åt samma håll.

I det stift jag tillhör har vi haft ganska mycket överläggningar både under förra året och detta året för att säkerställa att vi har en bra kommunikation, att vi talar med varandra på rätt sätt och att vi drar åt samma håll. Och jag tror att det är viktigt att åstadkomma detta så att det inte blir så att vi får en parallell organisation i vår kyrka. En särskild församlingsförbundskultur som står i motsatt ställning till den kultur som i övrigt finns i kyrkan. Det finns en risk för detta och jag tror att det är väldigt viktigt att vi har det klart för oss att vi måste se detta ihop och arbeta aktivt på att få ihop detta på olika plan och inte minst på stiftsplanet. Med detta, fru ordförande, så vill jag åter yrka bifall till utskottets hemställan.

DAG SANDAHL: (replik)

Fru ordförande! Att Erna Arhag är klokare än det samlade utskottet det kan väl gott föras till protokollet. Men förhållandet i övrigt är ju fullständigt abderitiskt. Maktfördelning är ju grundläggande för att man ska kunna utöva demokrati. Man får inte blanda rollerna. Och Erna Arhag skulle möjligtvis sagt att hon begrep bättre än utskottet och inte fallit till föga. Det fenomen vi här möter det är den farligaste åkomsten i kyrkan. Den kristiga välviljan, vi vill så väl och därför drar vi inte upp rågångarna så det hela ska fungera. Det är detta som är problemet. Detta är inte en fråga om att vi tycker att du är trevlig och får vara med i vårt gäng.

Det är en fråga om hur makten ska utövas. Och vi kan inte ha ett församlingsförbund som får en särskrivning in i kyrkoordningen och att det är Församlingsförbundets frågor som hanteras i ett granskningsutskott. Och dom som ska granskas, eller dom som har frågor som ifrågasätts själva sitter och fattar besluten. Jag uttryckte mig med ett citat av från Hasse Alfredsson saken mycket klokt tidigare ”så här kan vi inte ha det, det måste vi göra något åt”.

HANS-OLOF ANDRÉN: (replik)

Fru ordförande! Ja, jag erkänner att jävsfrågan är en obearbetad fråga i Kyrkomötet och men den bedömningen som vi gjorde i utskottet var att frågan låg inte på det planet. Det var alltså inte möjligt överhuvudtaget att diskutera om man skulle ha frivillighet eller obligatorium till Församlingsförbundet för det hängde samman med en helt annan frågeställning nämligen den episkopala strukturen och så vidare. Och därför gjorde den bedömningen att det spelar ingen roll i det här fallet, men man kan naturligtvis göra olika bedömningar. Men vi har gjort den bedömningen och den står vi för. Vi tycker att det var riktigt att gör på det här viset. Men visst kan detta vara någonting som vi behöver fundera på. Det kan jag erkänna.

DAG SANDAHL: (replik)

Fru ordförande! Jag vill ju inte bråka i saken och därför begärde jag inte återremiss eller något sådant. Då behöver inte heller utskottet stå för sin bedömning. Man kan inte heller hänvisa till att jävsreglerna är oklara. Har man ett intresse och det är formaliserat i en fråga så kan man inte själv avgöra frågan om Erna Arhag inte skulle ha intresse att värna Församlingsförbundet i den här frågan. Då hade det varit uppseendeveckande och det har blivit sannolikt att hon fått lämna sin position i Församlingsförbundet. För det är hennes enkla skyldighet att som vice ordförande att slåss för förbundet, det är självklart. Man just därför förligger jäv. Svenska kyrkan har ju ett omfattande regelverk där folkrörelsernas värdering slår igenom, det vet vi ju. Jävsfrågan hör ju inte till det som vi är oklara över som någon gång har arbetat i demokra-

tiska strukturer. Där var det inte särskilt svårt att förstå. Och som sagt Erna Arhag begrep det och sen rådde välviljan. Jag har sagt att det är farligt.

HANS-OLOF ANDRÉN: (replik)

Ja, fru ordförande! Om man ska jämföra Kyrkomötet med riksdagen, vilket kanske jag har lite svårt att göra, men om man ändå säger att vi arbetar på samma sätt som riksdagen så finns det väl i riksdagen så vitt jag vet inget jäv. Så alla riksdagsmän har möjlighet att delta i behandlingen i samtliga ärenden oavsett deras position i övrigt. Och det är väl den situationen som vi har. Vill vi ha det på något annat sätt så får vi naturligtvis väcka den frågan och arbeta med det men så är det i dag och det är dom reglerna vi har och följa.

YNGVE KALIN: (replik)

Nu blir jag förvånad när jag får hör att det går inte att göra på ett annat sätt. Vi var ju många som var kritiska förra året när prästerna fördes över till församlingarna och församlingarna fick arbetsgivaransvar. Här ser vi alla dom här försökerna att lappa och laga när denna stora reform genomfördes. Och då blev det såna här orimligheter att vi inskränker pastoratens självbestämmande för att lappa och laga på den reform som så oändligt många var kritiska över när den infördes i kyrkoordningen. När prästerna fördes ner i församlingarna.

ESKIL JINNEGÅRD: (replik)

Ordförande! Ledamöter! Ja Göran Wahlström förordade att dom stora samfälligheterna själva skulle förhandla om lönerna för präster. Det gör dom när det gäller dom andra yrkesgrupperna, kommunal, SKTF och andra fackförbund. Och stiftsförbunden som jag sa tidigare förhandlar för dom mindre pastoraten.

Men när det gäller prästernas löneförhandlingar så är inte det möjligt att göra på det sättet och jag tror heller inte att det lämpligt att göra på det viset, för då skulle det bli så att dom stora ekonomiskt starka samfälligheterna skulle kunna betala mer. Samtidigt gäller det ju även för dom att följa dom centrala avtalen som upprättas mellan Församlingsförbundet och Akademikerförbundet och även dom övriga fackförbunden. Man måste följa dom centrala avtalen men man har ju alltid en pott över till individuell lönesättning för dom som är duktiga och skickliga, både när det gäller präster och när det gäller övrig personal inom kyrkan.

Så, jag tror inte på Göran Wahlströms förslag. Det går dessutom, ett tillägg är ju så att när det gäller löneförhandlingarna för präster så ska det också vara ett samråd med företrädare med domkapitlet. Det är något särskilt kan man och det är ju viktigt då att vi arbeta i den riktningen och det är ju också Kyrkomötets beslut tidigare att vi ska arbeta på det sättet. Så jag ber, fru ordförande, än en gång yrka bifall till utskottets hemställan.

GÖRAN WAHLSTRÖM: (replik)

Ja, fru ordförande! Jag gjorde det innan jag hörde Eskil tala färdigt för jag förstod att det var nödvändigt, med en replik här alltså. När Eskil framträdde det som att dom stora samfälligheterna skulle då bjuda över små församlingar och så vidare så målar han upp en slags konkurrenssituation som inte är för handen. Såvitt mig är bekant så är också prästlönerna ganska olika i dom olika stiftet, där finns det också alltså en konkurrensförhållande så vitt jag vet. Så att jag tycker att Eskils så att säga motiv eller motivering är inte helt relevanta i det här fallet så jag vidhåller min föregående hemställan.

Ärkebiskop KG HAMMAR: (replik)

Ja, ordförande! Jag vill bara förtydliga det här vad ordet prästpaketet innebär så att vi har rätt referensramar, för det blir ju fort historia och dit hör prästpaketet och det var någonting som vi hade en gång i tiden.

Prästpaketet hade som syfte att säkerställa prästernas frihet i förhållande till det lokala kyrkorådet, det var syftet. Vi minns diskussionen och den rädsla som uttrycktes från prästerligt håll när förslaget lades om lokal anställning. Att den lokala anställningen blev mera tydlig i den nya ordningen än i den gamla och då så var det en ambition när kyrkoordningen arbetades fram att detta skulle balanseras på många olika sätt. Och det är klart att själva urmotivet är prästens frihet att vara evangeliets tjänare och inte vara beroende av dom som man samarbetar med allra närmast. Det är alltså det som är syftet också med den här punkten om hur lönebildning ska gå till. Prästen ska inte vara beroende av dom tolv som sitter i kyrkorådet. Och det beroendet kan bero på olika sätt, man kan bli beroende därför att man får för lite betalt, man kan också bli minst lika beroende för att man får för mycket betalt, men det var syftet. Ett bisyfte var givetvis att vi inte skulle ramla tillbaka i rika och fattiga pastorat och att det på något sätt också var ett församlingsintresse.

Lite förvånande är ju när det nu är präster som talar för att den här ordningen liksom känns begränsande på något sätt. Om kyrkopolitiker lokalt gör det då kan jag ha förståelse för det, för då stämmer det mot den diskussion vi hade för något år sedan. Men när prästerna gör det då är det precis som syftet är bortglömt. Det gäller det här oberoendet i lönefrågan. Tack.

67 § Introduktionsår för diakoner

ANNA-LENA FORSDAHL:

Ordförande! Stiftens ansvar för diakonerna har ju förändrats nu när diakonatet har blivit en del utav kyrkans vigningstjänst och i motion 2000:11 av Gunnar Prytz så föreslås en ettårig utbildningstjänst för diakoner i församling direkt efter vigningen, för att där få möjlighet att arbeta som vigd diakon. Där vill vi alltså ha ett introduktionsår på samma premisser som det erbjudandet idag till alla nyprästvigde, där stiftet bekostar ett års församlingstjänst som pastorsadjunkt. Det året som ger tid för praktik men också för reflektion kring den nya yrkesrollen. Det står väl idag klart att alla ansträngningar måste göras när det gäller att arbeta med att utforma kyrkans utbildningar på ett sätt så att alla personalkategorier rustas för att arbeta tillsammans i en fungerande församling. Men en rättvis uppföljning av vigningen det betyder inte nödvändigt vis att det måste följa samma modell för olika grupper eller för hela landet. Det kan finnas ett flertal olika sätt och ge diakonerna möjlighet och skaffa sig både klar identitet och god kompetens.

Nu pågår det sen i november en översyn av alla kyrkliga utbildningar. Det som förkortas ÖSUT, det är översynen som är en uppföljning utav en utvärdering, rätt kurs, den översynen består av tre arbetsgrupper och en av arbetsgrupperna där har till uppgift att undersöka samverkansmoment och se över praktik och handledningsmöjligheten före, under och efter utbildningarna. Där finns motionens fråga med. Det är arbetsgrupp tre som sysslar med detta, dom är mitt uppe i sitt arbete och dom arbetar utifrån ett långsiktigt helhetsperspektiv och vi vet inte deras tankar än. Det kan finnas en möjlighet att dom skulle kunna lägga fram radikala förslag i ett helhetsperspektiv. Så frågan återkommer. Utskottet varken kan eller bör ta ställning till motionens förslag till lösning idag. Därför yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Biskop KARL-JOHAN TYRBERG:

Fru ordförande! Kyrkoordningens reglering av vigningstjänsten i dom olika uppdragen är någonting positivt och viktigt, har ju också lett till ett fördjupat stiftsansvar för diakonerna. Och nu drar vi konsekvenserna av den här regleringen.

Ansvaret för antagning av diakoner har alltså gått över till stiftet. Men en svårighet nu är i att det stift som lämplighetsprövat före profilåret kanske inte får ta emot diakonkandidaten till vigning av tjänst om diakonkandidaten får arbete i annat stift och då sker vigningen i det stiftet. Stiftsanknytningen blir tydligare och enklare om det fanns en parallell till pastorsadjunktsåret för diakoner. Lämplighetsprövning och vigning sker då i samma stift. En annan svårighet är ju att man inte blir vigd utan tjänst och profilåret leder då i vissa fall inte till vigning, vilket är ett stort problem för många. För detta skulle ju lösas om introduktionstjänst vara obligatorisk också för diakonerna.

Utskottet föreslår en försöksverksamhet på det här området, men för att kunna finansiera introduktionstjänst för diakoner så behöver en översyn av hela systemet inklusive pastoratsjuktsåret ske.

Kanske skulle pastorsadjunktsåret kunna förkortas för att ge utrymme också för introduktionstjänst också för diakonerna, pågående utvärdering kan kanske ge förslag. Jag menar att det vore värdefullt om man kan ha en likartad introduktionstid för både diakoner och präster så att vigning och tjänst hålls samman. Jag hoppas alltså på översynen.

LENA PETERSSON:

Den delen av utbildningen som vi kallar samverkan och parallell praktik är för närvarande mycket diskuterad. Jag tror på alla nivåer i kyrkan. Jag tillhör då en av dom som sitter och jobbar med detta i ÖSUT och jag tänkte bara passa på, förhoppningsvis är ni redan informerade, annars vill jag passa på att inbjuda till det seminarium som vår arbetsgrupp, den tredje arbetsgruppen, anordnar den 20 och 21 november. Då ska vi förhoppningsvis många av er och andra från stiftet, församlingar tillsammans med företrädare för utbildningsinstitutionerna samtala just kring den här frågan. Hur kombinerar vi teori och praktik? Hur kombinerar vi profil och samverkan? Jag vet att det gått ut en inbjudan till stiftskansliet och till stiftstyrelsen som pekar på detta här dom här dagarna och hoppas att även många förtroendevalda från församlingarna som känner till församlingarnas behov och önskan om utbildning och dom parallella momenten i den för dom anställda, och att ni kommer att finnas där för att samtala kring utbildning i framtiden med oss.

69 § Tillsättning av domprost

ERNA ARHAG:

Ordförande! Ärade ledamöter! Tillsättning av domprost där finns två motioner i detta ärende som berörs och dels har vi motion 2000:14 av Nils Gårder där det hemställs att Kyrkomötet ska hos Kyrkostyrelsen begära en förnyad utredning om hur domprost bör tillsättas. Och i motion 2000:15 av Lennart Andersson, Christina Andersson och Per-Jan Wällgren hemställs att domprost ska tillsättas av kyrkorådet i den församling där stiftets domkyrka är belägen.

Motionerna belyser domprostens roll i stiftsarbetet och motion 2000:25 belyser rekrytering och tillsättningsförfarandet i Härnösands stifts domkyrkoförsamling och konsekvenser av tillsättningsbeslutet. Domprostar tillsattes ju före den 1 januari 2000 av regeringen och efter det stora utredningsarbetet som kom oss till del i Kyrkomötet i juni i fjol så hade Centralstyrelsen förslag om att domprost skulle tillsättas av stiftsty-

relsen och det blev ju också Kyrkomötets beslut. Vid utskottsbehandlingen av dom båda motionerna så har vi och ni och ni diskuterat dom aktualiserade frågeställningarna och när vi behandlat ärendet så hade två tillsättningsbeslut i år om domprost behandlats i landet. Den ena har skett i samförstående och enhet medan den andra tillsättningen har föranlett problem, vilket också belyses i motion 2000:15.

Läronämnden belyser förtjänstfullt rollfördelning och samspelet mellan församlingar och stift. Och det finns som en bilaga till vårt betänkande. Relationerna mellan dom olika nivåerna bygger på en inre lojalitet och även kyrkoordningen bygger på den förutsättningen. Så utskottet anser därför att det har gått alltför kort tid för att man ska ändra i kyrkoordningen enligt motionärernas hemställan. Utskottet anser vidare att frågan är viktig och bör i fortsättningen följas. Och visar det sig att det finns skäl till ändring i kyrkoordningen så förutsätter utskottet att Kyrkostyrelsen tar initiativ till detta och återkommer till Kyrkomötet i fråga. Bifall utskottets hemställan.

OLOF MOTELIUS:

Fru ordförande! Som ersättare för Lennart Andersson, en av motionärerna, så vill jag tacka för utskottets behandling av frågan. Tyvärr så är det ju så genom oklarheten här så är det ju två präster i Härnösands stift nu som har farit mycket illa. Så att vi är tacksamma naturligtvis för den fortsatta bevakningen av funderationen över den här specifika frågan.

Med anledning av att kyrkoordningen är ny så finns det väl knappast någon anledning, tycker jag heller, att riva upp beslutet. Utan jag tackar åter igen för behandlingen och yrkar bifall då till utskottets hemställan. Tack.

Ärkebiskop KG HAMMAR:

Ja, ordförande! Bakgrunden. Det var ju så att det förslag som gick ut på remiss till hela Svenska kyrkan så utsågs domprost i domkyrkoförsamlingen precis som alla andra kyrkoherdar. Men det förslaget byggde då på det vi kallar den reella behörighetsprövningen som innebar att domkapitlet bland dom sökande inte bara talade om vilka som var behöriga, utan också vilka som var specifikt och mycket lämpade just till domprosttjänsten. Och därmed givetvis också vägde in vilken roll spelar det nu för kyrkorådets tillsättningsbeslut att domprosten är en del av stiftledningen och ska bland annat övervaka att kyrkoordningen följs.

Sen föll ju det var steg två att det här med det reella behörighetsprövningen liksom klarade inte sig igenom den fortsatta prövningen. Och då kom Kyrkostyrelsens förslag som innebar att tillsättningen var upplyft och hamnade hos stiftstyrelsen. Och det var givetvis därför att domprosten har, automatiskt utifrån sin position, en roll i stiftsledningen. Och alla andra som sitter där dom är valda på ett sätt som återspeglar hela stiftet. Varför skulle domprosten vara den ende som valdes lokalt med detta stiftsansvar? Det fanns inget rimligt sätt att tänka så och Kyrkomötet delar ju den uppfattningen.

Nu har det då gått fel i Härnösand och detta skedde tidigt på året och vi diskuterade det över hela Svenska kyrkan. Och det är klart att då blir det lätt att tänka sig, vi skulle haft en annan regel som inte hade lett fram till detta. Och där tror jag nu att utskottet resonerar väldigt klokt, vi måste vänta och se, Kyrkostyrelsen kommer givetvis att följa detta nogsamt.

Jag tror och är övertygad om att det är inte i första hand en annan regel vi behöver utan vi behöver lära oss ett nytt förhållningssätt. Förhoppningsvis inte nytt, men här är det ovanligt viktigt att tänka sig att nivåer i kyrkan inte är maktnivåer. Om nu stiftstyrelsen ska utse domprostar betyder det inte att då har stiftstyrelsen all makt att

räkna efter bland dom 12, 14 som sitter där, vad tycker vi, som om det inte fanns många andra som var intresserade i frågeställningen. Utan det handlar om att nivåerna är ansvarsnivåer, att den som fattar beslutet verkligen väger in vad andra tycker under processens gång och till sist fattar ett beslut som både återspeglar stiftsperspektivet, både sett från domkapitel och stiftstyrelsen och från kyrkoråd.

Och detta är ett förhållningsråd som vi kanske inte är sådär helt införstådda med än så länge, därför vi har varit vana i ett statligt system där den som har makten att utnämna, och så utnämner också kommer personen på jobbet vare sig vi har velat det eller inte. Men vi har inte i vår fria Svenska kyrka råd att agera på det sättet. Det här handlar om den inre auktoritet som Ragnar pratade om igår, nämligen att ett beslut även om det går mig emot är så pass förankrat så att jag förstår alla dom argument som har tvingat ett annat beslutande organ att fatta det beslutet. Det är detta vi behöver lära oss och det är detta vi hoppas få fortsatt användning av. Just dom här paragraferna visar att, ja, vi håller på att lära oss det och då blir frågan om alternativa paragrafer onödig. Men vi ska följa frågan och hoppas att vi tillsammans gör erfarenheter på alla de plan i Svenska kyrkan som gör att reglerna inte är det viktigaste utan det är andan och förhållningssättet. Tack.

Biskop RAGNAR PERSENIUS:

Ärkebiskop KG Hammar har ju med all önskvärd tydlighet visat att alla problem i kyrkoordningen har inte med paragrafers utformning att göra, utan med tillämpning och förhållningssätt också. Men jag vill ändå ta upp en grundfråga. Naturligtvis kan man inte på det här stadiet gå in och ändra paragrafer, det är för lite erfarenheter, man måste ha mycket bredare material och än är det inte dags för någon omprövning. Jag har stor förståelse för att den stående Centralstyrelsen kom fram till förslaget att stiftstyrelsen skulle utse domprostar. Men det byggde naturligtvis på att man fann förslaget om reell behörighetsprövning inte genomförbar.

Och där vill jag då för framtiden på lite längre sikt ändå säga det att jag tycker det var olyckligt. Jag menar att om man i ett samspel mellan församling och stift har tagit fram en sökprofil där naturligtvis också stiftet hade kunnat väga in dom synpunkter som gäller för tjänsten. Man gör en behörighetsprövning på grundval av den sökprofilen och sen församlingen utnämner, så kunde det både tillgodoses dom aspekter som ett stift måste värna i en domprosttjänst och ändå om man hade kopplat ihop tillsättning och arbetsgivarskap. Och det hade dessutom tydliggjort sambandet församling och stift för både ett konstruktivt och bra sätt. Vad jag är orolig för det är att först gör man en reträtt i den frågan och sen till följd av att man får problem nu då med det här så gör man ett lite enkelt pennstreck och flyttar tillsättningen från stift till församling. Men skulle det bli aktuellt då menar jag då måste hela frågan om reell behörighetsprövning upp på bordet.

Biskop LARS-GÖRAN LÖNNERMARK:

Ja, fru ordförande! När nu frågan om reell behörighetsprövning förs upp här så vill jag också skicka med för framtiden att jag menar att det var lyckligt att vi inte fick det. Jag har en annan uppfattning än Ragnar Persenius på den punkten och hörde till dom som talade mot den lösningen att bli formellt obehörigförklarad det är en sak, att bli reellt obehörigförklarad är en annan och jag menar att få sökande skulle underlåta att överklaga ett sådant beslut och vi skulle få en väldigt komplicerad tillsättning. Och jag menar att det är klokare att hålla sig till det formella när det gäller behörigheten och sedan på ett bra sätt utforma ett yttrande som klargör domkapitlets inställning i frågan.

Biskop RAGNAR PERSENIUS: (replik)

Jo, jag vet ju att det är den där argumentationen som låg bakom reträtten. Det är väl bara det att jag hade utgått ifrån att man skulle hålla både sökprofilen på en så hög nivå och även domkapitlens vägning på en så hög nivå att man inte behövde få ett ständigt överklagande i enskilda ärenden. Och jag trodde att både församling och stift och även domkapitlet skulle kunna klara av den uppgiften, och dessutom skulle det ju förslaget innebära en avdramatisering av behörighetsförklaringen. Så det där problemet skulle inte uppstå eftersom det handlar med specifikt befattning och dom krav som den ställer, så att dom aspekterna på obehörighet skulle inte uppstå som du befarar.

Biskop LARS-GÖRAN LÖNNERMARK: (replik)

Jo, jag förstår att det är dom argumenten. Men som Kyrkomötet förstår så håller inte det, det är svårt att göra dom avgränsningarna och att församlingar och domkapitlet skulle vara så överens är också lite svårt att förstå, efter vad som har skett senaste året.

Biskop RAGNAR PERSENIUS: (replik)

Ja, alltså nu är det väl bara det att dom erfarenheter som vi har tyder ju inte på att jag har fel. Dessutom så menar jag nog att måste ju då ändå föra upp det här på en sådan nivå att det går att klara av. Ja, men debatten återkommer.

Ärkebiskop KG HAMMAR: (replik)

Ja, ordförande det är ju mitt jobb att när biskopar har olika åsikter försöka väga ihop dom så att dom tror att dom tänker likadant.

Lars-Göran har ju rätt i det att det som fällde tanken på reell behörighetsprövning var det att det kan bli överklagat i all oändlighet och vi klarar helt enkelt inte av det. Man då var ju tanken att alla tjänster skulle göras på detta sättet, kyrkoherdetjänsterna och det var där det var oöverskådligt. Vad Ragnar egentligen pratar om nu, det är domprosttjänsten. Man kan alltså tänka sig modell där det reella tillämpas bara på domprosttjänsten och då tror jag att, då ser jag att Lars-Göran nickar, så precis så, ja det räcker, tack.

STINA ELIASSON:

Ja, fru ordförande! Det verkar som det blev ett litet Biskopsmöte i miniatyr här och jag som är lekman tyckte då att man kanske också ska lägga lite mer ansvar och sådär på lekmännen i kyrkoråd, domkapitel och stiftstyrelse också vidare. Om ett kyrkoråd är helt enigt då är det bra mycket mer tyngd i det än om det är ett splittrat kyrkoråd och i det aktuella fallet så var det faktiskt ett splittrat kyrkoråd. Och hela tillställningen är ju beklaglig, men vi får be till Gud att han i sin nåd förlåter oss i Härnösands stift och hjälper oss i fortsättningen i hela Svenska kyrkan att använda också lekmännens förnuft. Men det är alltså detta jag ville säga att det är lite skillnad på om ett kyrkoråd är helt enigt, både om hur man vill ha, hur profilfrågan ser ut och hur man sedan önskar. Lekmän måste bli mera ärliga också. Ja gode Gud hjälp oss.

GURLI NYLUND:

Ja, väldigt kort jag måste tyvärr, Stina, säga att det var ett totalt enigt domkyrkoråd, personalen var inte lika enig men kyrkorådet var totalt eniga. Och det finns pappar på det så det kan jag visa.

STINA ELIASSON: (Replik)

Ja, tack så mycket för upplysningen, vi har lite olika uppfattningar i den här frågan.

GURLI NYLUND: (replik)

Jag är vice ordförande i kyrkofullmäktige i domkyrkoförsamlingen hemma och jag har kyrkorådets protokoll. Och jag har också fått det protokollet i domkapitlet, ett totalt enligt domkyrkoråd.

70 § Förtroendeskapande åtgärder mellan kyrkans förtroendevalda och anställda

ELISABETH ENGBERG:

Ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Jag tänkte få börja med ett citat som ni alla känner väl igen ”kallelsten att föra ut evangelium är given åt hela guds folk, alla i kyrkan är lemmar i en och samma kropp. Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag. Förtroendevalda, frivilliga medarbetare, anställda och det som vigds till uppdragen och kyrkans vigningstjänst ska fullgöra dom uppdrag dom har anförtrott sig solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro lära och bekännelse. Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet” och det här känner ni alla igen som endel av inledningstexterna till den sjunde avdelningen i kyrkoordningen.

Det här citatet tydliggör den grundsyn som får som en röd tråd genom hela kyrkoordningen. Eller som till sist uppdragsutskottet säger i en senare betänkande, Det är fundamentet för Svenska kyrkan kyrkorättsliga ställning och det är också en del av den balans vi brukar tala om iinbyggd i kyrkoordningen. Att det här inte bara blir ord utan också kommer till uttryck i praktisk handling i hur vi tillämpar kyrkoordningens bestämmelser och regler. Och att det också kommer till uttryck i ett förhållningssätt som vi nu har hört i den tidigare debatten i våra församlingar, i stift, på riksnivå. Det är en förutsättning för att kyrkoordningens bestämmelser ska kunna fylla sin funktion som ett verksamt redskap för Svenska kyrkan är framställd i framtiden.

Vivianne Wetterling efterlyser i sin motion 2000:20 åtgärder för att stärka förtroendet mellan kyrkans förtroendevalda och anställda. Och han föreslår att det tillsätts en utredning med uppdrag att arbeta fram ett förslag till obligatoriska förtroendeskapande åtgärder gemensamma för hela Svenska kyrkan. Tillsyns- och uppdragsutskottet menar att den här motionen lyfter fram en väldigt viktig fråga. Vi är många i den här salen som kan vittna om hur ett gott och ett förtroendefullt samarbetet med ett gemensamt mål för ögonen kan stärka och inspirera en församling. Och vi är tyvärr säkert också många som kan berätta om hur förlamande det kan bli när förtroende och samarbete saknas.

Att på olika sätt finna vägar att skapa och bygga förtroende mellan förtroendevalda och anställda är mycket angeläget. Men utskottet anser precis som Läronämnden också sagt i sitt yttrande att perspektivet måste vidgas. Det handlar inte bara om anställda och förtroendevalda utan det handlar om hel församlingen. Delaktigheten i dom döptas och troendes allmän prästadömen, vigda och inte vigda. Alla har tillsammans ansvaret för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Det handlar alltså inte om vi och dom utan det handlar om oss alla tillsammans. Trots att Vivianne lyfte fram en viktig och angelägen fråga i sin motion så är utskottet ändå inte beredd att tillstyrka den.

Vi menar att det först och främst den angelägenheten för stiftet, att först och främst att utifrån sin tillsyn och främjandeansvar kontinuerligt arbeta med dom frågor som berörts i motionen. Men också församlingarna har ett ansvar inte minst med utgångspunkt i arbetsmiljöansvaret. Arbetet med församlingsinstruktionen kan vara ett steg på vägen och vi kan heller aldrig komma ifrån vårt ansvar som enskilda.

Utskottet ställde sig också tveksam till om det överhuvudtaget är möjligt att arbeta för förtroendeskapande åtgärder från en central nivå. Att arbeta med att skapa förtroende det är ett ständigt förtroende och ganska grannliga arbete som bäst utförs lokalt och måste anpassas till dom lokala förutsättningarna. Jag tror att skapa förtroende kan inte åstadkommas uppifrån

Och så en avslutande reflektion. Jag skulle vilja rikta en uppmaning till oss alla att, som på olika sätt har ansvar inom kyrkan att kanske lite oftare lyfta fram det goda exemplet och lära av det goda exemplet istället för att som så ofta fokusera på dom församlingar som inte fungerar. Där förtroende saknas.

Sammanfattningsvis, kyrkoordningens intentioner är väldigt tydliga, alla har tillsammans ansvaret för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Det är inte vi och dom, det är vi tillsammans och det är något som ständigt behöver aktualiseras men inte främst genom åtgärder från central nivå utan i stift och i församlingar. Det här är en viktig fråga men det är ingen fråga för Kyrkomötet att besluta i. Och därför vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandet 2000:6.

HANS ULFVEBRAND:

Fru ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Utskottet säger att denna fråga inte är någon Kyrkomötesfråga och det är riktigt. Och kanske är det självklarheter jag nu kommer att säga och många kommer att känna igen sig men jag har ändå behov av att få göra det här.

Det är ju så att vi alla också är i ett församlingssammanhang och många i ett stiftssammanhang. Jag tycker det är vår uppgift som fått förtroendet att vara ombud i Kyrkomötet att vara pådrivande vad gäller förtroendeskapande åtgärder mellan förtroendevalda och anställda i våra hemmamiljöer.

Själv har jag varit präst i drygt 23 år i fem olika församlingar, industriort, utlandsförsamling, förort och nu Stockholms innerstad. Mina erfarenheter vad gäller samverkan med förtroendevalda i alla dessa församlingar är mycket god. Och nu står jag inte här och jäser och jag förstår att det är många som har samma erfarenheter. Det är mycket svårare en så och jag tror inte heller att det är någon efterkonstruktion. Men jag har sett vilken kraft och energi som kommer församlingslivet till del när samverkan fungerar när vi inser att våra olikheter är vår styrka, när våra kompetenser kommer till sin rätt. Jag är lite trött på det där ordet kompetens för det kommer ju ett brev varje dag här om man ska höja sin kompetens, kan man inte få vila ibland också? I och för sig.

Men i somras nu på riksmötet fick vi höra, och kanske borde veta men det visste jag inte, att ordet hade betydelse ivriga tillsammans. Då kände jag mig hemma i det faktiskt och jag är ganska ivrig av mig. Och därför skulle jag vilja delge vad min klockare hemma i församlingen sa i förrgår. När man är ivrig är man även ganska besvärlig ibland för sin omgivning och då sa han så här att ”vi kallar den här veckan för stilla veckan när du är borta”. Och jag tyckte att dom tankarna passar rätt bra, för det brukar jag ibland också tycka när min kyrkorådsordförande är borta och är ute på sina resor ibland. Då får jag tid till eftertanke och det är bra. Nu är vi här tillsammans den här veckan det får ju gå det också.

Självklart är vi och kommer alltid att vara oense när det gäller tagen ibland i våra församlingar. Och det kanske ingår i våra roller. Men till slut i dom allra flesta frågor så finns det bara två alternativlösning eller vilja till lösning. Och vår kyrkoordning förutsätter att förtroende finns mellan den demokratiska och vinningstjänsten.

Kanske är det så att vårt tal om kristen människosyn måste realiseras först och främst i vårt möte med varandra som ytterst ansvariga i våra församlingar. För att

antal år sedan så fick jag ett häfte i min hand, ett tunt häfte till det yttre men med mycket innehåll, som jag ofta återkommer till och rubriken var "se människan." Och nu gäller det oss som innehar vigningstjänst och förtroendeuppdrag i kyrkan. Se människan först, inte den hopplösa odugliga prästen eller den tröga kyrkopolitikern det är inget bra utgångsläge. Och det var fyra punkter i det här häftet som var viktiga menar författaren för att vi ska kunna se varandra i ansiktet och i ögonen, se varandra i ögonen.

Det första var "du och jag är någon, inte någonting. Du är lika. Du och jag är sårbara, du och jag är outgrundliga," och jag tror att om vi övar oss uthålligt att se på detta sätt så finns goda förutsättningar där vi blir mindre personfixerade och mindre personrelaterade på ett negativt sätt och mer uppgiftsrelaterade i vårt gemensamma ansvar i församlingar och stift. Tack.

Biskop CLAES-BERTIL YTTERBERG:

Fru ordförande! Motionären sätter fingret på någonting som jag tror är en fundamental fråga. För kyrkan in i framtiden för det är otvivelaktigt så att oerhört mycket kraft rinner ut ur församlingsarbetet på grund av alldeles onödiga konflikter, konflikter som bottnar i brist på förtroende. Och kyrkans trovärdighet skadas också kanske mer än vi kan ana utav det man kan se och läsa och höra om hur det kan vara på olika ställen. Men till den viktigaste förtroendeskapande åtgärden från Kyrkomötets sida tror jag ligger i att vi ser till att vi lägger detta problem där det hör hemma, nämligen att detta kan inte administreras och kommenderas fram genom planer och saker uppifrån. Det är någonting som måste skötas på den absolut lägsta möjliga nivån och inte igenom riktlinjer som kan utarbetas centralt, utan helt och hållet utifrån dom lokala förutsättningarna.

Och då är det så att jag tror att till dom förtroendeskapande åtgärderna, som för övrigt så måste gälla hela församlingen, inte bara polariseringen mellan förtroendevalda och anställda, så måste man vara klara över vart är vi på väg. Man måste också känna en slags grundläggande trygghet i detta och man måste kanske framförallt lära sig att ha roligt tillsammans. Jag brukar säga till folk hemma i stiftet, "när israelsbarn igenom öknen vet att dom är på väg till det förlovade landet då struntade dom i om dom har grus i sandalerna, men vet man inte vart man ska så känner man varenda sandkorn". Och någonstans så tror jag att mycket av dom här förhållandena i församlingarna beror på att vi inte vet vart vi ska men vi petar i sandkorn.

71 § Prästers tjänstgöring på landsbygden

ERNA ARHAG:

Tack. Ja, i motion 2000:23 av Lars-Ivar Eriksson så hemställs att Kyrkomötet tar initiativ till en utredning om hur man på ett smidigt sätt kan lösa vikarieproblem på landsbygden, genom att styra över predikolediga stadspräster för tjänstgöring på landsbygden. Och motionen tar ju upp tankar kring en omfördelning av prästers tjänstgöring från större till mindre församlingar genom en central styrmodell. I betänkandet redovisas som bakgrund i olika utredningar som har genomförts och som bland annat belyser de tjänstgöringsföreskrifter som domkapitlen tidigare har beslutat om. Men vid införandet av kyrkoordningen så har man numera en församlingsinstruktion som ska arbetas fram, om innehållet i en redovisning av församlingens samverkan med andra församlingar i personalfrågor, det är punkten 5 i 57 kap. § 5.

De finns således bestämmelser som uppmuntrar och stimulerar personalsamverkan med församlingar, men däremot står inga bestämmelser som hindrar ett samarbete över församlings- eller samfällighetsgränser. Sen kan det finnas många olika modeller

för samverkan utifrån den lokala situationen som råder, som kan arbetas fram i samarbete mellan församlingar och samfällighet.

Ser man motionens frågeställning som en lokal strukturfråga så har stiftstyrelsen ett särskilt ansvar för dessa inom ramen för sitt styr- och tillsynsansvar och utskottet anser av dessa skäl inte föreligger behov av ett utredningsarbete, så som föreslås i motion och jag yrkan bifall till utskottets hemställan

LARS-IVAR ERICSSON:

Jag får tacka för utskottets synpunkter med anledning av min motion. Bakgrunden till denna motion finns i två omtankar, den första omtanken gäller då präster i vissa stadsförsamlingar som kanske får predika var sjunde söndag och därmed riskerar att bli lite ringrostiga när det gäller predikokonsten. Som utskottet mycket riktigt påpekar så fullgör ju också prästerna uppgifter under veckorna, förrättningar, konfirmander och annat, men det är väl ändå så att söndagens huvudgudstjänst är veckans höjdpunkt och därför så vore det trevligt att få se dom ute i landsbygdsmiljö då och då.

Den andra omtanken gäller landsbygdsprästerna, jag tänker på kyrkoherden som trots stor framförhållning har svårt att ordna vikarier och det blir ju ännu mera problematiskt vid hastiga sjukdomsfall hos någon komminister. Det finns kanske ingen pensionär att tillgå och det innebär då att kyrkoherden själv kan få en helg som ser ut som denna: vigslar på lördagen, en söndag med fem gudstjänster eller mässor i fem olika kyrkor. Då invänder kanske vår vän av ordning ”ja, men numera har vi ju lekmanaledda gudstjänster”, det var en utmärkt ide, men det kan faktiskt vara så att det är dop och eller nattvard i samtliga tillfällen den här söndagen.

Utskottet pekar i sitt yttrande på dom möjligheter som ligger i arbetet med den nya församlingsinstruktionen. Ja, det är mycket viktigt med samverkan mellan samfälligheter och församlingar i personalfrågor och vi som då ganska ofta ställs inför vikarieproblematiken får väl ställa vårt hopp till detta, och det är jätteviktigt att vi får en utökad samverkan i personalfrågor i framtiden.

72 § Alternativa karriärvägar för präster

TONY GULDBRANDZÉN:

Fru ordförande! Kära vänner i Kyrkomötet! Jag tror att den här frågan är en sådan här framtidsfråga åter igen, som vi inte ska ta allt för lätt på. Den senaste matrikeln från Verbum om prästerna i Svenska kyrkan ger trots vissa felaktigheter tydliga tecken åt många håll och det är att övriga präster ökar i alla stift och på rikssidan. Det finns många som ser sig olika vägar utanför anställning i Svenska kyrkan. Vi har många kyrkoherdar som har det jobbigt i sina församlingar, en del har känt sig tvingade att lämna sina tjänster, andra har tvingats att lämna sina tjänster och det är olika bakgrunder.

Det är troligen så att många skulle behöva få andra uppgifter som ändå ger en bra löneutveckling och en hygglig status som präster utan att behöva bli kyrkoherdar. Jag inser att utskottet har rätt i att det inte behövs någon som helst kyrkoordningsändring för att genomföra det här och jag har aldrig tänkt mig någon sådan. Det går att ordna ändå, med överrenskommelser och genom att driva frågor på olika sätt. Men det som är viktigt när man ska genomföra någonting det är ju att det blir kraft i en handling, att någon driver en fråga så att den ramlar framåt, så att initiativ tas. Och det är här jag tror att Kyrkostyrelsen och kyrkokansliet har en uppgift i det här fallet.

Det är bra om fler skulle driva den här frågan på dom olika nivåerna, det som det handlar om det är ju att olika präster får högre kompetens, på olika områden, att man

får ansvar för gudstjänstutveckling, ansvar för homelitiken och predikan att hjälpa dom andra. Ansvar för ungdomarna är ganska vanligt att man får, men att den här typen av tjänster blir tydliga i sökprofilerna. Man gör om befintliga tjänster och ger den här profilen och att det får utslag i lönesättningarna. Så egentligen är det inte så viktigt om motionen, som jag har lagt om utredningen, går igenom eller inte, det viktiga är ju att vi alla på dom olika nivåerna börjar driva den här typen utav frågor så att någonting händer för att underlätta för präster att få andra tillfredsställande jobb inom den kyrkliga organisationen inom församlingar som både ger lön och status.

Men eftersom utskottet inte vill ge Kyrkostyrelsen tillkänna vad dom själva har skrivit, som jag tycker är bra, så yrkar jag ändå bifall till min egen motion, med hopp om att frågan ska ramla lite framåt.

INGRID JOHANSSON FJLEKMAN:

Ja, fru ordförande! Ja, vi kan säga att jag kan instämma i det allra mesta som motionären Tony Gulbrandzén har sagt, det är en mycket väsentlig fråga han väcker och det är en fråga som vi noggrant måste följa. Men utskottet har noterat, som motionären säger, att det är inte på nationella nivån vi ska börja med det här ansvaret. Just nu så utarbetas församlingsinstruktioner i alla församlingar och vi har börjat att ta till oss vistas begreppet och det kommer oundvikligt att leda fram till att man måste fundera över vilka sorts prästtjänster man måste ha knutna till församlingen, givetvis.

Det är också noterat att förhållanden är väldigt olika i landet, det kan bara behandlingen av det förra betänkandet tala om. Ute på landsbygden finns det andra bevekelsegrunder för samarbete än i dom stora församlingarna och andra bevekelsegrunder för specialtjänster. Det finns redan möjligheter till erfarenhetsutbyte, biskoparna träffas, stiftshandläggarna har också kunskap om utvecklingen och hur det ser ut på prästtjänsterna i stiftet. Därför menar vi att det är stiftets ansvar att arbeta med den här viktiga frågan och jag vill yrka bifall till utskottets betänkande.

Biskop CAROLINE KROOK:

Ordförande! Ja har varit biskop i två och ett halvt år i Stockholms stift, under den tiden så är det ungefär 20 församlingar som har fått nya kyrkoherdar. Och av dom, det finns 67 kyrkoherdar i Stockholms stift, av dom 20 så är det 10 stycken som har slutat för att förhållandena av olika skäl blivit orimliga i församlingen och att dom därmed inte har kunnat vara kvar, fem kvinnor och fem män.

Det här har naturligtvis gjort att jag har funderar över, är det här någonting som har blossat upp nu? Är det någonting som har blivit orimligt nu? Och jag ser i och för sig att det är en lång process som har varit, det är inte någonting som har kommit precis för att den nya kyrkoordningen kom eller att det hände någonting. Men jag ser att det blir svårare och svårare och många av dom här skulle kanske aldrig ha varit kyrkoherdar, utan haft andra tjänster och gjort dom tjänsterna på ett utomordentligt bra sätt. Den ena linjen som jag ser.

Den andra linjen är att det finns ett antal duktiga präster som har valt att bara ha mycket lite församlingstjänst eller ingen församlingstjänst alls och sedan jobba på konsultbasis. Vissa saker kan jag känna att det är väl bra att dom gör det, det ligger ganska, att det är präster som gör vissa saker, som dom gör egentligen i en annan kompetens. Men när dom gör det med sin kompetens som präster och kallar sig för prästbyrå och det kan nästan kännas som en alternativ organisation att man kan ringa till prästbyrå och få en präst och då är det alltså någonting som är väldigt, väldigt galet. Men jag vill säga att dom präster som tjänstgör här i prästbyrå dom

ska inte klandras för att dom tjänstgör där och försöker svara mot ett behov som församlingarna inte kan möta.

Så jag vill inte kritisera dom prästerna som gör ett väldigt bra arbete, bara tänka efter varför har vi en organisation där det här inte finns plats för, eller där vi inte kan möta det på församlingsbasis, där vi inte kan göra det på ett sådant sätt. Det här får vi naturligtvis försöka reda ut mer och mer i Stockholms stift och börja där, det är jag helt klar över. Men jag är helt säker på att det här är någonting som kommer mer och mer, och att det här är en fråga som vi kommer att komma tillbaka till i Kyrkomötet, det är jag alldeles övertygad om och ju snarare vi kan börja ett utredningsarbete desto bättre är det.

BRITT LOUISE AGRELL:

Jag tror att den viktigaste frågan som Tony Guldbrandzén poängterade här, det är orden inom den kyrkliga organisationen, och det var lite grann av det som Caroline också sa. Det är därför det är vårt ansvar att ta vara på dom olika kompetenser som våra präster har. Jag tycker att det här är en oerhört viktigt fråga och det är en betydligt större fråga än om vissa församlingar har möjlighet att inrätta specialtjänster.

Utan det handlar om att vi kan inte på grund av den struktur vi hittills har haft, som innebär det som det står i utskottets betänkande, att det finns en massa kyrkoherdetjänster och därför måste alla bli kyrkoherdar. Så enkelt är det ju inte, att vara präst är att ta vara på sin egen möjlighet att fungera som präst i Svenska kyrkan. Och där är alla präster olika, precis som alla vi andra är inom våra professioner. Men vi har varit väldigt dåliga i Svenska kyrkan på att ta vara på våra prästers olika kompetens och så att säga värdera var och ens olika kompetens, utan vi har slängt in dom i ett fack och liksom förutsatt att alla ska ha möjlighet, fallenhet och intresse för att vara arbetsledare. Det är fullständigt vansinnigt.

Så det här är en fråga som inte bra är en framtidfråga, jag tycker att den här frågan har varit aktuell länge och jag är glad över att Tony Guldbrandzén har tagit upp den, och jag vill absolut förorda att vi gör en utredning om det här. Därför att det är en vidare fråga, det gäller inte bara vad varje församling kan göra utan det är en större fråga som har bäring på hela Svenska kyrkan, så att jag vill förorda en utredning.

INGRID JOHANSSON FJELKMAN: (replik)

Utskottet har naturligtvis diskuterat i dom här banorna, men vi menar att, låt arbetet inom stiftet först ske för att vi ska få bredden i landet, och att det är erfarenhetsutbyte som pågår kan visa fram framförallt, kanske till om man så småningom ska tillsätta en utredning vad för slags direktiv den utredningen ska ha. Jag tror också att det här är en fråga som vi kommer att återkomma till, men inte riktigt ännu.

BRITT LOUISE AGRELL: (replik)

Jag tror att vi har den erfarenhet som vi behöver för att kunna göra en utredning här. Det finns erfarenhet i alla stift av just den här problematiken. Här är det bara en fråga att sammanställa all vår erfarenhet och försöka komma fram till en bra väg i framtiden.

MARGARETHE ISBERG:

Ordförande! Det är bara en liten upplysning. Jag minnes en motion ifrån 1994 av Björn Skogar bland annat, som handlade om magisterexamen och den motionen tror jag egentligen hade ganska mycket samma syfte som det som Tony har bett om.

Om man läser i Kyrkostyrelsens skrivelse nummer 2000:4, så finns det beskrivet där att den är då överlämnad till dåvarande Utbildningsnämnden och enligt direktor nu då

som jag har förhört mig hos, så finns den med i ÖSUT-utredningarna. Så det kanske inte är svaret på hela frågan, men det är åtminstone en dellösning.

73 § Behörighetsprövning av pastorsadjunkter

ERNA ARHAG:

Fru ordförande! I motion 2000:28 av Elisabeth Engberg så hemställs att kyrkoordningen 34 kap. § 10 ska kompletteras med en bestämmelse, som gör det möjligt för domkapitlen att behörighetsförklara den som har varit anställd som pastorsadjunkter i nio månader, under förutsättning att tjänstgöringen på tolv månader fullföljs.

Utskottet delar inriktningen i motionen och den påtalar ju vikten av att pastorsadjunkter får möjlighet att söka anställning, som börjas efter utgången av pastorsadjunktsåret, och innan detta år har löpt ut, så som det då också gällde före den första januari 2000. Det var då möjligt enligt den nu upphävda förordningen om biskops- och prästtjänster att söka anställning.

Utskottet hänvisar i betänkandet överst på sidan två till ett pågående ärende i Överklagandenämnden som avser behörighet att anställas som kyrkoherde. Detta ärende har nu avgjorts och överklagandenämnden har den 23 maj beslutat avslå överklagandet och anser i likhet med domkapitlet att det inte finns särskilda skäl att medge undantag från behörighetskravet. Och enligt kyrkoordningen är det ju att för behörighet till kyrkoherdetjänst så krävs bland annat minst tre års tjänstgöringstid, och den sökande till kyrkoherdetjänst i det här nämnda ärendet hade vid ansökningstidens utgång sammanlagda anställningstid av två år, åtta månader och nio dagar.

Och Överklagandenämndes beslut av behörighetsprövning på grund av särskilda skäl av kyrkoherdetjänst, det kan inte åberopas vid behörighetsprövning av pastorsadjunkt och det sista stycke i utskottets skrivning har vi nu fått facit på och det visar sig alltså att vi kan inte åberopa detta när det gäller att pastorsadjunkt kan söka anställning som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt, före utgången av pastorsadjunktsåret. Och därför erfordras det enligt utskottet mening en ändring i kyrkoordningsbestämmelsen och Kyrkostyrelsen bör i sådant fall framläggas förslag till ändring. Och jag yrkar därmed bifall till utskottets hemställan.

74 § Kyrkomusikertjänster

ERNA ARHAG:

Tack, fru ordförande! I motion 2000:31 av Reidar Gustafsson och Tomas Lång så hemställs att Kyrkomötet beslutar om ändring i kyrkoordningen, som innebär att domkapitlet skall efter förslag från berörd församling, besluta om att kyrkomusiker ska vara organist eller kantor. Tillägget om förslag från berörd församling, det härrör från svårigheter att finna behöriga sökande till inrättade tjänster ej församlingar.

Utskottet betonar att när kyrkoordningen utarbetades så var utgångspunkten att ingen förändring av den kyrkomusikaliska kompetensen inom Svenska kyrkan skulle ske, och Centralstyrelsen har ju också framfört i sin skrivelse 1993:3 till Kyrkomötet, vikten av en bibehållen hög nivå på den kyrkomusikaliska verksamheten genom att det för varje församling måste finnas minst en kyrkomusiker som är organist eller kantor.

Utskottet instämmer i denna uppfattningen och kan inte se att det finns några bärande ekonomiska skäl för att göra avkall, för en bibehållen hög nivå för den kyrkomusikaliska verksamheten. I detta sammanhang vill utskottet även påtala samrådsförordningen mellan församlingens kyrkoråd och kyrkoherde samt domkapitlet var avser försam-

lingsinstruktionen med dom regler om församlingen och församlingsverksamhet, som domkapitlet får besluta om och bestämma då enligt denna kyrkoordningen.

Utskottet konstaterar därmed att det finns inget behov av ytterligare bestämmelser på det området. Bifall till utskottets hemställan.

REIDAR GUSTAFSSON:

Fru ordförande! Ledamöter i Kyrkomötet! Jag hörde ett uttryck här ute i salen ”lagen styr vårt handlande och har lett till många konstiga och knepiga beslut”. Jag ber om ursäkt för att jag kommer fem minuter före lunchen, men vi får väl se vad beslutet blir.

Det är så här Erna, och utskottet, att vad Tomas Lång och jag begär, det är att man kan ha ett tydligare förfarande när det gäller inrättandet av dom här tjänsterna. Jag har ingen sångröst och min musikaliska kvalitet den är inte heller särskilt god, jag tror att nödutrymningsvägarna skulle provas ganska häftigt om jag skulle upplåta den sångstämma jag har.

Vad vi vill och vad vi vet utifrån den verklighet vi lever i, i församlingar runt om kring i det här landet, det är att oavsett domkapitlet inrättar en organisttjänst i en församling så är det så att alla kyrkor är inte utrustade med en glassig orgel där dom organistutbildade musikhögskolorna vill vara och spela. Jag eftersträvar också en hög nivå på den kyrkomusikaliska verksamheten därför att det är bland det viktigaste vi har i gudstjänsten.

Vi har i vår egen församling en organisttjänst, som efter det att vår förutvarande organist flyttade, har varit obesatt under fem år. Vi har annonserat i det oändliga för att få tag i en organist, och vi har en musikhögskola fem mil ifrån församlingen, dom kommer gärna ut under sin utbildning tid och deltar och spelar i församlingen. Men att ta tjänst i församlingen det vill man inte. Vi har inte en dålig orgel, men den är lite liten så man kan inte uppfylla dom önskemål som dom här människorna har på att kunna framföra olika verk i kyrkan.

Därför skulle vi vilja av det skälet att församlingarna får ett något större och en något bättre möjlighet att påverka tillsättningsförfarandet av den kyrkomusikaliska verksamheten. Vi är fullt beredda att tillåta den lägsta nivå som kyrkoordningen tillåter idag och det är att det ska vara en kantor. Men att därifrån styra det till att det måste vara en organist, det bli att gå lite långt det, för ibland ute i församlingarna räcker inte ekonomin till. Jag yrkar därför bifall till den motion vi har lämnat.

75 § Utökade delegationsmöjligheter för domkapitlet

ELISABETH ENGBERG:

Ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Tillsyns- och uppdragsutskottet har i sitt betänkande 2000:11 behandlat en motion, motion 2000:34, av biskop Karl-Johan Tyrberg. Där hemställer han om en ändring i kyrkoordningen med syfte att utöka möjligheter för domkapitlet att delegera beslutsrätt i olika frågor till ledamot eller till tjänsteman.

Kyrkoordningens bestämmelser innebär en striktare syn på domkapitlets delegationsmöjligheter än vad som var möjligt inom ramen för tidigare regelsystem. Bakgrunden till den här mer restriktiva hållningen är domkapitlets tydligare roll som överprövningsorgan. Domkapitlet är första instans i beslutsprövningsärenden och kyrkoordningens bestämmelser har sin förebild i dom regler som gäller för förvaltningsdomstolarna. Det finns en utförlig redogörelse för motiven bakom detta i Centralstyrelsens skrivelse till 1999 års Kyrkomöte som finns citerat i utskottets betänkande.

Det finns i kyrkoordningen delegationsmöjlighet, i ärenden som berör kap.17 och 18 i kyrkoordningen, som har med gudstjänstliv och gudstjänstböcker att göra, så kan

beslutsrätt delegeras till ordförande eller vice ordförande i domkapitlet. Och det kan till exempel handla om ärenden som rör media, att en huvudgudstjänst firas tillsammans med en annan församling.

Men så till motionen. Motionären föreslår att det ska bli möjligt att förutom dom här ärenden som idag kan delegeras, även vidaredelegera beslut om behörighet till anställning som präst enligt kyrkoordningens kap. 34 § 9, yttrande över sökande till befattning som präst eller dikon i kyrkorodningens kap. 34 § 13-14. Även beslut om fastställande av församlingsinstruktion, om medgivande av ändring av kollektdag tycker motionären är ärenden som bör kunna delegeras.

Utskottet har stor förståelse för motionens intention att uppnå en så snabb och effektiv hantering som möjligt av dom ärenden som domkapitlet har att behandla. Men utskottet menar att det även är flera kriterier som måste beaktas en effektivitet. Det är i och för sig vällovligt och eftersträvansvärt, men det måste sammanvägas med fler aspekter på frågan.

Att utskottet inte vill tillstyrka delegationsmöjligheter, beslut om behörighet till anställning, även om det i vissa fall, som vi har skrivit i betänkandet, kunde vara praktiskt, det hör samman med en nära koppling som finns mellan beslut om behörighet och domkapitlets yttrande över behöriga sökande. En delegationsrätt angående beslut om yttrande menar utskottet inte är lämplig, yttrandet faller tydligt inom ramen för domkapitlet tillsynsfunktion och utskottet menar att det inte är lämpligt att delegera bort en sådan sak. Eftersom en besluten behörighet är en förutsättning för yttrande vid behöriga sökande skulle det inte heller leda till någon större effektivisering av hantering av den här typen av ärenden.

Utskottet vill inte heller tillstyrka delegation om beslutanderätt när det gäller fastställande av församlingsinstruktion. Församlingsinstruktion är ett viktigt instrument i domkapitlets tillsynsfunktion och bör därför inte heller konsekvent vara möjligt att delegera.

Att som motionären vill, utvidga kretsen av personer till vilken delegation är möjlig att även infatta domkapitlets sekreterare, kan inte heller tillstyrkas av utskottet. Enligt den formulering som föreslås i motionen så skulle då sekreterarna också kunna få fatta beslut i frågor rörande gudstjänstliv och gudstjänstböcker, yttrande vid behöriga sökande, alltså frågor som faller inom ramen för domkapitlets tillsynsfunktion och det menar utskottet inte heller är lämpligt.

Men, vi har bara sagt nej! Det finns ett område där motionären och utskottet är helt eniga med varandra, där det behövs en utökad delegationsrätt för domkapitlet och det handlar om dom ärenden som avser en flyttning av dag för stift- eller rikskollekt. När ett kyrkoråd vill flytta en stifts- eller rikskollekt så, till en annan dag, så krävs alltså domkapitlets medgivande. Ärenden kan uppkomma med ganska kort varsel och det är inte rimligt för en församling att behöva invänta nästa sammanträde med domkapitlet i sin helhet för att få besked om man får ändra sin kollektdag eller ej.

Det skulle ju eventuellt kunna inträffa att den där aktuella söndagen redan hinna infalla och att man i brist på domkapitlets beslut komma att fatta ett eget. Och domkapitlets beslut riskerar att i bästa fall bli en i efterhand inkommen bekräftelse, på att man i församlingen gjorde rätt som ändrade kollektdag i alla fall.

Tillsyns- och uppdragsutskottet föreslår därför att en ändring införs i kyrkoordningens kap. 9 § 5 som innebär att domkapitlet får möjlighet att delegera beslut om medgivande för att kyrkorådet flyttar stifts- eller rikskollekt, att en sånt beslut kan få fattas av ordförande eller vice ordförande.

Det handlar alltså ytterst om kyrkoordningens auktoritet och legitimitet, att ha bestämmelser som riskerar att av formella och praktiska skäl leder till att beslut fattas i efterhand, underminerar på sikt förtroendet för hela kyrkoordningen.

Kyrkorättsutskottet har också yttrat sig i ärendet och tillstyrkt att det är angeläget att den här förändringen i kyrkoordningen genomförs just för att upprätta kyrkoordningens auktoritet och jag vill därför yrka bifall till tillsyns- och uppdragsutskottets hemställan i betänkande 2000:11.

LARS JOHNSON:

Fru ordförande! Ledamöter i Kyrkomötet! Kyrkorättsutskottet har, som Elisabeth Engberg sa, yttrat sig i den här frågan om ändringar i kyrkoordningen och vi hade ju tidigare under det här Kyrkomötet diskussioner om hur dessa yttrande ska gå till. Vi tycker att det här är ett alldeles utmärkt sätt att kyrkorättsutskottet får ett tillfälle att begrunda och titta på vilka eventuella följdändringar som och liknande ett ändringsförslag kan medföra.

Vi har i det här fallet tillstyrkt efter redaktionella ändringar i det ursprungliga förslaget och detta är ju ett förfarandesätt som man borde försöka att tillämpa på alla ändringar som man vill göra i kyrkoordningen och vi måste därför fundera på hur man ska hantera eventuella reservationer som kan innebära förändringar. För dom kan ju i sin tur orsaka andra följdändringar som borde göras i kyrkoordningen samtidigt. Så att kyrkorättsutskottet kommer att fundera på hur den här hanteringen borde se ut och om det i sin tur borde föranleda ändringar i arbetsordningen för Kyrkomötet. Tack.

76 § Marias förbön

NILS GÅRDER:

Fru ordförande! Motionen Marias förbön är en motion som är intressant ifrån teologisk utgångspunkt och vi skulle säkert kunna i olika sammanhang ha ett intressant samtal om motionen. Men i utskottet så kom frågan för vår del att bli hurvida detta är sådan sak som Kyrkomötet kan överhuvudtaget behandla och det beror något på hur man ska tolka motionären.

Man kan naturligtvis alltid hos Kyrkomötet begära att det ska göras en omfattande teologisk utredning som ska föranleda att frågan tas upp om antagande av en lärosats i form av en bekännelseskraft eller ett så kallat bejakat dokument. Vi uppfattade dock inte Börje Finnstedts motion så utan att Börje Finnstedt önskade att Kyrkomötet skulle yttra sig i en konkret fråga hurvida ett visst förhållningssätt stred mot kyrkans bekännelse och det menar vi att Kyrkomötet inte kan göra. Och vi tror att det är mycket viktigt nu i samband med att vi övergår i en helt ny rättslig situation, att vi tydliggör dom olika rollerna mellan olika kyrkliga organ.

Och då är det på det sättet, menar jag, alldeles tydligt i kyrkoordningen, att tillsynsfrågor ankommer på domkapitlet. Dessa kan överklagas till Överklagandenämnden och endast dessa organ har rätt att pröva hurvida ett visst förfarande är förenligt med kyrkans lära.

Kyrkomötet kan inte själv ingripa i ett enskilt fall, varken beträffande hur en viss enskild person har förhållit sig eller hur man ska tolka en viss enskild bestämmelse. Då skulle Kyrkomötet göra sig skyldigt till något som man brukar kalla lagförklaring, ett mycket illa ansett beteende hos en, om vi får kalla det så, en lagstiftande församling. Därför så föreslår utskottet att man avslår Börje Finnstedts motion, därför att vi kan inte i enskilt fall pröva en sak, eller pröva ett enskilt fall i Kyrkomötet utan att hela den ordning som vi har enats om skulle bryta samman. Och därför är det viktigt att utskottet inte i själva sakfrågan har velat ta någon ställning till Börje Finnstedts motion. Jag till styrker bifall till utskottets hemställan.

BÖRJE FINNSTEDT:

Den här motionen heter alltså Marias förbön, jag skulle också kunnat kalla den något annat, Marias återkomst i Svenska kyrkan, men jag tänkte att om jag ställer en specifik fråga och får svar på den så kan det bli lite mera pregnans i det hela. Men vad jag menar är följande. I Marias förbön där ställer jag den här frågan. Beder jungfru Maria Jesus moder också för mig? I den romersk-katolska kyrkan och i den ortodoxa kyrkan är ju det viktigt. Men är det också förenligt med evangelisk tro och bekännelse att man ska kunna räkna med Marias förbön. Jag skulle önska att vi fick en teologisk belysning av Marias betydelse i svenskt fromhetsliv i Svenska kyrkan idag.

Martin Luther har ju i sin kommentar till Marias lovsång tydliggjort hur viktig Maria är för oss, som en förebild, som ett föredöme och reformatorn när jag talar om vi skall ära Maria. Vi kan idag i Svenska kyrkan bevittna Marias återkomst, många kyrkor i vårt land har idag bilder av Maria. Konstnärerna hjälper oss att ta emot Maria i vårt andaktsliv. Ser vi på det som händer inom musiken så har också inom musiken Maria en given plats, kanske aldrig att den platsen var ifrågasatt. Sången om Maria klingar självklart i våra gudstjänster.

Under hundratals år har Maria nästan varit undanskymd i vårt andaktsliv i Svenska kyrkan, men nu finns hon på naturligt sätt med. Nu förtiden reser ju svenskar runt om i hela världen, inte minst i dom katolska länderna och i dom ortodoxa länderna. Och tar säker intryck av vilken stor betydelse Maria har i andra kyrkors fromhetsliv och jag tror att många tänker, är detta också giltigt för mig? Är det så att det är förenligt med Svenska kyrkans tro, att också jag får ta till mig hela den rikedom som finns kring Maria.

Och då har jag ställt den här frågan, en specifik fråga för att utifrån den sen försöka förstå, vad har hänt teologiskt, bekännelsemässigt i och med att Maria har kommit in i våra kyrkor, i så många olika dimensioner. Nu har jag läst Läronämnden vad dom har sagt och dom säger, det går inte an, det är inte förenligt med våra bekännelse skrifter idag. Jag undrar lite grann om det inte ändå har hänt en hel del vad gäller Maria och teologin omkring Maria. Kanske att det som gällde på 1500-talet, att det har hänt en hel del inom teologin inom mariologin också i vårt Svenska kyrka. Jag har inte något eget yrkande.

Biskop MARIN LIND:

Ja, fru ordförande! Först skulle jag vilja vädja om en stor generositet när det gäller fromhetslivet i vår Svenska kyrka, vi har verkligen en bredd i vår kyrka där olika delar av kyrkans fromhetsliv tar sig lite olika uttryck, det ska vi se som en styrka i vår kyrka. Vi har alldeles för mycket utav stöpsleverier och homogenisering, och istället borde en generös hållning vara frisk och riktig och livskraftig. När det gäller Börje Finnsteds motion så är den klart ett tidens tecken, det säger Börje själv i sitt anförande, vi har många olika bevis för att Maria Jesu mor har fått en ny plats i Svenska kyrkans fromhetsliv. På den konkreta fråga om Marias förbön så skulle jag kanske gärna vilja utveckla Läronämndens yttrande något, jag råkar inte vara närvarande vid sammanträdet ens.

Först tycker jag att man ska vara sjyst mot Läronämnden och säga att Läronämnden faktiskt konstaterat att vi i vår psalmbok, psalmen 480, ber och sjunger med Maria och det gör vi ju därför att vi tror att Maria på något sätt själv sjunger och ber i Guds himmel. Våra bekännelseskriterier är, tycker jag nog, på den här punkten ändå rätt tydliga. Filip Melancthon skriver både i augsburgska bekännelsen 1530 och i försvarsskriften apologin till den augsburgska bekännelsen i artikeln 21 att helgonen ber för oss.

Däremot står det hos Melanchthon att vi inte ska sätta vår lit till detta, vi skall alltså inte be helgonen om deras förbön. Men vi får lov att tro att helgonen ber för oss, för Gud lever alla säger den heliga skrift. Martin Luther har en underbar bild av Kristi pågående förbön, och varenda en av oss som ber är en enda enkel bön, för vår bön inkluderas, låt oss säga inbakad i Kristi bön. Så den enklaste bön vi ber bli liksom omedelbart en universell bön som omfamnar himmel och jord, och som med Kristi ansikte bärs fram inför Fadern. Så får vi tro som Martin Luther säger att himmelen är befolkad av den bedjande kyrkan som med oss får våra böner inbakade, inkluderade i Kristi ständiga pågående förbön för oss. Av det skälet skulle jag både med bekännelse-skrifterna bakom mig och med Martin Luthers skrifter vill jag säga att det är tveklöst enligt evangeliskt bekännelse så att Maria och helgonen ber för oss.

Men vi har inte till uppgift att uppmuntra varandra att be om deras förbön utan vi står i en tradition där vi bejakar helgonen för oss. Börje frågar om det har hänt någonting på fyrahundra år eller om vi måste stampa på 1500-talets mark och där ställer klart Börje en viktigt fråga. Det är en fråga som jag inte tror vi är beredda att svara på här i Kyrkomötet, den behöver reflektion, den behöver ekumeniskt samråd och där skulle vi nog komma vidare tror jag efter ordentlig reflektion. Men 1500-talet är klart tydligt på den här punkten att få vara helgon och Maria ber för oss i den stora förtrostan att det är Kristus som är vår store präst, som ständigt natt och dag bär fram alla våra förböner. I lit och tro på Herren Kristus är vi med helgonen fullständigt ensam.

CURT FORSBRING:

Tack så mycket fru ordförande! Som ledamot av Läronämnden så vill jag göra några kommentarer till Börjes påstående att vi helt har avvisat hans propå här om Maria. Det har vi ju inte gjort, vi har lagt ett centrum och det ett kristologiskt korsteologiskt centrum som vi har lagt på den här frågan. Sen så vill jag beträffande Läronämndens sista stycke göra några personliga kommentarer som bakgrund till det stycket som kanske är lite mera pregnant uttrycker vad vi har sagt.

Börje Finnstedt åberopar ju augsburgska bekännelsens apologi artikel 21 och enligt det finner jag i likhet med föregående talare biskop Martin Lind att Melangton inte anser att just Maria, till skillnad från andra helgon, ber för kyrkan på något särskilt sätt i någon särskild mening. Hela artikel 21 handlar istället om det ur reformatorisk synvinkel felaktiga i att åkalla helgonen för förböner. Vi kan inte heller tillänga oss deras förtjänster, därmed inte sagt att dom inte kan äras och inte skall äras som föredömen i kristenlivet och att dom på så sätt kan stärka vår tro.

Men skulle intentionen i Börje Finnstedts motion bejakas fullt ut så är det risk för att även vår kyrka är på väg mot en särskild icke skriftgrundad Mariologi i likhet med Rom. Vi måste hålla fast vid att skriften och endast den är uppenbarelsens källa. En särskild Mariologi tyckte jag åsidosätter och förrycker trons kristologiska fokus. Kristus som trons centrum och utgångspunkt. Jag citerar Svenska kyrkans bekännelse-skrifter sidan 246: "Då nu Kristus är förordnad till förebedjare och överstepräst varför söka vi då andra".

Så till Börje Finnstedts argument att nästan alla kyrkor i Rom är Maria-kyrkor och kyrkor på andra ställen bär . Utan tvekan är det så det sista riktigt. Men jag finner det inte vara tillräckliga skäl för att tvi ska kunna räkna med och tillägna oss Marias förbön. Reformatorerna och Luther och Melangton är mycket noga med att betona att Maria inte är gudomlig, däremot lyfter dom fram Maria som mor till den korfäste. Genom henne fick Kristus sin mänskliga natur som en av oss. Maria har utan tvekan sin givna plats i frälsningshistorien genom sitt mänskliga vittnesbörd om frälsaren.

Detta sagt som en kommentar, en förklaring till Läronämndens yttrande.

Biskop BIÖRN FJÄRSTEDT:

Ordförande! Jag skulle säga bara med anledning av att Börje Finnstedt efterlyser egentligen någon slags utredning teologiskt av det här, och det skulle jag i och för sig inte säga så mycket om, om det vore bra eller inte. Men jag vill ändå säga att för tre år sedan nu så hölls ett stort seminarium i Vadstena om Maria i svenskt fromhetsliv och två tjocka band finns det ändå, där olika föredragshållare har försökt att begrunda både utvecklingen, den nutida, ska vi säga, det som är på väg just nu och det är ju uppenbart att en förändring har ägt rum i vår kyrkotraditions synpunkt. Men också det som finns i bilder och dikter av olika slag. Det är Alf Härdelin som är utgivare av dom här två.

Om det är dags för en mera grundlig utredning eller inte det vet jag inte riktigt. Men det finns väldigt mycket material där. Sen har jag själv ofta funderat över att i det här avseendet finns det ett annat material som förekommer i vår kyrka mycket och det är ju alltså i samband med musikgudstjänster eller andra musikinslag och där tror jag nog den här reformatoriska gränsen överskrides rätt ofta och i god mening kanske. Nu sjungs det visst oftast på latin så det kanske inte är så många som blir fördärvade då utav det.

Men det är många goda traditioner som ligger, jag tror att kyrkomusiken rent av har gått i förväg på många punkter här. Tack.

77 § Prästskjortors färg

ERNA ARHAG:

Tack, ordförande! I motion 2000:40 av Hans-Olof Andrén hemställs att Kyrkomötet ger Kyrkostyrelsen i uppdrag att utforma regler för prästskjortors färg. Antalet färger bör kunna begränsas skriver motionären istället för alla de olika färgkulörer som finns på prästskjortor idag. Utskottet belyser frågan genom att hänvisa till Biskopsmötets uttalande 1987 och senast 1997, då biskoparna angående färger på prästskjorta uttalat att det begränsas till svart, grå och mörkblå. Bifall till utskottets hemställan.

HANS-OLOF ANDRÉN:

Fru ordförande! Värderade ledamöter av Kyrkomötet! Jag tyckte mig se ett leende på era läppar när ärendet annonserades. Färgen på prästskjortor hör kanske inte till dom allra största frågorna inom Svenska kyrkan, även om sådana lättbegripliga frågor ofta får uppmärksamhet i media.

Men helt betydelslös är ju den ändå inte, för det är ju så att prästskjortan fungera i praktiken som legitimation och det är därför betänkligt om sådana färger och mönster används som inger tveksamhet om det verkligen är en präst som man möter. Jag blev därför glad att få veta att Biskopsmötet så sent som 1997 uttalat sig om prästskjortornas färg, det visste inte jag. Man kan inte tro det ibland.

Biskoparna vill begränsa paletten till svart, grå och mörkblå. Tyvärr verkar den rekommendationen vara okänd för dom flesta präster och inte ens dom företag som säljer prästskjortor kände till rekommendationen, vilket jag kunde konstatera vid utställningen i samband med kyrkans riksmöte i somras. I senaste numret av Nya Dagens helgmagasin Petrus, så har dom en intervju med mig i prästskjortsfrågan och där har dom lyckats med konststycket att inte klara av med dom här tre färgerna, så där står det fel alltså. Men det ska då vara svart, grått och mörkblått. Jag fick journalisten att stava blått med å i alla fall och det är jag tacksam för.

När det gäller diakonskjortan, det vill säga prästskjorta i grön färg så tycks det för närvarande inte finnas någon rekommendation. När nu diakonatet blivit kyrkorätts-

ligt reglerat och diakonerna kommit under tillsyn av biskop och domkapitel så kanske Biskopsmötet vid tillfälle kunde tänka sig att rekommendera färgen på diakonskjortan, innan några diakoner tycker att turkos och citrongult eller kanske orange kunde vara en trevlig färg. Fru ordförande, bifall till utskottets hemställan.

78 § Främjande av en reformatorisk process

GUNBORG ENGMAN-ERICSSON:

Ordförande! Biskopar! Ledamöter i Kyrkomötet! Tillsyns- och uppdragsutskottet har i sitt betänkande 2000:14 behandlat motion 2000:41 om främjande av en reformatorisk process. Motionärerna hemställer i fyra att-satser, jag citerar dom inte, men motionärerna hemställer i fyra att-satser att Kyrkomötet avsätter och prioriterar resurser under en femårsperiod för att främja en reformatorisk process.

Man hemställer också att Kyrkomötet uppdrar Kyrkostyrelsen att också anlita kunniga teologer från Sverige och från andra lutherska kyrkor för att aktualisera bibelns och bekännelsens texter och budskap i vår tid. Och att Kyrkomötet uppdrar åt presidiet att tillse att ledamöterna har tillgång till Svenska kyrkans bekännelseskriterier och att Kyrkomötet uttalar att när kunskap finns en revision av kyrkoordningen ska genomföras.

Det har pågått ett stor reformatorisk process och utskottet anser inte att det är angeläget att idag under en begränsad tid påbörja en ny reformatorisk process. En ny kyrkoordning har tagits i bruk, den behöver naturligtvis kontinuerligt ses över och anpassas till nya förutsättningar. Jag tänker på den här långa reformatoriska processen, om vi går tillbaka till år 1983, då beslutades det ju att man skulle låta utarbeta ett förslag till en innehållsbestämning av begreppet evangelisk-lutherskt trossamfund och det bekännelse arbetet avslutades år 1993 till kyrkans jubelår, som 400 år efter Uppsalamötet.

Läronämnden har yttrat sig i denna fråga och utskottet har ansett, som jag nämnde tidigare, att en ny tidsbestämd process inte är möjlig att ta upp idag. Och Centralstyrelsen har också framhållit att det finns behov av en fortsatt teologisk reflektion och läroutveckling med samtal och med hur dom olika lärodokumenterna i kyrkoordningen ska uppfattas. Utskottet anser det som mycket angeläget att Svenska kyrkans reformatoriska arv hålls levande.

Men eftersom kyrkoordningen är relativt ny, icke har hunnit prövas, så hemställer utskottet att motionen avslås och jag yrkar bifall till utskottets förslag. Alltså att motionen 2000:41 avslås. Tack.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Kära vänner i Kyrkomötet! Sen jag kom hit till Kyrkomötet och blev ledamot här så har jag upplevt en glad överraskning. Många av mina fördomar gentemot förtroendevalda från olika politiska partier har visat sig vara felaktiga. Jag har mött så mycket av ett äkta engagemang för vår kyrka hos så många som ställer sin kompetens i tjänst åt kyrkans herre. En del kanske främst ser sitt uppdrag som ett politiskt uppdrag från partiet, men hos många möter jag detta att man vill stå i tjänst åt kyrkans herre och tillföra kyrkan sin kompetens.

Jag har hört just ifrån den här talarstolen flera lekmän förkunna Guds ord på ett sätt som jag tycker har varit djupt uppbyggligt, jag tänker på vår ordförandes tal vid Kyrkomötets öppnande i våras och dagens fina morgonbön till exempel, och det är med hopp för kyrkans framtid. Men det som gör mig mera besviken och sorgsen är att jag från ämbetsbröder, från teologer och biskopar ibland möter en slutenhet, en

stängdhet, inte mot det egna hjärtat och dom egna tankarna, men mot auktoriteter som vi gemensamt har att hämta kraft och vägledning ifrån, i Guds ord och i vår kyrkas bekännelse. Det blir ibland en otydlighet om kyrkans tro och lära, förhållningssättet upplever jag ibland som tonåringen som har svårt att finna sig i föräldrarnas auktoritet och vill spränga gränser, pröva sin självständighet och så vidare.

Det kan man tillåta sig i tonåren, men kanske inte just när man står i en ledarskapsuppgift och ska vara kyrkans främsta språkrör utåt. Vi har ingenting att skämmas för, i den här boken Svenska kyrkans bekännelseskrifter så finns underbara ord, ord som kan förmedla glädje och tröst och ge frimodighet till vår tids människor. När jag prästvigdes så försökte jag bestämma själv och inför Gud att göra livet svårt för mig, att komplicera livet så att jag både skulle försöka ta på allvar det vår kyrka bekännelse säger, det är ganska mycket och det är komplicerat, men också att kommunicera det till vår tids människor. Det är en frestelse att man gör budskapet enklare och enklare, för att göra processen att transportera det så enkelt som möjligt, om man minskar ner det kristna budskapet till att säga, jag är okej, du är okej och Gud är okej. Åtminstone om han inte kallas för fader, då har man gjort det så enkelt för sig.

Men vi måste göra det komplicerat att bära vidare hela det rika arv som vi har ifrån Guds ord och dess rätta utläggning i vår evangelisk-lutherska bekännelse, samtidigt som vi engagerat, uppfinningsrikt och varmhjärtat försöker kommunicera det till vår tids människor. Vi har inget att skämmas för, jag kan tänka mig att vi som står i uppgiften nu, att våra biskopar och ni präster måste ju ha brunnit av glädje över vår svenska kyrkas evangelisk-lutherska bekännelse. Jag skulle önska att den glädjen och hängivenheten fick blomma ut starkare, då kommer den där inre auktoriteten som vi har hört talas så mycket om idag.

Vi har talat också om lyhördhet, om lydnad och lojalitet mot kyrkoordningen. Det kan vara bra, men först och främst måste detta gälla lydnad, lyhördhet och lojalitet mot vår kyrkas tro och bekännelse. Först då kommer saker och ting på sin rätta plats och jag i mitt arbete som präst fått uppleva att det många tror är föråldrat och ute fungerar. Jag har sett människor bli förvandlade av när dom får inse att en syndare blir i Guds ögon räknad som lika rättfärdig som Kristus själv när han tar emot evangelium och sett hur det skapat rätade ryggar och hjärtan med frid.

Låt oss få lyfta fram på nytt, vad vår kyrkas bekännelse säger dess rikedom, och ösa ur det på ett frimodigt sätt. Jag vet att det sker en förnyelse idag världen runt i den lutherska världen där konkordieboken, bekännelseskriften översätts till nya språk och väcker glädje och entusiasm runt om i vår värld. Det handlar inte om att slå folk i huvudet utan ge en fast grund bortom våra egna förvirrade och tvivlade och oroliga tankar, en fast grund i Guds ord.

Vi har fått höra här att Kyrkomötet är den högsta läromyndigheten, men då, ja det vore naturligt att varje Kyrkomötesledamot skulle ha bekännelseskrifterna, kunna fördjupa sig i det och utifrån det handla och besluta. Utifrån detta vill jag då yrka bifall till motionen och få anmäla mig till ett nytt.

PER-ANDERS GRUNNAN:

Det finns ett växande behov av att Svenska kyrkan visar större kontinuitet med det överlämnade trosarvet. Evangeliet om frälsningen i Kristus som vi just har hört, det ger oss all anledning att frimodigt förkunna det ord som skapar den saliggörande tron på Jesus. Grunden för att få människor till visshet om syndernas förlåtelse och evigt liv, det är ju att dom får hjälp att se Herrens löften i bibeln. Svenska kyrkan är på papperet en bekännelsekyrkan eftersom den är grundad på bibeln och Svenska kyrkans bekännelseskrifter. Identiteten som evangelisk-lutherskt trossamfund är oerhörd

svag i Sverige jämfört med Finland. Bara det att man tänker tanken att man eventuellt inte skulle ha med Luthers lilla katekes i psalmboken vittnar ju om att är inte tillräckligt reflekterat över vad kyrkans bakgrund och inriktning.

Om vi sprider religiös subjektivitet då gröper vi ju ur intresset för Svenska kyrkan. Om inte vi ifrån kyrkan visar att det finns sanningar som givits genom uppenbarelseskriften kommer likgiltigheten för vårt samfund att öka, istället borde Jesus Kristus förkunnas mycket klarare och ivrigare. Vi behöver verkligen ta det tillfälle som var tids öppenhet mot det andliga innebär, det religiösa sökandet som finns, det är ju en möjlighet för församlingarna att visa på honom, som kan befria den moderna människan från hennes känsla av meningslöshet, när man inte känner till varför Gud skapade henne. Varför Kristus dött på korset för henne och varför den heliga ande kallar henne att söka Gud i ordet, dopet och nattvarden.

Vår identitet som luthersk kyrka bygger alltså på en betoning av nådemedlen, många olika sådana saker kommer fram i bekännelseskrifterna så därför är det en nyttig läsning. Sen har vi också det här men uppenbarelsesbegreppet. I missionsbefallningen anges att kyrkan ska lära dom döpta allt vad Jesus har sagt och befallt. I Johannevangeliet säger Kristus till apostlarna att ”dom som tar emot er tar emot mig”. Paulus säger ”hela skriften är ingiven av Gud”. Det som kännetecknar kristendomen är dess unika anspråk som uppenbarelsesreligion, hela bibeln präglas av detta att Herren uppenbarar sig, att han handlar och talar och ger sig till känna.

Bibeln är inte människors tankar om Gud utan Guds ord till oss och det är denna öppenhet vi ska inrikta oss på, så utan skriftens normgivande uppenbarelse kan man inte tala om kristendom, då har man gett sig in på grundandet av en ny religion. Låt oss istället inleda en reformatorisk process där vi i öppenhet för uppenbarelsen bejaktar vad skriften har sagt och sedan be om hjälp av förverkliga Guds vilja i våra liv och i vår kyrka. Då kommer också Svenska kyrkan att få uppleva glädje och Guds välsignelse.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Ska reformeras, men man nöjde sig med att hänvisa framför allt som grund för ett avvisande av motionen till den nya bibelöversättningen. Det är klart att den nya bibelöversättningen har ökat intresset för bibeln och det är gott och det kan hända saker och ting där som vi inte kan förutse utan vi får hoppas och bedja om det bästa. Men samtidigt ska vi ha klart för oss att den nya bibelöversättningen som är resultat av bibelkommissionen hade som föreskrift att välja i första hand icke traditionella översättningar.

Och då har man i vägval i många viktiga kristologiska profetior i gamla testamentet valt översättningsord som skapar en stor skillnad mellan nya testamentet och gamla testamentet, så just denna bibelöversättning kanske inte i första hand främjar en reformatorisk process. Men om vi också vill tillsammans lyfta fram den bibeltolkning som är oss given i bekännelseskriften så hamnar vi inte ständigt, ständigt i dessa subjektiva åsiktsutbyte där man säger ”ja, du tolkar på ditt sätt och jag tolkar på mitt sätt”. Men då måste vi ju till slut tystna om vi inte har en gemensam tydlig grund. Alltså i vår kyrkas bekännelse så har vi en hjälp att förstå skriften rätt och att komma till enhet. På söndag är det enhetens söndag. Vi behöver en enhet som inte bara sopar problemen under mattan, som inte bara är uppgivenhet inför sanningen utan den enhet som fanns i den första församlingen, där alla var ett hjärta, en själ, en tro att återkomma till detta, så att vi frimodigt kan vittna inför människorna.

Någonting av detta hände i vår kyrka i början på förra seklet och jag ville bara avslutningsvis, därav pausen, läsa några psalmverser som uttrycker en frimodighet som fanns i förra seklets början och som jag skulle önska att fick förverkligas på nytt,

psalmen 233. "Där vi än i ångest höra ovisst mummel nå vårt öra helgmålsringning ljuda skall. Genom ljusa valv skall brusa postkoralers jubelsvall. Åter för du oss de gamla vägarna ej mer vi famla var sin egen dunkla stig. Samfällt böjas knän och höjas unga hjärtan upp till dig. Dig vi prisa och berömma som i vrede allt kan döma och i nåd förlåta allt som vill döda för att föda allt på nytt till ny gestalt." Amen må det ske. Jag yrkar bifall till motionen.

Ärkebiskop KG HAMMAR:

Något mummel då. Alltså det är ju uppenbart att det Fredrik säger det är för att vi ska kunna tro, så måste vi backa i tiden. Vi måste tänka som man gjorde på 1500-talet eller som man gjorde när bibeln kom till och acceptera att där låstes liksom tillvaron i dom bibliska skrifterna. För mig är detta ett underkännande av inkarnationstanke som är det mest grundläggande i kristen tro.

Vår gudstro handlar alltså inte om att bibeln inom sina ramar har fångat verkligheten utan att Gud förenar sig med människans historia, på det utlämnande sätt som är historiskt, och det betyder att vi idag vet mer om texterna än man gjorde på 1500-talet och man har en annan världsbild än det som präglade bibeltexterna vid deras tillkomst. Och om vi idag inte får lov att vara precis dom vi är, med den kunskap vi har om dom yttre verkligheten, så är det egentligen ett förnekande av inkarnationen. Det vill säkra, så att säga, Guds närvaro i vår värld genom att befria den från allt det som så fult kallas för subjektivism, relativism, ovisshet då vet inte så säkert.

Det kanske är precis det det handlar, om att vi vet inte så säkert. Tillit är inte en trosrelation byggd på vetande och visshet i den betydelse att inga frågetecken kvarstår, utan tillit är att förankra sitt hjärta fastän det kan vackla runtomkring. Det bygger inte på ett vetande i form av uppenbarelse i betydelse, nu har vi fått gudomlig information, nu behöver vi inte fundera mer. Jag tror tvärtom tillskillnad från dom här två bröderna att vi får lov att vara dom vi är idag och Gud har lovat möta oss under historiens alla relativa, subjektiva förhållanden med all den ovisshet som består, därför att det är just historia. Vår vanliga historia där ingenting helt säkert finns, men just där möter Gud oss i Kristus, i en trosrelation som blir en visshet inifrån.

Och då betyder det att en uppenbarelsen, skriften, bekännelsen får ett centrum som styr allt det andra och det centrumet, då kan man ju säga allt vad jag har befalligt eder, det ska vi lära oss. Men då kan man också höra att mitt bud är att ni ska älska varandra, om ni älskar varandra så kommer alla att förstå, att ni är mina lärjungar. Konstigare än så var det kanske inte.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Inkarnation, ja, då ställs vi här enligt ärkebiskopen så att säga mellan två uttryck för inkarnation. Antingen är det inkarnationen då i Kristus den unika framträdandet av det gudomliga ordet i historien, som är normerande för alla tider, eller inkarnationen till exempel i Karl-Gustav Hammar eller i mig eller någon annan. Alltså detta att sätta våra egna tänkanden och tyckande över det Gud har uppenbarat i sin son en gång för alla i sitt ord som Luther kallar för den helige andes inkarnation, det leder, det leder verkligen till dunkla vägar.

Kyrkan har i sin historia upplevt situationer gång på gång där man lyssnat till det man tyckte var tidsandan och Guds tilltal i historien och så kommit vilse. Att man svikit sin kallelse i det man uppfattade som historiens gåva till oss, jag ska inte beskylla någon för att ha sådana böjelser på något sätt, men vi har en tragisk erfarenhet av detta under det förra seklet, där man i Tyskland under tredje rikets dagar just talade om historiens Gud, som leder oss till nya uppenbarelsen och som vi måste lyssna till

i tidsandan och så formades en grupp som kallades för Deutsche-kristna. Alltså den typen av teologi som blir evolutionistisk som inte har någonting fast som står emot tidsandan, den är förödande och det leder ofelbart till splittring.

Vi måste åter upptäcka detta som är grunden för att vi ska lita på att det verkligen finns syndernas förlåtelse, att vi kan bli rättfärdiggjorda genom tron allena så måste vi tro att Gud har talat ord som är trovärdiga, värda att lita på. Ärkebiskop Hammar har dessvärre missuppfattat reformatorisk teologi, och dess begrepp av vad tro är. Tro är förtröstan, men förtröstan är utifrån kunskap och sanningar som man litar på. Det är lutherskt trosbegrepp.

Biskop RAGNAR PERSENIUS:

Bibeln är ju en del av en frälsningshistoria. Ett vittnesbörd själv om Guds handlande med oss i historien. För luthersk kristendom så är ju det centrala att Kristus är bibelns kärna och stjärna, den vittnar ju också om att anden, Guds kraft utgjuts över kyrkan. Kyrkan kommer ju naturligtvis inte fram till någonting som lägger till någonting, i förhållande till det som uppenbaras i Kristus, men det är ju ändå inte så att anden kom på pingstdagen och finns inte mer, utan kommer ju till oss i vårt möte med det gudomliga budskapet.

Och så länge vi lever här i tiden så måste ju ändå historisk verklighet och gudshandlande möta varandra.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Ja, fru ordförande! Kära vänner i Kyrkomötet! Det vi har hört nu, det är två goda exempel på anglikansk teologi eller möjligen romersk-katolsk teologi men inte evangelisk-luthersk teologi, som fastslår att Guds särskilda uppenbarelse, den heliga andens särskilda uppenbarelse är avslutad med nya testamentet och Uppsalamötets beslut framhåller, att det är Guds ord i gamla och nya testamentet och skrifter som är normen för allt vad vi lär om Gud, och om hur vi ska leva. Det är ofrånkomligt och det är ett svek ifrån det ni vet att förneka detta. Sen är det en mödosam process att fördjupa sig i detta och förstå detta och där står vi inte så att säga bara direkt på jorden utan där har vi en lång historia att falla tillbaka på och vara öppna emot.

Jag upplever detta som en slutenhet mot det som är givet i kyrkans historia i Guds ord, men en total öppenhet bara för samtiden och det som bidrar till kyrkans sekularisering. Vad vi vill med den här motionen är dels att skapa en delaktighet för alla i kyrkan inte minst kyrkomötesledamöter i vår kyrkas tro. Vi ska inte skämmas för detta, då förlorar vi inre auktoritet. I vår kyrkoordning så måste sådant lyftas in som är tillräckligt uttryckt där, som vi har i skriften och bekännelsen och vi får lyfta ut sånt som inte har täckning där människobud, människotankar görs till grund för att röja upp, för att nu använda det ordet igen som biskop Eckerdal använde förut. Utan det som ska ske i kyrkan måste ha en grund utan för människor i guds ord. Tack.

Biskop RAGNAR PERSENIUS: (replik)

Alla är beroende av sin tid också, Fredrik Sidenvall. Gud är inte död och anden är inte heller död och framförallt så fortsätter Guds handlande i kyrkans tid till den dag då Kristus kommer åter. Vi kan inte behandla mötet med den gudomliga uppenbarelsen och historien som om vi inte har någon tid emellan Jesus på jorden och den dag han kommer tillbaka. Allt för frälsningen finns naturligtvis i Jesus Kristus, men Gud har inte slutat att handla år 33.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Detta är ju självklarheter, att den heliga anden verkar idag och det är just den helige ande som kan för oss på nytt till ordet, så att ordet får tala till oss, så att vi får nyupp-täckter, reformation, det betyder att formas, på nytt formas åter av det som en gång var givet efter perioder av förfall. Den helige ande talar idag och verkar i dag, men han säger ju inget annat än han sa förut, Gud är evig och Gud är oföränderlig men han skapar en ny hängivenhet, en ny glädje över hans gåvor när han håller på att tappa bort detta. Så verkar den helige ande och det är min önskan och bön att den helige anden ska få verka så bland oss många, så att vi kan enas i en fridmodig Kristusbe-kännelse och ett frimodigt vittnesbörd om syndernas förlåtelse, evigt liv, salighet i och genom Kristus.

Biskop RAGNAR PERSENIUS: (replik)

Den dag Jesus kommer tillbaka då återstår inga frågor.

79 § Benämningen Svenska kyrkan

ERNA ARHAG:

Ordförande! Kyrkomötets ledarmöter! I motion 2000:49 av Urban Gibson hemställs att Kyrkomötet beslutar, att i kyrkoordningen införa benämningen evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige som benämning på Svenska kyrkan. Svenska kyrkan som benämning är känd sedan medeltiden och har en stark historisk hävd. Svenska kyrkan härleds därigenom till den äldsta kristna församlingarna. Redan 1860 återfinns be-nämningen Svenska kyrkan i lagtext. Ett förändrat namn på Svenska kyrkan är en symbolfråga av stor vikt.

Utskottet delar Läronämndens slutsats att en namnförändring inte bör övervägas om inte någon avgörande förändring inträffas, som kan motivera detta. Utskottet anser att namnet Svenska kyrkan är väl etablerat både nationellt och internationellt. Sammantaget anser utskottet att det ej finns skäl till ändringen av benämningen Svenska kyrkan. Bifall till utskottets hemställan.

URBAN GIBSON:

Fru ordförande! Som skäl för mitt yrkande, har jag ju anfört att för vår kyrka ska vara ekumeniskt trovärdig och för att öka den internationella förståelsen för vad Svenska kyrkan är, så bör vi komma fram till en ändring, och kalla kyrkan för den evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige. Läronämnden säger bland annat i sitt yttrande att de är medveten om den problematik som det anspråksfulla, i betäckningen Svenska kyrkan, kan aktualiseras i dagens pluralistiska och mångkonventionella samhälle.

Vi har alldeles nyss hört utskottets ordförande och jag kan bara konstatera att han pekar på att benämningen i lag inte är äldre 1860, och den nu finns kvar i den lagstiftning som finns som Svenska kyrkan är ju naturligt, därför att vi fram till nu kallar oss för det. Men när utskottet säger att den inte finns några avgörande ekumeniska skäl som tala för ett namnbyte, så tycker jag att utskottet inte har tillräckligt lyssnat på den, det ekumeniska samtalet i Sverige.

Läronämnden säger ju också att man inte bör överväga en namnändring med mindre än någon avgörande förändring inträffat som kan motivera en sådan. Exempelvis ett ekumeniskt genombrott. Ja, vid ett tillfälle hade naturligtvis varit 1 januari i år, när vi verkligen gjorde någonting som var den största förändringen, kanske i kyrkans historia, i varje fall på avsevärd tid. Men ska vi komma fram till ett ekumeniskt genombrott så, om det är det som fodras så får väl vi också inom Svenska kyrkan försöka att

arbeta aktivt för att få sånt till stånd. Och det här med namnet är ju en del i en sån ekumeniskt genombrott. Om vi kunde ta det här beslutet så skulle man nog kunna säga att vi går mot ett ekumeniskt genombrott.

Ja, jag är övertygad om att en förändring kommer så småningom. När vet vi naturligtvis inte, och vi är inte mogna för att ta ett beslut nu. Men det här är så att, ska man verka för en sak så måste man ju ändå tala om den, och jag vet att det här är en ändring som kommer. Jag har inget yrkande idag. Tack.

Biskop JONAS JONSON:

Ordförande! Bara en kort kommentar till Läronämndens yttrande. Jag tycker det är ganska fantastiskt, att i det läsa och påminnas om att där begreppet Svenska kyrkan som går tillbaka på det medeltida eklesias vekana påminner om en tid när vi visste att kyrkan primärt är universell och katolsk och att Sverige bara var en provins i den allmänliga kyrkan. Definitionen evangelisk-lutherskt är en definition av splittringen när man sårar sig ifrån den allmänliga kyrkan, och blir en egen kyrkoprovinc här uppe, så det gamla namnet Svenska kyrkan har alltså djup ekumenisk hävd och påminner oss ständigt om att Svenska kyrkan inte lever sitt eget liv utan bara är en provins inom kristenheten i stort. Och jag ser fram emot och ber för den dag när vi igen kan säga eklesias vekana och att det också har en realitet bakom sig.

FREDRIK SIDENVALL:

Först vill jag gärna instämma i det biskop Jonson nyss framförde, och jag tycker det också är härligt med latin måste jag säga. Men samtidigt så hör det till kyrkans katolicitet, kyrkans allmänkyrklighet att framträda med en bekännelse. Allmänkyrklighet katolicitet är inte bara att vara kristen i allmänhet utan varje kyrka, som ju gör anspråk på att vara allmänkyrklig har en bekännelse. Vi har dom fornkylriga bekenner-serna. Den romersk-katolska kyrkan till exempel, är mycket trogen mot sitt bekenner-searv och i det ekumeniska mötet, så måste man för att kunna tillföra, och för att kunna vara trygg i det mötet ha en stark identitet vem man själv är och vad man själv tror och lär. Och därför så tycker jag att det är bra att man då redovisar det och bejkar inför sig själv och andra, att man då är evangelisk-luthersk i vårt fall.

Men nu har jag fått klart för mig, alldeles nyss, att vi är inte riktigt mogna för det. Därför vill jag bestämt yrka avslag på motionen och hemställa om att utskottets hemställan istället går igenom, för att det vore att devalvera ner det evangelisk-lutherska namnet, om vår kyrka nu skulle framträda under det namnet, när vi istället bara är en kyrka i tiden vars bekännelse kan ändras med hur vindarna blåser.

TOMAS FORSNER:

När vi lade den här kyrkoordningen så var jag mycket tveksam till just detta med evangelisk-luthersk. Jag hade en tid innan fått höra av några Luther-kännare att Luther själv hade avisat tanken och hållit ifrån sig att några kyrkor skulle uppkallas efter honom. Jag har frågat och frågat men jag har inte fått fram stället där han säger det här. Men han förespar att kyrkor kommer att uppkallas efter honom och han vill det inte.

Ska vi respektera vår reformator så ska vi inte uppkalla vår kyrka efter honom, som då egentligen vill ha en enad kyrka och var ledsen över att det behövde bli en splittring, och jag var glad över få höra från ärkebiskopen och påminna Natan Söderbloms egen förslag till beteckning utav vår lutherska gemenskap som evangelisk-katolsk, tillsammans med andra evangeliska kyrkor i gemförelse med den romersk-katolska och den ortodox-katolska. Jag tycker det var framsynt och ekumeniskt och nu är ju katolskt i vårt sammanhang, vår tradition misstänkliggjort många gånger som be-

grepp. Och jag förstår att det är svårt, men vi ska vara försiktiga med att så här många hundra år efter fästa oss vid reformatorns person och namn och se till arvet, och innehållet i reformationen istället. Det evangeliska begreppet, jag tycket att det är klokt att följa utskottet i detta.

URBAN GIBSON:

Ja, eftersom det blir en lite förlängd debatt i det här ärendet vill jag gärna säga att jag delar Jonas Jonsons långsiktiga vision utav det vi hoppas vi ska åstadkomma så småningom. Det vi inte får uppleva kanske, men dit vi ändå ska sträva. Men på vägen dit så vet vi att det är väldigt många som har svårt att förstå ute i världen vad Svenska kyrkan är och jag tycker vi kan hjälpa dom just nu.

80 § kyrkomötets sanktionsmöjligheter

ERNA ARHAG:

Ordförande! Ärade kyrkomötesledamöter! I motion 2000:50 av Urban Gibson hemställs att Kyrkomötet beslutar uppdra åt Kyrkostyrelsen att utreda och lägga fram förslag i frågan om vilka sanktionsmöjligheter som Kyrkomötet bör ha, i förhållande till församlingar som avsiktligt bryter mot Kyrkomötets beslut. Vid behandlingen av den här motionen hade utskottet en mycket bred och omfattande diskussion kring de viktiga frågeställningar som motionären fokuserar på.

Vi fattade här i Kyrkomötet i juni i fjol beslut om kyrkoordningen och då efter ett mycket omfattande utredningsarbete och med ett brett remissförfarande. Vi ledamöter var sannolikt inte helt nöjda med kyrkoordningsförslaget. Men när väl beslutet var taget och reservationerna lämnade, då gällde det för oss i Kyrkomötet att acceptera tagna beslut och gilla läget. Det är en stor uppgift för alla kyrkomötesledamöter att föra ut kunskap om kyrkoordningen till alla berörda på kyrkans olika nivåer.

Vårt beslut om kyrkoordningen det grundas på respekt för Kyrkomötet, och alla fattade beslut om kyrkoordningen. Man det bygger även på lojalitet och vilja till samverkan och samförståndslösningar, det är av grundläggande betydelse vid tillämpningen av kyrkoordningen. Ett stort ansvar har ansetts ligga på var och en av oss inom Svenska kyrkan, att lojalt verka för att samarbetet ska fungera. Kunskap om kyrkoordningens bestämmelser krävs för att inte beslut fattas som ger upphov till konflikter.

Det är viktigt med klargörande för att undvika att Svenska kyrkan som helhet skadas. Det är av stor vikt med ett sådant förhållningssätt, för att intentioner som ligger till grund för kyrkoordningen ska vidmakthållas. Motionären tar upp frågan vad som händer om en församling i ett enskilt ärende bryter mot kyrkoordningen, och sedan vidhåller sitt beslut, även efter att beslutet överklagats och återförts till förnyad handläggning i församlingen.

Utskottet belyser detta i betänkandet på sidan två och tre. Sanktionsmöjligheter finns både mot församling, anställda och förtroendevalda och det gäller att använda sig av detta, om andra möjligheter till lösningar inte står och finna genom samtal eller på annat sätt, eller genom stiftets stöd och tillsynsfunktion.

Ett gemensamt utbyte av erfarenheter och synpunktersärskilt värdefullt för de tillsynsansvariga biskop och domkapitel. Utskottet anser att Kyrkostyrelsen ska ta initiativ till att tillfälle ges för sådana överläggningar. Kyrkoordningens utgångspunkt är inte att med tvångsmedel upprätthålla ordningen utan de som verkar i Svenska kyrkan ska göra det i lojalitet med dom och med det system för beslutsfattande som gäller inom Svenska kyrkan. Med detta yrkar jag bifall till utskottet hemställan.

STEN ELMBERG:

Ordförande! Ledarmöter och biskopar! Jag tror att det är som Urban Gibson skrivit i motionen är någonting som vi alla har tänkt på, som vi har funderat på och kan hända måste komma. Men jag vill först säga så här att, jag är inte blåögd, jag förstår frågan men jag vet inte om medicinen är den rätta idag att införa nya sanktioner eller utöka kyrkoordningen med detta. När jag läste efter sommaruppehållet här i betänkandet så kom jag och tänka på ärkebiskopens inledningsanförande i våras, jag tar mig friheten att få låna lite uttryck från det. Där står det en överskrift som heter ”Lättare packning men hur? Lätt packning, lättare packning och vad bär vi med oss” och så vidare. Jag tror att ärkebiskopen hade intentionerna att det handlar om att vi tar över ett arv men samtidigt är det också ett nytt sätt för kyrkan att arbeta, där det inte i första hand handlar om att ovanifrån diktera och lägga raster över en ny kyrka.

Jag känner, och det vet vi alla, att Svenska kyrkans församlingar har fått ett avsevärt mycket större ansvar idag, och insikten om detta ansvarstagande det sker ju inte över en natt. Det är en procedur, det är en process, hos dom som är valda, församlingar och anställda. Det är frågor som skapar meningsskiljaktigheter, måste först och främst få lösas, känner jag, genom samförstånd, genom dialog, genom förståelse att ge en chans. Har vi den frimodighet att vänta, har vi den möjligheten att få ta lite till tåls, att det stundom kan bli lite kaos också, att det också blir lite turbulens, att ge tid och möjlighet till samförstånd innan rättsfällan slår igen?

Att idag redan införa nya sanktionsmöjligheter känner jag vore en mycket olycklig signal, däremot om erfarenheten framöver visar att det finns brister så är jag beredd att stödja motionären. Men inte idag för jag vill inte tillbaka till det kungliga salighetsverket med mycket regler och lagar. Utan jag vill tro på den kyrka där man tar ett ansvar som förtroendevalda, som anställda på alla tänkbara nivåer. Bifall till utskottets hemställan.

URBAN GIBSON:

Ja, fru ordförande! Efter utskottets två talepersoner nu så ska jag alltså som motionär säga något om mina intentioner, och jag vill först understryka att när jag skrev den här motionen så gjorde jag det utifrån rent principiella utgångspunkter och var angelägen att inte behöva diskutera något aktuellt ärende. Och jag visste inte vad som sen skulle komma, som nu kanske gjort det här ärendet lite mer brännande i år. Jag kan instämma i vad siste talaren sade, att ingen av oss, i varje fall inte jag, vill tillbaka något salighetsverk och absolut inte ha några rättsfallor som slår igen och det har jag heller inte begärt. Men jag vill ändå fråga mig, vad händer om det blir en sådan situation, att någon församling efter att ett ärende förts upp till Överklagandenämnden och ärendet återförs, ändå inte bryr sig om att följa dom utslag som föreligger. Och för att underlätta i en sådan situation, för att det inte ska behöva ta för lång tid så behöver vi alltså börja att reflektera över vilka åtgärder eller inte åtgärder som kyrkan kan vidta. Och jag bad att Kyrkomötet skulle uppdra åt Kyrkostyrelsen att utreda och lägga fram förslag i den här frågan.

Nu har utskottet gjort ett mycket gott arbete och man redovisar ju en omfattande analys och slutsatserna kan jag instämma i. Jag vill bara peka på vad man säger avslutningsvis i sina skrivningar. Man pekar ju på ett angeläget, att ett förhållningssätt för att intentioner ligger till grund för kyrkoordningen ska bli bestående och att det gäller i första hand att biskoparna och domkapitlen har ett ansvar för situationen.

Man skriver alldeles avslutningsvis i sista stycket att det har uppkommit olika frågeställningar om hur man ansvarigt hanterar det instrument av mer eller mindre ingripande slag som finns i kyrkoordningen, för att stärka efterlevnaden av regelverket. Ett

gemensamt utbyte av erfarenheter och synpunkter är då särskilt angeläget. I första hand ska dom tillsynsansvariga biskopar och domkapitel ges tillfälle för överläggningar. Och sedan säger man någonting som jag tycker också är mycket viktigt just nu, att utskottet anser att Kyrkostyrelsen ska ta initiativ till det här och det förutsätter jag då kommer att ske om detta blir Kyrkomötets beslut. Och utskottet anser också att det kan vara av värde att ta del av erfarenheter ifrån kyrkor med Svenska kyrkan likartad struktur i andra länder.

Den utredning jag har begärt är alltså på väg. Och det underlag som man här vill ha utav reflektioner från biskopar och domkapitel är ju ett utmärkt underlag, också erfarenheterna naturligtvis, för det jag begär inför ett kommande beslut. Jag kan därför ansluta mig till utskottets hemställan.

JOAKIM SVENSSON:

Fru ordförande! När man arbetar som revisor så är det en fördel om man tycker det är roligt med lagar och regler och det tycker jag. Dessutom har jag förmånen att i mitt arbete få granska hur andra följer lagar och regler och det är faktiskt roligare än att själv bli granskad, det tycker jag nog i alla fall.

Innan man talar om sanktioner tycker jag emellertid man ska fundera lite grann på hur regelsystem är uppbyggda, och vad man kan begära av ett regelsystem för att man ska kunna tycka att det är värdefullt att sen sätta in sanktioner. Och då är det tre ord jag vill lyfta fram och det är klarhet, konsekvens och komplexitet. Med klarhet menar jag då att man måste alltså förstå vad reglerna vill åstadkomma och vad regeln betyder, som oinsatt läsare av kyrkoordningen. Jag vill ta ett exempel. Om kyrkofonden, som vi diskuterade förra året på Kyrkomötet, där det står att till kyrkofonden ska föras avkastning och ersättning från fondens tillgångar. Av avkastningen skall årligen avsättning ske till kapitalet med ett belopp som motsvarar värdeminskning på grund av inflationen. Och då kan man ju fundera hur man ska följa den regeln när man vet att börsen ökade med 60 procent i värde 1999 medan inflationen var under två procent. Regeln i sig är alltså så otydlig så att om man skulle ge sig in och beivra en sån reglering, så tror jag att det är mycket svårt att åstadkomma.

Konsekvens var jag inne på lite grann igår under frågedebatten och då menar jag så att vi måste ju själva här på Kyrkomötet först och främst föregå med gott exempel och följa dom regler som vi har tagit. Där har jag också ett exempel till idag som jag vill framföra, nämligen i budgetutskottet fick vi sista dagen på första sessionen av Kyrkomötet i våras in ärendet på vårt bord om arvoden för ledamöter i Kyrkomötet och för förtroendemän. Det finns ett speciellt kapitel i arbetsordningen för Kyrkomötet om arvoden. Det står också i arbetsordningen att det är kyrkorättsutskottet som ska bereda ärende om arbetsordningen. Alltså var det fel utskott som fick det här ärendet på sitt bord, och vi kunde inte ta upp frågan. Man det är ändå ett exempel på att vi måste ju först och främst själva se till att följa dom regler som vi har beslutat om.

Sen när det gäller komplexiteten så vill jag i det lägga att det gäller att kunna skilja på viktiga och oviktiga paragrafer och regelringar. Kyrkoordningen består av 58 kapitel med ett väldigt stort antal paragrafer. Dom bör rimligen som vi tidigare varit inne på stå i relation till lag om Svenska kyrkan och våran bekännelse. Följden bör alltså bli att om det nu finns en konflikt mellan bekännelsen och kyrkoordningen, eller mellan lag om Svenska kyrkan och kyrkoordningen, så får kyrkoordningen vika. Och följderna borde ju också bli att om man upptäcker den här typen utav misstag så bör Kyrkomötet gå in och justera kyrkoordningen så att det följer då dom två andra grundläggande dokumenten. Men sen tror jag också att inom själva kyrkoordningen

finns det alltså reglering av olika dignitet, det är inte ovanligt i lagstiftningen heller, till exempel aktiebolagslagen finns det regler som är sanktionerade med straff.

Man kan alltså hamna i fängelse om man bryter mot aktiebolagslagen och det kan vara ganska oviktiga saker för en lekman, så som till exempel att inte föra aktiebok över aktieägare i ett aktiebolag. På samma sätt tycker jag i kyrkoordningen vi kan se att viss reglering är tyngre än annan. Exempel på detta kan vi ta utnämning av kyrkoherde, där villkoren för detta är att, den som utnämns när han behörighetsförklarats skall ha fyllt 30 år och ha tjänstgjort som präst i tre år, förutom då det här att man ska kunna samarbeta med präster av båda könen.

Dom två reglerna kan domkapitlena lämna dispens från och jag tror inte att någon skulle ha satt igång en debatt i massmedia om det var så att man utnämner en kyrkoherde någonstans som är 29,5 eller 25. När man överväger sanktioner så måste man enligt min mening alltså ta det här resonemanget i beaktande så att man inte hamnar i en situation att man silar mygg och sväljer kameler.

HANS-OLOF ANDRÉN:

Fru ordförande! En av dom uppmärksammade fall i Svenska kyrkan med brott mot kyrkoordningen som har ägt rum, det är ju tillsättningen av kyrkoherde i Solberga pastorat i Göteborgs stift och i dag klockan 10 så blev domkapitlets beslut i anledning av den här tillsättningen klart och jag vill här ta tillfället i akt att informera Kyrkomötets ledamöter om innehållet i domkapitlets beslut som ett underlag för vidare funderingar i ämnet.

Det förhåller sig alltså så att Anders Hjalmarsson som sökte den här tjänsten blev obehörigförklarad i november förra året och oaktat detta blev han, då beslöt kyrkonämnden i Solberga att tillsätta tjänsten med honom. Detta överklagade eller beslutsprövade och domkapitlet upphävde då detta beslutet i april. Icke desto mindre så skrev man anställningsavtal med Anders Hjalmarsson, han skulle tillträda första augusti. Jag redogör bara för innehållet i domkapitlet beslut som har betydelse för, får man inte göra det? Nej då har jag inget att tillägga.

HENRY SVENSSON:

Ta för dig, känn friheten. Kom med fräscha idéer och gå över gränserna och var kreativ. Är det exempel hur individualismen har genomsyrat samhällsutvecklingen dom senaste decennierna. Man är av någon anledning rädd för gränser, dom hämmar utvecklingen och kreativiteten, men sådana här ord som lojalitet, trohet, trogenhet, att hålla fast vid något, det har blivit negativa ord.

En liten liknelse som kanske kan vara lite långsökt men ändå. Vi kör väl förmodligen dom flesta av oss lite för fort någon gång förmodar jag, vad är det som rör sig i huvudet i det tillfället då man kör för fort? Ja, någon kanske tänker på att polisen kanske står bortom nästa krök. Det kan bli böter, det kan till och med bli så att man drar in kortet. Man konstaterar alltså när man kliver över gränsen vad är det som kan hända mig. Men jag tror dom flesta av oss inte reagerar eller tänker på att dom som bor vid vägen eller dom andra som färdas på vägen har rätt att förvänta sig att trafikanterna håller sig till lagen, det tänker vi inte på.

Frihet har ju ofta blivit densamma som kreativitet eller tvärtom vilket man nu säger, friheten att kliva över gränserna. Men kreativitet, riktig kreativitet det är egentligen att kunna åstadkomma någonting med dom förutsättningar som finns inom gränserna. Det är då man visar vad kreativitet är. Kliver man över, då är det bara att hämta någonting mer eller mindre färdigt. Det är bara som avslutning ett litet ord som

kanske bara får hänga med som avslutning på det här lite kanske filosofiska resonemanget. Gräv där du står. Bifall till utskottet.

Ärkebiskop KG HAMMAR:

Ja, ordförande! Först vill jag säga att jag finner rubriken mycket olycklig, därför vi blir alltid påverkad av den, även om vi genomskådar den. Det är självklart inte så att Kyrkomötet ska kunna ha några sanktionsmöjligheter någonsin. Kyrkomötet fattar beslut om det regelsystem som ska gälla och vad som måste avses, om det i kyrkoordningen ska finnas regler om sanktioner i dom här fallen. Men det är viktigt att vi rensar i vårt medvetande så att vi inte tror att Kyrkomötet här ska sitta och ha sanktionsmöjligheter mot någon.

Dom som fattade besluten om regelsystemet har en uppgift, och dom som sen ska tillämpa det och eventuellt besluta om sanktioner det är några andra än Kyrkomötet. Det är det första jag vill säga. Det andra det är att jag tycker att utskottet resonerar klokt, spelar inte så stor roll om man sen säger att, i klämman, att det här ska föras till Kyrkostyrelsen eller inte för ni förstår allihopa att det här funderar vi ju på allihop, vad vi än beslutar, även om det hade varit avslag på motionen rakt av utan mer kommentar, så skulle vi ju i Kyrkostyrelsen precis som alla ni andra vara tvungna och tänka över det läge vi befinner oss i. Och här behöver vi kreativitet.

Men det tredje jag vill säga det är att i det här läget måste vi ju också lära oss att skilja på själva avgörandet av olika frågor, var som är rätt och fel, det vill säga i enlighet med kyrkoordningen eller inte och eventuella påföljder. Det är lätt att vi blandar ihop det där. Det ärendet som inte blev föredraget illustrerar detta, Göteborgs domkapitel har nämligen väldigt tydligt sagt att det är fel regler, man har brutit mot kyrkoordningen men det är inga påföljder. Och det är helt enligt kyrkoordningen som vi har idag, i varje fall om man inte vill gå väldigt drastiskt tillväga. Och då har vi nästan alla, och det glädjer mig måste jag säga, utskott efter utskott, Kyrkostyrelse och person till person i samtal ändå sagt, att vi får lära oss att ha is i magen, vänta, våga lita på det här med lojalitet och respekt för gemensamt fattade beslut och så.

Även om ryggraden hos oss som ju är inskolad under den gamla ordningens tid, där det i alla statliga system ju också var konsekvenssanktioner av olika slag och man bröt på regelsystemet, där är vi ju alla skolade. Så sjunger vi ofta, nu måste vi slå till om någon inte har följt dom regler vi har fattat. Där tror jag att vi behöver invänta och se om vi inte kan hitta ett annat läge där det faktiskt är så att den gemensamma viljan ändå till sist tar över. Den ska vi ju inte ha en felaktig historiebild heller. Det är ju inte så att allting var helt perfekt förut, när man kunde hålla ordning och reda, och att nu så kommer problemen. Det är inte heller så att andra kyrkor är utan problem i det här utan så är det med organisationer som innehåller många människor och många viljor. Det blir inte så rätlinjigt alltid.

Många känner nog också inom Kyrkostyrelsen att vi skulle behöva hitta någonting mellan det här att bara säga det var fel men det blir inga sanktioner och använda dom drastiska metoder som finns att ta rätten att utöva ämbetet för en vigd eller att reglera bort ett pastorat, därför att dom har eller strypa pengaflödet eller någonting sånt där. Att om det kunde finnas någonting däremellan som vore en markering utan att det blir en utstötning. I första hand måste vi ändå i vår fria Svenska kyrka lita till samtalet, lita till framväxten av ett slags gemensamt förhållningssätt. Men vi följer frågan och vi litar till det inbördes samtalet men i enlighet med utskottets förslag så ser vi gärna att vi låter det ta den tid det behöver.

81 § Svenska kyrkans gemensamma arkiv

ERNA ARHAG:

Tack, fru ordförande! I motion 2000:67 av Jan-Erik Ågren om Svenska kyrkans gemensamma arkiv hemställs om en utredning hur och var arkivet ska läggas upp samt särskilt undersöka möjligheten att placera arkivet i Sollefteå. Bestämmelsen om Svenska kyrkans arkiv avser det inomkyrkliga arkiv som börja bildas från och med i år. Överläggningar pågår mellan företrädare för riksarkivet och Kyrkostyrelsen. Utskottet anser det är viktigt med framförhållning och tid för planering med mera. Utskottet är dock inte beredd att biträda förslaget med en utredning för närvarande. Utskottet föresätter att Kyrkostyrelsen vidtar erforderliga åtgärder och initiativ i frågan om Svenska kyrkans gemensamma arkiv. Bifall till utskottet hemställan.

JAN-ERIK ÅGREN:

Tack, ordförande! Kyrkomötesdeltagare! Om man skulle ha en våg med två vågskålar, och i den ena vågskålen skulle lägga ärende där utredningar har hamnat i tidsbrist, och i den andra frågan där man kan säga att man har varit ute i god tid, så tror ju i alla fall jag att vågskålen med tidsbrist, sent ute, den skulle väga ner och den där vi har varit ute i god tid den skulle hamna betydligt närmare himlen. Därmed inte sagt att den behöver vara mer gudbehagligt det som finns i den. Men faktum är att tidsbrist alldeles för ofta leder till mindre bra beslut, kanske sämre lösningar och högre kostnader och ingen kan väl förneka att till exempel en del utav dom problem som vi nu har med brister i vår nya kyrkoordning, kan bero på viss tidsbrist i förarbetena.

Min motion om Svenska kyrkans gemensamma arkiv har placerats i den mer himlanära vågskålen. Jag är för tidigt ute menar utskottet. När jag presenterat mitt förslag för den omställningsgrupp i Sollefteå som tillsattes för att bidra med lämpliga ersättningsjobb efter den smärtsamma organisationsnedläggning som drabbade Sollefteå, i och med försvarsbeslutet i mars i år, så togs förslaget emot mycket positivt. Man kunde snabbt konstatera att det fanns lämpliga lokaliteter, fanns kompetens i arkivlänet Västernorrland, Skellefteå kommun och även genom SVAR i Ramsele. Det är sannolikt att det skulle gå att få fram statliga pengar till en sådan lösning om man vore beredd att ta i frågan nu. Kostnaderna, pengarna är väl inte helt ointressanta, men nu är färskvara tidsbegränsad. Vill man inte hoppa på omställningståget så går det utan oss och det beklagar jag.

Svenska kyrkan har ju genom sitt deltagande i miljardprojektet visat att man är beredd att också ta sitt ansvar för att bidra till att flera arbetstillfällen skapas där behov och möjligheter finns. Här hade det varit möjligt och vi hörde genom ordförande, att det pågår en del diskussioner i den här frågan. Samtal förs, man är alltså igång varför kan man då inte tillsätta en utredning. Jag beklagar att utskottet inte anser att vi behöver ta i frågan nu, men genom min motion är frågan satt på agendan och jag noterar att utskottet förutsätter att Kyrkostyrelsen när den finner detta påkallat, tar erforderliga initiativ i frågan om Svenska kyrkans gemensamma arkiv. Och då finns arkivlänet Västernorrland och Sollefteå med och det är ändå en viss framgång. Men jag vill avsluta med att yrka bifall till min motion.

82 § Register för tillsyn av präster och diakoner

ÅKE BLOMQVIST:

Fru ordförande! Kyrkomötesledamöter! Jag har fått i uppdrag att företräda utskottet. Sten-Åke Engdahl begär utredning över tillkomsten över att ha ett centralt register för

präster och diakoner. Och till Sten- Åke Engdahl som motionär så vill utskottet säga så här, ja stiftet har en tillsynsuppgift och där finns ansvaret. Men Kyrkostyrelsen har också givit stiftet ett organisationsregister och det är en gåva både till församlingar och stift. Och det finns också en ansvarsfördelning mellan den nationella nivån, stiftet och församlingarna eller samfälligheterna. Tillit tycker jag är ett bra ord. Vi måste lita på varann att var och en på sin nivå gör sitt, sköter sitt. Det här organisationsregistret är i ett uppbyggnadsskede och stiftsansvariga för organisationsregistret hörde en kal- lelse ifrån Kyrkans hus och samlades i våras både kring tekniska frågor, praktiska frågor och metodik, hur man ska lägga in olika uppdrag. Och det fanns också tillfälle till att föra fram önskemål om det var något mer som man ville ha in i det här centrala registret.

Och det finns nu ett så kallat tillsynsregister på stiftsnivå. Och det fick vid det till- fället stiftshandläggarna uppdrag att ta hand om, men det har också pratats om det när stiftens kanslichef eller motsvarande har träffat företrädare för Kyrkostyrelsen. Och det här tillsynsregistret ska just innehålla också vigningstjänsterna. Det har gjorts upp rutor och utrymmen för vigningsdag och det finns också anmärkningsrutor om man vill fylla i något alldeles särskilt. Och det registret, eller att fylla i det registret det ska varje stift göra själv. Där ska det stå vigningsår. Och det gäller inte bara dom som har tjänst i kyrkan utan det gäller också dom som är vigda till präster eller diakoner och har tjänst någon annanstans eller gått i pension eller bara finns. Hemadresserna behö- ver man inte heller bry sig särskilt mycket om för det tickar till automatiskt.

Församlingarna börjar ju med och lägga in firmatecknare och namn på dom som finns med i kyrkoråden och nu har turen kommit till präster och diakoner och det beror nog på stiftet själva hur fort det går med inläggning av dom här vigningsupp- dragen respektive hur man kommunicera sina församlingar. I vårt stift i Stockholm så har vi gått ut med en sådan begäran och dom flesta församlingarna har hörsammat och förstått vad det handlar om.

Det här tillsyns och uppdrag, vårt utskott då har gjort den här gemensamma be- dömningen att det behövs inte någon ny utredning, för instrumentet finns redan. Och när alla har lagt in uppgifterna så kommer varenda nivå att nå det. Man når det från lokal nivå, man når det på stiftet och man når det också på central nivå. Men änd- rings- och underhållsansvaret ligger på respektive nivå. Och nu är det upp till varje stift och använda det här.

Bifall till utskottet förslag som innebär avslag för Sten-Åke Engdahls motion.

STEN ÅKE ENGDAHL:

Ordförande! Tack Åke för en fin redogörelse för behandlingen i utskottet. Jag skrev den här motionen 2000:69 i medvetande om att stiftet ska föra sitt verksamhetsregis- ter där bland annat uppgifterna ska införas om präster och diakoner. Men den som läser bland annat den senaste utgåvan av matrikeln för Svenska kyrkan kan väl knap- past ha undgått att lägg märke till en viss osäkerhet vad det gäller registerhållningen, i detta fall då först och främst för prästerna. Rapportering om möjlighet till samman- ställning uppvisar där stor brister och det tyder ju på att systemet inte fungerar ännu på ett tillfredställande sätt.

I denna matrikelutgåva så möter ju allra först vid läsningen inte enbart att uppgif- ten om att en biskop är försvunnen. Som rubricerar saken i nummer 36 denna årgång, i hela matrikelsammanställningen finns enligt uppgift över 700 större och mindre felaktigheter. Avlidna har onyo blivit levande genom denna artikels matrikeln Icke prästvigda har genom matrikelföringen helt hastigt fått ingå i vigningstjäns-

ten. Åtskilliga har fått sina namn förändrade och bostadsorten likaså utan att själv vara medvetna om det.

Jag kan i sammanhanget inte bortse ifrån och tänka på hur vi började dagen med ett viktigt ärende, en yrkeslegitimation som skulle utfärdas och där skriver utskottet ”i likhet med motionären anser utskottet att bör vara en uppgift för Kyrkostyrelsen att ta ansvar för att en legitimationshandling tas fram”. Jo man tackar! På vilket underlag. Med den rörlighet på arbetsmarknaden som präglar både präster och diakoners yrkesutövning inom och utom vigningsstiftet hade det nog varit önskvärt med ett register, ett centralt upprättat register på nationell nivå. Som Kyrkostyrelsen ytterst bar ansvaret för.

Det var detta jag ville visa på i min motion efter att jag förstått att det finns stora brister i dagsläget i matrikelföring och registerhållning. Nu är detta för närvarande inte utskottets bedömning att ett sådant behov föreligger utan man vill väl avvakta att registren blir allt bättre och bättre. Men jag är fortfarande övertygad om att kraftåtgärder måste till för att säkerställa registerhållningen över dom som är vigda in i kyrkans vigningstjänst. Motionen har velat uppmärksamma dom problem som finns i dag inom området, och det är nu min förhoppning, tydligen sammanfallande med utskottets, att registren ska bli bättre, som underlag för olika matrikelsammanställningar. Ordförande, jag har inget yrkande i detta läge. Tack.

ÅKE BLOMQVIST:

Sten-Åke Engdahl! Jag kan inte se någonstans att Verbum är nämnd i motionen. Och utgångspunkten för din motion var ju också den tillsyn som stiftet har, och det stiftet som har tillsynen utifrån det så är det ju viktigt att stiftet ser till, och det är stiftet som har kunskapen om den rörelse som finns i församlingar och i stift och mellan stift och också avgångar av olika slag. Därför är det var och ens ansvar att det här registret när en ändring sker, att man omgående gör en ändring i församlingen och också på stiftet.

Tar vi det gemensamma ansvaret behöver man inte trycka för att Verbums matrikel kom ju bara en gång om året, men genom organisationsregistret så kan man till olika tillfällen ta ut vad man behöver kontraktvis, man kan ta ut det också på annat sätt, därför är ju den tillkomsten ju bra. Att sedan Verbum har misslyckats det är ju tråkigt, men vad jag förstår så är det så att det har varit också ett remissförfarande till den enskilda församlingen i många fall här. Så att vi är väl delaktiga i vissa delar också till en del felaktigheter och det är lång produktions tid på det här sätter. Organisationsregistret ger ju möjlighet att den dan jag önskar hur är det, får det utan att det behöver gå till en bok.

STEN-ÅKE ENGDAHL:

Ordförande! Både Åke Blomqvist och jag med många andra är nog medvetna om att det register, verksamhetsregister som ytterst skulle bilda underlag för att bland annat Verbum skulle kunna hålla en matrikel som var värt namnet igång. Det finns stora brister i det grundarbete som fodras för att också en matrikel ska kunna komma ut en gång per år, och innehålla dom uppgifter som vi alla är mycket beroende utav i vårt dagliga arbete, bland annat för att kunna hantera frågorna som vi kommer in på när det gäller tillsyn i vigningsuppdraget. Självklart är det en förlagsfråga att matrikeln ska hållas på sitt sätt men det där tror jag bara är ett exempel på svårigheten när grundregisterhållningen inte fungerar. Men låt oss med utskottet nu hoppas att stiftet tar det fulla ansvaret och att dom verksamhetsregistren på sikt blir så exakta att dom bildar det underlag som vi alla är förtjänta av. Tack.

84 § Äganderättsprövning av biskopsgårdar

REIDAR GUSTAVSSON:

Fru ordförande! Ledamöter! Vänner och övriga! Nu kommer man efter det här anförandet att bli betraktad som en velputte. Igår kväll förespråkade jag ekonomisk återhållsamhet, idag ska jag, med guldbyxorna på, som utskottets företrädare sprätta både pengar och egendom.

Till utskottet kom skrivelser från Kyrkostyrelsen om att överföra biskopsgårdarna till respektive stift. Dom sex biskopsgårdar som inte tidigare varit i stiftens ägor, Årkebiskopsgården i Uppsala ansågs nog vara en rikskyrklig angelägenhet eftersom ärkebiskopen är anställd på central nivå och därför ska den bibehållas på centra nivå som egendom. Dom övriga stiftens biskopsgårdar ansåg Kyrkostyrelsen att dom bör utan vederlagsersättning överföras till respektive stift. Två stift, Växjö och Linköping hade vid det laget redan tecknat avtal och köpt sina biskopsgårdar varför man föreslog att återbetalningar av köpeskillingen skulle äga rum. I Växjös fall var det inga problem, man hade köpt och betalt, men i Linköping blev det lite problem. Man hade köpt och skaffat lagfart men man hade inte betalt vilket ledde kyrkofonden till den något drastiska åtgärden att från ett visst datum ålägga Linköpings stift dröjsmålsränta på köpeskillingen. Varav vi i utskottet anser att köpeskillingen bör återbetalas till Linköping respektive Växjö men för Linköpings del bör inte dröjsmålsräntan återbetalas.

Till utskottet kommer en motion från nummer 2000:72 av Carl-Gustaf von Ehrenheim med förslaget att avslå Kyrkostyrelsens skrivelse, om inte det gick så skulle en kapitaliserad hyresersättning utgå till dom övriga stiftet för 1999. Svenska kyrkan på central nivå blev ägare dessa biskopsgårdar mycket ofrivilligt och till viss del orättmätligt genom det riksdagsbeslut som fattades 1998, efter kommarkollegiets utredning, där regering och riksdag ansåg att bara enstaka gårdar skulle kunna komma ifråga och därför överlät man med varm hand till Svenska kyrkan centralt att handskas med problemet. Kyrkofondens ledning som har varit på utfrågning i utskottet anser inte sig vara kapabla, eller vad det är för någonting, att ägna sig åt hyresfastighetsskötsel och dom tillstyrker Kyrkostyrelsens förslag.

I utskottet lades en reservation där man sa att vi ska skicka tillbaka det här till Kyrkostyrelsen, den reservationen bör avslås Kyrkostyrelsens arbetsbelastning är tillräckligt hög ändå och kontakten med Kyrkostyrelsen gav vid handen att samma skrivelse skulle återkomma nästa år. Så fru ordförande och ledamöter, med detta som bakgrund om med avslag på motion 2000:72 och reservationen tillstyrker jag utskottets hemställan om att snarast föra biskopsgårdarna till respektive stift.

85 § Etiska kapitalplaceringar

BO NORRGÅRD:

Fru ordförande! Kyrkomötersdeltagare! Den här motionen handlar om etiska kapitalplaceringar och det är i första hand Åke Blomqvist och Åke Bendix som har framställt om ett förslag till placeringspolicy och det är ytterligare en motion 2000:27 av Ingrid Emanuelson som är ju gällande att vi måste ha noggranna riktlinjer för att inte placera kapital i destruktiva verksamheter såsom pornografi och dylikt. Bakgrunden till det här det är ju att kap. 51 § 25 i kyrkoordningen som säger att trossamfundet Svenska kyrkan skall på den nationella nivån förvalta sin medel på ett sådan sätt att kravet på god avkastning och betryggande säkerhet tillgodoses.

Medlen ska förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. Och det här uppdraget då att sköta det här på det sättet har delegerats till förvaltningsdelegationen som bereder styrelsen ekonomifrågor. Delegationen har fastställt en finans- och valutapolicy av den 24 februari och där man också har fastslagit etiska moraliska kriterier och dom slår fast att man inte får placera medel i verksamheter som på olika sätt står i strid med dom grundläggande värderingar som kyrkan vill värna. Och man ska också se till att man, om möjligt, placerar så att man kan medverka till att utjämna dom globala orättvisorna, men dom ska även, finns även ett antal ideella kriterier. När det gäller kyrkofonden däremot, så är det på ett annorlunda sätt. Dom ska se till att vi på alla sätt placerar medel i svenska eller utländska, förvaltas att det ger den allra bästa avkastningen. Dock har man insett det svårare i det här så har man också sagt att där måste man också ha vissa funderingar på hur man placerar det hela och det gör att man till exempel inte placerar i tobaksindustrin och heller inte vapenindustrin.

Ingen tvekan om att det här har varit lite knepigt, att Kyrkostyrelsen beslöt i mars i år att tillsätta ett ettårigt projektarbete för att titta på aktieförvaltningen och etisk placeringsinriktning och det var synpunkter som hade framkommit vid ett seminarium som man hade haft kring dom här frågorna. Och man ansåg att det var nödvändigt att höja kompetensnivån i alla led inom Svenska kyrkan, och det gjorde att man också beslöt att tillsätta ett etiskt råd och det är numera tillsatt. Och dom har då till uppgift att ge råd, inte bara till förvaltningsdelegationen, utan också till stift och församlingar i kapitalplaceringar, och vi tror att det ska vara ett utmärkt sätt att möta motionärernas önskemål om att kunna förbättra insikten om vad som är etiskt och inte etiskt.

Och vad som kan vara försvårande i en del av landet hur man placerar sina aktier och i en annan del inte alls som, särskilt vi i Stockholm, har råkat ut för. Som jag sa är rådet numera tillsatt och jag tror att det kommer att vara till värdefull nytta för hela Svenska kyrkan. Jag yrkan bifall till utskottets betänkande.

BIRGER SJUNGARGÅRD:

Fru ordförande! Kyrkomötesledamöter! Först, ett tack för det stöd som ekonomi- och egendomsutskottet givit de tankar om etiska kapitalplaceringar som togs upp i Kyrkomötet 12 mars 1983, då fick jag nämligen avslag på en begäran om redovisning av aktieinnehavet i Svenska kyrkans centralråd.

Det var då aktuellt med så kallade Sydafrikaaktier, ett lokalt kyrkans ungdom hade förvägrat insyn i kyrkans eget centrala organ. Nåväl, det svängde. Ärkebiskop Olof Sundby började dyka upp på bolagsstämmor, till exempel hos Asea, och ställde obehagliga frågor som berörde etiska kapitalplaceringar. Det ansågs löjligt och förhånades till och med inom kyrkan själv. Det ordnades en namninsamling mot den så kallade ekumeniska u-banken, det finns ett visst skuldkonto hos kyrkan när det gäller etiska kapitalplaceringar. I EE 2000:2 pekas på inrättandet av ett Svenska kyrkans etiska råd för finansiella frågor, det är bra. Men risken är att man tror att man löst de etiska problemen genom inrättandet av ett råd. Jag talar här av erfarenhet som ordförande i Landstinget Dalarnas etiska råd, kanske ett undantag.

I detta sammanhang vill jag peka på två saker som ligger inom ramen för utskottets positiva svar. Punkt ett, betonandet av att tyngdpunkten vid en etisk bedömning måste ligga på insatserna att det ska aktivt positiva, det vill säga det ska inte räcka med förbudsskyltar, att avstå från saker som man anser negativ sprit, tobak och vapen. Utan om att stödja aktivt livsbefrämjande insatser. Inom kyrkan har den diskussionen förts i ett antal grupper sedan några decennier, vad betyder etiken i praktiken? Det går inte att ge ett svar, men det är just därför som det är viktigt kyrkans reflektion överlag. I

en grupp beslöt man sig för att testa tankarna och pröva dem i praktiken, det är det principiella jag vill ta fram. Det gällde att stödja ett projekt med att ta fram en effektiv minröjare byggd på en skogsmaskins princip lokalt. En biskop, några präster, industri-folk och vanligt folk satsade och genom detta initiativ blev minröjaren verklighet, av FN betecknad som en av de bästa i sitt slag.

Den rullar i Kroatien och har röjt åtskilliga hektar och sprängt flera hundra minor, nu riskerar man att projektet tas om hand för exklusivt militära ändamål. Jag har velat lyfta fram det som ett exempel vad som är möjligt att göra, svårigheter och möjligheter.

Den andra punkten går också i helt i linje med Olof Sundbys agerande. Svenska kyrkan kan begära en etisk revision, att den ske på samma sätt som till exempel en miljörevision i det företag som man satsar pengar. En sådan revision kan göras till exempel med enlighet med de kriterier som Lennart Koskinen tagit fram och som används av många framsynta företag. Den här frågan om etiska placeringar är kanske en av de viktigaste framtidsfrågorna för kyrkan, där kyrkan kan fullgöra en etisk uppgift nämligen att tydliggöra de värderingar som ligger bakom våra handlingar.

Vid en utskottsbehandling måste kanske motionen avslås av de formella skäl som här har skett, det finns ett råd tillsatt. Det är viktigt för den inomkyrkliga debatten, lika viktigt är så att debatten förs och synpunkter tillförs som här skett, därför yrkas bifall till utskottets förslag. Tack.

INGRID EMANUELSON:

I sitt yttrande 2000:12 om etiska riktlinjer för aktieplaceringar instämmer Läronämnden i behovet av en placeringspolicy för Svenska kyrkan aktieinnehav. Avsikten med min motion 2000:27 var att utöka dom redan gällande begränsningarna av kyrkofondens placeringar i vapen- och tobaksindustrin till att omfatta även porrindustrin. Utskottet hänvisar till det ettåriga projektarbete om aktieförvaltning med etisk placeringsinriktning som Kyrkostyrelsen den 30 mars i år beslutat att uppdra åt kyrkokansliet att sätta igång med, avseende bland annat om positiva kriterier för Svenska kyrkans ekonomiska agerande.

Utskottet noterar också i kyrkofondens styrelses avsikt att tillsätta ett Svenska kyrkans etiska råd för finansiella frågor med funktion att vara en referensgrupp för projektet. Detta lär ska ha skett för en vecka sedan. I likhet med Läronämnden inser jag att ägarförhållanden och dylikt ofta är så komplicerade att ett policydokument kan vara otillräckligt och måste kompletteras med en bred kompetens vilket detta etiska råd förhoppningsvis kan bidra med.

Detta hindrar dock inte nödvändigheten av ett policydokument och att innehållet i detta är viktigt som riktningsgivande. Jag ser därför fram emot att få ta del av det av Kyrkostyrelsen utlovade positiva kriterierna i hopp om att dessa kommer att utesluta möjligheten till den Svenska kyrkans placering aktier, i inte bara som nu vapen- och tobaksindustrin utan även i porrindustrin. Om mina förhoppningar inte infrias återkommer jag i frågan. Tack.

ANDERS ÅKERLUND:

Fru ordförande! Enligt min uppfattning så blir pengar lätt mammon när dom blir abstrakta och inte kombineras med aktiva medvetna värderingar. Inte minst inom miljöarbetet i Svenska kyrkan så har vi fått väldigt mycket med helhetsperspektiv, där kulturer kommer samman och många infallsvinklar på ett spännande sätt och det är också den miljön som också motionen växte fram som sen blev bifallen, det vi har i kyrkoordningen nu, en inskrivning om etiskt försvarbart sätt och förvaltning i enlighet med Svenska kyrkans grundläggande värderingar.

Kriterierna blir lätt att man avstår från, avgränsar sig och säger nej. Men jag vill i likhet med vännen Birger Sjungargård också poängtera idag den socialt aktiva rollen som vi kan skapa på ett positivt sätt och vara med och bygga upp och skapa utveckling. Och då tänker jag på globalt perspektiv och både globalt och lokalt. Det globala perspektivet finns med i bakgrundstexten, men jag vill också understryka det lokala perspektivet. Jag vet att Svenska kyrkan här i Kyrkans hus är engagerad i regional utveckling i många spännande tillväxtföretag, den utvecklingen kan också gå vidare. Och vi kan också ta ett aktivt ansvar i direkt styrelsearbete i sådana områden och arbeta i glesbygdsutveckling i naturresursrika områden i vårt land.

Jag vill också mena att vi genom ett aktivt arbete kan vara med och skapa kulturer med etisk revision, liksom Sjungargård också talade om, hög miljöprofil, sociala bokslut och kanske också verka för att det i styrelsearbete finns en sundare balans mellan manligt och kvinnligt, yngre och äldre. Det är ett av glesbygdens problem, att unga kreativa människor med stor kunskap suggs upp i storstadsområdena och försvinner in där. Vi behöver dom också utanför storstadsregionerna. Vi behöver ett aktivt ägande, där pengar kombineras med medvetna etiska val. Bifall till utskottets hemställan.

86 § Upplåtelse av kyrka

BERIT MÖLLEBÄCK:

Ordförande! Motionen gäller en hemställan om att Kyrkostyrelsen låter utarbeta råd och rekommendationer vid upplåtelse av kyrkan. Och i motionen tas upp exempel på olika frågeställningar. En del bestämmelser om upplåtelse av kyrka finns redan i kyrkoordningen. Upplåtelse för kyrka av andra ändamål beslutar då församlingens kyrkoråd om som då inte är reglerade i kyrkoordningen. Kyrkorådets beslut kan överklagas till domkapitlet och domkapitlets beslut får i sin tur inte överklagas. Läronämnden har yttrat sig över motionen, Läronämnden konstaterar att förutom bestämmelserna i kyrkoordningen behövs råd av pastoral natur som kopplas till stiftets tillsynsuppgift.

Utskottet delar Läronämndens uppfattning, Biskopsmötet har inlett framtagande av dompastorala råd och utskottet anser därmed att motionärernas önskemål blir uppfyllda. Den tillsynspraxis som utvecklats genom möjligheterna till överprövning i domkapitlet leder till mer likartade bedömningar inom hela Svenska kyrkan. Och vad jag har erfarenhet så har sekreteraren i Biskopsmötet detta aktuell så att vi får väl detta ut till dom lokala nivåerna inom en rimlig tid förhoppningsvis. Bifall till utskottets hemställan att avslå motion 2000:9.

Biskop LARS ECKERDAL:

Ordförande! Motionären begärde nya råd och riktlinjer, det finns sedan gammalt råd och riktlinjer som kompletterats på olika sätt under årens lopp. Den röda tråden det är att vid upplåtelse tillämpa en generositetens princip. Vad som framtonar i Thomas Söderbergs motion det är att det har skett förändringar i samhället som gör att det erfordras nya råd och rekommendationer. Det har börjat att träda fram en uppfattning att en församlingskyrka är ett allmänt religöst rum, att man kan gör anspråk också från andra samfund för att få bruka Svenska kyrkans kyrkorum. Det är mot den bakgrunden som Biskopsmötet har inlett ett arbete. Om 14 dagar kommer ett första utkast till dom förnyade råden att behandlas i Biskopsmötet, så ärendet går vidare.

GÖRAN WAHLSTRÖM:

Fru ordförande! Varför jag går upp här det beror på att vi på det lokala planet i Norrköping har haft vissa bekymmer när det gäller upplåtelse av kyrka. Jag kommer inte att ha något yrkande men jag skulle vilja ställa några frågor här.

När det står så här i utskottets yttrande, ”utan att noterat arbete med framtagande av pastorala råd på detta område har inletts inom Biskopsmötets ram och anser med att motionärens önskemål i praktiken torde kunna uppfyllas”. Då undrar jag, kommer det alltså bli då att Biskopsmötet utarbetar vissa punkter som är huvudregler som ska gälla? Att vi ska ha en positiv inställning att upplåta kyrkan, det förstår jag eftersom det är en öppen folkkyrka. Men kommer det att bli då vissa råd konkret som det står, det är alltså första, kommer det att utformas och kommer det att gå ut till alla församlingar.

Jag har märkt att i vår samfällighet så tillämpas olika regler och det är ju inte så bra kanske alltid att det är olika, då undrar människor hur är det med Svenska kyrkan. Vet man vad man gör eller vet man inte vad man gör? Sen är det väl så, det här står det också, att det är när man kan överpröva i domkapitlen, vi har ju så vitt jag förstår rätt många domkapitel, så det kan ju bli olika praxis i olika stift i så fall om det här ska vara vägledande vad som sägs i dom olika domkapitlen. Det är så att jag tycker för min del, utan att ha något yrkande, vore nog bra att man fick vissa regler som vore någorlunda konkreta utan att för den skulle vara absoluta så att det blev svårt att behandla det hela. Alltså frågan: Hur kom den här pastorala råden att utformas? Om det är någon som kan svara på det, och kommer dom att gå ut till samtliga församlingar eller samfälligheter.

Biskop LARS ECKERDAL: (replik)

Jag är så glad över att kunna göra Wahlström glad. Regelverket när det gäller upplåtelse av kyrkan så som det återfinns i kyrkoordningen det är i stort sett det samma som har gällt under många år, det är omständigheterna som har förändrats. Det som därför behövs det är så konkreta råd som möjligt för tillämpning i församlingarna. Så på båda frågorna är svaret, ja, konkreta råd, två, för bruk i församlingarna.

GÖRAN WAHLSTRÖM: (REPLIK)

Då vill jag bra tala om för biskop Eckerdal att nu är jag ännu gladare.

87 § Avgifter och clearing vid vissa kyrkliga handlingar

BORIS OLSSON:

Fru ordförande! Ledamöter! Till utskottet har då tre motioner behandlats beträffande avgifter och clearing av vissa kyrkliga handlingar. Motionerna som då är inlämnade av Erna Arhag har nummer 2000:18 att Kyrkomötet besluta ändra kyrkoordningen så det är obligatorisk clearing ska ske när dopkostnader, för dopkostnader när dopet sker i annan församling än hemförsamlingen. Och i motion 2000:36 av Evert Josefsson hemställs att Kyrkomötet gör sådana ändringar i kyrkoordningens kap. 41 8 § att vigsel i någon av kontrahenternas konfirmationskyrkor tillhandahålles gratis. Och i motion 2000:48 av Göran Pettersson hemställs att Kyrkomötet beslutar att i kyrkoordningen föreskriva att den kyrkliga handlingen dop skall omfattas av obligatorisk clearing.

Utskottet har vid behandlingen ansett att det är för tidigt att förändra bestämmelserna i kyrkoordningens kap. 42. Starka själ talar dock för att en framtida ordning, där dogudstjänsten ingår i en clearingsystem mellan församlingarna. För den enskilde saknar dock frågan betydelse genom att kap. 42 6 § kyrkoordningen anger att dopet skall tillhandahålles avgiftsfritt.

När det gäller andra kyrkliga handlingar konstaterar utskottet att det kan finnas väsentliga pastorala praktiska och kostnadsmässiga frågeställningar som man bör ta hänsyn till inför överväganden om revidering av regelverket. Detta talar för att Kyrkostyrelsen ges i uppdrag att göra en grundlig genomlysning när det gäller avgifter och clearing mellan församlingarna i samband med den kyrkliga handlingen. Kyrkostyrelsen bör vi återkomma i dessa frågor till Kyrkomötet under nästa mandatperiod. Ordförande, jag yrkar att mötet bifaller utskottet hemställan med avslag på motionerna 2000:18, 2000:36 och 2000:48. Tack.

ERNA ARHAG:

Tack, fru ordförande! Ärade ledamöter i Kyrkomötet! Ja, avsikten med min motion 2000:18 och även Göran Petterssons 2000:48 det är ju införande av en obligatorisk rikstäckande clearing för dopkostnader när dopet sker i annan församling än hemförsamlingen och det här är ett problem som har varit under många år, men blivit än mer akut genom att det finns inte något större önskemål ifrån församlingar att ingå i ett frivilligt clearingsystem.

Jag uppskattar det goda stöd för motionernas intentioner från Läronämnden som medger att dom pastorala svårigheterna som uppstår skadar kyrkans trovärdighet och det stämmer helt överens med min erfarenhet och uppfattning att så är det. Jag är nöjd med utskottets behandling och motionssvar, därför att motionens syfte det uppnås genom att Kyrkostyrelsen får uppdraget att göra en ordentlig genomlysning enligt utskottets förslag. Bifall till utskottets hemställan.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Ledamöter! Vi fick i argumentationen här för avslag av motionen här höra att olika pastorala skäl ska vägas in beträffande dom här olika kyrkliga handlingarna. Detta sker samtidigt som man då i kyrkoordningen har bejakat allmän clearing för dopet och så vitt jag kan bedöma utifrån min pastorala erfarenhet, så finns det någon förrättning där man verkligen skulle väga in pastorala skäl i form clearing så är det just dopet.

Det har tidigare här återigen bekräftat och fastslagit lokalförsamlingsprincipen, då blir det för mig lite paradoxalt att man då samtidigt får in en allmän obligatorisk clearing just för dopet. För om det är någonting som är omgivet där det finns en vikt av en lokal förankring så är det just dopet, där man i samband med dopsamtal får en kontakt med den lokala församlingen där man kan då introducera familjen i kyrkans arbetet för barn, familjen och då måste det ju vara så att det yttre i kyrkans ekonomi och sådana bestämmelser ska främja det inre. I Göteborgs stift så har vi en doppastoral som just vill framförallt syfta till att dop ska ske i den egna församlingen. Att vi då har en obligatorisk clearing som ska underlätta, främja att människor låter döpa sina barn i andra församlingar, det är ju att låta det yttre motverka den inre pastorala principen och med den bakgrunden så tycker jag då att det blir lite att sila mygg och svälja kameler, när man avslår dom här motionerna. Jag har inget eget yrkande, men ville få detta sagt. Tack för ordet.

88 § Särskilda utjämningsavgiften

STEN-ÅKE ENGDAHL:

Ordförande! Utskottet har här behandlat motionen som berör utdelningen till församlingarna från stiftets förvaltning av prästlönetillgångarna och fastställande av den särskilda kyrkoavgiften, utjämningsavgiften, samt frågan om prästlönetillgångarnas

avkastning och vidare beräkningsgrunderna för den särskilda kyrkofondsavgiften. Motionerna 2000:33 av Kenneth Åberg och 2000:35 av Gösta Ång med flera och motion 2000:70 av Lars Starkerud berör viktiga komponenter inom det kyrkliga utjämningsystemet.

Utskottet har vid sin behandling utav dessa motioner inhämtat synpunkter ifrån Kyrkofondens styrelse, där det bland annat har framkommit att fondens styrelse nu uppmärksammat ett behov av att en utvärdering kommer till stånd vad det gäller det kyrkliga utjämningsystemet. Men det bör nog i detta sammanhang också få erinras om att efter en omfattande utredning inför kyrka-statreformen så har Kyrkomötet tagit ställning till ett förhållandevis nytt utjämningsystem, som med början i sitt genomförande 1997 under en treårig övergångs- och införandeperiod nu gäller fullt ut ifrån 1 januari 2000.

Det bör också erinras om i detta sammanhang att Kyrkomötet i samband med genomförandet utav reformen vid årsskiftet vad gäller dom förändrade relationerna mellan kyrkan och staten, så efter ett omfattande utredningsarbete på det här området så fattade också Kyrkomötet det beslutet att inte förändra det då ganska nyligen antagna utjämningsystemet. Den utvärdering som nu planeras inom kyrkofonden kommer att beröra hela utjämningsystemet inom Svenska kyrkan och detta arbete beräknas kunna påbörjas under år 2001. Innan en sådan utvärdering har skett och Kyrkomötet har beretts tillfälle att ta ställning till en rad frågställningar så bör enligt utskottets mening inga enskilda förändringar inom det nuvarande systemet beslutas.

Utskottet noterar att i översynsarbetet bör man bland annat beakta förhållandet mellan kyrkofondens och stiftens uppdrag och intressen. Utskottet har varit väl medveten om att det är en frågeställning som kontinuerligt bearbetas inom kyrkofondens förvaltningsområde. Utskottet föreslår att Kyrkomötet beslutar avslå motionerna 2000:33, 35 och 70. Och herr ordförande, jag ber att få föreslå att tillstyrkan till utskottets förslag.

KENNETH ÅBERG:

Fru ordförande! Ärade ledamöter! Den otydlighet som kyrkoordningen står för i frågan om utdelning och utjämningsavgiften är att beklaga. Så här kan vi inte ha det, det måste vi göra något åt, som vi hörde förut. Utskottet skriver att man räknar med att förhållandet mellan kyrkofondens och stiftens uppdrag och intressen beaktas i den kommande översynen. Jag uppfattar att många delar uppfattningen om att det är viktigt att vetskapen om denna brist leder till handling och förändring.

Skiljelinjen i den här frågan uppfattar jag att den går mellan vem som ska förvalta, vad som ska förvaltas och hur mycket. Kyrkoordningen är självklart tydlig i detta avseende rörande tillgångarnas effektiva förvaltning där det talas om bästa möjliga uthålliga avkastning, med andra ord optimering. Det är inte målet med förvaltningen som är knuten här utan problemet är nämligen åsiktsskillnaden kring hur och vem som förvaltar överskottet bäst och hur länge. Att överskottsmedlen ska som ämnat nå andelsägarna och utjämningsystemet är självklart, utan diskussionen står kring stiftens kompetens och befogenheter. Vem ska göra vad i Svenska kyrkan?

Det handlar främst om vilken organisationsmodell vi vill ha och jag ser i den tillämpning som skett hittills en risk för en administrativ glidning som gör stiftsförvaltningarna till något av lokalkontor för kyrkofonden. Vidare handlar det om vilken kompetens vi vill ha och hur den värderas. Närheten till andelsägarna pastoraten är en sådan kompetens, en annan är den kompetens som krävs för att förvalta de olika tillgångslag som finns jord, skog, värdepapper etc och som är en önskvärd kombination av olika tillgångar eller, om ni så vill, placeringar. För att sprida risken som också

hänger samman med stabil och uthållig avkastning. En ytterligare dimension av detta med stiftsvisa och diversifierade placeringar och förvaltning är kyrkans roll som närvarande aktiv miljömässig och etiskt aktör och ägare.

Principiellt anser jag i enlighet med kyrkoordningen att stiftet är rätt och bäst nivå för förvaltning utav prästlönetillgångarna och att man tar det ansvaret idag. Jag vill att Kyrkomötet ger stiftet befogenheter att få agera affärsmässigt och på så vis kunna fullgöra sitt uppdrag och att man skyndar på den översyn som här då annonseras. Jag har inget annat yrkande.

LARS STARKERUD:

Ordförande! Ledamöter i Kyrkomötet! Dom säger att den motion som jag skrivit är inte ett angrepp på utjämningsystemet, inte heller ett angrepp på kyrkofondens funktion, det är ett angrepp på det system som kyrkofonden för tillfället tvingas att agera under. Och då ska ni alla veta, och det vet ni föresten, att Stockholms stift ser inte ut som andra stift. Det som är tillgångar i ett rationellt slag, det vill säga mark och skog, skulle ni som inte då kommer från Dalarna, Norrland huvudsakligen betrakta som parker och parkeringsplatser, men även dom avkastar lite pengar. Av det skälet så har vi tvingats att använda oss av annat förvaltningsfilosofi bland jättestor relativt värdepappersportfölj.

Då inträffar någonting som inte så vitt jag kan se att vart tillräckligt förutsett i kyrkofondens uppdrag att förvalta och fördela pengar. Det finns skillnaden mellan bokfört värde och marknadsvärde och den som en skog den har alltid ett bokfört värde och det förändras inte särskilt mycket mellan åren även om marknadsvärdet förändras, men har man en värdepappersportfölj då förändras det i den takt som vi få ta hand om en tillväxt som finns i den. Och den här tillväxten som finns, den måste vi realisera på ett eller annat sätt och få pengar i fickan. Dom där pengarna i fickan, dom skulle vi ju väldigt gärna vilja ha normal utdelning av och se till att vi för sämre år, som alltid kommer i värdepapperstillväxt, speciellt som det har skett dom senaste åren, kunna ge till långsiktig ytdelning efter våran och också till alla andra pastorat som får pengar ur fonden.

Men det system som idag fungerar så har kyrkofonden svårt att utföra det som dom tror att dom åtminstone teoretiskt accepterar, att ge oss en bättre form utav utjämnning mellan våra kapital tillgångar och det är det som den här motionen handlar om. Och jag ska bara ge ett litet exempel ifrån oss här. Vi hade tänkt att vi skulle ha 300 kronor per andel, men visserligen också lite mera sådär och kommer man väl och dom flesta utav våra pastorat hade ställt in sig på att dom skulle få det, lyckas öppna ett resultat som var alldeles för högt det vill säga vi tvingades att stoppa tio miljoner i vår egen ficka så att därför kunna utjämna under tiden.

Eftersom räknandet skulle få mycket mindre utdelning det år som idag pågår och nästa år, det får vi inte göra utan Bertil tog då och sa att så här får ni inte göra, tillsammans med sina andra, så att vi vill ha hälften av dom tio miljonerna och ni får den andra hälften. Och det är klart för att inte våra pastorat då ska förlora pengar så delade vi ut den andra hälften och det betyder att dom fick ungefär tre gånger så mycket pengar per andel som dom skulle ha. Och det här året alltså förvaltningsår som nu är kommer att få mindre än vad vid lång sikt hade avsett. Det är det som den här motionen handlar om, det är därför som det här är viktigt och vi har haft en trevlig dialog men kyrkofonden som säker förstår vad vi vill, men vi vill att det ska gå fort, för det här är inte särskilt bra för oss. Och jag avser att, om vi inte får hjälp med det här, så fördela om våra pengar till lägre avkastande och det vore inte bra för kyrkofonden och för Sveriges pastorat. Yrkar bifall till motion. Tack.

BERTIL PERSON:

Ordförande! Det är lätt att hamna i irrgångar och komma bort sig när det gäller särskild utjämningsavgift och för ett år sedan när jag valdes till ordförande i kyrkofonden kunde jag inte mycket om det. Jag kan lite mer nu och jag förstår varför ekonomi- och egendomsutskottet är ganska kortfattat i sitt betänkande när dom vill avslå dom här motionerna. Jag tycker inte att det är så att kyrkoordningen är oklar egentligen, så som det tidigare sades, däremot finns det en uppenbar intressekonflikt när det gäller avkastningen på prästlönetillgångar.

Man kan tycka att det är bra eller inte bra, men det finns en motsättning mellan förvaltarna, egendomsnämnderna, som gärna vill behålla som mycket som möjligt i kassan för att kunna möta tider när avkastningen blir sämre, vare sig det gäller värdepapper eller skog, och för att på det sättet undvika att till varje pris behöva sänka utdelningen till pastoratets samfälligheter när det blir en börskrasch. Jag vet inte om det är så hemskt farligt att sänka en utdelning, man budgeterar och talar om vad man får och är tiderna sämre så budgeterar man mindre. Kyrkofonden så som mottagare av 50 procent av avkastningen har naturligtvis intresset att det inte ska läggas i buffertar eller reserver mer än vad som är nödvändigt och förmodligen så talar vi där med samma röst som pastorat och samfälligheter.

När det gäller sen kyrkofondens befogenheter att tala om hur stor exakt utjämningsavgiften ska vara, så har vi följt den tidigare praxisen att vara ute i god tid och tala om att så avser vi att beräkna den särskilda utjämningsavgiften och det har vi gjort i nu också. Vi tog ett beslut i mars i år, efter en enkät till stift där vi sa att när det gäller verksamhetsåret 2000, det vill säga den särskilda utjämningsavgift som ska fastställas i juni nästa år, då avser vi att göra så och så här när vi läser era bokslut.

Efter det har tre stift bett om förtydligande respektive ifrågasatt om beräkningarna och vi har väl också sett att det beslut som vi tog i mars inte var kristallklart, tyckte de allra flesta, och därför har ärendet sen dess stått på varje föredragningslista med Kyrkofondens styrelse och står där även på nästa sammanträda. Så jag vill påstå att dom frågor som har uppmärksammats i motionerna är under god behandling och jag bedömer att vi har en god dialog med berörda stift. Och jag vill då särskilt nämna att det material som egendomsnämnden i Stockholm har försett oss med är värdefullt och kommer säkert att påverka den fortsatta handläggningen. Tack.

KENNETH ÅBERG: (replik)

Jag vill också understryka att en god dialog verkligen råder mellan kyrkofonden och även Växjö stift som inte har några parkeringstomter, men som jämväl har skog och det är ju så att en viktig sak att jag ville markera där Bertil, att vi har ju angett då en lämplig nivå. Inte så mycket som vi möjligt ska betala utan vi har en lämplig nivå angiven när det gäller att ha då två års avkastning som rörelsekapital för att kunna hantera vår affärsstrategi, som går ut på att öka rotpostförsäljningar över den lagda planen vid högkonjunktur, med höga virkes priser för att kunna sänka försäljningar under lågkonjunktur med låga priser. En enkel bondförnuftig metod som ger högsta möjliga avkastning och därav behovet av lite större rörelsekapital. Som ett litet tillägg. Tack.

GÖSTA ÄNG:

Ja, fru ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets avslag till min egen motion eftersom jag avslog den själv i utskottet. För att det skulle innebära det, om Kyrkomötet gick på den, att då fick det pastorat som har stor andel i tillgångarna, då skulle dom få mera pengar, men utjämningsystemets grund är idag så att då fick dom betala tillbaka det genom utjämningsystemet, så att därför avslår vi.

Men jag ville yrka bifall till motion 2000:33 av Kenneth Åberg och 2000:70 av Starkerud. Det tycker jag är vettiga förslag dom kommer med, men sen att det är stora problem i utjämningsystemet det kanske ni fick lite del av i under frågestunder. Ett alltså bifall till motion 2000:33 och 70.

STEN-ÅKE ENGDAHL:

Ordförande! Bara detta korta samtal visar ju på att stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna har olika uppbyggnad och tyngdpunkt. Här behöver nu en belysning få ske som på ett noggrant sätt undersöker dom frågeställningar som flera egendomsförvaltningar nu har skickat över till kyrkofonden. Man kan väl ändå i det här sammanhanget få erinra om att dom medel som vi nu talar om som kommer in till kyrkofonden motsvarar ungefär en sjättedel av dom totala inkomsterna som kommer in till fonden för olika slags fördelningsåtgärder mellan församlingarna, pastoraten och stiftet.

Naturligtvis finns i bakgrunden också den stora frågan samtalet om den allmänna utjämningsavgiften. Men mot bakgrund av det samtal som har varit som visar på komplexiteten i olika frågeställningar som här berörs, så yrkar jag fortfarande bifall till utskottets hemställan. Tack.

89 § Svenska kyrkans samarbete med den anglikanska kyrkan i södra Sudan

CHRISTINA SCHNACKENBURG:

Ordförande! Kyrkomötesledamöter! Ekumenikutskottet har inte bara behandlar motion om Svenska kyrkans samarbete med anglikanska kyrkan i södra Sudan utan även motioner om stöd till Östersjökyrkor och Svenska Missionsförbundet och Svenska kyrkan. Alla tre viktiga motioner som givetvis grundligt behandlats i utskottet. Våra mycket kunniga sekreterare har på pricken fångat så väl sammanfattning i motionerna bakgrundsteckningar som utskottets diskussioner och dom finns i våra betänkanden. Eftersom ni med största sannolikhet redan har läst det vi har kommit fram till, så vore det slöseri med tiden att ytterligare redovisa betänkandena i för denna mycket läskunniga församling. Det vore ju bara en upprepning av det som ni redan har tagit del av.

Därför så nöjer jag mig med att på utskottets vägnar yrka bifall inte bara till hemställande utskottets betänkande 2000:1 utan även 2000:2 och 2000:3 och jag nöjer mig alltså här med att yrka bifall till utskottets betänkande nummer 2000:1, 2 och 3

GUNNAR PRYTZ:

Ordförande! Ledamöter! Sedan vi träffades i maj så har situationen i Sudan uppmärksamats vid flera tillfällen, till exempel när Sudans president besökte New York i början av september. Han anklagades då i media för brott mot dom mänskliga rättigheterna. En av dom som protesterade mot att presidenten togs emot i USA var Abuk Bach från södra Sudan. Hon tillfångatogs som tioåring av militären under en slavexpedition 1986. Abuk Bach vittnade i New York om att tiotusentals andra människor också tvingats in i slaveri. Men långt värre är det att regimen har dödat ca två miljoner människor i södra Sudan, inte tvåtusen eller tjugotusen eller tvåhundra tusen utan två miljoner.

Antalet offer överstiger med bred marginal de sammanlagda antalet offer från dom mer kända konflikterna i Kosovo, Bosnien, Rwanda och Somalia. I Sudan finns det ingen religionsfrihet, 1983 infördes den muslimska lagen Sharia i Sudan och regimen i Khartoum har förklarat att inbördeskriget är ett gehart, ett heligt krig mot dom som inte accepterar Sharia. Förtrycket sker bland annat genom att kristna och andra icke-muslimmer torteras och tvingas att omvända sig till islam, kyrkor bränns ner och jäm-

nas med marken, präster och ledande lekmän i kyrkan fängslas eller dödas. Kristna behandlas som andraklassens medborgare, dessutom bombar regeringen avsiktligt skolor, sjukhus, kyrkor och hjälpcentraler.

Genom regimens övergrepp har våra kristna syskon fråntagits sina mänskliga rättigheter och isolerats från omvärlden. Risken är stor att det muslimska förtrycket leder till att kyrkorna går under, fast egentligen är det inte religionsfrågan som är orsak till kriget, men regeringen utnyttjar religionsskillnaderna för sina politiska syften. Idag har det gått så långt att man kan konstatera att våra kristna syskon och systerkyrkor kommer inte att kunna överleva utan hjälp från oss och andra.

Utskottet skriver att Sudans kristna råd, SCC, och nya Sudans kristna råd, NSCC, skriver man om, och påstår att det är samma råd, men riktigt så enkelt är det inte. Tiden hindrar mig att närmare gå in på detta, men man bör naturligtvis kunna ge stöd till båda dessa, både i norr och söder. Och jag undrar om det är av bekvämlighet och tradition som man från Svenska kyrkans sida arbetar bara i norra Sudan, när det är kyrkorna i södra som är i störst behov av stöd.

Med min motion vädjar jag därför till Kyrkomötet och till utrikesnämnderna om att Svenska kyrkan ska se deras nöd och göra deras röst hörd i världen. Med förvåning och besvikelse undrar jag hur kan man hemställa att inte ha kontakt med en martyrkirka. Jag yrkar bifall till motionen.

Biskop CHRISTINA ODENBERG:

Fru ordförande! Låt mig allra först få uttrycka min glädje över Gunnar Prytz engagemang och uttrycket för det engagemang han ger för situationen för dom kristna i Sudan. Jag kan instämma i allt han säger i situationen där. Problemet är väl att, jag tror att Kyrkomötet kanske inte är rätt instans för att ta upp enskilda sådana här länder, därför att det innebär samtidigt om vi ska gå in via våra utrikesnämnder att man måste tror skära någon annan stan och det är alltid problemet när man lägger förslag på hur man ska agera i ett land.

Jag stryker under, som sagt, allt vad Gunnar har sagt, situationen i Sudan är fruktansvärd. Idag finns i verkligheten igen kommunikation mellan södra och norra Sudan. Jag var själv i södra Sudan i Lohie stiftet som vänstift till Lunds stift och vet att det finns inte en möjlighet att därifrån via Nairobi komma in i Khartoum. Självklart fick jag själv inte något som helst visum att kunna komma in i Kartom för att besöka dom kristna där, i och med att jag var allierad med Lohie stiftet i södra Sudan. Där är en total misär, en hel generation av dom som skulle kunna vara lärare, utbilda barn, är borta. Man har inte någon utbildning. Dom skolor man har haft är utbombade, man flyttar i stort sett på olika sätt varje månad och byter bostad för att undgå bombardemang. Lohie stiftet har 50 präster som vandrar med sina församlingsbor. 50 präster i anglikanska kyrkan som är dom som vi arbetar med och som gör ett heroiskt arbete för att stötta och hjälpa människor.

Så det behövs all hjälp, och all hjälp i nuvarande läge enligt vad man säger själv där nere är för det första att vi vet om situationen, att dom vet att dom inte är glömda av Svenska kyrkan, att dom vet att dom finns i våra förböner. Sen finns då ett utbyte på olika sätt och när det gäller Lunds stift så har vi då ett utbyte med Lohie stiftet där vi försöker stötta med utbildning, där vi försöker stötta handgripligt med sånt som underlättar livet på olika sätt för människorna som bor där. Men också framför allt utbytet, att dom också kan få komma hit och andas, få leva med oss ett tag och se att dom finns i våra tankar och förböner.

Jag ska sluta, bara en sak som jag skulle vilja stryka under. Jag skulle vilja vädja till våra utrikesnämnder att mycket mer generöst vilja se på hur stiftet regionalt arbetar i

dom här områdena och stötta på olika sätt. Ibland så upplever man att man har någon slags äganderätt för att jobba utomlands, men det sker alltså mycket regionalt, där vi är i behov av stöd från kyrkan på nationell nivå och det kanske jag skall vilja lämna med via protokollet till utrikesnämnderna. Använd oss som finns på plats på olika sätt. Utnyttja oss att stötta och hjälpa. Jag har inget yrkande.

CHRISTINA SCHNACKENBURG: (replik)

Utskottet har alltså konstaterat, inte minst genom biskop Odenbergs föredragning i utskottet, att situationen i Sudan är förfärlig och vi förstod också då att flera kyrkliga organisationer finns på plats i Sudan, dock inte Svenska kyrkans naturliga stödorganisationer SKM och Lutherhjälpen. Och utskottet anser är viktigt att framhålla dom möjligheter som stift och församlingar har att hjälpa till och lämna bidrag, precis så som man har gjort i Lunds stift och dessutom så kan vi då med viss sorg i hjärtat konstatera att SKM och Lutherhjälpen ständigt ställs inför svåra val, var deras insatser ska göras bäst och behövs mest.

Och satsar man då på ett nytt område så kan det betyda att något annat pågående bistånd måste avbrytas och därför så yrkar jag ändå bifall till utskottets redovisning av ärendet.

GUNNAR PRYTZ:

Det hinner man inte säga mycket på, en minut nej. Då kanske jag skulle ha begärt replik först, men då jag inte det. Jag har frågat mig varför utskottet föreslår att vi ska avslå den här motionen om stöd och då skriver man i betänkande att delegera ett beslut av denna karaktär att man har gjort det i utrikesnämnden och att dessa står inför ständiga avvägningar då varje nytt åtagande kräver svåra beslut om minskat engagemang i andra projekt. Men nog är det väl ändå att Kyrkomötet kan uttala sig och på så sätt vägleda utrikesnämnderna i deras svåra ställningstagande. Varje nytt åtagande kräver minskat engagemang, det tycker jag är ett uttryck för en krympande inställning till uppdraget. Tror man inte längre att det går att förlösa nytt engagemang?

Är kakan ändå densamma i alla tider? Nej, idag är sanningen den motsatta när församlingarna har möjlighet att anslå medel till internationell diakoni och mission och därför bör Svenska kyrkans internationella åtaganden kunna utökas, mycket pengar kan frigöras om församlingarna ser att våra internationella organ gör ett värdefullt arbete. Det finns mycket att säga om detta, men följer Kyrkomötet utskottets förslag till beslut så kommer detta att tolkas som att Svenska kyrkan inte vill ge något stöd till den anglikanska kyrkan i södra Sudan och det skulle vara ett mycket olyckligt beslut. Då skulle Kyrkomötet förhindra framtida hjälp till en systerkyrka som är mer utsatt och förföljd än någon annan.

90 § Stöd till Östersjökyrkor

PER-ANDERS GRUNNAN:

Ja, i öst har vi också martyrkyrkor, där har ju ca 30 miljoner människor mördats under totalitära regimer. Inte så få av oss känner för våra trossyskon på andra sidan Östersjön, fler har deltagit i vänförsamlingsutbyten och vänortsbesök. Att dom ingermanländska, estniska, lettiska och litauiska kyrkorna ligger varmt om hjärtat beror delvis på att vi en gång har varit samma kyrka. Och att dessa folk har en positiv inställning till Sverige och gärna har nära kontakter med oss.

Den fattigdom som nu lider av gör också att det finns ett stort engagemang och så för dom, sedan så sovjetdiktaturen föll har det öppnats vägar för hjälp och samarbete.

För svenskar är kanske Estland mest känt, men trots den hjälp som kunnat distribuerats via vänförsamlingar kämpar den lutherska kyrkan där med stora ekonomiska problem och tvingas sälja ut tomtmark i en tid då priserna är på väg uppåt. På lång sikt innebär det naturligtvis en stor förlust. Hur är det i Ryssland? Efter andra världskriget deporterades nästan alla ingermanländare till Sibirien och dessa har prövats hårt. I slutet av 1980-talet var fortfarande alla kyrkor konfiskerade, men nu har man fått tillbaka dom flesta. Dom behöver renoveras.

Tyvär har inte svenska St:Katarina församling i St:Petersburg fått tillbaka sin kyrka. Den ingermanländska kyrkan har på tio år ökat från 2 till 60 församlingar. I Ryssland har Finska kyrkan dragit ett mycket stort lass och årligen ger man tiotals miljoner för återuppbyggnaden av den Lutherska kyrkan, men det räcker inte. Ryssland är inte ett land utan en kontinent. I Krasniashk står nu 40 församlingar i kö på att registrera sig i ingermanländska kyrkan, men denna har inga pengar att ens bygga en centralkyrka i den största regionen i Ryssland, Krasniashk. Det finns liknande problem i Lettland och här är det viktigt att Svenska kyrkan ger ett ordentligt handtag, nu medan människor fortfarande är nyfikna på kristen tro och är villiga att komma till kyrkan.

Det är viktigt att dessa kyrkor åter får bli folkkyrkor som når stora delar av befolkningen med evangeliet. Svenska kyrkans sponsring av administration på konstitoret i Riga och hjälp till diakoniarbetet, det är gott, men det räcker inte. Vi har fått ett pund av Gud att förvalta låt oss inte gräva ner det pundet. Om våra systerkyrkor i Baltikum och Ingermanland får hjälp att växa sig starka kan dom i ett senare skede hjälpa oss, får vi inte svika dom i denna viktiga sak. Jag yrkar bifall till motionen.

CHRISTINA SCHNACKENBURG:

Av bakgrundsteckningen som finns i utskottspapperna så framgår alltså att Svenska kyrkan på nationell nivå har valt att låta arbetet att stödja kyrkorna ske inom ramen för befintlig nämndorganisation och vi anser också att det är det lämpligaste sättet att ge det stöd som motionärerna efterfrågar, för att vi ska kunna bygga upp ett långsiktigt och väl fungerande samarbete. Det är också så att förutom Borgå-samarbetet så har vi återkommande Theobalt-konferenser som också kan nämnas då som ett initiativ som ger möjligheter till ekonomisk och ekumeniskt samarbete mellan kyrkorna runt Östersjön.

Och även på stifts- och församlingsplanet så finns ett väl utvecklat samarbete mellan dom Baltiska kyrkorna och Svenska kyrkan där det finns många vänstift och församlingar som har vänförsamlingar på den andra sidan Östersjön och det underlättas återigen av det beslut som finns i den nya kyrkoordningen, att enskilda församlingar också kan stödja det här arbetet ekonomiskt. Därför yrkar jag bifall till utskottet.

91 § Svenska Missionsförbundet och Svenska kyrkan

Biskop KARL-JOHAN TYRBERG:

Fru ordförande! På väg mot djupare enhet, den här samtalsrapporten från överläggningarna med den Svenska kyrkan och Missionsförbundet dom senaste åren har alla fått tror jag, kyrkomötesledamöterna. Och det är nu ute på remiss och Kyrkostyrelsen kommer att ta konsekvenserna av dom synpunkter som kommer in och lägga eventuellt förslag till Kyrkomötet. Frågan kommer alltså att återkomma.

Jag har deltagit i dom här samtalen med Missionsförbundet under hela 90-talet och helt klart är ju att våra båda samfund finns med i en rörelse mot fördjupad enhet. Vår generation kallas till enhet och det har hänt en hel del genom dessa samtal, känner jag.

Ett förslag i rapporten är att det blir en ekumenisk genomlysning av kyrkoordningen, så att ekumeniskt gudstjänstliv på en ort inte ska präglas av att vara något onormalt. Så är det nog med nuvarande regler. Vi är inte framme vid ett ömsesidigt ämbetserkännande, generellt. Men dom hinder som finns dom håller på att undanröjas, ett första steg är att finna ett särskilt regelverk för dom distriktskyrkor på några orter där det finns samarbetskyrkor med Missionsförbundet.

Ett sådan särskilt regelverk behöver då alltså komma med i kyrkoordningen. Men för oss alla gäller nu att känna ansvar för den vision som formulerades på Världskyrkomötet i New Delhi som finns med som en första punkt i den här rapporten, att Kristi kyrka lokalt behöver manifesteras i enhet. Vi bör nu delta aktivt i remissarbetet och helst i samtal lokalt mellan kyrkoförsamlingar och missionsförsamlingar. Och i oktober så har jag inbjudit till gemensamt svar och samtal i Härnösand stift med lokala representanter för ett antal orter, då är det från kyrkoförsamlingar och missionsförsamlingar. Det är ett sätt att bearbeta det här under remisstiden, det finns ett gemensamt ansvar att komma vidare i den här frågan. Tack.

MICHAEL MARTINSON:

Ja, ordförande och ledamöter! Den här motionen har ställts utifrån ett lokalt perspektiv, där det nära samarbetet mellan en ekumenisk församlingsgrupp och Svenska kyrkan tar sig uttryck i gemensamt ekumeniskt gudstjänstfirande varannan söndag. Och vi ville med den här motionen pröva hur långt samtalen mellan Svenska Missionsförbundet och Svenska kyrkan hade nått och om dessa börjat få praktiska konsekvenser. Jag är mycket tacksam för utskottets behandling och jag har inget annat yrkande än utskottet.

92 § Svenska kyrkans utbildningscentrum i Sigtuna m.m.

LARS RYDJE:

Ja, ordförande! Kyrkomötesledamöter! Den skrivelse som är avlämnad till Kyrkomötet ifrån Kyrkostyrelsen den är då, kan man säga, gedigen och alla dom turer som har förevarit med utbildningscentrum i Sigtuna och det finns inte någon större anledning att läsa innantill i den här. Vad man konstaterar i skrivelse är ju att den ekonomiska saneringen, den har alltså fullföljts med enlighet med dom beslut som har fattats och att ekonomin just nu är i balans, det finns heller inga ekonomiska eller verksamhetsmässiga skäl som kan överväga att man skulle avveckla den här verksamheten vid Ansgarssliden. Vad som också är oerhört viktigt i det här sammanhanget att påpeka, det är att dom som arbetar på utbildningscentrum och i Sigtuna måste i framtiden här få arbetsro för att kunna arbeta vidare utifrån dom propåer som har kommit ifrån oss här på Kyrkomötet.

Kan inte vara rimligt att man gång på gång ifrågasätts i det arbete som man gör och där man verkligen försöker att leva upp till alla dom beslut som vi har fattat. Och det är också viktigt att komma ihåg att besluten som har fattats hos oss dom är alltså fattade i demokratisk ordning. Och att gång på gång ifrågasätta dom besluten kan inte vara en arbetssituation som är speciellt gynnsam för dom som ska arbeta och göra våra studier och våra kurser vettiga.

Jag tänker inte vara så här mycket längre, men vi vet ju att när vi har en folkhögskola till exempel, så kräver den både uthållighet och den kräver naturligtvis också resurser. Och det är naturligtvis inte till att tro att man i fortsättningen, naturligtvis i alla sammanhang här, kan driva den här skolan utan att man också får i vissa situationer en ekonomisk hjälp ifrån något håll. Med detta så vill jag i det här första läget

då yrka att vi går på utskottets hemställan att Kyrkomötet bifaller skrivelsen från Kyrkostyrelsen 2000:8.

BRITAS LENNART ERIKSSON:

Ordföranden! Jag tycker att det är dags att vi nu börjar tala om Svenska Kyrkans Utbildningscentrum inte bara nått som tar resurser utan också som är en resurs för Svenska kyrkan och det tycker jag glädjande nog att dom båda utskott som har behandlat den här frågan faktiskt också lyfte fram. Det finns, och då tänker jag framförallt på det som man skriver om utvecklingsarbetet när det gäller pedagogik, för det finns ju unika möjligheter på utbildningscentrum just att bedriva ett församlingspedagogiskt utvecklingsarbete, som när vi pratar om framtidsfrågor ändå måste räknas som en utav dom viktigaste framtidsfrågorna för Svenska kyrkan.

Vi kan inte överlämna församlingspedagogiskt utvecklingsarbete till andra, som det ibland hävdas. Vi kan samarbeta med andra men inte frånhända oss det som är unikt just för kyrkans församlingspedagogiska utveckling. Det som då bygger också på Svenska kyrkans grundsyn, inte minst när det gäller människosyn och skapelsesyn och samhällssyn och så vidare. Och jag menar då att i det här sammanhanget så har alltså utbildningscentrum dom allra bästa förutsättningarna att bedriva pedagogiskt utvecklingsarbete, i och med att man också i det arbete kan integrera det med den pedagogiska församlingsutbildningen som bedrivs där.

Om nu utbildningen är en grundläggande uppgift för Svenska kyrkans församlingar, då måste vi också vara en spjutspets när det gäller det pedagogiska arbetet och se till att församlingspedagogiken kommer långt fram i det strategiska församlingsarbetet. Jag håller med Lars Rydje och yrkar bifall till utskottet.

MARIANNE KRONBERG:

Fru ordförande! Ja, flertalet i den här församlingen torde vara väl medvetna om att moderaterna vid 1998 års ombudsmöte förordade ett avvecklande av sitt engagemang i Ansgarsliden under ordnade förhållanden. Vi har fortfarande av den uppfattningen att det då hade varit den långsiktigt bästa lösningen, men Kyrkomötet ville annorlunda och avtog vårt yrkande vilket vi i demokratins anda har respekterat. Våra ställningstagande idag har givetvis sin utgångspunkt i nu gällande förutsättningar och förhållanden. Vi har aktivt deltagit i uppföljning av det tidigare fattade beslut, vi initierade bland annat en utredning om utbildningsbehov på nationella nivån som överlämnats till Kyrkomötet som en bilaga till Kyrkostyrelsens skrivelse om SKUC.

Vi kommer givetvis att mycket noga följa utvecklingen, så väl den ekonomiska som verksamhetsmässiga, och på olika sätt bevaka och delta i det fortsatta arbetet samt har en beredskap för nya ställningstagande om förutsättningarna förändras. Jag yrkar bifall utskottets förslag

SIGVARD HÄRNRING:

Fru ordförande! Kära ledamöter i Kyrkomötet! Jag vill bara ge ett litet personligt vittnesbörd inne från Ansgarsliden.

För det första så är det jag egentligen som är skuld till att det heter Ansgarsliden. För jag tycker Svenska kyrkan är så bra på att hitta på konstiga beteckningar som blir ännu konstigare förkortningar som ingen ute i våra församlingar begriper. Här har vi då Svenska kyrkans utbildningscentrum, det är det samma som Sigtuna folkhögskola. Dessutom finns det då Svenska kyrkans utbildningsbolag som står för kortkurser och konferensverksamhet. Jag kom in i denna verksamheten i januari 1996 när jag var ganska ny som ordförande i Utbildningsnämnden, och hade då aldrig suttit i någon

likande styrelse som skulle ta ekonomiska beslut av den arten. Och det har, fram till nu, varit en ganska kämpig tid att jobba i styrelsen men vi har haft ett gott samarbete och samarbetet har blivit bättre och bättre. Utbildningsbolaget kommer av olika skäl till så småningom, nämligen på våren 1997. Och det har känts bra att det har gått framåt, men det har varit väldigt kämpigt även för oss i styrelsearbetet att frågan har debatterats på ett, många gånger, osakligt sätt ute i debatten, inte minst inför ombudsmötena genom åren. 1997 års ombudsmöte ställde upp ett visst krav som skulle uppfyllas, och den är nu uppfyllt. Jag tycker det känns väldigt bra att vi har en enig utredning och sen en enig Kyrkostyrelse bakom förslaget.

Jag vill bara sist uttala ett varm tack, som vi alla här borde instämma i, till personalen som har haft en oerhörd kämpig tid ute i Sigtuna. Det har varit nedskärningar och avskedande, naturligtvis. Jag är glad att vi är så här långt framme och ser framtiden an med tillförsikt.

BENGT OLOF DIKE:

Ja, fru ordförande, först en liten formalitet här. Det finns en reservation i budgetutskottet som gäller frågan Ansgarsliden, den kommer upp som punkt nummer 46. Egentligen så borde ju den, som jag framhöll då enligt en kontakt med sekreteraren, legat i hårda för motionen är ju skriven med ledning av den här skrivelsen. Och då fattade jag sekreteraren så, att vi kan ha debatten nu. Vi behöver inte ha en dubbel debatt, i all synnerhet som det är knappast troligt att den ärade församlingen ändrar åsikt mellan ärende 27 och ärende 46, till undertecknads förmån. I så fall vore det något av en sensation.

Nåväl, med undantag av Marianne Kronberg kan man säga att dom som har yttrat sig hittills, är var och en för sig och tillsammans ett exempel att det har gått prestige i den här frågan. För om man inte ska få diskutera den men hänvisning till personalens situation, då skulle ju inte förändringar kunna göras i näringsliv, i föreningsägda anläggningar eller på några arbetsplaster i det här landet. Så det argumentet är nog tomt att komma med här.

För det andra så har ju ekonomin då förbättrats bara det senaste året, och då är utredningen genast positiv, på basis om en kort tids period så drar man dessa slutsatser. Det är naturligtvis alldeles fel.

Och för det tredje, och mest avgörande, så kan man ställa frågan ”varför har då ekonomin förbättrats?”. Jo, det vet ni alla, därför Ansgarsliden har fått mer i pengar än någon annan anläggning i kyrkan, räknad var och en för sig och tillsammans, dom senaste åren. Det är ju nästan ofattbara belopp som har pumpats in av församlingarnas pengar av kyrkofondens medel. Tacka sjutton för, förlåt uttrycket, fru ordförande, att det har gått bättre ett år när man har kunnat lyfta av detta. Men hur skulle vi inte kunnat ha använt dessa pengarna på bättre sätt någon annanstans.

Det är naturligtvis inte alls någon gedigen utredning här, om man ska vara ärlig, som Lars Rydje sa. Utan det är en utredning som har nästa, vågar jag säg, skrivit sitt mål innan den var färdig. Och jag är inte alls övertygad om, att det här kommer hålla på sikt.

Jag skulle vilja avsluta detta lilla inlägg med en fråga. Är det byggnaderna som är avgörande där ute för att kunna driva den utbildningen? Kan utbildningen inte bedrivas någon annanstans av det här landets 147 folkhögskolor, om jag har rätt, eller då på någon stiftsgård i landet? Är det alltså själva byggnaderna nu, om jag har hört dom sista uppgifterna riktiga, taxerade till ett belopp som ligger mycket, mycket under taxeringsvärdet, är det dom som är dom viktigaste? Om svar anhålles, gärna på frågestunden.

SIGVARD HÄRNRING: (replik)

Ja, Bengt Olof Dike, bara två korta saker.

Självklart får allting inom Svenska kyrkan debatteras, men det ska debatteras på en saklig nivå.

För det andra, så tror jag det är så, att det Bengt Olof Dike mest diskuterar, det är husen. Vi diskuterar Sigtunas själ.

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Det ska debatteras på en saklig nivå, säger Sigvard. Kan han ge ett enda exempel på att några siffror som jag har presenterat, några uppgifter i motionerna och inläggen har varit felaktiga?

Välkommen tillbaka, Sigvard, till talarstolen, och ge ett enda exempel på att under-tecknad har debatterat den här frågan osakligt.

Och har du rätt, ska jag inför hela församlingen här be om ursäkt för den felaktiga uppgiften. Men kom inte med en beskyllning att den har debatterats på ett osakligt sätt när vi vet hela bakgrunden. Vi måste ju som kyrkomötesledamöter få ha en uppfattning om de ofattbart stora antal miljoner som vi har lagt i denna anläggning, och min uppfattning har inte ändrats. Detta har varit ett smått gigantiskt slöseri med medel. Det är min slutsats, och den står kvar. Jag ser att Sigvard tydligen inte kommer tillbaka, och i så fall glädjer det mig.

LARS RYDJE: (replik)

Ja, Bengt Olof pratar om att vi inte ska blanda in personalen i det här resonemanget. Men det är ju på det sättet, att vi har gång på gång tillfredsställt Kyrkomötets beslut, och personalen har alltså genom sitt arbete fått våra beslut att genomföras. Att då gång på gång ifrågasätta, igen och igen och igen, menar jag då kan inte vara en speciellt lycklig arbetsituation för dom som har arbetat hos oss.

Om man sen kan bedriva kursverksamhet i andra hus, det är klart att man kan eftersom det bedrivs kursverksamhet i massor av hus runt om vårt land. Men vi har ju bestämt oss, vi har ju bestämt oss i demokratisk ordning att vi vill ha det här kvar. Och vi har ju sagt att under förutsättning att man genomför det och det och det, så kan vi tänka oss att driva det. Vi har ju demokratiskt beslutat att gå till kyrkofonden och be att få pengar och lösa av några lån. Det har alla varit eniga om och vi vet att dom är utbetalade. Det är egentligen inga konstigheter. Men att återigen, återigen säga att det här är fel, det lönar ju inte. Men om det skulle vara så att det inte går, så har man ju sagt i utredningen man håller ögonen på det här och hela tiden följer med i utvecklingen. Och det är, tycker jag, ett bra sätt för att klara hem en organisationsverksamhet

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Ja, nu erkänner ju utskottets Lars Rydje här att det går att bedriva den här utbildningen någon annanstans, men det har vi faktiskt vetat om alla. Det är inte alls någon speciell utbildning som inte också finns någon annanstans. Jag har underättat mig bland folkhögskoleexperter om detta. Det finns sådan utbildning, till exempel som är snarlik, i andra folkhögskolor. Så att försöka göra gällande att det är något alldeles speciellt med Ansgarslidens folkhögskola i det här, det är ett felaktigt påstående. I utskottets betänkande så står det så här ”dom stora krav som ibland ställs på att en verksamhet ska vara självbärande, kan inte drivas i in, vilket ibland har skett i debatten om Ansgarsliden”. Nu ställer jag frågan igen, hur stort underskott skall vi då acceptera framöver? Kan Lars Rydje svara på detta, för att om vi inte skall vara själv-

bärande, ska det vara en, två, tre, fyra, fem eller 25 miljoner? 35 miljoner går till kyrkofonden en gång till.

LARS RYDJE: (replik)

Lika lite som Bengt Olof Dike kan svara på att det här inte kommer fungera, kan jag naturligtvis inte heller svara på hur mycket Kyrkomötets ledamöter är villiga att acceptera i underskott i den här skolan, om det skulle bli något. Men arbetet går ut på att det inte ska vara något underskott, det är ju det som är vitsen.

GÖREL BOHLIN:

Fru ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets betänkande.

Sedan nått år tillbaka så sitter jag i styrelsen för SKUC. Och jag känner naturligtvis ett stort ansvar för den uppgiften, särskilt som Kyrkomötet har ålagt Svenska kyrkans utbildningscentrum att försöka förbättra finanserna så snabbt som möjligt. Och därför vill jag redovisa lite grann utöver vad som framgår utav skrivelsen.

Det är diskuterat i styrelsen med ytterligare förbättringar och rationaliseringar som kommer att förbättra ekonomin, det är jag fullständigt övertygad om. Och den kommer förbättra ekonomin årligen, inte bara någon engångsåtgärd.

Trots att Ansgarsliden har varit utan chef en tid, och nu håller vi på att anställa en ny chef, så har, alltså Ansgarsliden klarat sig bättre än på länge. Det är en väldigt ansvarsmedveten personal, och man arbetar hårt. Det pedagogiska utvecklingsarbetet tror jag är viktigt och nödvändigt för kyrkan. Den översyn man har gjort beträffande utbildningsbehovet på nationell nivå, kanske ska följas upp med åtgärder, för det är ganska många utbildningsinstanser vi har. Men min uppfattning är, att just Ansgarsliden behövs på den centrala nivån.

Det är inte så att Ansgarsliden för detta år kommer att vara i balans enbart, utan den kommer gå med vinst. Och det, tycker jag, är ganska bra gjort på så pass kort tid.

Samarbetet med Sigtunastiftelsen är numera utmärkt och kommer att utvecklas ytterligare.

Ja, fru ordförande, bifall till utskottet.

GÖRAN WAHLSTRÖM:

Fru ordförande! Jag vill först ge en liten bakgrund. Jag tillhör nämnden, eller styrelsen, för Vårdnäs stiftsgård, och jag vet hur det kan vara att vara ekonomisk jagad och kanske lite för ofta ifrågasatt.

Men man kan inte heller komma ifrån det faktum att Svenska kyrkan som helhet har lite för stor kostym när det gäller antalet gårdar, antalet utbildningsställen. Det måste man fastslå, det har ju bland annat framgått av artiklar i Kyrkans Tidning. Jag tycker också att man ska fråga sig, när det gäller Ansgarsliden, har vi behov av en centralt belägen utbildning på nationell nivå. Och i så fall, får det kosta något och hur mycket är vi beredda att låta det kosta. Och hur mycket skulle man förlora, vore det olönsamt att sälja. Det är väl såna frågor man måste göra och det kanske en analysen krävs varje år.

Kyrkostyrelsen har avgivit en skrivelse som man kallar "Svenska kyrkans utbildningscentrum i Sigtuna med mera". Av den ägnar 26 sidor åt just Sigtunastiftelsen.

Och jag försökte sätta mig in i ekonomin, det är inte så förskräckligt lätt av redogörelsen, men jag har försökt. Och om jag då förstår rätt, så är det av dom här 35 miljonerna, som ni kanske kommer ihåg, så har man då använt två miljoner för aktieägar-tillskott, och det tar jag som att man har tillskjutit belopp därför att det inte aktiekapitalet inte ska sjunka under en viss nivå. Vidare så har man anslagit tre miljoner för

brådskande och prioriterade uppgifter, men också för att stärka bolagets intäkter. Jag tar alltså att fem miljoner, får jag det, har gått till driften, om jag förstår rätt.

Och varför jag då är lite sur på detta, det beror på att jag i samband med behandlingen av det, ställde några frågor. Det var ju fyra att-satser, och den tredje att-satsen stod det "att huvudsakligen skulle användas för att avbetala skulder", huvudsakligen. Och då ställde jag frågan "varför står det huvudsakligen?". Och i fjärde att-satsen står det att "skulle gå ihop sig", det vill säga att man åtminstone skulle få ett nollresultat 31/12 år 99. På det fick jag svar, ja det var en hel massa som yttrade sig, men jag fick svar av Yngve Kalin, som trädde i svaromål då. Och han sa på följande, något invecklande sätt, men han sade dock, jag tar mig friheten att läsa upp detta, han sa så här då, "det skall läsas in i orden att, än, att det är en klar avgränsning att dessa pengar skall inte användas för driften, jag yrkar därför alltså bifall" och så vidare. Och det är det som gör mig lite bekymrad, att man, trots detta så vida jag kan utläsa, använder fem miljoner till driften.

CHRISTER MOHLIN:

Fru ordförande! Ledamöter! Min första period på Kyrkomötet, jag satt i budgetutskottet dom första åren, där den här frågan diskuterades väldigt mycket. Bengt Olof Dike har då drivit den här frågan, i mina ögon, till dags datum, in absurdum. Och jag skulle vilja säga några saker.

Det ena är, att vi har i den här församlingen beslutat oss för, att var det så att man kunde nå ett nollresultat, då skulle den här biten vara kvar. Och det har det bevisligen gjorts. Bengt Olof Dike säger då att man har pumpat in 40 miljoner. Man ska använda orden med en viss försiktighet, tycker jag, för vi har inte pumpat in 40 miljoner i SKUC. Vad vi har gjort, det är att vi har lånat ut ett antal pengar för att lyfta lån för att få ner hyrorna, det är helt riktigt. Men dom pengarna finns med säkerhet i dom byggnader som finns på Ansgarssliden.

Att det har använts fem miljoner till driften, är också riktigt. Och om man minner sig tillbaka, vilket jag då gör på ett annat sätt än Göran Wahlström, så var det faktiskt så att en del utav pengarna skulle kunna användas för att nå nollresultat och för att man skulle slippa sätta bolaget i konkurs.

Mot den här bakgrunden så är det faktiskt på det sättet att jag tycker att vi ska avsluta den här diskussionen nu med SKUC och låta den vila åtminstone under fem års tid. Man får också göra, som Görel Bohlin säger, att det här bolaget kan man räkna att det kommer göra vinst under ett antal år, och det kommer sannolikt göra förlust under ett antal år. Men, dom måste få arbetsro.

Mot bakgrund av detta så yrkar jag bifall till utskottets förslag.

BENGT OLOF DIKE. (replik)

Det finns en tendens i den här debatten nu, uttryckt av Christer Mohlin i hans inlägg, att då sikta på budbäraren och inte på orsaken till varför budbären för fram detta.

När man tog fram uppgifterna om den ekonomiska katastrof som rådde, när man hade förbyggt sig och allt detta, ni vet, och som först förnekades, då var det tyst, och sen gick man till motattack och sen blev det då prestige i frågan.

Jag vet inte om det är, Christer, att driva en fråga in absurdum, att peka på våldsamma underskott och överdrivna förhoppningar och annat som ju inte hör till en god hushållning.

Vi har en kyrka där vi behöver förvalta vårt pund, i bildligt och bokstavlig mening. Och då slänger man inte ut miljoner efter miljoner som man har gjort och som har redovisats tidigare.

CHRISTER MOHLIN: (replik)

Jo, kära Bengt Olof Dike, idag är det absurdum. Det var inte det när frågan togs upp. Men vi har faktiskt behandlat frågan i det här plenat, och vi har kommit till vissa beslut som vi har fattat. När frågan togs upp, då var det med all säkerhet mycket befoget, men i och med att vi har då hittat lösningar på dom frågorna så är debatten in absurdum.

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Nej, Christer, vi har inte hittat några lösningar. Vi har bara presenterat, eller de som har varit uppe har bara presenterat ett antal förhoppningar. Vi har inte sett några siffror i verkligheten ännu, och hur det kommer att bli, men förhoppning har vi gjort, har ni presenterat.

Jag glömde inledningsvis att säga, att jag då reserverar mig givetvis till förmån till min motion som ju då inte kopplar hit utan som finns på det andra, det går väl bra, jag har redan skrivit några rader. Så behöver vi inte ha en upprepning, i alla fall, i ärende 46 när det kommer, för då har vi haft den här.

GÖRAN WAHLSTRÖM: (replik)

Ja, jag ifrågasätter inte verksamheten, men jag vill att man ska köra med öppna kort och tala om vad det kostar. Och när man då säger att det inte kommer kosta, man använder hela 35 miljoner att avbetala skulden och så i själva verket använder man en sjundedel av detta till driften. Då tycker jag att man inte kör med öppna kort.

ESKIL JINNEGÅRD:

Ordförande! Ledamöter! Den här frågan har vi nu talat om vid flera Kyrkomöten, under flera år.

Jag tycker, när man studerar handlingarna så ser man att det går bättre, undan för undan, och det är glädjande, kan man säga. Samtidigt är det ju så, att detta är en resurs för Svenska kyrkan på nationell nivå, det är ju ingen affärsverksamhet. Utan det är ju en tillgång, alltså för att vi ska kunna föra våra budskap vidare ut i landet. Det är ju därför vi har Ansgarsliden, det är därför vi har våra stiftsgårdar. Skulle vi bedriva dem rent affärsmässigt sett, så får ju flesta stiftsgårdar givetvis läggas ner, för det är ju ingen som går ihop. Utan det tillskjutes ju alltid pengar från stiftsfullmäktige i respektive stift. Därför att man anser att det är en resurs i arbetet när det gäller kyrkans budskap, för ungdomar och för vuxna och för äldre. Och det är samma sak här. Här är ju utbildningsfrågorna oerhört viktiga både för dagen och framtiden. Och det är ju kvalificerade utbildningar som förekommer här på Ansgarsliden.

Så jag ser den endast som en resurs, alltså, för kyrkans verksamhet på nationell nivå. Självklart kan man inte acceptera hur stora underskott som helst, men vi konstaterar nu att det har blivit bättre ekonomiskt sätt, enligt handlingarna.

Så jag ber, fru ordförande, att yrka bifall till utskottets hemställan.

MARIANNE KRONBERG:

Tack för det, fru ordförande. Göran Wahlström sa för ett bra tag sedan så ställde han väl, började han prata om att det är ett stort antal stiftsgårdar ute i landet som kanske inte har den allra bästa ekonomin. Och det är vi, skulle jag tror dom flesta här i församlingen, mycket medvetna om.

Men därför jag bara, just i det här sammanhanget, vill peka på en utav dom punkterna som den här arbetsgruppen har presenterat och i rekommendation, en rekommendation handlar just om det här. Det är väldigt lätt att vi hela tiden pekar finger på

andra, att ni ska göra det. Det är Ansgarslidens problem, det är Ansgarsliden som är orsak till allt det onda. Men då glömmer man ofta också, att när man pekar finger på det här sättet, så pekar ofta tre fingrar åt sig själv.

Och med det vill jag bara säga att vi måste, vi får inte bara peka på Ansgarsliden utan titta över totalt sett vad vi kan göra. Och där behövs onekligen, som finns i det förslag till rekommendation, om att vi måste ha kanske någon form av rikstäckande samråd med företrädare för stiftsgårdarna för att se över det totala utbudet.

YNGVE KALIN:

Ja, fru ordförande. När Göran Wahlström läser protokoll två år tillbaka, så hoppade han över ett ord. Vi redde med all önskvärd tydlighet ut det som Göran kallar driftbidrag i fjol. Det var inget driftbidrag, det var ett aktieägartillskott, eller om man så vill, en viss summa användes för nödvändiga investeringar. Detta står i protokollet i fjol. Vi måste, när vi för en fråga framåt, gå ett steg i taget. Tack!.

LARS RYDJE:

Då ska jag bara glädja er med att tala om att det jag skulle säga, det sa Kalin just nu.

93 § Jämställdheten i Svenska kyrkan

BENGT GUSTAFSSON:

Ordförande! Jag vill först tacka Kyrkostyrelsen för redovisningen om jämställdheten i Svenska kyrkan som Kyrkomötet har begärt, och som det här betänkandet handlar om.

Vi har i utskottet med stort intresse tagit del av skrivelsen, och vi delar den uppfattning som Läronämnden uttryckt i sitt yttrande. Att det är viktigt att den teologiska bearbetningen av genderfrågor i kyrka och samhälle, att den är viktigt för Svenska kyrkan.

Därför anser utskottet, i likhet med Läronämnden, att den redovisning som ska lämnas 2004, eller till 2004 års Kyrkomöte, utvidgas så att förutom den statistiska siffermaterialet, som nu föreligger, även den omfattar även analys och reflektion kring dessa frågor.

Och därmed, ordförande, yrkar jag bifall till kyrkolivsutskottets hemställan i betänkande två.

KERSTIN HESSLEFORS PERSSON:

Ordförande och alla andra! Jag bifaller utskottets hemställan, men vill göra ett påpekande.

I texten från utskottet så betonas såna viktiga frågor som genderfrågor, genomsnittsålder för förtroendevalda på nationell nivå och att innehållet i skrivelsen ska spridas ut i kyrkan. Det är bra.

Det jag saknar är det som rör den psykosociala arbetsmiljön. Det nämns inte speciellt i utskottet men det är så bra skrivet ifrån Kyrkostyrelsen. Det finns ju ett viktigt sånt arbete som pågår, och det är bara det som jag vill tala varmt för. "Kyrkan som arbetsplats" är den första delrapporten som har kommit. I rapporten, nu citerar jag, hävdas att "det inte finns någon tradition inom kyrkan när det gäller arbetsmiljöfrågor, vilket kan leda till att konflikter kan bli djupgående och svåra att lösa. Allt vad vi ser att vi kan göra för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön i Svenska kyrkan måste göras". I skrivelsen nämns tre områden, insikt om rådande arbetsvillkor, bevakande av existerande arbetsmiljöproblem och vilja till aktiv problemlösning.

Jag ser fram emot fortsättning med det här projektet och hoppas dessutom att när vi nästa gång får läsa en sån här skrivelse 2004, att det också finns, när det gäller jämställdheten i Svenska kyrkan och den psykosociala arbetsmiljön, att den är beskriven utifrån ett genderperspektiv.

94 § Användning av Kyrknätet

ROLAND JOHANSSON:

Ordförande! I en folder om Kyrknätet står det i inledningen, ”I en kyrka för framtiden är goda förbindelser och tillgång till rätt information vid rätt tillfälle av största betydelse. Utan tvekan spelar därför Svenska kyrkans intranät, Kyrknäten, en viktig roll. Med ett datanät som i stor sätt når alla församlingar kan rutinuppgifter förenklas och lösas på kortare tid. Det ger mer tid och ork till församlingsarbete och möten med nya människor. Kyrknätet är för tusentals människor ett omistligt arbetsredskap i vardagen. Webb-platsen Kyrknätet, är ett arbetsbord som underlättar för den enskilde och förenar människor i arbetslag, styrelser och kollegor. Våren 2000 var närmare 8 500 människor anslutna till Kyrkonätet.” Slut på citatet.

Utskottet har behandlat två motioner om Kyrkonätet där motionärerna påtalar vikten av att etniska regler upprättas för användare av Kyrknätet. Och bakgrunden var dom informationsskrivelser ifrån kyrkans akademikerförbund som spreds via e-postsystemet i början av året. Motionärerna menar att Svenska kyrkans datanät har använts på ett oprofessionellt sätt, vilket har orsakat merarbete runt om på landets församlingsexpeditioner.

Utskottet håller med motionärerna om att nätet inte ska missbrukas och det behövs regler. Utskottet fann vid behandling av motionerna att ett arbete pågår med att utforma riktlinjer, och att det arbetet svarar mot motionärernas efterlysta krav.

Därför föreslår vi Kyrkomötet att avslå motionen. Arbetet med att ta fram dom här riktlinjerna pågår på Kyrkokansliets informationsavdelning, men man avvaktar att lägga fram förslaget tills frågan om central finansiering av Kyrknätet är klar.

E-postdelen är bara en liten del av Kyrknätet. Och ser du på hela Internet finns det mycket som vi skulle behöva bli bättre på, både på att använda det och på hur vi kan, och skall, användas, för att nå vår målsättning som kan formuleras som ”att göra Gud tydlig i världen”.

När vi gjorde en provvotering här i aulan, fann vi att 74% av oss hade tillgång till Internet. Mer än 50% av landets pastorat har egna hemsidor och alla stift finns med på nätet. Många präster har hemsidor, Yngve Kalin till exempel, med enkel adress kalin.nu.

Internet har vi alla tillgång till. Intranät, alltså Kyrknätet, däremot har en begränsad spridning. Och det har gjort att vi förtroendevalda inte har tillgång till nätet, men det är ju lätt löst om vi kan skaffa en liten sån här speciell lösenordsdosa, som så många av oss kanske har för våra bankaffärer.

Det går fort nu. Just nu är det svårt att få tag på grävmaskiner för markarbeten. Man är uppbokade, för att lägga ner bredband i Sverige. Med den tekniken kan vi, till exempel, ha obegränsad tillgång till Internet för 50 kronor per månad. Telefoni för 25 kronor per månad. Hämta hem TV- och videoprogram för 65 kronor per månad. Och det kommer snart inte ha några fasta telefonpriser i Sverige. Och det här medför ett utökat surfande, och det gäller för kyrkan att hänga med, för det går fort just nu.

I avvaktan på riktlinjer så vill jag nämna att många församlingar och stift arbetar med frågan om användning av riktlinjer för Internet. I min egen församling i Sollentuna har vi under våren gett ut en skrift som heter ”Nätverk och mötesplats”, där vi

bland annat har försökt formulera en åtgärdsplan för åren 2000 till 2010. Tillsammans med Verbum ger vi i höst ut en IT-handbok, kanske en lämplig julklapp för intresserade.

Ordförande, jag yrkar bifall till utskottet hemställan.

HANS-OLOF ANDRÉN:

Fru ordförande! Under den period i början av året när kollektivavtalsförhandlingarna mellan Församlingsförbundet och kyrkans akademikerförbund var inne i ett kritiskt skede, sände flera enskilda präster ut starkt polemiska budskap över Kyrknätet, till samtliga pastorat. Tonläget var mycket högt, och budskapen uppmanade bland annat kolleger i andra pastorat till arbetsvägran. Och tekniken gör det ju idag mycket enkelt, och billigt, att massprida ett budskap över Kyrknätet till ett stort antal adressater.

Detta att sprida samma budskap till en stor mängd mottagare utan urskiljning är idag ett problem i flera organisationer, och det har till och med fått en egen beteckning på engelska, det kallas för spamming.

Spamming orsakar arbete, kostnader, tidspillan och irritationer hos mottagarna, och bör därför på något sätt motverkas. Som framgår av utskottets betänkande är åtgärder på gång med policer för e-postsystem med mera.

Själv är jag förvånad hur alla arbetstagare i kyrkan kan ha tillgång till gemensamma sändningslistor, alltså lätt kan använda arbetsgivares nät för sin facklig aggression. Här tror jag att en teknisk spärr kunde vara av nytta.

Låt mig berätta lite grann om etymologin för ordet spam. På 1930-talet dyker ordet upp som beteckning för en köttkonserv. Ordet är en förkortning av Spiced Ham, alltså kryddskinka, och vad har då denna köttkonserv med urskilningslöst e-post att göra. Jo, genom Monthy Phytons klassiska sketcher, befinner man sig på ett café och så läser man menyn och då visar det sig att i alla maträtter ingår det spam. Det kvittar vilken maträtt man väljer så får man alltså finna sig i att äta spam. Och detta tycks vara bakgrunden till ordet spamming, i alla fall om man ska tro The Oxford Dictionary's senaste upplaga, och det tror jag nog att man ska göra.

Fru ordförande, yrkar bifall till utskottets hemställan.

ERNA ARHAG:

Ordförande! Ärade Kyrkomötes ledamöter! Med mycket stort intresse har jag läst betänkandet och lyssnat till utskottets talesman.

Som motionär så har jag svårt att värdera utskottets ställningstagande. Utskottet hänvisar ju till ett pågående arbete vid Kyrkokansliets informationsavdelning med att utforma nya riktlinjer med en policy för Svenska kyrkans e-postsystem.

Och nya riktlinjer, det kan jag tolka som att det finns för närvarande, gällande, gamla riktlinjer. Men helt säker kan jag inte vara, för utskottet uppger att ett utkast till riktlinjer utarbetades 1997, lämnades till Centralstyrelsen från Kyrknätet AB men fastslogs aldrig.

Så min slutsats är alltså att det finns för närvarande inte någon policy, det finns inga etiska regler för användare av Kyrknätets tjänster. Det är fritt fram för oseriösa personer att fortsätta missbruka och bryta mot de allmänt erkända dataetikregler som finns inom andra datanät och för dess användare, och jag är mycket bekymrad över detta.

Vilka garantier finns för att Kyrkostyrelsen nu, till skillnad mot vad som skedde 1997, kommer att fastställa riktlinjer när pågående arbete är avslutat. Och varför fastställdes inte riktlinjerna redan 1997?

Jag tror inte att utskottets ledamöter vill hålla fast vid nuvarande eventuella regler, utan vill ha en förbättring och förändring av Kyrknätet, så som det kommer till uttryck i min motion. Men vi har ju olika sätt och uttrycka oss, och jag tycker att allt för många frågetecken kvarstår i detta ärende för mig.

Därför yrkar jag bifall till motion 2000:17.

96 § Svenskkyrkliga friskolor

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Jag läste utskottet med stigande häpnad. Därför att den kyrkosyn som här avspeglas kan väl ändå inte vara Svenska kyrkans kyrkosyn? Så här skriver man, "Utskottet vill samtidigt betona att om vi i kyrkan vill nå majoriteten av våra barn och ungdomar så måste vi även satsa på ett aktivt engagemang och samverkan med dom skolor som kommunerna driver".

Jaha, och vilka är "vi" då? Och vilka är majoriteten av våra barn och ungdomar? Ja, att majoriteten av våra barn och ungdomar är döpta i Svenska kyrkan gör alltså ändå inte att dom ändå ingår i detta "vi" inom Svenska kyrkan. Och samverkan med skolorna som kommunerna driver, var är det för människor där? Ja, det är inte vi inom kyrkan, utan tydligen några andra människor.

Det här är en exklusiv kyrkoteori, en elitkyrka. Om man i en folkkyrka försöker formulera sig på det här viset, då har vi kommit rätt långt ut i nedförsbacken.

Barn och ungdomar är Svenska kyrkans barn och ungdomar, men majoriteten av barn och ungdomar i Sverige är döpta i Svenska kyrkan. Det finns inget annat "vi" än vi tillsammans med dom.

På skolorna finns lärare och vaktmästare och en massa andra människor. De flesta tillhör Svenska kyrkan, dom är också "vi" i kyrkan.

Att så här oblygt definiera kyrklighet som gruppintresse, det är för en enkel själ, som min, faktiskt stötande.

BJÖRN-ERIC CARLSSON:

Fru ordförande! Ledamöter i Kyrkomötet! I den här motionen, nummer 22, så begär motionärerna att medel avsätts i budget för 2002, medel som ska möjliggöra startbidrag för friskolor av svenskkyrklig karaktär.

När vi läser motionen och det som framgår av motionen, så har möjligheterna att starta friskolor ökat, kyrkliga friskolor ökat. På många håll har sådana friskolor startats, många har planerats det också att starta. När dom här friskolorna har startat på lokala initiativ, engagerar det människor. En friskola vill va ett komplement till dom allmänna skolorna. Dom har en speciell inriktning. Dom har en speciell grund och dom ger människor valmöjligheter.

Utskottet, när vi behandlade den här motionen, utskottet har i grunden ingen invändning mot att friskolor startas. Men när det gäller att budgetera medel som startbidrag, är utskottet negativt. Vi menade, och menar, att initiativet och det ekonomiska ansvaret, det ska utgå från det lokala sammanhanget, den lokala nivån. Det lokala initiativet, ansvaret, stärker också engagemanget för friskolor av det här slaget.

Och vi har också i utskottet fått veta att det har bildats en arbetsgrupp som ska producera informationsmaterial, som kan användas vid stift och församlingar och föreningar som har för avsikt att planera och starta en friskola. Det är alltså den lokala nivån som har ansvaret, initiativet och det ekonomiska ansvaret för friskolor.

Därmed bifall till utskottets hemställan.

JOAKIM SVENSSON:

Fru ordförande! Det viktigaste målet för motionen om svenskkyrkliga friskolor var inte, för mig, att åstadkomma ett stort penningflöde från nationell nivå, ut i landet. Det var inte heller att försöka skapa ett engagemang ute i landet från nationell nivå sett.

Målet för mig var först och främst att få fram en debatt i en fråga som jag tror kommer vara av stor strategisk betydelse för Svenska kyrkan i framtiden. I storstäderna har utvecklingen under senare år gått mot att allt fler elever studerar vid olika friskolor. Många av dessa friskolor har en särskild pedagogik, men många har också en konfessionell grund. I vissa fall är pedagogiken kopplad till en särskild ideologi, till exempel Waldorf skolor.

Vissa själva söker, i sin iver att ta ansvar för sina barn, att få dem antagna till friskolor oavsett hur svårt det är. Med tanke på dom nämnda konfessionella och ideologiska kopplingarna till många friskolor, så tror jag att Svenska kyrkan kan ha en kallelse att erbjuda ett svenskkyrkligt alternativ från friskolor. Så när svenskkyrkliga friskolor kunde bli såväl ett alternativ för medvetna kyrkokristna som en plats för evangelisation för sådana föräldrar som bara vill ha god kvalitet på undervisningen.

Det nya förhållande som gäller för Svenska kyrkan från 1 januari borde, enligt min mening, tala för att Svenska kyrkan vill öka frimodighet, skulle kunna stödja eller driva den här typen av skolor, utan att vara rädd för att konkurrera på ett felaktigt sätt med markkommunerna.

Fru ordförande, jag yrkar bifall till motion 22.

PER-ANDERS GRUNNAN:

Självklart ska Svenska kyrkan vara framme när det gäller kommunala skolor och utgöra en resurs för lärare och elever. Men detta är inget rimligt argument för att inte ekonomiskt stödja fria svenskkyrkliga skolor.

Det är mycket positivt att Svenska kyrkan ska sammanställa informationsmaterial om hur man går vill väga för att starta en evangelisk-luthersk friskola. Det kan fungera som en puff, för sådana ute i våra församlingar som går i sådana tankar. Men faktum kvarstår, att många församlingar saknar ekonomiskt utrymme för att stödja den här typen av projekt. I synnerhet är så fallet i glesbygden. Ändå finns där ett latent behov av att rädda lokala skolor genom att upprätta friskolor. På landsbygden finns det mycket engagemang, men befolkningsunderlaget i församlingarna gör att kyrkoråd inte har råd att åta sig en sponsring av en friskola.

Den som ska starta en kristen friskola har inte samma ekonomiska förutsättningar som de kommunala skolorna, även om man får elevbidrag. Dom konfessionella skolorna måste själva samla ihop pengar till exempelvis lokaler. Det ideella engagemanget för en skola med kristen profil minskar naturligtvis inte för att eldsjälarna får ett uppmuntrande startbidrag från Svenska kyrkan på den nationella nivån. Tvärtom kan det bli en sporre att börja åta sig ett så stort projekt som att grunda en svenskkyrklig skola.

Med tanke på att kyrkofonden går med 100% i vinst, finns det inga ekonomiska hinder. Frågan är, vad vi i handling vill visa att vi har ett intresse för framtida generationer, att dom får en god kunskap i kristen tro. Skillnaden mellan Europas mest kristna land, Finland, och Europas, ja, ett av dom mest sekulariserade rikena i Europa, Sverige, är att i Finland ger man eleverna bättre kunskap i kristendom. Svenska kyrkan kan inte längre räkna med att dess tradition förs vidare av kommunala skolor. Vår barn- och ungdomsverksamhet räcker inte heller till. Ska man skapa förutsättningar för ett levande kyrkoliv i framtiden, så måste man ta dom här frågorna om traditionsöverförandet på allvar.

Kunskapen hos vår nästa generation, om dom inte har kunskapen om evangeliet, ja, vad blir det då av deras framtida kyrkogång, eventuellt. Det gäller ju själarna evighet.

Jag yrkar bifall till motionen.

97 § Personer med funktionshinder

SUNE HOLGERSSON:

Fru ordförande! Deltagare i Kyrkomötet! Under ett antal år har Svenska kyrkan haft samarbete med handikappombudsmannen.

Jag har begärt ordet därför att jag fick vara en av dom som företrädde Svenska kyrkan då vi kallades dit för överläggningar. Och jag är glad att jag kan stå här i talarstolen idag och redovisa lite erfarenheter därifrån. Hade jag haft funktionshinder, hade jag varit rullstolsburen, hade jag inte kunnat inta min plats här i plenisalen och inte heller kommit upp hit, ja, men inte nere på min plats där, som jag, som är på Stockholmbänken. Och inte heller kommit upp hit i talarstolen.

Handikappombudsmannen har den uppfattningen att tillgängligheten i kyrkorna är god. I varje fall jämfört med många andra offentliga lokaler och organ.

Men på ett par punkter finns det förväntningar på förändringar. Och den första punkten är att all information, alla trycksaker etc bör finnas tillgängligt för alla. Att det ska finnas tillgängligt i "läsa lätt" form för språkstörda. Det bör också vara tillgängligt för icke-hörande, och icke-seende. Som ett litet konkret exempel kan nämnas att handikappsombudsmannens visitkort också är försett med punktskrift. Kommer kanske Svenska kyrkans förväntade yrkeslegitimation att ha namn och funktion i punktskrift?

En andra punkt är behovet av att funktionsanpassa inte bara kyrkor, utan också andra lokaler som för olika åldrar används i församlingsarbetet. På många håll är det fråga om gamla lokaler som inte är så lätt att anpassa. Men det behöver inte göras över en natt. Handikappsombudsmannen såg det som viktigt att varje huvudman, pastorat etc gör upp en plan för sin anpassning.

Själv tycker jag att den anpassningsplanen med fördel byggs in i planen för fastighetsunderhåll, så att åtgärderna kan vidtas när man ändå ska göra andra saker i respektive fastighet.

Utskottet refererar till den inventering av tillgängligheten som gjorts i Strängnäs stift. Där följde en sakkunnig med, och gav tips hur saker kunde återgärdas på kort eller lång sikt för att öka tillgängligheten. En annan möjlighet är att samarbeta med det kommunala handikapprådet. Riksdagen beslutade under sin vårsession att sätta som mål ett fullt tillgängligt samhälle år 2010. Om vi börjar inventera och göra upp planer nu, kan också Svenska kyrkan vara fullt ut tillgängligt år 2010.

Fru ordförande, jag yrkar bifall utskottets hemställan.

GERD GULLBERG-JOHNSON:

Ordförande! Ledamöter och åhörare! Kyrkolivsutskottet tackar för denna motion, och det är nyttigt att den här frågan lyfts upp på Kyrkomötet om dom funktionshinderades plats i vår kyrka.

Man kan fråga sig, då, vad är ett handikapp eller funktionshinder? Vem avgör om det är ett handikapp?

I mitt arbete möter jag många människor med funktionshinder. Men jag tänker aldrig på att dom är det, utan dom har begränsningar att fungera i våra sammanhang. Men i kyrkan är det viktigaste attityden, och vi ska vara lyhörda för deras behov. Och att dom kan leva ett självständigt och värdigt liv.

Motionen menar på ”hur kan vi underlätta för våra handikappade kyrkomedlemmar att delta i kyrkans liv”. Som nummer två ”att Kyrkomötet uppdrar åt Kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att arbeta fram ett informationsmaterial som kan användas i våra församlingar”.

Utskottets ledamöter menar att det är viktigaste, det är att vi arbetar med den här frågan på lokala planet. Och vi anser att det är rätt läge nu, när vi håller på med en process att få fram våra församlingsinstruktioner. Och i församlingarna, där ska vi skapa utrymme för att dom funktionshindrade ska kunna delta i vår gemenskap och vi ska ha ett generöst klimat.

Och min yrkeserfarenhet, den har lärt mig att alla människor vill bli bemötta där dom står i dom andliga frågorna. Dom längtar också att få ge och ta emot sina tankar.

Jag skulle vilja säga, ta vara på dom funktionshindrade som en resurs, för dom har många gånger brottats med livets djupaste frågor.

Och i utskottets bakgrundsmaterial finns redovisat tidigare behandling av handikappsfrågor av ombudsmötet och Kyrkomötet, exempel på flera stifts arbete med frågan och exempel på statliga utredningar och ett samråd mellan Sveriges Kristna Råd och Sveriges kristna handikappsförbund. Och att diakonistiftelsen Samariterhemmet i Uppsala sedan 1997 har ansvaret för Svenska kyrkans nationella arbete för dessa frågor.

Anser då inte att Kyrkostyrelsen inte ska tillsätta en utredning på nationell nivå då tillgång på material är omfattande inom detta område.

Så jag yrkar bifall till utskottets hemställan att avslå motion 2000:26.

SUNE HOLGERSSON: (replik)

Jo, i samtalen med handikappombudsmannen var vi överens om att ett av dom största hindren för tillgängligheten är vi själva och våra egna attityder.

Vad säger utskottets ordförande om det, hur ska vi komma åt den saken?

GERD GULLBERG-JOHNSON: (replik)

Ja, jag tog ju just upp den här attitydfrågan. Och jag tycker att när vi nu håller på att skriva församlingsinstruktioner och ska bearbeta och få fram då gudtjänst, undervisning, diakoni och mission, så är det ju på sin plats, att vad menar vi med diakoni och den attityd? Jag redogjorde ju just för min egen personliga uppfattning om handikapp, funktionshinder, jag säger begränsningar. För vi som sitter här i salen har säkert begränsningar som kanske inte syns, det är bara dom funktionshinder som syns och märks lite grann. Så att jag har kanske inte så där klara gränser vad är ett funktionshinder. Det är hur vi bemöter och hur vi ordnar dom platser där dom ska komma fram, om vi nu ser ett fysiskt handikapp man behöver ju titta på. Jag kan förstå kanske Sune funderar på dom psykiska funktionshinderna, där blir det en annan fråga.

MARIANNE JOSEPHSSON:

Först vill jag tacka för behandlingen av motionen.

”Hela Sverige ska handikappsanpassas”, så samfattade en radioreporter ”Från patient till medborgare”, det vill säga den nationella handlingsplanen för handikappolitiken.

Den handlingsplan är en kort version av en regeringsproposition. Där sägs det bland annat om nationella mål för handikappolitiken ”att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet”. Och det här tror jag är väldigt viktigt att också omskriva så att det gäller oss i kyrkan, att allt i kyrkan utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt

delaktiga i allt kyrkans liv. Där är vi inte än i kyrkan, och där är vi inte heller i samhället. Alla är ju inte fullt delaktiga, och därför hade det kommit en nationell handlingsplan, men vad gör vi i kyrkan?

Jag vill ta ett exempel, hur är det i våra hemförsamlingar, vad gör vi för dom synsvaga? Finns det en bänk i kyrkan där det finns särskild belysning? Eller finns det en så kallad synrand som leder fram till altaret? Hur var det förresten i Domkyrkan i morse, kunde du läsa psalmnumren? Jag kunde det inte.

Det finns säkert anledning att återkomma när det gäller handikappfrågorna. Med rätt kunskap behöver ett funktionshinder inte bli ett handikapp. Därför tror jag att det är viktigt att vi arbetar både lokalt men också att vi i likhet med vår nation också arbetar centralt.

Därför yrkar jag bifall till min motion.

BERIT BERGMAN:

Fru ordförande! Sune, han började med det här att tala om tillgängligheten i våra kyrkor. Vi är allt fler som drabbas av allergier. Vi vet att det är den stora folksjukdomen. Många barn och vuxna drabbas. Och allergi, det är nått som vi överhuvudtaget inte läser om i vårt material i det här ärendet. Men det är om något ett funktionshinder, även om det inte syns. Och därför är det så lätt vi glömmer bort hela den problematiken.

Jag vill som astmatiker och allergier uppmana er att tänka på den här stora gruppen. Att vi kan ha våra kyrkor och våra verksamheter också för våra allergiker. Att vi tänker på vad vi använder för rengöringsmedel, att vi inte spar in på städningen, att vi väljer blommor som kanske inte är dom värsta för oss allergiker.

Och jag fick ett råd utav min behandlingsläkare på Allergisjukhuset i Åre, att "Berit, se din roll som så att bjud in till en gudstjänst där du i annonsen skriver: Inga blommor, inga ljus, ingen kommer in med parfymer eller sprayer, men vi firar gudstjänst tillsammans". Jag vill uppmana er att tänka på allergikerna. Tack!

MARIANNE PETTERSSON:

Jag har hört många saker om hur vi arbetar i vår svenska kyrka med att hjälpa till med olika funktionshinder.

Däremot kom en stark reaktion från mig. Jag arbetar med mycket människor med olika funktionshinder, men jag har också runt omkring mig en mängd olika funktionshinder. Och jag skulle vilja ställa en fråga som jag inte tycker jag fick ett bra svar på. Och det går till dig, Gerd som sa så mycket bra saker, men du sa det här när det gäller psykiska funktionshinder så är det en annan sak. Och det tycker jag är oerhört viktigt och jag tycker inte vi är bra på det i vår svenska kyrka, att ställa upp för människor med psykiska funktionshinder, och det är ett handikapp.

GERD GULLBERG-JOHNSON: (replik)

Ja, det hörs att den här frågan är nyttig att lyfta upp. Och jag skulle vilja än en gång då säga att när vi är hemma nu och skriver på församlingsinstruktionerna att vi kommer ihåg den här gruppen psykiskt sjuka. Det är vad jag kan kommentera detta.

98 § Skeppsholmskyrkan – ett ekumeniskt konst- och kulturcentrum

MARGARETA HOLMBERG

Ordförande! vänner i Kyrkomötet! Glädjande nog finns ett stor engagemang i att finna goda lösningar hur Skeppsholmskyrkan bäst ska kunnas utnyttjas i kyrkans tjänst.

Motionen av Börje Finnstedt med flera är ännu ett utmärkt exempel på detta. Motionen har en bärande idé med spännande, både nya och nygamla förslag, där kyrkorummet samtidigt bibehålls.

Utskottet har sett positivt på motionens innehåll, men har ansett att en utredning i enlighet med motionärens önskan inte var befogad idag, eftersom seriösa samtal faktiskt pågår om både verksamhetsinnehåll och dess möjligheter till finansiering.

Och därmed säger jag bifall till utskottets hemställan, nämligen att avslå motionen.

BÖRJE FINNSTEDT:

Fru ordförande! Skeppsholmskyrkan var illa ute för några år sen men nu har Statens fastighetsverk rustat upp kyrkan så att utvändigt glimmar den som en juvel i storstaden. Arbetet inuti Skeppsholmskyrkan har också påbörjats.

Låt oss nu betrakta platsen där Skeppsholmskyrkan ligger. Kyrkan ligger på Skeppsholmen, granne med Moderna museet, mycket nära, och Arkitekturmuseum. Och innan man går över bron till Skeppsholmen så ligger där Nationalmuseum. Ett underbart läge för en plats att vara kyrkans konst- och kulturcentrum. Ack vilka möjligheter finns inte med Skeppsholmskyrkan.

Platsen Skeppsholmskyrkan, behovet. Det finns ett behov att skapa ett forum där konstnärer kan mötas och visa sina verk för alla intresserade, och ge vägledning för församlingarna. Hur ska detta ske? Ja, platsen finns där. Närheten till museerna finns där, möjlighet till samverkan mellan Svenska kyrkans konst- och kulturcentrum, Moderna museet, Nationalmuseum, Arkitekturmuseum finns. Det finns en risk att Svenska kyrkan kan missa Skeppsholmskyrkan. Det är inte bara vi i Svenska kyrkan som tycker att det är en underbar kyrka, en underbar plats med stora möjligheter. Det finns risk andra lägger beslag på denna helgedom.

Jag menar, bevara Skeppsholmskyrkan som en svensk kyrka som också ger plats till att vara ett gudstjänstrum.

Bifall till denna motion.

PAUL TROSSÖ:

Fru ordförande! Hans-Olof Andrén sa att, när motionen om prästskjortorna skulle behandlas tyckte han sig se leenden. Det kanske har något leende även när det gäller den här motionen, ty det är sjätte gången som Skeppsholmskyrkan behandlas i denna eminenta församling.

Fem gånger har jag själv behandlat den i kulturutskottet, och med samma envishet har jag tillsammans med dom övriga i kulturutskottet sett att vi inte kunde gå motionären till mötes. En utav orsakerna var kostnaderna, att inte ge sig in i något ekonomiskt vågspel som äventyrade stora delar utav den ekonomi som vi har. Vi vet att det har kostat oerhört mycket att restaurera denna kyrkobyggnad.

Men med en prosts envishet har Börje Finnstedt kommit tillbaka år efter år med motion om Skeppsholmskyrkan. Och han har klätt där i motionens ord, visionen av hur han skulle vilja se hur Skeppsholmskyrkan skulle kunna användas. Hade den här motionen sett likadan ut som övriga, då hade jag stått här nu och yrkat på avslag på motionen. Men det finns en annan infallsvinkel på den här motionen, som jag hoppas ni har läst, och det är detta att för det första, var vad vi begärde någon form av utredning ska ske huruvida det finns möjligheter att använda denna helgedom till ett eklektiskt centra, kulturcentra. Där olika kyrkor och trosinriktningar ges möjlighet att mötas. Jag tror att det är ganska viktigt att vi hakar på den här möjligheten. Att vi inte, så att säga, låter någon annan sätta sig i loket och köra, och vi kastar oss på den sista vagnen. Allt ska ha sin tid, det är en process. Och även det här kanske behöver

en processperiod till, men låt inte detta tåget gå. Vi får inte uppfattas som att vi hoppas på den sista vagnen och åker med. Det enda vi begär är att vi ser över möjligheterna, och dom som var med i Sigtuna vet att biskop Henrik Sveningsson med kraft gick in i debatten och ville att man skulle göra någonting åt det här. Då var det polemik mellan bland annat mellan honom och mig, då sa jag nej.

Fru ordförande, jag ser när den här utredningen, som jag antar att ni kanske kommer att biträda genom att säga ja till vår motion, se fram emot att få se Skeppsholmskyrkan som ett ekumeniskt kulturcentrum, där dialoger mellan kyrkor och trosinriktningar ytterligare kan vitaliseras, stärkas, fördjupas inom ramen för möjligheterna som kulturen kan bjuda.

Jag yrkar därför bifall till motionen, trots en mycket bra skrivning av utskottet. Tack, fru ordförande!

MARGARETA HOLMBERG: (replik)

Jag skulle vilja vända mig till dom båda som har uttalat sig nu, och verkligen undertrycka att det är ju en underbart vacker plats. Skeppsholmskyrkan, som ligger i verklig kulturell omgivning. Och det skulle vara roligt om vi kunde komma fram till någonting som är väldigt bra. Den här utredningen som motionärerna önskar, den säger vi nej till. Och det gör vi därför att i intentionerna är ju att utveckla just det som motionärerna önskar, och självklart kommer deras tankar med.

Kyrkomötets övergripande mål är att skapa förtroende och engagemang för Svenska kyrkans tro, bekännelser och lära. Och därför gläds vi, verkligen, i utskottet att man i samtalen som pågått, och jag håller med om att det har varit alltför länge, med olika deltagare och på olika nivåer, men att man nu har kommit så långt att Svenska kyrkans mål faktiskt kommer att kunna uppfyllas.

Bifall till utskottet.

PAUL TROSSÖ: (replik)

Fru ordförande! Jag kan nästan, jag konstaterar bara, att det är nästan är koncensus.

Biskop CAROLINE KROOK:

Ordförande! Jo då, visst vore det underbart att ha ett konst- och kulturcentrum på Skeppsholmen där Svenska kyrkan tillsammans med andra kristna samfund kunde gestalta tro och konst i olika uttrycksformer. Men vill vilket pris?

Det här är mycket dyrt projekt, mycket dyrt. Uppvärmningen av Skeppsholmskyrkan kostar ofantligt mycket, och bara en dags hyra är alltså mycket stora kostnader. Och jag tror inte att vi har, varken Stockholms stift eller rikskyrkan, egentligen dom resurserna att gå in och lägga så mycket pengar på det här.

Då sätter sig någon annan vid loket, vore det så förfärligt? Genom att inte, genom att ta avstånd från att använda Skeppsholmskyrkan så kanske vi i stället kan driva fram statliga pengar. Så det finns, jag har väldigt många idéer för Skeppsholmskyrkan. Det vore underbart om Nationalmuseum kunde ha sin ikonutställning där, men dom har inte pengar. Just nu betalar dom så otroligt stora hyror för sina lokaler, och likadant med Moderna museet som skulle kunna ha utställningar av kyrklig konst på olika sätt, men det finns inte pengar där heller. Fastighetsverket, där vi förut har kunnat, domkyrkoförsamlingen har kunnat använda kyrkan utan att betala hyran, Fastighetsverket har nu ett krav på sig att dom ska driva sin verksamhet så att den blir lönsam. Det är därför då man räknar ut vad hyran blir för en dag, blir alltså orimligt. Vi måste alltså vänta ut till att det blir andra regler, eller att några av våra invandrarkyrkor får statligt, dom kan inte hyra den heller, den här svensk-ortodoxa församlingen

som är utkörd därifrån nu och håller på att processa om det, som har heller ingen som helst möjlighet att betala för sin verksamhet där. Men kanske om invandrarkyrkorna fick statligt stöd att ha verksamhet där, eller också får vi vänja oss vid tanken att Skeppsholmskyrkan kommer ligga i malpåse, eller användas till någonting helt annat. Kanske inte diskotek och Friskis & Svettis kanske, gympalats. Det kommer väl riksakvarieämbetet inte och motsvarande att godkänna, men att användas till annan verksamhet. Och jag tror att det klokaste för oss nu är att ligga lågt och vänta och se om det finns statliga pengar till någon verksamhet på Skeppsholmskyrkan.

99 § Den samiska befolkningens identitet i Svenska kyrkan

MONIKA SANDSTRÖM:

Ordförande! Ledamöter! Biskopar! Övriga! Med anledning av motion 2000:32, "Det samiska folkets identitet i Svenska kyrkan" av Karl-Johan Tyrberg med flera.

Motionärerna hemställer att Kyrkomötet ger Kyrkostyrelsen i uppdrag att låta utreda vilka möjligheter som finns att underlätta den samiska representationen i det kyrkliga organen på alla nivåer.

Två, att Kyrkomötet uppdrar åt Kyrkostyrelsen att verka för att det i samtliga kyrkliga grundutbildningar, profiltutbildningar och fortbildningar sker ett aktivt lärande kring samerna som urbefolkning i Sverige.

Tre, att Kyrkomötet beslutar att verksamhetsområdet Samiskt kulturliv tillförs ytterligare medel för administrativt arbete.

Och fyra, att Kyrkomötet uttalar sitt stöd till att under det kommande året firas regionala gudstjänster som får präglas av försoning och upprättelse.

Det finns en gedigen bakgrundsbeskrivning i kyrkolivsutskottets betänkande 2000:6. Utskottet anser att kyrkan har en uppgift att vara en profetiskt röst för de svaga och de utsatta i vårt samhälle. Utskottet delar därför organisationsutskottets uppfattning att det finns anledning att på olika sätt underlätta minoritetsgruppers deltagande i beslutprocessen på Svenska kyrkans olika nivåer, och att den samiska befolkningen, i det här avseendet, kan sägas inta en särställning. Det är ett ursprungsfolk i Sverige, enligt riksdagsbeslut, som fått utstå många oförätter under de senaste århundraden. Utskottet anser att det är viktigt att vi underlättar för samerna att få representanter i de olika kyrkliga organen, och vi ser därför positivt på att man låter utreda möjligheter att uppnå detta syfte. En sådan utredning befriar naturligtvis inte nomineringsgrupperna från att ta ansvar för att aktivera och engagera samer i den demokratiska processen inför kommande kyrkoval. För att vi ska få en större förståelse för samerna är det viktigt att vi lär oss mer om deras kultur och levnadsmönster. Vi delar därför motionärernas uppfattning att i kyrkans olika utbildningar måste ske ett aktivt lärande omkring samerna som urbefolkning i Sverige. Samiska rådet kom till för att främja samisk kultur och dess egenart, dess uttryck i kyrkolivet och för att bevaka frågor rörande samernas rättsliga förhållande i kyrka och samhälle. Rådet har inte haft tillräckliga ekonomiska resurser för att klara den uppgiften, och utskottet anser att det därför är angeläget att samiska rådet får ett utökat stöd. I Kyrkostyrelsens budgetskrivelse föreslås att den ekonomiska ramen för huvudprogrammet Samiskt kyrkoliv räknas upp med 500 000 kronor. Utskottet konstaterar därför att, förutsatt att budgetskrivelsen antas, så har redan motionärernas yrkande i moment tre tillgodosetts. Utskottet delar också Läronämndens uppfattning att den försoningsprocess som påbörjats måste infatta kunskapsökande och personliga möten, som kan fördjupas i gemensam bön och gudstjänst. Utskottet vill därför bevaka motionärernas

begäran, att Kyrkomötet uttalar sitt stöd för att firas regionala och lokala gudtjänster som får präglas av försoning och upprättelse.

Bifall till kyrkolivsutskottets hemställan i betänkande 2000:8, att bifalla moment ett, två och fyra samt avslå moment tre.

Biskop KARL-JOHAN TYRBERG:

Fru ordförande! Utskottets behandling av vår motion om den samiska befolkningens identitet i Svenska kyrkan, visar att denna fråga är en viktig symbolfråga för vår generation. Jag vill tacka för utskottets behandling av vår motion.

Det är ju inte så att vi aktualiserar något som ännu inte har påbörjats. På olika sätt bearbetas relationer mellan samerna som ursprungsfolk på den svenska majoriteten i vårt land. Och vår kyrka finns med i denna process som ju får kännetecknas av det mest centrala i vårt budskap, nämligen försoningen.

I söndags predikade jag vid en Gränshelg i Funäsdalen för svenskar, norrmän och samer. Och det fanns anledning att låta just försoningen uttolka årets tema på diakonins söndag "Det goda livets".

Alla våra mötespunkter med samerna blir en bearbetning av detta centrala tema. Det skulle finnas mycket att kommentera kring det som vi bär med oss från tidigare generationer i denna fråga. Och i motionen tar vi upp tre områden som fodrar en bearbetning om vi ska vara trovärdig som kyrka i nutid. Människosynsfrågan, språkfrågor, samisk spiritualitet och rättsliga och etiska frågor.

Den stora ekumeniska försoningskonferensen i Graz har gett försoningstemat en central plats i kyrkolivet som en vision, som en skapande kraft för handling, för gottgörelse av det som fel. Försoningen är framför allt ett uttryck för kärleken som den starkaste makten som kan hela och ge ny tillit.

För några veckor sen fanns det en debattartikel i Dagens Nyheter om begreppet försoning, där Eva Ekselius tar upp dilemmat om vi kan be om förlåtelse för sånt som tidigare generationer har sagt och gjort. Och jag tycker att dom tankarna också gäller nedvärderandet av den samiska befolkningen i det förgångna. Jag citerar "försoning är inte detsamma som förlåtelse, men långt viktigare. Försoning är att kunna bära insikten om vad som faktiskt har skett och kunna mötas i denna erfarenhet. Att tillsammans kunna sörja det orättfärdiga i det förflutna". Så långt citatet. Detta synsätt kan prägla den försoningsprocessen som vi tillsammans har ansvar för i den nordliga stiftet, men också på andra håll i landet och i Svenska kyrkans ställningstagande i helhet.

När det gäller den praktiska tillämpningen av förslaget om den samiska befolkningens representation i olika vill jag vädja till nomineringsgrupperna att arbeta med denna viktiga framtidsfråga. Tack!

Biskop RUNE BACKLUND:

Fru ordförande och bästa ledamöter! Vi är många som bär på både en glädje och en nöd i den här frågan, och därför så har jag också all anledning att uttrycka min glädje för den utförliga behandling som den här frågan har fått av dom olika utskotten. Och om ni har läst noga tror jag inte ni har hittat något betänkande som har så många gånger ordet bifall som just i det här sammanhanget.

Det tidigare ombudsmötet har vid ett flertal tillfällen karakteriserat relationen till den samiska befolkningen, eller urbefolkningen, som angelägen och det är ju ett viktigt ord, angelägen. Och alla vet vi att det är bra med högtidliga deklARATIONER, men det är ännu bättre och viktigare för trovärdigheten att det också åtföljs av konkreta åtgärder. Och Svenska kyrkans representanter har i många internationella sammanhang genom åren, med Kyrkomötets mandat vill jag påstå, medverkat till många radi-

kala uttalande beträffande urbefolkningens i Lutherska världsförbundets sammanhang, Kyrkornas världsråd och europeiska och ekumeniska möten som förekommit.

Ett mycket betydelsefullt steg togs 1996 när det samiska rådet kunde börja fungera och jag har själv haft förmånen att arbeta tillsammans med dom under fyra mycket intensiva år. Samerna är i majoritet. Rådets ledamöter utses i samverkan med det Sametinget, och jag kan berätta att det finns all anledning att glädjas över ett gott samarbete med deras högsta representativa organ.

Utskottens stöd till motionens stenmoment välkomnas väldigt mycket av det samiska rådet och stärker vår kyrkas trovärdighet i relationen till denna urbefolkning, under förutsättning att ni välvilligt säger ert ja.

Och tillsammans med biskop Karl-Johan och Monika så vill jag bara understryka två aspekter. Går det att göra någonting för att underlätta samernas representation i ett tidigare skede till dess att nomineringsgrupperna har fått dom med på ordinarie väg, så tror jag att det är en väldigt viktig sak och skulle uppfattas som ett sånt där positivt tecken som skulle glädja många i kyrkan och nationen. Och det finns en väldigt god förebild i det fallet från den norska kyrkan där man gett dom nordligaste stiftet i uppdrag att utse representanter. Det skulle vara en framkomlig väg rätt snabbt.

Och så detta med försoningsprocessen. I samiska rådets verksamhetsrapport 1999 så påtalas väldigt starkt önskan att denna process också kommer till uttryck genom försoningsgudstjänster och i våra nordliga stift har vi det, och jag skulle vilja att Kyrkomötet också övervägar att vid nästa års Kyrkomöte låta det få vara en viktig del av vårt gudstjänstfirande.

Begär att få yrka bifall till utskottets hemställan, och tacka.

JAN ERIK ÅGREN:

Fru ordförande! Ärade Kyrkomötesdeltagare! Efter många års underlåtenhetssynder mot samerna finns sedan ett antal år, glädjande nog, en helt annan inriktning inom Svenska kyrkan.

Den förändringen har återspeglats på ett bra sätt i den motion om den samiska befolkningens identitet som vi nu debatterar. Men också i utskottets utförliga och positiva behandling av motionen.

För mig och andra som i riksdagen och dess utrikesutskott försöker driva på i dessa frågor, är Svenska kyrkan agerande numera ett stöd. Och jag vill passa på att uttrycka ett tack för det stödet.

En av dom mest framträdande samerna under en lång och viktig del av samernas kamp mot hela storsamhället, som man säger, var Gustaf Park. Många år verksam som kyrkoherde i Stensele församling i lappmarken. Han var också under många år redaktör för samefolkets egen tidning. Gustaf Park blev min vän under studietiden i Uppsala. Och han berättade mycket om dom orättvisor som samerna fått uppleva, inte bara från samhällets sida. Och när man som same allt för ofta fick uppleva sig som mindre värd medborgare. Det hade tagit honom och många andra samer mycket hårt. Nu är situationen en helt annan. Jag vill att kyrkoherde Gustaf Parks namn ska finnas nämnt i samband med den upprättelseprocess som den samiska befolkning får del av från Svenska kyrkan. Om han levat skulle han säkert med stor och ödmjuk glädje sett på den utveckling som vi nu är inne i.

Bifall till utskottets hemställan.

CARL GUSTAF VON EHRENHEIM:

Fru ordförande! Under dom år som jag reste mycket så fick jag möjligheter att hos andra kyrkor se hur man hade lyckats att verkliggöra möjligheten för miniorer att bli sedda inom kyrkans ram.

Därför skulle jag vilja dela en dröm med er. En dröm att i fortsättningen, eller längre fram i Kyrkomötets liv, vi kunde när vi fördelade alla dom platser som finns här i salen, vi kunde ställa undan två stycken platser som vi kunde ge en till Luleå stift och en till Härnösands stift för att lämpliga organ inom samebefolkningen kunde ha möjlighet att besätta dom. Det skulle innebära att vi fick inkludera denna viktiga minoritet i kyrkans liv och arbete. Och jag tror att som symbolfråga för samerna att bli sedda och förstådda skulle det betyda väldigt mycket. Kan vi inte dela den drömmen tillsammans?

100 § Svenska kyrkans grundkurs

SIGVARD HÄRRING:

Fru ordförande! Kyrkomötets vänner! Det verkar ju på ett sätt inte vara läge för motioner i utbildningsfrågor för närvarande, därför att det pågår utredning om alla utbildningsfrågor. Å andra sidan kan ju motionärerna tänka så här "så bra då, då utreds det ju direkt precis som jag önskar".

Efter det skulle jag vilja säga att jag vill göra lite reklam igen, för det som ni har hört talats om, möjligen för första gången men helst inte. ÖSUT, översyn av Svenska kyrkans utbildningar, består av en ledningsgrupp, vi arbetar sedan hösten 99 fram till år 2002, då det ska göras en remiss på ett förslag. Och vi arbetar med en ledningsgrupp på sex personer, jag har förmånen att vara ordförande i den gruppen. Vi har tre arbetsgrupper som håller på att struktureras om till två, och där finns en åtta stycken, ungefär, anställda på olika utbildningsinstitutioner och på stift, som jobbar med olika frågor, bland annat profiltutbildningarna, Svenska kyrkans grundkurs, fackutbildningarna, samarbetsfrågor och praktikfrågor. Allt är uppe på bordet, kan man säga.

Och så ska jag göra som Lena Petersson tidigare har gjort, jag ska göra reklam för ett öppet seminarium. Vad någonstans? Jo, på Ansgarshöjden. Den 20 och 21 november då vi ska diskutera praktikfrågor och samverkansfrågor. Alla är mycket välkomna till detta seminarium.

Biskop KARL-JOHAN TYRBERG:

Fru ordförande! Ja, som vi hörde utvärderas grundkursen nu och man tänker efter vad den betyder i vår kyrka just nu.

Det finns ju en ekonomisk sida i detta. Det kan diskuteras om kyrkan har råd med utbildningsstipendier för denna kurs i fortsättningen. Är det rimligt med en så stor subventionering som nu finns, eftersom så många som går den här kursen inte fortsätter i kyrklig yrkesutbildning.

Men det andra jag ville säga är att jag menar att den här är mycket värdefull, grundkursen, både för personlig bearbetning av trosfrågor och för samverkan med personer som satsar på olika yrkesprofiler i kyrkan. I prästrekryteringsarbetet har vi sett grundkursen som ett värdefullt inslag för just den här personliga trosbearbetningen också en bearbetning av den kyrkliga förankringen.

Jag är ordförande i dispenskommittén, och när vi bedömer dispensbehovet hos dom som söker, då har vi prövat just behovet av fördjupad kyrklig förankring. Men också sett att man inte enbart deltar för sin egen skull. En erfaren kyrkokristen kan förvisso vara en tillgång för andra kursdeltagare, och i dessa fall har dispens inte beviljats.

Men dom som redan har arbetat lång tid i kyrkan och därför både har personlig erfarenhet av kyrkolivet och av samverkan, dom har som regel beviljats dispens. Detta som upplysning. Tack!

101 § Finansiering av praktiklön

KERSTIN ZETTERBERG:

Fru ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Den här motionen är viktig. Den visar på en orättvisa som vi har i kyrkan när det gäller våra blivande medarbetare.

Den påvisar att det är orättvisa när det gäller den lön som utbetalas till präststuderande, den karitativa utbildningen, till den pastoral utbildningen som får en hel del ersättning, en del lön, under praktikperioden, men den pedagogiska och den karitativa utbildningen får inte så mycket, och den musikaliska nästan inte alls. Det här framgår av den tablå, eller den statistik, som finns i betänkandet.

Utskottet anser alltså att det här är orättvist. Motionärerna anser att man ska vidta åtgärder så att dom fyra profilerna i Svenska kyrkan behandlas lika när det gäller den här praktiklönen. Praktiken är ju dock obligatorisk. Man anser också att medel för det här ska finansieras av den nationella nivån.

Utskottet kan inte acceptera att ungdomar eller studerande som inte har sparkapital eller annan försörjning, ska välja bort att påbörja en profilutbildning man önskar gå, eller välja bort ett stift som inte betalar någon lön under praktikperioden. På det viset bygger man ju in ett konkurrensförhållande mellan dom stift eller pastorat som kan betala och dom som inte kan.

I betänkandet redogörs också för hur stiftet har svarat på förfrågan om hur man kan finansiera i fortsättningen. Det är ju stiftet som idag står för praktikplatserna, som anordnar handledare och står för handledarutbildningen. I Svenska kyrkans utredningar 95:10 så finns det en promemoria från utbildningsnämnden vad gäller stiftens ansvar för församlingspraktiken. Och där finns också rapporter beträffande hur stiftet anser sig klara uppgiften. Och där framkommer att stiftet i flera fall har svårigheter vad gäller finansieringen. Man anmäler också att den obligatoriska förpraktiken är oklar på flera punkter. Och inväntar, citat, ”lösningar som kan bli gemensamma för kyrkan”.

För närvarande, som Sigvard påpekade här, så pågår en utredning, ÖSUT, och det kan finnas själ, som budgetutskottet också påpekar, att avvakta resultatet av den. Men kyrkolivsutskottet anser att frågan är alltför akut för att vänta till 2002, när utredningen beräknas vara färdig, utan vill betona en skyndsamt utredning.

Men frågan är inte beredd så att man kan ta ställning i dom ekonomiska konsekvenser som ett eventuellt tillstrykande kan få. Och vill därför uppdraga åt Kyrkostyrelsen att vidta åtgärder så att de fyra profilerna behandlas lika, som motionärerna första moment är, och att därefter återkomma med ett berett finansieringsförslag.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Biskop BENGT WADENSJÖ:

Fru ordförande! När dom här fyra profilutbildningarna fastställdes så ställdes vi i stiftsstyrelsen i Karlstad inför valet att dra in den praktiklön som prästkandidater dittills haft eller att utvidga den till att omfatta alla som har praktikplats. Vi bedömde det som omöjligt att dra in det som redan fungerade för prästerna, och beslutade då så som det syns på den här tabellen. Vi har hela tiden känt att det är fel egentligen att inte alla praktikanter har samma lön, och har diskuterat det där, men vi är ett litet stift och har besvärligt budgetläge.

Det här är ju en praktik som vi som blivande arbetsgivare begär av dom som vill gå i tjänst hos oss, och det är viktigt att vi får göra detta, det är alltså ett arbetsgivareintresse. Och det är också viktigt med rättvisa mellan stiftet, så jag tycker det här är en viktigt motion, och jag vill därför varmt yrka bifall till utskottets hemställan.

102 § Resurser för religionsmötesfrågor

BENGT GUSTAFSSON:

Ordförande! Vänner i Kyrkomöte! Biskopar! I detta betänkande behandlas två motioner om resurser för religionsmötesfrågor. Båda motionerna handlar dock speciellt om mötet mellan Svenska kyrkan och islam.

Nu är det så att den religiösa pluralismen den omfattar fler trosbekännare än islam, varför en resursförstärkning på området måste bidra till att vidga perspektivet.

Utskottet har därför valt att ta ett initiativ med anledning av en av motionerna, där vi hemställer att Kyrkomötet uppdrar åt Kyrkostyrelsen att beakta att religionsdialogarbetet på bästa sätt kan säkerställas inför nästa års budgetskrivelse. Såväl Läronämnden som budgetutskottet har givit uttryck för samma uppfattning i sina yttranden. I betänkandets redogörelse utskottet i bakgrundtexten om islamprojektets fortsatta behandling inom Kyrkokansliet och nämnden för kyrkolivets utveckling. Islamprojektet var ett kunskapsinriktad projekt som avsatt värdefulla spår i församlingar, samfälligheter, stift och kyrkokansli. Jag kan själv intyga att de kunskaper som vi fått, som arbetar inom begravningsverksamheten, genom islamprojektet är mycket värdefulla då vi ska möta muslimer på våra kyrkogårdsförvaltningar.

Jag yrkar bifall till kyrkolivsutskottets betänkande nummer två i deras hemställan.

103 § Kyrkan och kommunismen – ännu en röd fläck på kartan

IRENE PIERAZZI:

Motion 62, ”Kyrkan och kommunismen – ännu en röd fläck på kartan” av Bengt Olof Dike tar sin utgångspunkt i hur representanter för Svenska kyrkan har förhållit sig till regimer som i kommunismens namn begått brott mot mänskligheten. Motionären vill att Kyrkostyrelsen får i uppdrag att vetenskapligt låta genomlysas hur teologers, prästers och förtroendevaldas inställning till socialistiska diktaturer och den kommunistiska våldsideologin.

Det är i grunden en mycket viktig fråga som motionären tar upp om forskning kring Svenska kyrkans samtidshistoria. Det är viktigt att Svenska kyrkan i likhet med andra kyrkor i västvärlden granskar sitt historiska arv. Och utskottet delar motionärens uppfattning att det är nödvändigt att Svenska kyrkan reder ut sitt förhållningssätt till totalitära regimer som exempelvis kommunismen.

Svenska kyrkans forskningsråd har tagit initiativet till att dokumentera den forskning som finns för perioden 1930-talet och framåt. Inom detta program ska det också finnas beredskap för att tydliggöra Svenska kyrkans ställningstagande i olika politiska och etiska frågor som kan aktualiseras i det större samhällsperspektivet och med anknytning till det statliga projektet ”Levande historia”. Den protestantiska kyrkans liknöjdhet, eller medlöperi, var ju en av frågorna som kom upp vid den internationella konferensen om förintelsen som hölls i Stockholm i januari i år.

Det är en av kyrkans självklara uppgifter att arbeta med samhällsanalys och samhällskritik, så görs och så kommer att göras inom Svenska kyrkans forskningsråd. När man som motionären uttrycker det, och jag citerar ”ska göra upp med det förflutna”, är det nödvändigt att man är lyhörd och har förståelse för individens ansvar och

skuld. Men också för det är ett historisk perspektiv i vilken tid man har verkat. Vi ska inte uppdra åt Kyrkostyrelsen att ställa till med räfst och rättarting och vi ska inte skapa en ny kollektiv skuld.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan att avslå motion 2000:62.

SIGVARD HÄRRING:

Fru ordförande! Kyrkomötets vänner! Dom som har läst betänkandet noga har upptäckt att det finns ett särskilt yttrande, och det är underskrivet av oss fyra moderater i utskottet och vi har diskuterat detta särskilda yttrande och förankrat det i vår grupp.

Vad vi ville göra där, det var att det var några saker som vi ville lyfta fram tydligare i betänkandet. Nämligen den stora, tidigare mycket stora, okunnighet som fanns om vad som hände bakom järnridån och den stora tendens till att förtränga även det som man visste om vad som hände bakom järnridån. Viss förbättring har skett. Men det betyder ju inte att vi inte står bakom utskottets betänkande.

Jag vill dock peka på några speciella och viktiga saker i betänkandet. På sidan ett i betänkandet står under bakgrund forskningsläge hänvisning till ett forskningsprojekt som redan har haft ett symposium och ett annat ska hållas i kommande januari månad. Och det har ni säkert hittat. Det handlar om många länders forskare, Estland, Lettland, Litauen, Ryssland och så vidare, ni kan läsa själva. Lite längre ner står talat om ett annat forskningsprojekt som har initieras av teologiska fakulteten vid Helsingfors universitet. Och i båda dessa projekt finns det med en forskare från Svenska kyrkans forskningsavdelning.

Läser man nu bakgrundstexten väldigt noggrant, och det som står under Svenska kyrkans forskningsråd så upptäcker man säkert att det talas om två slags forskning. En som kallas "forskning av tribunal karaktär", det vill säga där man från början har en viss tendens och vill ställa folk mot väggen. Och så den "kritiska, förutsättningslösa och otendensiösa vetenskapliga forskningen". Jag kan säga att forskningsavdelningen här på Svenska kyrkan är ju inte intresserad av en forskning som har tribunal karaktär, men dom är redan invecklade och med i framtidsplanering för just "vetenskaplig, kritisk och granskning".

Bifall till utskottet.

SUSANN TORGERSON:

Ordförande! Kyrkomötes vänner! Den här motionen begär ju en samlad utredning i kyrkostyrelsens regi över hur teologer, präster och förtroendevalda har förehållit sig till kommunistiska regimer. Och motionen har fått ett, i mitt tycke, en adekvat behandling men kanske något oengagerat svar av utskottet.

Utskottet anser ju att utredningar i ämnet redan är initierade och att det räcker med det och att det inte behövs fler initiativ eller direktiv. Och nu väntar vi på att dom här utredningarna ska bli klara och när de läggs fram så får vi alla en möjlighet att analysera dom för att sedan, eventuellt, ta initiativ till ytterligare kartläggning.

Självklart tar vi i vår nomineringsgrupp, och säkert många andra, men vi liberaler tar självklart bestämt och aktivt avstånd från alla dom illgärningar som har begåtts såväl i kommunismens som i fascismens eller nazismens namn. Där är vi ense med innehållet i motionen. Och vi är också lika, självklart önskar vi största möjliga öppenhet, öppnande av alla arkiv och stöd till olika kartläggningar som kan göras från olika håll.

När man läser motionen verkar det som om en motsvarande kartläggning har skett av nazismen, men det har det ju inte, även om det på olika sätt har skett olika forsk-

ningsprojekt som har gjort att nazismen har blivit kartlagd och kyrkans förhållande till nazismen. Man har också kanske haft lite längre tid på sig där.

Jag menar att, precis på samma sätt ska vi ställa oss positiva till olika forskningsprojekt som kartlägger kommunismens illgärningar och också hur vi i kyrkan har agerat i förhållande till dom. Och i och med det gör vi också upp med vårt förflutna, och det ska vi självklart göra, men det får inte stanna med det.

Jag tycker att två saker är kanske ännu viktigare. Det första är att ta tillvara forskningsresultaten och bearbeta dom i samtal med varandra, för att alla har vi någon typ av skuld, faktiskt, i detta. Alla har vi begått åtminstone någon underlåtenhets synd och låtit bli, kanske, att säga vad vi tycker och protestera. Sen kan det naturligtvis handla om olika grader av detta, men alla har vi gjort, skulle vi säkert kunna göra något mera. Vi har också en skyldighet att i dom här samtalen och bön om försoning se till att det här leder till någonting gott för framtiden.

Och det andra väsentliga är, enligt min åsikt, att det är vår skyldighet att gångna misstag inte upprepas i framtiden. Och här kan vi göra väldigt mycket positivt.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan, eftersom min tid är ute.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Frågan gäller ju Svenska kyrkans förhållande till kommunismen och frågan är nog faktiskt rätt lätt att besvara.

För perioden fram till 1960 är Svenska kyrkan stabilt anti-kommunistisk. Det finns i materialet ingenting som pekar på att Svenska kyrkan som sådan spelar med. Till skillnad från 30-talet, när det står alldeles klart att man faktiskt spelar med och är nazivänlig. Mot bakgrund av, bland annat då, bolsjevikernas utrotande av dom kristna i Sovjetunionen.

Ja, det finns förstås en präst, Sven Hector, som sitter i riksdagen för kommunisterna. En blid och vänlig person. Jag tror inte att någon är beredd att koppla honom till en våldsregim.

Svenska kyrkan har inga förbindelser med några kommunistiska rörelser, fram till 60-talet, det är alldeles uppenbart. Annorlunda är det med staten. Att skriva Östen Nordéns historia eller Gunnar Myrdals historia blir genast mer komplicerat.

Vad hände på 60-talet? Ja, med gräns på 60-talet ser man att några av Svenska kyrkans medlemmar finner andledning att samarbeta med Sovjetunionen. Att sälja ut sitt land. Stig Wennerström och Stig Bergling, dom är väl inte bolsjevik. Jag förmodar att dom röstat med högerpartiet och moderaterna om det är det saken gäller. Men det är inte Svenska kyrkan som gör så bara för att två av hennes medlemmar säljer ut sitt land. Det finns en socialdemokrat, som jag tror är en König, som är informatör. Och det vet vi också. Det finns säkert ekumeniska öppningar i Ungern, i Tyskland där Svenska kyrkan skickar ekumeniska tjänstemän. Och det är klart att det är en svår balansgång hur man ska ta totalitära regimer. Lika svårt som det var i Tyskland på 30-talet, som man struntade i dom kristna bara för att man riskerade att bli besudlad i mötet med dom.

Vår kyrka tar upp Sydafrikafrågan och Vietnamfrågan och skriver om buddhistiska munkar som bränner sig, det kan väl betraktas som suspekt. Det är faktiskt en hedervärd aktion.

Vad vet vi mer? Ja, jag vet något. En kyrkoherde, nu verksam i Svenska kyrkan förstås, behörig att vara kyrkoherde, var informatör åt STASI. Jag vet vem det var, jag tänker inte säga hans namn, jag vet också i vilket kassaskåp, vems kassaskåp, dom handlingar ligger som dokumenterar och bevisar vad den prästen har sysslat med. Är det någon idé att jaga honom? Jag vet att präster var med på Östersjöveckorna i

Rostock, är det särskilt uppseendeväckande? Jag vet att Lars Carlsson var ordförande i Sverige-DDR. Att Sven Lindegård blev hedersdoktor i Graswault, är det belastande? Är det värt att tala om som Svenska kyrkans hållning?

Och är det förresten inte en annan fråga som är intressant? Vem dödas av en ideologi? Ingen! Det är alltid människor som dödar, människor som säger ”vi behöver inte dig”, människor som säger ”vi opererar bort en liten, men högljudd grupp”.

Min tid är ute och min forskningstid är begränsad, så jag kan för Bengt Olof Dike knappast berätta mer än vad man kan hitta i arkiven. Men jag hittade i alla fall något.

OLOF MONTELIUS:

Fru ordförande! Jag försökte strukturera mig här. Jag är ett ögonvittne, och den här debatten känns för mig väldigt okänslig. För dom flesta av er har varit på långt distans från vad många kommunistiska stater har gjort mot enskilda människor.

Jag har levt många år i Östasien. Det är flera minnesbilder som fladdrar förbi, det är döda, bakbundna människor som ligger och flyter i Perl-floden. Det är förskräckta, förtvivalade och apatiska flyktingar från Kambodja vid gränsstationen i Arannia Det är civilpersoner dödade i Luang Prabang i Laos, barn, kvinnor, män, brutalt nedskjutna.

För mig känns det ju naturligtvis väldigt beklämmande då man går tillbaka i vad vissa företrädare i Svenska kyrkan har uttalat. Sympatier för maoismen till exempel. Och jag kan försäkra er att jag ser dom här bakbundna, döda kropparna i Perl-floden då jag läser dessa uttalanden.

Det sas här för en stund sen, att ideologier inte dödar människor. Men vad är det då, som har fått flera stycken i vårt samhälle, flera människor i vårt samhälle, att uttala sig positivt om en ideologi som ser på den enskilda människan som kollektivets objekt? Det är i och för sig en mördande tanke, och motsvarar inte vår eller kristenhetens syn på den enskilda människan.

För dom som talade väl om Maozedong och det kommunistiska systemet i Kina, så har jag aldrig upphört att förvåna mig över, varför tittade man inte på människans situation på Taiwan, i Sydkorea, i Japan, i Singapore, i Hongkong, där människorna levde drägligt? Varför måste man anamma idéer från en diktatur där människorna levde i slaveri?

Det är sent på kvällen. Jag vill inte bli mer långrandig, men jag kan försäkra er om att dessa flyktingar på tidigt stadium från Kambodja, ett land som jag har besökt många gånger, deras förtvivalade skräckslagna ansikten lämnar mig inte.

Det hedrar Birgitta Dahl, riksdagens talman, som har bett om tillgift för att hon såg fel på situationen där. Det hedrar vår statsminister som har uttalats sig att vara beredd att titta närmare på den historiska belysningen på vårt sätt att hantera dom här diktaturerna.

Det borde ligga i Svenska kyrkans intresse att fundera över det här, och jag yrkar, i den förhoppning att det inte ska utmynna i ett personangrepp, till bifall till motionen.

STAFFAN HOLMGREN:

Fru ordförande! Kommunismen är enligt min uppfattning en odemokratisk och förtryckande ideologi som många lidit av, och vi har exempel här, har många varit väldigt godtrogna mot under åren. Motionären har i sin motion givit många exempel på det förtryck som kommunismen har utsatt folk för i olika länder.

Det är viktigt och markera att Svenska kyrkan verkligen står på demokratins grund i sitt arbete. Av någon anledning så har kommunistiska regimer ofta behandlats mildare i Sverige än när det gäller andra diktaturer. Det var många som inte vågade tala

klarttext om det sovjetiska förtrycket, till exempel i Baltikum. Man visade en stor godtrogenhet mot förtryckarregimen i Östtyskland. Dag Sandahl har själv gett exempel på här hur en av våra biskopar ställde upp i vänskapsförbundet Sverige-DDR, vilket jag kommer ihåg att jag tyckte var oerhört uppseendeväckande dom åren som han var ordförande där.

Vi vet också att, och det kanske berodde på just en godtrogenhet, men det fanns ju också en stark propagandaapparat från dom kommunistiska länderna. Vi vet ju till exempel nu att det fanns en stor infiltration av den evangeliska kyrkan i Östtyskland ifrån regimen företrädare. Vi vet också att det fanns en stor grupp präster i den evangeliska kyrkan i Östtyskland som var STASI-agenter. I vilken utsträckning det har funnits STASI-agenter i Svenska kyrkan, det har jag ingen aning om, men det var intressant att höra att Dag Sandahl gav exempel här att det finns.

Det har ju också många gånger varit så att man inte har velat tala så mycket om dom brott som begicks under Stalin-terrorn på samma sätt som man har talat om alla dom allvarliga brott som begicks under nazismtiden. Nu tycker jag dock inte att det allra viktigaste är att vi tittar tillbaka och märker ut enskilda personer. Jag tycker det i alla sådana här sammanhang. Utan det viktigaste är att få belyst dom underlåtenhets-synder och begångna misstag som vi har begått på olika sätt, till stöd för framtida ställningstagande och kanske ge oss större råg i ryggen i framtiden om vi hamnar i liknande situationer med totalitära regimer.

Jag kan av den anledningen inte stödja motionens slutkläm, men jag tycker att man borde göra en tydligare markering av frågans vikt än vad utskottet har kommit fram till. Utskottet säger ju nämligen att man ser nödvändigheten i att reda ut Svenska kyrkans förhållningssätt till totalitära regimer som till exempel kommunismen som begått brott mot mänskligheten. Om Kyrkomötet tar ett annat beslut, nämligen att ger Kyrkostyrelsen till känna vad man har anfört i det här betänkandet så tycker jag att det är en tydligare markering ifrån Kyrkomötet att man tycker att den här frågan är viktig, utifrån dom aspekter som man just har tagit fram i utskottet.

Och därför så vill jag yrka att Kyrkomötet med anledning av Bengt Olof Dikes motion ger Kyrkostyrelsen till känna vad utskottet anfört.

BENGT OLOF DIKE:

Fru ordförande! För att ta Dag Sandahl först, ”ideologier dödar inte” säger han. Och sägs också veta att det finns då präster som har varit STASI-agenter. Det är egendomligt, i så fall, att han har denna, ska vi säga, passiva attityd inför detta.

Låt mig läsa upp kort bara en artikel ur Dagens Nyheter, där en kinesisk författare som heter citeras från den 21 oktober 1996 om kannibalism i Kina under kulturrevolutionen. ”Kannibalismen är ett utslag av ondskan i den kommunistiska ideologin och den mänskliga naturen. I ett gott system med demokratin där lagen och moralen står ovanför ideologin kan människans ondska kontrolleras. I ett ont system får denna ondska mycket större frihet.” Som om det vore någon ursäkt att ideologier inte dödar, det är ju i ideologins namn som hundra, eller över hundra miljoner människor har dödat.

Nu håller STASI-arkiven på i Östberlin att öppnas. Det tar en väldigt tid, dom är kilometer- eller milslånga. Det är inte tal om i Tyskland att man inte ska lämna namn. Och man måste ju fråga då, varför ska man nämna namn när det gäller nazismen? Vi hade nyligen, några månader sen, ett dokumentärprogram i vår svenska TV om svenskar som slogs för, till och med svenskar som intervjuades med namns nämnande. Fyra svenskar stora dagstidningar publicerade namn på nynazister.

Vem är kyrkan? Vad är kyrkan? Vem talar för kyrkan, kan man också ställa frågan.

I Danmark har ju bara drottningen egentligen rätten att tala, biskoparna är faktiskt bara privatpersoner, om man ska dra saken till sin spets. Men i vår folkkyrka är det annorlunda. Biskopar, andra präster, förtroendevalda, ansvaret är diffust. Och vad kommer framtida forskning att säga om det faktum, om det i slutändan blir så här, att kyrkans egen forskning inte är förenlig med namns nämnannde? Tvärtemot resultatet av STASI-forskningen.

Det är ju rent att nämna här att man har en internationell forskning. Det är gott och väl, men det är faktiskt en ursäkt för att inte sätta igång det här. Det är ju just på det internationella planet denna forskning sker, men hela betänkandet visar ju en ovilja att gå in och ta fram det som behövs här vid. Om exempelvis en biskop skriver en bok där en viss ideologi och dess utövare i maktställning beskrivs i positivt termer, ska då författarnamnet, enligt utskottets filosofi, bytas ut mot Svenska kyrkan eller applicerat på en aktuell och omdiskuterad bok, Lars Gyllensten "Minnen bara minnen". Där skulle man alltså stryka namnet och säga att det är Svenska akademien som har författat boken. Låter detta rimligt? Men det är ju den logik som utskottet har.

Bifall till motionen, fru ordförande!

DAG SANDAHL: (replik)

Fru ordförande! Uppgiften gällde ju att ta rätt på vad Svenska kyrkan har gjort, inte på enskilda ledmöter, medlemmar av Svenska kyrkan har gjort. För argumenterar man så, kan man säga att Svenska kyrkan är för mord. För Svenska kyrkan har medlemmar som har begått mord och sitter på fångvårdsanstalt och alltså är Svenska kyrkan för mord. Det var så som Waldenström på sin tid argumenterad mot Svenska kyrkan. Vilka officiella beslut har tagits som har spelats totalitära diktaturer i händerna? Det måste vara en forskningsfråga. Jag är inte ens intresserad av den enskilde kyrkoherden som var informatör för STASI. Det är dock inte Svenska kyrkan.

Lidandet, som Olof Montelius bland andra talade om, är förstås verkligt, men det är lika verkligt för dom kvinnor som tvingar att sälja sig i Tjeckien på gränsen till Tyskland just nu denna dag. Och det är lika verkligt för dom äldre som i Ryssland kommer att dö den här vintern. Alltså det här räknandet, ger jag inte särskilt mycket för.

Analysen, ja, jag tror att vi ska stiga in på den frågan om själva ondskan, vad den kan få oss att göra. Vem är det som säger "vi tystar en grupp, vi opererar bort en liten, men högljudd, grupp", det är den mentaliteten vi ska komma åt.

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Tycker jag Dan Sandahl gör en logisk kullerbytta här. Och jag tycker inte heller det passar att dra in en annan grupp, som han gjorde där, dom där kvinnorna i Tjeckien, Polen eller vad det var.

Skulle alltså Torgny Segerstedt, mina vänner och Dag Sandahl, som stod rak i ryggen och var konsekvent i texten, varnade för att brännmärka den bruna ideologin, skulle han inte ha nämnt några namn? Säkert finns dom i denna sal som än i dag minns en prost med namn Ivar Edin-Säve, och det kyrkliga folkpartiet vars sympatier låg just åt det bruna hållet. Men ingen har tvekat om att nämna namnen på dom som gick nazismens ärenden. Nu står Dag Sandahl och säger att det är totalt ointressant att nämna namnen på dom som gick marxismen ärenden. Det finns massvis av exempel, om Dag Sandahl och andra vill komma fram så kan jag servera ett dussin här redan

ikväll och många andra vid ett annat tillfälle. Men en sån logiskt kullerbytta trodde jag faktiskt, med den kännedom jag har av Dag Sandahl, inte att han skulle göra.

DAG SANDAHL: (replik)

Fru ordförande! Då får man precisera forskningsuppgiften. Är det Svenska kyrkans förhållande till kommunismen eller är det människor som också är medlemmar i Svenska kyrkan och deras förhållande till kommunismen? Alltså, precisera fråga, och man kan förstås precisera och räkna upp namnen, men jag väl ändå minnas att jag nämnde några namn av dom som har varit aktiva. Bland annat biskop Lars Carlsson, bland annat biskop Sven Lindergård, men var dom medlöpare till kommunismen? Är det någon som vill påstå det? Är det någon som vill påstå att medlemmen av moderata samlingspartiet, Sven Lindegård, var bolsjevik? Är det någon som vill påstå att socialdemokraten Lars Carlsson var bolsjevik och för det som hände i utrotningssammanhanget? Lite proportioner får ändå finnas. Det finns ingen dokumentation att Svenska kyrkan skulle varit pro-bolsjevikisk. Utan tvärtom, stabilt anti-kommunistiskt. Det tror jag dom flesta har en aning om. Men påstå att efter Ungern-krisen eller baltutlämningen, Svenska kyrkan skulle ha applåderat. Vem påstår det?

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Märker ni hur han glider från frågan om att man nämnde namnen på nazismen? Skulle man alltså inte här få nämna namnet på den författare som i boken "Kyrkans samhällsansvar" skrev följande mening, "I praktiken tycks marxismens moraliska argumentation ofta falla tillbaka på en human etik med bred allmänmänsklig förankring, trots att ett sådan tillvägagångssätt egentligen strider mot den principiella teori, enligt vilken moraliska ställningstagande alltid är förankrade i klassintresse". Falla tillbaka på en human etik med bred allmänmänsklig förankring! Får jag inte nämna författarens namn, Dag Sandahl? Även om du förbjuder mig, kommer jag att göra det. Men det är ointressant just nu.

KRISTIAN NYLUND:

Ordförande! Ledamöter av Kyrkomötet! Biskopar! Olof Montelius bär på ett av otaliga vittnesmål om kommunismens fador. Tillsammans formar dessa vittnesmål en del av mänsklighetens historia. En historia som aldrig får glömmas.

Förekomsten av historielöshet är ett farligt inslag i vårt svenska samhälle och vår svenska kyrka, eftersom historielöshet innebär att falska beskrivningar av historien har lättare att få igenomslag.

Idag när det har gått över tio år sedan Berlinmurens fall, vill de före detta kommunisterna och dom som fortfarande vill kallas kommunister, inte kännas vid att det under decennier hyllat diktatorer, totalitära regimer och en ideologi som innebär förtryck. En vanlig reträttväg har varit, och är fortfarande, att hävda att de kommunistiska idéerna har misstolkats. Och att det som hände under kommunistisk flagg inte har varit för uttryck för verklig kommunism. Men detta är fel. Inte bara Lenin och Stalin, utan också Marx, talade om revolution och behovet av göra sig av med misshagliga element. Att bara Lenin och Stalin gick från ord till handling, gör inte Marx totalitära idéer mer smakliga.

Det bästa skyddet mot totalitära övergrepp är frihetens folkliga förankring, är insikten om kommunismens, fascismens och nazismens förakt. För den enskilda människan delas av de allra flesta, då är försvaret för frihetens idéer som starkast. När insikten om det öppna och demokratiska samhällets värde är svagt, då är risken stor, då är risken störst för att totalitära idéer vinner gehör.

Svenska kyrkan måste kartlägga och dokumentera sin historia när det gäller hennes relation totalitära regimer. Svenska kyrkan måste bidra med sina erfarenheter, så att det kommunistiska förtrycket aldrig någonsin blir en verklighet igen.

Fru ordförande, jag yrkar bifall till motionen av Bengt Olof Dike, med förhoppning om att en vetenskaplig utredning inte ska leda till onödiga personangrepp.

DAG SANDAHL: (replik)

Men, fru ordförande, om saken gäller Svenska kyrkans förhållande till kommunismen, och inte Sveriges förhållande, det är två olika saker, så måste någon kunna peka på ett material där Svenska kyrkan har haft något förhållande till kommunismen. Inte vad enskilda professorer har skrivit i böcker, utan Svenska kyrkan haft ett förhållande. Och ingen har hittills pekat på att det har funnits sådant.

Har någon tittat efter vad Svensk kyrkotidning har skrivit? Om Ungerkrisen eller baltutlämningen? Det fanns något som hette "till bröders hjälp", det är möjligt att det var enda gången som Svenska kyrkan hade en organisation som samarbetade med svenska spioneriväsendet där krigföring mot Baltikum, men det i så fall inte som en medlöparorganisation till bolsjevikerna.

Alltså, finns det någon som kan peka på att Svenska kyrkan som sådan haft någon relation, något förhållande, med dom kommunistiska regimerna?

GÖREL BOHLIN:

Herr ordförande! Bengt Olof Dikes motion är lovvärd, självvrannsakan behövs.

Är det inte så att en tillräcklig vaksamhet gentemot idéströmningar inte har funnits, inte ens i Svenska kyrkan. Borde vi inte se efter hur det ser ut bakom ridåerna?

I slutet av 60-talet så läste jag här i Uppsala. Jag var då i 40-årsåldern. Mina studiekamrater var 20, ungefär, dom flesta. Jag hade en studiekamrat, en ung man, som var mycket rar. Han var pacifist, han var rätt långt till vänster. Plötsligt skulle han vara ledig från sin skolgång. Varför det? "Jag ska göra värnplikt" sa han. "Men du är ju pacifist, varför det, du kan säkert bli befriad?" "Jag vill lära mig hantera vapen om det skulle bli revolution". "Det var sorligt" sa jag, "är du beredd att ta till vapen mot dom som tycker annorlunda än du, till exempel jag?" "Ja" sa han, "tyvärr". Ja, tyvärr. Det var det som var så beklagligt. Han var ju en rar pojke, men han hade inte tänkt tanken ut, vad hans revolutionsromantik skulle leda till. Han skulle skjuta sin medmänniskor, döda dom.

Och så gör nynazisterna idag, dom går också in i det militära för att lära sig hur man hanterar vapen, för att kunna skjuta på sitt eget folk. Idés smittar. Och man måste faktiskt vara väldigt vaksam på om det uppträder någonting sånt även i Svenska kyrkan. Och Bengt Olof Dike har pekat på att det finns enskilda personer, inte kyrkan offentligt, inte kyrkan officiellt, men enskilda människor i kyrkan som har varit nog så inflytelserika, som har företrätt kommunistiska idéer, skrivit om det. Kommunismen lägger sig som ett grått täcke över människorna och det är idéen att alla är lika. Den leder också till att ingen får sticka upp, ingen får utmärka sig. Kommunistiska diktatorer har tryckt ner all opposition och dödat många miljoner människor. Man vill ha makt och för att legitimera sina idéer, för att genomföra idén att alla är lika. Och det tycker jag är så tvärtemot det kristna budskapet så borde reagera. Det kristna budskapet som nämligen säger oss att vi ska "förvalta vårt pund, hedra våra föräldrar, älska våra nästa, och att inte döda". Det är ett avundens budskap och har blivit ett redskap i händerna på makthavare och dom, unga människor har lyssnat och varit naiva nog att bli redskap. Vi måste vara vaksamma.

PER-ANDERS GRUNNAN:

Jag känner att vi nu har börjat röra i känsliga frågor om kyrkans förhållande till kommunistiska diktaturer. Var finns det för beröring mellan Svenska kyrkan och agenter som arbetat inom kyrkor i östblocket?

Vad hände egentligen vid Kyrkornas världsråds generalförsamling i Nairobi 1975? Den estnische ärkebiskopen Konrad Veen hade vädjat till världsrådet att uttala sitt stöd för mänskliga rättigheter i dom baltiska länderna. Religionsförföljelsen i Sovjet var ju känd för alla, men varför röstade Svenska kyrkans delegater tillsammans med Sovjetiska delegater bort ett uttalande till stöd för dom kristna som hade drabbats av förföljelse i Baltikum. Dom ryska delegaterna var enligt Sovjetisk lagstiftning godkända av kommunistpartiet och utvalda för att stärka vänskapen mellan folken. Vilket i verkligheten kan ha betytt att de var instruerade att skaffa kommunistregimen i Sovjet nya positioner i utlandet. Det anmärkningsvärda med generalförsamlingen i Nairobi 1975 var att dom baltiska kyrkornas vädjan förbigicks med tystnad, tystnad. Tystnad, är det att medge? Material från Nairobi visar att man genomgående använde vaga uttryckssätt om östblocket, medan man brännmärke missförhållanden i ickekommunistiska diktaturer i Sydamerika och södra Asien. Schweizaren Rosell hade i plenum begärt att övergrepp i Sovjet direkt skulle påtalas. Varför röstade svenskarna på samma sätt som de sovjetiska representanterna? Varför erkände inte Svenska kyrkans representanter att det skett religionsförföljelse i Sovjet, genom att rösta fram formuleringar där man talar om påstådda vägranden av religionsfrihet. Och sedan, blev detta belönat av Moskva? Och finns det dokumenterat att rysk-ortodoxa kyrkans ledning hyllade kommunismen? Ja, i rysk-ortodoxa kyrkans ledare i Moskvapatriarkatets journal nummer 12, 1976, säger man att man deltog i firandet av den socialistiska oktober-revolutionen -76.

Biskop MARTIN LIND:

Fru ordförande! Historien hinner alltid i kapp oss. För eller senare står vi med bagaget, öppnar vår ryggsäck och ser sånt som vi helst inte vill se. Då är det bättre att förekomma än förekommas. Jag tror att det är angeläget och nödvändigt att vi därför synar vår historia. Vi är ju inne i en period i kyrkans historia internationellt då vi synar det som vi har med oss i bagaget. Undantag för kommunismen kan inte göras, kommunismens lidningsdåd måste absolut blottläggas i relation till hur kyrkan och kyrkans företrädare har handskats, och relaterat, till detta under 1900-talet.

Själv har jag varit engagerat i uppgörelsen med nazismen. För 25 år sedan skrev jag aktivt om detta, och det gjorde jag inte för att jag vill brännmärka enskilda personer, men jag nämnde självklart namn för att kunna sakligt skildra ett förhållande och för att kunna visa på hur vi faktiskt betedde oss under den tiden.

Skulle jag medla mellan Bengt Olof Dike och Dag Sandahl så tror jag, för att egentligen tror jag på den här punkten finns det ingen meningsskillnad, så måste man nämna namn när man går in i sitt historiska bagage. Det är nödvändigt tror jag, men inte för att brännmärka, inte för att hänga ut, utan för att visa på sammanhang. För att se hur åsikter, förhållningssätt, får kött och blod i historien.

Vi har en sårig historia. Kristi kyrka bär ett sårigt bagage. Vi har under detta året arbetat, flera av oss, med vår relation till romerna, det resande folket. Frågan om samerna har varit uppe under Kyrkomötet, och frågan om de homosexuella har också varit uppe under detta Kyrkomöte. Och vi kunde räkna upp en lång rad andra grupper, där Kristi kyrka, och Svenska kyrkan, har kränkt människor, djupt kränkt människor.

Det lönar sig inte att sopa under mattan. Historien hinner ikapp oss, förr eller senare. Därför menar jag att det är angeläget att vi verkligen stöder det arbete som Svenska kyrkans forskningsavdelning gör, också vis a vi kommunismen.

Herr ordförande, forskningsrådet har en direkt insyn i vad forskningsavdelningen arbetar med här, och jag kan intyga att här finns ett professionellt arbete med varsamhet, med tålmodighet och med kompetens. Där man inte strävar efter att hänga ut, eller brännmärka, men där man försöker skildra ett sammanhang och i det sammanhanget är saklig, noggrann och ange dom förhållande som faktiskt fanns, dom människor som faktiskt var engagerade.

Själv har jag sett i Östtyskland, gamla DDR, hur man har handskats ganska ovarsamt med detta. I vårt vänstift, Linköpings vänstift i Thüringen, har det getts ut böcker om hur kyrkoledare fungerade under DDR-tiden. Dom exemplen är inte efterföljansvärda.

Jag tror vi kan med stort förtroende lita på Svenska kyrkans forskningsavdelnings arbete, och jag vill gärna yrka ett bifall till utskottets hemställan.

BÖRJE HENRIKSSON:

Ordförande! Jag skulle vilja återföra debatten och kvällen till en ryggsäck, om packning. Vi fick alla höra i Uppsala i våras ett alldeles fantastiskt föredrag av vår ärkebiskop, som talade om vår packning. Och han uppmanade oss till "lätta packningen". Och sen gick jag då ut på dom här fina, som jag kallar det, paradisyvandringen utmedkusten, och fick en sån där underbar dag. Och tänkte då på vår kyrka, och vår vilja och på något vis reda ut gammalt, och som KG sa då i sitt föredrag "att hur ser nästa generation på oss som lever år 2000". Och det är en mycket tänkvärd synpunkt. Och när då utskottet här har plockat ner eller gått igenom, "öppna dom historiska arkiven" skriver man, utskottet ser det nödvändigt att reda ut Svenska kyrkans förhållningsätt till totalitära regimer, till exempel kommunismen. Vad kyrkan är i behov av det vetenskapligt analyserande underlag som sedan kan bearbetas under reflektioner och bön för att omsättas i försonande handling.

På nått sätt skulle alla som nu har dom här känslorna i sig försöka gå in i en självprövning, hur ska jag försonas med mitt förflutna, med mina minnen. Vi ska inte se på det här, tycker jag, med rödfläckliga eller blå mandelögon, vi ska alltså se ur kyrkans synpunkt. Det är alltså kyrkans uppgift att göra det här forskningsarbetet, och göra det öppet. Blott i det öppna har du en möjlighet, låser du om dig kvävs och förtvinar du.

Bifall till utskottets skrivning.

SUSANN TORGERSON:

Visst är det relevant och undersöka och att nämna namn. Jag tycker att biskop Martin Lind uttryckte det här på ett alldeles utmärkt sätt. Och också, jag vill instämma i att det får inte leda till någon slags folktribunal, därför det har vi ingenting att vinna på.

Utän mycket intressantare är att arbeta för framtiden och se till att dom kränkningar som kommunismen har gjort och fortfarande gör inte blir någonting som attraherar dom unga i Sverige. Och då finns det ju en del man kan göra. Den kampanj för att avslöja nazismens illgärning som staten igångsatte för ett par år sedan, ledde till den konferens som Irene Pierazzi tog upp här vid sitt anförande. Efter det så tog Lars Lejonborg upp en diskussion med dom andra partiledarna om man kunde göra något motsvarande visavi kommunismen. Och det blev inte någonting sånt, men det resulterade i att det bildades en stiftelse som heter Upplysning om kommunismens brott mot mänskligheten, och den stiftades i mars förra året och den är partipolitiskt obunden. Och så vitt jag vet har alla nomineringsgrupper som finns här givit sitt bidrag till det.

Och jag skulle vilja uppmana er alla här att ge ett stöd till den, ekonomiskt och praktiskt för att komma ut i skolor och vara med och vaccinera våra ungdomar mot ett upprepanande av den seghet och dom tillkortakommande som vi alla har, kanske, bidragit till förut.

Bifall till utskottet.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Kyrkomötets ledamöter! Jag tillhör en generation som under min skolgång fick uppleva att dom flesta av mina lärare var kommunister, och min tonårsrevolt riktades en del åt det hållet.

Och jag ser idag en ny generation ungdomar som till stor del på ett litet, som det kan bli i barndomen eller ungdomen, lite romantiskt sätt använder kommunistiska symboler och röstar kommunistiskt, så har det varit i skolan hemma. Så jag tror frågan är aktuell, och det är viktigt att för framtiden inte vara historielös utan lyfta fram allting detta.

Men samtidigt måste jag säga att jag tycker att saken skadas på det sätt som det hanteras av Bengt Olof Dike. Han nämnde själv här ordet kannibalism, och jag kan inte undgå att få den associationen att här kommer till uttryck en slags politisk eller medial kannibalism, där man lever på att komma åt och krossa andra människor. Och det tycker jag är ett sånt osympatiskt drag att saken som är viktig kommer i skymundan. Ska den här saken hanteras så måste det också göras utifrån en positiv ideologi. När kan Bengt Olof Dike komma till uttryck en positiv ideologi, inte bara att komma åt och kritisera utan lyfta fram vad som är den kristna trons innehåll. Vad finns perspektiv av försoning och av kärlek till nästa. Vad är det Bengt Olof Dike kämpar för som det positiva alternativet? Jag vill lyfta fram detta perspektiv samtidigt som jag med glädje ser att det som kommit till uttryck bland annat igenom biskop Martin Lind, att det här kommer ske ett sakligt utredande om detta, det är viktigt. Men jag tror också att det är viktigt med ett material som är tillgängligt i barn- och ungdomsvärlden, i en uppväxande generation som för länge sen har glömt det kalla kriget och allt som skedde då.

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Jo, kära Fredrik, jag kämpar för att sanningen och rätten ska komma fram och att forskningens centrala uppgift, som ju är att blottlägga fakta och göra sammanhang begripliga och just sätta sanningen i centrum, ska få en chans här. Det är det som är min uppgift och min kamp, om man får använda det ordet.

När jag nämnde kannibalismen så gjorde jag det i ett svar till Dag Sandahl som ville förringa ideologins betydelse. Det är ju alldeles omöjligt att inte nämna namn, och jag har fortfarande inte fått någon reaktion på det som nämndes på min sida, om att fyra dagstidningar publicerade namn på ett antal nynazister. TV-program nämnde namn på gamla nazister, och byt ut, mina vänner, ordet marxism mot nazism i dom böcker jag har här, och ni skulle gå i taket och säga ut med dom, dom får inte representera kyrkan. Det är det jag kämpar för.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Vad är sanning, den frågan ställde en gång Pilatus. Han fick inget svar av Jesus, ett teoretisk svar, men han fick ett praktiskt svar. Och det var när Jesus gick vägen till korset och dog försoningsdöden. Det var Jesu konkreta, praktiska svar på ”vad är sanning?”. Sanningen är att det finns ett kors där vi kan lägga ner all vår skuld och få en radikal förlåtelse när vi bekänner och vänder om. Så det kristna sanningsbegreppet

är att lyfta fram det som är sant, det som är fel, det som lagen dömer, men det är också att vara medveten om försoningens kors.

Och jag skulle önska att Bengt Olof Dike kunde berika sitt sanningsbegrepp. Kommunismen måste redas ut, det måste varnas för den för framtiden, men det får inte kombineras här med en slags kannibalism, där man bygger sin ställning på att komma åt och krossa medmänniskor.

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Fredrik Sidenvall lägger ord i min mun som jag aldrig har använt. Är det någon här i lokalen som har hört mig säga att jag vill komma åt någon och krossa honom?

Men sanningen får man ju fram genom forskning. Sanningen är ju det som ska blottläggas genom en vetenskaplig forskning och precis som vår ordförande och min egen stiftschef sa, så är det ju nödvändigt att nämna namn i forskningen. Jag förstår inte att detta ska vara så svårt att förstå. Det måste ju vara något annat skäl till varför man inte vill behandla kommunismen på samma sätt som nazismen.

Jag kommer i ett anförande att återkomma till frågan "vad eller vem är kyrkan". När en annan av deltagarna sa att kyrkan aldrig har haft några relationer med marxismen.

FREDRIK SIDENVALL: (replik)

Dessvärre är det ju så att vi talar inte bara genom vad vi exakt säger med ord, utan vi talar också om genom hur vi agerar. Och då har ju vi som är läskunniga inte kunnat undgå att mycket välsynkroniserat till den här kvällen också läsa tidningsartiklar och vi har sett tidigare motioner här under Kyrkomötet som gått fram i samma anda. Och det är det som jag ville peka på här också.

STAFFAN HOLMGREN:

Fru ordförande! Dag Sandahl sa i sitt anförande för ett bra tag sedan nu, att ingen hade sagt att det fanns medlöpare i Svenska kyrkan, men han har själv sagt ett väldigt bra exempel. Nämligen om man var ordförande i vänskapsförbundet Sverige-DDR tycker jag att man i allra högsta grad är en medlöpare till den östtyska kommunistregimen, så han har själv gett ett utomordentligt bra exempel.

Om man läser östtyske spionchefen Marcus Wolfs memoarer, som jag kan rekommendera till läsning, så får man en väldigt bra inblick i hur den kommunistiska regimen medvetet utnyttjade godtrogna grupper på västsida, och dit skulle jag nog gärna hänföra också den kristna fredsrörelsen, som gärna lät sig utnyttjas av den kommunistiska så kallade fredsrörelsen. Det är alltså underlåtenhet och medlöperi som kommer fram i detta. Det behöver inte vara aktiva ställningstagande för den kommunistiska ideologin, Dag Sandahl.

DAG SANDAHL: (replik)

Fru ordförande! Om en enskild person, oaktat biskop eller domprost eller något annat, går in i ett engagemang i Sverige-DDR, är det Svenska kyrkans ansvar? Hur tänker man då? Vi har ändå föreningsfrihet.

Jag har inte klandrat då, och jag vill inte klandra det nu, men det kan relateras att detta var Svenska kyrkan engagemang. Man kan utreda, var det avdelning fyra på Sovjetambassaden som hade kartläggning av Svenska kyrkan om hand? Dom flesta har väl ingen aning om vad som samlades in för material där, förmodar jag. Jag kan aldrig minnas att vi har diskuterat det i Svenska kyrkan, det är i andra sammanhang jag fick sån kunskap.

Det är klart att Svenska kyrkan var utsatt för spionage, och kartläggning. Men var Svenska kyrkan själv aktör, agent? Vad är det vi ska utreda? Vad Lars Carlsson hade för politiska preferenser?

BENGT OLOF DIKE:

Kära vänner, denna sena nattimme. Jag tillhörde dom som lämnade fram ett förslag att vi skulle ha den här debatten i morgon bitti och ta dom andra tre ärenden, men det blev nej.

Låt mig då först säga, mycket kort, till Fredrik Sidenvall, att det står Fredrik fritt, och alla andra fritt, att försöka få in artiklar i vilka tidningar när som helst och vid vilka tider som helst. Därmed har vi klarat av den saken med påståendet om att något var timat.

Sen måste man ju återkomma till den fråga som Dag Sandahl har ställt här, nämligen ”vad är Svenska kyrkan?”, när han påstår att det är inte Svenska kyrkans engagemang som gäller. Svenska kyrkan står inte bakom. Då blir det ju logiska motfrågan, vad krävs då för att det ska kallas Svenska kyrkan? Om åtta intellektuella, kyrkligt aktiva på hög nivå skriver en bok, ”Rättvisan kan inte vänta”, och hyllar Kina på sida efter sida. Om en ännu aktiv biskop skriver ”styrelserna på varje nivå kallar sig revolutionskommitté, de ersätts nu med demokratiskt valda folkförsamlingar” och så vidare, och så vidare. Är inte detta uttryck för ledande kyrkliga företrädares flörtande med kommunismen? Eller vad krävs för att det ska kallas Svenska kyrkan? Får jag be om ett svar?

DAG SANDAHL: (replik)

Fru ordförande! Det krävs ett beslut av ett ansvarigt organ som är Svenska kyrkan, om det nu handlar om Svenska kyrkans förhållande. Annars är det privatpersoners förhållande, är det studiegruppers förhållande. I grunden har jag hävdad att det finns ett stabilt anti-kommunistisk hållning i Svenska kyrkan. Ingen har jävat mig på den punkten.

Bengt Olof Dike tar fram en bok där åtta författare har skrivit, och läser citat här och citat där, ryckta ur sitt sammanhang. Ja, det må vara att någon professor tyckte att det här var väldigt bra, men varför ska hela Svenska kyrkan, från vänster till höger politiskt sett, ställas till ansvar för detta?

BENGT OLOF DIKE. (replik)

Men det har ju inte krävts några beslut på den bruna kanten för att man ska publicera namn på nazister. Dag Sandahl har inte kommenterat detta.

Idag skriver Göran Skytte i Svenska Dagbladet och refererar till en alldeles nyutkommen bok, som jag inte hunnit läsa, av Göran Bexell, som skriver i sin tur, Bexell alltså, att vi har en västerländsk formell demokrati. Och då konstaterar Skytte att det är svårt att se kapitalismen har varit ett större hot mot religionen än socialismen och kommunismen.

Inte ska man väl behöva ha ett formellt beslut, och i så fall i vilken instans gäller det, för att vara Svenska kyrkan?

Jag upprepar, om man byter ut ordet marxism mot nazism i dom här skrifterna som jag redovisade, det finns många flera, då skulle Dag Sandahl, då skulle varenda en av er och jag själv, kan ni lita på, reagerat med skärpa. Varför gör vi inte det när det gäller den röda ideologin.

DAG SANDAHL: (replik)

Jag måste säga fortfarande att jag inte riktigt begriper vad Bengt Olof Dike har fått för sig att man inte ska kunna namnge personer som har hävdats det ena och det andra. Det är en polemik som inte träffat vad jag säger.

Om det nu i Sverige förekommer personer som tar ställning, är det då som representanter för Svenska kyrkan eller är det svenskar som reagerar i relation med kommunismen? Den här folkförsamlingen ska väl tala om vad som Svenska kyrkan gör. Vad som sen handlar om kommunismen i största allmänhet i Sverige, det är väl en annan fråga.

Svenska kyrkans eget ansvar, det är väl det som är den fråga som vi kan hantera här, och då måste man väl säga att det måste tas några formella beslut. Eller, ska det vara annars så, att Svenska kyrkans Kyrkomöte eller forskningsinstanser överprövar vad svenska medborgare gör om dom är medlemmar av Svenska kyrkan eller publicerar böcker på Svenska kyrkans bokförlag.

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Då ska jag ta ett aktuellt exempel av en skrift som har stått här ute under Kyrkomötet. ”Konsekvenserna av en ekonomisk ideologi som enbart baseras på ekonomisk tillväxt och fria marknader, har blivit tydligare. Tillväxterna har inte skapat arbetstillfällen”, och så vidare. Och vi kan dra flera. Detta är ett officiellt program, Dag Sandahl, som riktas mot den fria marknaden, Svenska kyrkans internationella uppdrag, program för Svenska kyrkans mission och Lutherhjälpen.

Nå, duger det då som en riktningvisare, eller vad ska jag plocka fram?

Biskop ANDERS WEJRYD:

Jag hade tänkt mig att få lyssna lite tillbakalutat till en kväll, eftersom mina marxistiska sympatier alltid varit högst måttliga. Men fick vara med om en liten underlig upplevelse, tycker jag, när Per-Anders Grunnan tog upp vad som skedde i Nairobi för 25 år sedan.

Jag var en av dom som ingick i den delegationen, och det är möjligt att jag är den ende som är här i rummet som var det. Och det, tycker jag, får mig att fundera lite, hur kunde det eventuellt varit så att man tydligen, som du säger, inte följde den exilniska biskopen, utan eventuellt röstade annorlunda.

Vi flyttar oss tillbaka till en situation där läktarna i Nairobi var välfyllda med folk som representerade, så att säga, det kalla kriget. Där man flera gånger, flera av oss, mötte förtvivlade representanter från våra systerkyrkor i Sovjetunionen, som bad människor att inte omöjliggöra deras situation och möjligheter att fungera i kyrkan genom att, så att säga, ja, blockera dom. Och det var en fruktansvärt svår situation samvetsmässigt. I den här delegationen satt då alltså folkpartiets vice ordförande ärkebiskop Olof Sundby, Henrik Svenungsson, professor Birger Gerhardsson. Det är många människor som jag vet absolut är inga kommunister. Men i en mycket svår situation, naturligtvis, som vi lätt glömmer hur det kalla kriget pressade kristna medbröder och systrar i Sovjetunionen, hur gjorde man för att dom skulle få ett lufthål för att dom skulle kunna fortsätta arbeta? Mycket möjligt att många gjorde fel, men vi måste försöka döma historiska förhållande utifrån den tiden och inte andra tider. Med detta vill jag icke försvara, men ändå ge oss en påminnelse om att situationer förändras.

PER-ANDERS GRUNNAN: (replik)

Att dom sovjetiska delegaterna bad andra att inte rösta på detta är ju inte så konstigt, eftersom dom naturligtvis skulle fått repressalier om dom inte hade försökt avstyra kritik mot Sovjetunionen. Men att Svenska kyrkans representanter skulle avstyra kritik mot Sovjetunionen var ju knappats befogat, eftersom Sverige var ett ganska tryggt land ändå på 70-talet, och det fanns inget som tydde på att Sovjet skulle lägga vantarna på Sverige just då. 1972 hade vi ju den starkaste försvarsmakten under 1900-talet.

Och sen kan man fundera då över var den ryska ortodoxa kyrkans ledare hade sina sympatier, och det kan man ju undra. Men dom hade i alla fall goda önskningar till regimen. Året efter Nairobi, 1976, så var Svenska kyrkans ärkebiskop på besök i Moskva och erhöll av patriark Peemen St Vladimirs orden. Denna orden delas bara ut till utomordentliga fall. Varför hade 70-talets ryska ortodoxa ledare som hyllade oktoberrevolutionen anledning till så stor tacksamhet?

SIGVARD HÄRRING:

Fru ordförande! Kyrkomötets vänner! Bara två korta, korta saker.

Vad vi behöver är en förutsättningslös kritiskt granskning av Svenska kyrkans förhållande till olika totalitära regimer. Denna forskning är redan påbörjad, och det planeras ytterligare. Om ingen tror mig, så hänvisar jag då till forskningsrådets ordförande Martin Lind på den punkten.

Sen vill jag också tillägga att jag är negativ till motionen av det skälet att Bengt Olof Dike vill ha en tribunalforskning. Om ni inte tror mig, så är det bara att läsa dagens Upsala Nya Tidning, där han pekar ut gamla lösryckta citat för att hänga personer, och dessutom avslutar med en antydning om att kyrkolivsutskottet vill dölja historien. Detta står i dagens Upsala Nya Tidning.

Bengt Olof Dike, du borde ha tillräckligt kurage för att ta tillbaka denna anklagelse.

BENGT OLOF DIKE: (replik)

Ja, Sigvard Härnring, det råder som bekant en fri debatt och åsiktsbildning i det här landet, till skillnad från i de kommunistiska staterna.

Och jag säger som jag sa till Sigvard när vi diskuterade Ansgarsliden, kan du peka på ett enda sakfel i den här artikeln, ett enda citat av dom skrifter som jag har lyft fram, så är du välkommen fram till denna talarstol, och jag ska genast be om ursäkt.

Jag har plockat citat efter citat. Endast några, några få av massor tillgängliga, det försäkrar jag er, i det här materialet som finns här framme och på mitt bord. Och den debatten är, Sigvard och alla ni här, välkomna fria att fortsätta i tidningarna. Men försök inte säga och insinuera att man har kommit från några felaktiga uppgifter i tidningar, i den här formen.

SIGVARD HÄRRING: (replik)

Jag har inte bett att du ska ta tillbaka några citat, jag har inte diskuterat dom i det avseendet. Jag har bett att du ska ta tillbaka anklagelsen mot hela kyrkolivsutskottet för att vi skulle vilja dölja Svenska kyrkans historia.

Kyrkomötet
2000:6, anföranden

Fredagen den 22 september

104 § Meddelande

MARIANNE KRONBERG:

Jag vill göra det, jag riktar en vädjan i så fall till presidiet att begäran om ledighet för en hel session ska göras en dag innan vi börjar. Det har jag inte uppfattat som att vi har diskuterat och jag tycker att det är alldeles för kort tid.

105 § Stöd till forskarstudier

VANJA BJÖRSSON:

Ordförande! Kyrkomötesledamöter! I det här betänkandet behandlar vi en motion om stöd till forskarstudier som Marianne Uppmark har begärt att Kyrkomötet ska tillsätta en utredning om stöd till vetenskapliga studier på doktorandnivå, inom ämnesområden till gagn för verksamheten i församlingar och stift. Tidigare har liknande frågor varit uppe på ombudsmötet. Vid 1994 års ombudsmöte så behandlades en motion om utvecklande av magisterexamen för kvalificerade praktiker. Där beslöt utbildningsutskottet, framförde då, och ombudsmötet beslutade att en utredning skulle göras om vidareutbildningarna inom Svenska kyrkan.

Vid 1997 års ombudsmöte så fick man en motion som handlade om framtida ekonomi för kompetensutveckling för kyrkans anställda. Under -97 så kom också utvärderingen om 1990 års utbildningsreform och med utgångspunkt av den så tillsatte då utbildningsnämnden 1999 en översyn av dom kyrkliga utbildningarna, ÖSUT, som vi har hänvisat till i flera betänkande.

Det är ju så här att under senare tid så har det också tillkommit högskoleförordningen som gör att det är svårare att doktorera. Forskarutbildningen får bara ta emot dom som är anställda som doktorander eller som på annat sätt kan uppvisa en säkrad studiefinansiering. Dom här nya bestämmelserna för forskarutbildning kommer antagligen mycket kraftigt att påverka försörjningen till högre teologisk kompetens för Svenska kyrkan.

Det är ju faktiskt så att tidigare har man kunnat med fritidsstudier eller stipendier på olika sätt ha klarat det här, men nu går det ju inte längre. Därför så begär Marianne och att det ska bli en utredning, en snabbutredning kanske, inte vänta till det här ÖSUT är klart år 2002 utan tidigare. För Svenska kyrkan är betjänt av att den här forskarutbildningen verkligen blir säkrad. Därför så yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

LENA PETERSSON:

Ordförande och ledamöter! Detta är en fråga som med mycket stort intresse följs bland annat av dom teologiska fakulteterna. Att den är synnerligen angelägen och högst aktuell så kunde vi se av i gårdagens nummer av Kyrkans Tidning där man refererar en debattartikel i Svenska Dagbladet av bland annat Göran Bexell och Göran Blomkvist. Det handlar om mycket problematiska ekonomiska situationer för teologi, och humaniora belyses.

Därför är det många som gläds åt utskottets positiva skrivning och att man dessutom betonar att utredningen bör ske skyndsamt och detta bejakar jag helt och fullt och jag vill gärna stryka under skyndsamt. Dessutom vill jag ge några kompletteringar till utskottets skrivning.

Under rubriken kostnad då på sidan tre i utskottsbetänkandet så beskriver man situationen på dom teologiska fakulteterna i Lund och Uppsala. På vardera finns cirka 20 doktorandtjänster som finansieras av statliga meddel och ungefär lika många som finansieras av externa medel. Och det stämmer bra med min kunskap om situationen i Lund. Men dessutom så finns det bara i Lund cirka 40-50 aktiva doktorander som är antagna för reformen i januari -98 men som alltså inte har finansiering för sina studier. Några få kan ta studielån, dom omfattas av övergångsregler, men dom flesta är hänvisade till annan finansiering. Och till dom ytterst få doktorandtjänster på ett till två år som utlyses till denna grupp. Jag förmodar att situationen ser likadan ut på andra ställen och bland denna grupp finns många präster som har påbörjat för Svenska kyrkan intressanta forskningsprojekt men som i nuläget inte har möjlighet att fortsätta sina forskarstudier eftersom man saknar finansiering.

Antagningen till nya doktorander har som sagt minskat drastiskt, viktigt att notera är ju också att dom som antas och även bland dom redan antagna, som får dom här få tjänsterna, så representerar dom numera en stor bredd av ämnesområde. Det innebär att det är få som ges finansiella möjligheter att bedriva forskningsstudier. Av dom få som ges möjlighet så är det bara ett litet antal som har en tydlig anknytning till Svenska kyrkan, präster och andra.

Marianne Uppmark har gett några goda förslag på hur kyrkan kan organisera ett finansiellt stöd. Jag skulle vilja bidra med ytterligare ett par. Man kan till exempel tänka sig stipendier, eller doktorandtjänster på olika omfattningar på nationell nivå via en forskningsfond. Ett annat intressant exempel är tjänster och projekt etc som finansieras av Svenska kyrkan och universitetet genom en samfinansiering och jag är övertygad om att universitet gärna samtalar om dessa frågor. Med detta så vill jag yrka bifall till utskottets skrivning.

106 § Församlingens grundläggande uppgift

IRENE PIERAZZI:

Ordförande! Kyrkomötets ledamöter! I motion 2000:68 om församlingens grundläggande uppgift vill motionären Michael Martinson bland annat att Kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att tillsätta en utredning och göra en genomlysning om hur församlingen genom en medveten strategi kan förändra sitt arbetssätt och utveckla sina möjligheter att bedriva undervisning och mission.

Bakgrunden till motionen är bland annat den nedåtgående trend för antalet gudstjänstbesökare som många församlingar brottas med. Församlingen är den primära enheten inom kyrkan, aldrig förr har församlingens ställning betonats så starkt som nu. Det är i församlingsarbetet som det ska finnas en möjlighet att utveckla dom grundläggande uppgifterna, att bedriva gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Varje församling ska nu färdigställa en församlingsinstruktion. Att formulera visioner och mål kräver aktiva insatser också av oss förtroendevalda. Nu flyttas ansvaret över till dom som ska styra och genomföra verksamheten. Varje församling får ett målstyrningsinstrument med vars hjälp den kan konkretisera sitt arbete. Arbetet med församlingsinstruktionen kan bli den utgångspunkt för det nytänkande som motionären efterfrågar.

Svaret på motionen innebär således inte ett avståndstagande från de förslag som framförts, däremot är den tiden förbi då någon annan skall bestämma. Det är på det lokala planet som man ska reflektera över vad det kristna vittnesbördet innebär och hur det ska formuleras. Det är församlingen som själv ska formulera sitt uppdrag. Vi har nu som kyrka en unik möjlighet att låta församlingarna visa vad dom vill göra och själva beskriva hur. Vi ser fram emot att se hur kyrkan på detta sätt kan engagera sina medlemmar och också kan engagera nya medlemmar. Begreppet ”kyrkan mitt i byn” den kan nu bli verklighet. Jag yrkar bifall för utskottets hemställan.

MICHAEL MARTINSON:

Ordförande! Ledamöter! Jag är mycket tacksam för utskottets hantering av min motion. Det är oerhört spännande att se vad som sker i Svenska kyrkan. Intressant var det också att följa den frågedebatt vi hade i tisdags då två frågeställare ställde samma fråga som jag, hur definierar vi mission. I boken ”På rutinens brant”, Mitt i församlingsserien 93:6, där tar författarna upp den vikande trenden av gudstjänstbesökande och mot den ställer man den ökning som skett av anställda i kyrkan där slutsatsen, om vi drar kurvorna en bit framåt, blir att vi kan få en kyrka med gudstjänster enbart för anställda.

I min motion så efterlyser jag ett krismedvetande, därför att ett medvetande om läget och ett medvetande om missionsuppdraget det leder till handling. Krisen den är ju inte i första hand att vi får dålig statistik i våra kyrkoböcker, krisen det är att människor i vår tid, i vårt land, i sitt sökande inte får möjlighet att få kunskap om Jesus och komma till tro på honom. Jag vet att man i församlingar runt om i hela Sverige just nu arbetar intensivt med att formulera sina församlingsinstruktioner och jag vet att man på många nivåer i Svenska kyrkan arbetar med mission. Jag vet också att vi inte är helt eniga om vad vi som kyrka menar med begreppet mission.

Det jag söker, det är ännu fler inspirerande positiva friska exempel, en ännu större kreativitet, en ännu större utmaning att leva i mission. Jag drömmer om att vi i Svenska kyrkan ska kunna vara och våga vara en Jesusrörelse för vår, tid i vår tid. Att vi ska våga vara en båda ödmjuk och offensivt missionerande kyrka, att vi ska våga tro att Gud vill använda oss i evangeliets tjänst till vår samtids människor.

Till min glädje ser jag att utskottet påpekar vikten av att bearbeta begreppet mission ytterligare. Självklart ska det arbetet börja på lokalplanet, men det är av yttersta vikt att missionsperspektivet präglar vår kyrka på alla nivåer. Jag vet att min motion är lite klantigt skriven, så dom fyra attsatsen blev till en. Men trots det så yrkar jag bifall till motionen.

107 § Kyrkans uppgift i skolan

GUNVOR JOELSSON:

Fru ordförande! Ledamöter! I den här motionen ”Kyrkans uppgift i skola” så vill motionären att alla nödvändiga prioriteringar ska göras för att skolan verkligen ska komma i centrum för församlinglivet. Hon betonar också den markering som finns i kyrkoordningen om att barn har en särställning och också att skolan idag är mera öppen för en samverkan med kyrkan.

Det finns en lång bakgrund, men jag tänker inte ägna tid till det. Jag vill bara säga en sak, att -95 så tog ombudsmötet till sig en motion där man skulle revidera riktlinjerna för Svenska kyrkans skolarbete. Det har legat nere och ingenting har hänt på flera år, men förra året beslöt Församlingnämnden att inrätta en arbetsgrupp för skolfrågor och det skedde också. Och man har tagit tag i det här med förändringarna

utav riktlinjerna och dom har varit ute på remiss och i dagarna nu håller man på att göra en sammanställning och den ska fastställas under hösten.

Vi håller med motionären om att dagens skola är mera öppen, mot omvärlden, mot kyrkan och det finns både en inbjudan och man har en längtan efter hjälp och stöd och här gäller det att kyrkan finns med och tar vara på dom möjligheter som det ger. Utskottet anser också att det är självklart att Svenska kyrkan ska ta på sig ansvaret för att våra barn och ungdomar får möta kristen tro och religiöst tänkande.

Utskottet konstaterar att församlingarna i samband med arbete med församlingsinstruktionen har anledning att lyfta fram, att lyft upp den här frågan, för att man ska kunna fullgöra den grundläggande uppgiften när det gäller barn och ungdomar och även skolpersonal, alla som vistas i skolan. Och nu har det hänt någonting därför att Nämnden för kyrkolivets utveckling har godkänt att man redan nu kan skicka ut 1 kap. i dom här riktlinjerna ut till pastoraten. Därför att 1 kap. handlar just om församlingsinstruktionen, hur man ska gå till väga, hur man kan arbeta med den och det tycke jag är väldigt glädjande.

Det går alltså ut direkt till pastoratet från nationella kyrkan. Utskottet konstaterar att en omprioritering som motionären förordar, den kan man inte genomföra på föreslaget sätt, därför att det är samma med den här motionen som med den förra, att det är på det lokala planet som det här ska ske. Det är den lokala nivån som utgör grunden, nationella nivån kommer att stödja stiftens i deras främjande av församlingarnas liv. Därför, fru ordförande, yrkar jag bifall till utskottets hemställan. Tack

BRITTA OLINDER:

Ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Det ante mig att motionen skulle avslås. Men eftersom den gäller vad jag ser som det absolut mest brännande centrala i Svenska kyrkan idag så blev det här mitt sätt att rikta uppmärksamheten på det. Detta är någonting som man måste tala om och lyfta fram i alla tänkbara sammanhang. Det gäller inte bara kyrkans framtid. Det gäller ju alla dessa barn och ungdomar som tillbringar mellan 9 och 12 år och kanske mer i skolan, en skola som nu står öppen för kyrkan, vilket den ju inte alltid har gjort. Dom behöver, dom här barnen och ungdomarna, och dom har rätt till det som kyrkan har att erbjuda.

I min motion så pekar jag på att på nationell nivå finns det nu betydligt mindre personella resurser för arbetet med skolfrågor än det fanns för bara några år sedan. Man har visserligen bildat två nätverksgrupper och det var ju väldigt glädjande att få höra att dom här skolriktlinjerna ska gå ut med en gång nu, till pastoraten, för att det är ju väldigt viktigt.

För som det står i utskottets betänkande så kan man ju inte ge direktiv uppifrån. Det tror inte jag på heller, men den nationella nivån den kan stödja stiftens i deras främjande av arbetet i församlingarna och då på nationell nivå vad man kan göra. Det är ju just sådana här riktlinjer och material, handledningar av alla slag för att ge inspiration till församlingarna att verkligen ta itu med vad dom har för möjligheter och skyldigheter i skolan. Att stimulera till att se dessa uppgifter i nytt ljus, det finns ju så mycket i församlingsarbetet och inte minst i skolarbetet som går på rutin med metoder som har blivit avslagna och kraftlösa.

Det behövs en kreativitet här och i min motion säger jag ju faktiskt att vad som behövs, det är en revolution i församlingarnas förhållande till skolarbetet och det är naturligtvis något som man inte kan dirigera uppifrån utan det är någonting som krävs av oss alla här och utanför den här salen att vara uppviglare i våra församlingar i det här ärendet. Och jag vill gärna referera till Mitt i församlingens nya bok "Om kyrkans uppgift i skolan" där ärkebiskopen skriver att skolan är Sveriges viktigaste

arbetsplats, där barn och ungdomar upplever det allra viktigaste åren i sitt liv och Svenska kyrkans framtid finns i skolans värld. Det är vårt störta missionsfält och det är avgörande att vi nu tar den chans vi har att hjälpas åt med uppvigling runt om i våra församlingar och då har jag inget annat yttrande.

GUNVOR JOELSSON: (replik)

Det är ingen som har någon annan uppfattning än Britta Olinder och jag kan försäkra att hela utskottet var angelägna om att dom här synpunkterna skulle komma fram och visst är skolan Sveriges största arbetsplats. Mellan en fjärdedel och en tredjedel av vår befolkning befinner sig i skolan. Vi kan bara gå hem och vara ambassadörer allesamman och göra allt för vår skola och kyrkans arbete där. Tack.

108 § Mål och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå 2001-2003

SUZANNE FREDBORG:

Herr ordförande! Kyrkomötesledamöter! Även i år, även om det börjar bli ett tag sedan, har vi haft en intensiv sittning i budgetutskottets arbete. Det är roligt, intressant att få tränga i både vad som har hänt det senaste året och vad som ligger framför oss. Liksom Läronämnden så välkomnar utskottet den form skrivelsen givits, i vilken målfrågor och ekonomi hålls samman. Synpunkter som framförts under en lång rad år och där vi ser att vi mer och mer närmar oss en riktigt bra mål- och rambudgetskrivelse.

Vi konstaterar dock att det har varit försvårande att ta ställning till mål- och rambudgetförslaget i sin helhet eftersom verklighetsbaserad referenspunkt saknas i och med att inte utfall för -99 fanns tillgängligt bland siffrorna i dom utsända handlingarna. Försvårande för ställningstagandet och om budgeten rör också den förväntade värdesäkring av kyrkofonden. Ett betydande överskott förväntas genom värdesäkring av kyrkofonden, men ännu framgår inte vilken värdesäkringsprincip som ska tillämpas och det gör det omöjligt att bedöma om förslaget bygger på rimliga antaganden om börskurser men mera, vilket blir särskilt olyckligt när det rör sig om så stora belopp som ni kan utläsa ur handlingarna.

Vidare, det är väldigt stora belopp det rör sig om här. Budgetramen för den nationella nivån exklusive utjämningsystemet hade förändrats från förra årets budgetsskrivelse från 241 miljoner kronor till 321. Alltså en uppräknings med 81 miljoner kronor och vi vet att det var extra ordinära kostnader som kommer att belastas 2001, så att det är helt rimligt. Men man måste här också lägga in att det var ytterligare från året dessförinnan, alltså från 1998, en uppräknings redan då från 196 till 245 miljoner kronor. Det här kan vara sifferparlamentariskt. Det jag försöker säga är att det är väldigt mycket mer pengar och vi har i och för sig fått belagt att dom behövs för 2001.

Men en stor budgetpost förväntas tas för ett informationsprojekt där man inte närmre har kunnat specificera hur pengarna ska användas. Nu har det gått ytterligare några månader men vid en utfrågning vi hade i utskottet så var det helt klart att blev det lite mindre pengar så gjorde det inte så mycket, för att det var ännu inte bestämt vad man skulle göra. Detta som en bakgrund till ett utskottsinitiativ jag återkommer till.

Dom här stora beloppen gör att det är olyckligt att Svenska kyrkan börjar det egna förvaltandet av kyrkofonden med ett så stort uttag ur den samma, innan man har gjort klar vad som egentligen är kyrkofonden egna kapital.

Beträffande den här informationsatsningen så vill då utskottet ta ett eget initiativ ifråga om informationspengarna och föreslå ett belopp till forskning vid svenska universitet med vissa omdisponeringar i föreliggande budgetförslag, men med bibehållen

balans. För att tillföra forskningsrådet ytterligare om sammanlagt sex miljoner kronor att dela ut till extern forskning, främst för att möjliggöra doktorandstudier.

Tio miljoner till styrelsens förfogande för vart och ett av åren 2001 till 2003 är ett ansevärt belopp, men utskottet nöjer sig med detta påpekande. En reflektion utskottet också har är att det har varit väldigt svårt att ha en väl genomvägd slutkläm till ett budgetbetänkande, som ju är viktigt att det blir bra i hela sin helhet och även i slutklämmarna. Därför kanske man ska överväga om budgetutskottet skulle få möjlighet att få en dag till för systemering.

Som representant för utskottet så yrkar jag bifall till utskottets hemställan. Dock vill jag personligen göra den markeringen att jag kommer lägga mig för ett yrkande som senare framställs under moment ett.

MARIANNE KRONBERG:

Herr Ordförande! Processen med årets budgetarbete har varit otillfredsställande för alla, för styrelsen, för nämnder, för ledning och medarbetare. Orsakerna är flera. En orimlig tidsplan på grund av Kyrkomötets förläggning i tiden, nya förutsättningar på grund av relationsförändringar och så vidare. Förslag om förändringar i verksamheten jämfört med årets har överlag föreslagits finansieras genom en ökad budgetram istället för inom nuvarande ramar. Reella möjligheter att göra övergripande prioriteringar inom nu gällande ram har i stort varit obefintliga.

Det här är orimligt och det går också att utläsa i budgetutskottets betänkande. Inför behandlingen av budgeten för 2002 och planeringsramen för 2003 och 2004 måste underlag processas fram som kan utgöra underlag inför kommande nödvändiga prioriteringsdiskussioner i styrelse och kyrkomöte om såväl som nivån av ramen som om omdisponering inom denna. Nu liggande underlag är alltså enligt moderaterna inte tillräckligt tydligt och pregnant för att kunna ligga till grund för Kyrkomötets beslut om planeringsramar för 2002 och 2003.

Kyrkomötet föreslås ställa sig bakom ramar för flera år framåt, trots omfattande kritik i utskottet i år liksom tidigare år. Mycket görs förvisso för att förbättra underlag och den nödvändiga målstyrningen är vi medvetna om. Och kansliet under generalsekreterarens ledning är värd en eloge och uppmuntran för detta pågående arbete, men det räcker inte. Vi måste få en bättre total överblick. Vi måste bli bättre på att prioritera, att säga ja men också att säga nej, att avveckla, att omfördela. Riktningen är för oss given, totalramen exklusive utjämningsystemet måste minskas. Kraften och energin måste nu läggas på längre sikt. Därför avstår vi moderater från att föreslå förändringar i budgetförslaget för 2001 trots tidigare reservationen i styrelsen. Däremot kan vi inte ställa oss bakom dom föreslagna ramarna för 2002 och 2003. Underlaget är för bristfälligt.

Vi sammanfattar nu i en att-sats den kritik och oro som budgetutskottet ger uttryck för i sitt betänkande och många ledamöter under hand uttalat. Mot den här bakgrunden yrkar vi att Kyrkomötet med bifall till Kyrkostyrelsens förslag i denna del fastställer ramen för de nationella kostnaderna år 2001 till 1 829 000 kronor. Att Kyrkomötet med avslag på Kyrkostyrelsens förslag avseende planeringsramarna för åren 2002 och 2003 ger Kyrkostyrelsen i uppdrag att i skrivelsen om mål- och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2002 till 2004 återkomma med tydligare specificering av vilka övervägande och prioriteringar som totalbeloppen i planeringsramarna inrymmer.

LARS STARKERUD:

Herr ordförande! Ledamöter av Kyrkomötet! Arbetet i budgetutskottet har naturligtvis kännetecknats av att vi har haft lite jobbigt med det material som har ställts oss till förfogande, det har krävt en del eget analysarbete. Trots det så lyckades vi under det här arbetet i alla fall enas om det som finns i det första momentet, den första attsatsen som nu tydligen där enheten har väl spruckit.

Jag vill redan nu passa på att yrka bifall till utskottets första attsats. Det är inte lätt att göra budget med utsikt över tre år och vi var i utskottet ense om detta. Både att det inte var lätt men också det som plockats fram är det som vi tycker är viktigt att stödja. Utskottets arbete har också präglats utav, tycker jag, trevliga diskussioner och förmåga att förstå vad vi sa. På en punkt så var vi faktiskt ense, mycket, mycket ense. Nämligen att situationen på det humanistiska forskningsområdet, vilket också inkluderar det teologiska forskningen, känns något malädet och dom förslag som vi då kunde läsa i tidningen om vad som skulle hända i Lunds universitet oroade oss. Och det innebär att vi diskuterade forskningsfrågan. Vi är både överens om hur forskningsfronten ser ut och att det saknas pengar speciellt för teologisk forskning, och att vi på ett eller annat sätt vill tillgodose detta behov. Vi som är reservanter ville dock falla tillbaka på vad Kyrkostyrelsen själva hade sagt, att dom ville ha möjlighet att omdisponera för att uppnå hög måluppfyllelse. Med den utgångspunkten så anser vi att det uppdraget måste vila på Kyrkostyrelsen. Och vi reserverade oss alltså för den omdisponering som man gjorde på eget bevåg inom utskottet, på sex miljoner kronor. Och vi gjorde det med kännedomen om hur forskningsvärlden ser ut. Man kan inte lämna sex miljoner ena året, inte lämna sex miljoner andra året, och ytterligare sex miljoner tredje året. För vad som haft brist på, vad brist på tjänster och brist på forskningsanslag. Det är ett långsiktigt åtagande. Detta långsiktiga åtagande måste vi bereda gemensamt. Därför ansåg jag att om det fanns akuta problem så lös dom på det sätt som Kyrkostyrelsen själv har föreslaget.

Det innebär att jag alltså yrkar bifall till reservationer av moment två, och när reservationen för moment två har vunnit gehör innebär det också att det yrkar avslag på tredje attemten. Jag tycker alltså att det är väldigt viktigt att på det här sättet beskriva att vi hade en stor enighet inom utskottet. Och att den enda punkt var dessa sex miljoner kronor. Att nu utskottet har spruckit är ju naturligtvis inte så hemskt roligt. Men det innebär fortfarande att jag vill yrka bifall till utskottets hemställan med undantag av momentet två och eventuellt momentet tre och därmed bifall för reservationer.

Jag vill också säga så här, utan att på något sätt kommentera Bertil Perssons egna inlägg som kommer sen, att jag är glad för att jag inte yrkade på votering på min egen motion igår. Tack!

BENGT OLOF DIKE:

Ja, herr ordförande, jag vill bara passa på i detta sammanhanget att till kommande år efterlysa en bättre redovisning av en rätt så stor summa som den här gången inte finns redovisad, och som jag vet är okänd av många av er, nämligen Stödfonden som enligt ekonomichefens utsago igår till mig, är cirka hundra miljoner kronor. Det är en stiftelsestyrelse och det är Kyrkostyrelsens arbetsutskott som, så vitt jag vet, utgör styrelse och beslutande över denna. Det skulle vara bra om Kyrkomötets ledamöter hädanefter också fick en sammanställning årligen av till vilka ändamål utdelningen gått här, så att vi vet hur mycket pengar som finns och till vilka ändamål de går. För några år sen användes en del av utdelningen på den här Stödfonden till Ansgarsliden, men det är inte därför jag säger detta bara, utan jag tycker är en full och öppen redovisning av

ekonomin skall också då tas med Stödfondens miljoner och till vilka ändamål de går. Och det vill jag gärna ha till protokollet, ordförande.

REIDAR GUSTAFSSON:

Herr ordförande! Ledamöter! Vänner! Vi handskas med pengar i det här läget igen. Häromdagen hade vi en debatt om det grafiska programmet, som nu saligen avlidna kulturutskottet fattade ett beslut om och Kyrkomötet fastställde i fjol under juni månad.

I budgetskrivelsen i år, jag vet inte om man på central nivå missuppfattande den skrivning som kulturutskottet hade, men att-satsen löd att man skulle påskynda arbetet med att ta fram ett grafiskt program, bild och text. Men i utskottets skrivning så framhävde vi tydligt och klart att den grafiska bilden, den grafiska profilen, den fanns och finns fortsatt och det är alltså Svenska kyrkans sköld. Detta uppdrag har på något vis hamnat ute i rymden och man har missuppfattat vad vi skrev.

Nu har vi mindre än ett år på oss till ett val, där det vore på sin plats att vi kan använda den grafiska profil som Svenska kyrkan har i form av skölden. Jag ser nu att man skriver i budgetskrivelsen att implementering av det här arbetet, det ska tyngdpunkten läggas på år 2001. Man har fördröjt det hela i ett år, men jag ska inte klandra någon annan, utan vi hoppas att man påskyndar det här och får ut det här snarast möjligt, helst innan årsskiftet, men det kanske man inte hinner. Det ska tryckas valsedlar och annat material som handlar om det här. Och då kan det vara på sin plats att församlingarna har en möjlighet att nyttja det vi har inom kyrkan idag. Och så får väl då det grafiska programmet vad gäller typsnitt och användande och färger och det här, det får väl komma då när det kommer.

För övrigt anser jag att Kartago bör förstöras. Nä, men för övrigt yrkar jag bifall till det anförande Lars Starkerud hade.

GÖRAN WAHLSTRÖM:

Den här står på 30 sekunder eller..., redan innan jag har börjat prata.. Det var en randanmärkning.

Jag är ersättare i detta förnämliga utskott. Och jag har på sidan nio fått en särskild mening antecknad, där jag skriver följande: "Utskottet finner det alltså otillfredsställande att budget och utfall för föregående år inte redovisas innan budget för nästkommande år behandlas, och anser det synnerligen angeläget att förutsättningar skapas så att en förändring snarast kommer till stånd." Jag vill alltså byta ut första stycket på sidan sex mot den där meningen.

Bakgrunden är följande. Det är ganska stora summor som vi diskuterar här. Det rör sig kring två miljarder. Två miljarder är inga småsummor. Vi har Kyrkomötet den 15 maj till 19 maj, och ännu hade man inte varken bokslut redovisat. Det kan vara speciella förhållande som gör detta, men jag skulle vilja se den kommun eller andra instanser, som på så lösa boliner tar en budget av den storleksordning utan att man har redovisat föregående års siffror. Det är mycket otillfredsställande. Vad jag nu säger är inte någon anmärkning mot tjänstemännen, men däremot är det så att jag är synnerligen förvånad över dom förhållanden som tydligen är för handen i Kyrkans hus på den administrativa sidan.

När jag framförde det här i utskottet, man har ju som ersättare yttranderätt som ni vet, ställde jag en fråga till tjänstgörande tjänstemän, alltså ansvariga, så svarade dom att "vi, ja det kommer inte nästa år heller att kunna åstadkomma dom här siffrorna". Jag menar, det är alldeles förskräckligt, och det är oansvarigt tycker jag, det är min personliga åsikt. Är oansvarigt för oss förtroendevalda, att då under dessa premisser

ta en så stor budget. Det måste till ett betydligt bättre redovisningssystem och, så vitt jag förstår, helt andra rutiner för att åstadkomma en förbättring.

Jag har alltså inget yrkande, herr ordförande, men jag har alltså en vädjan till de ansvariga i Kyrkans hus här i Uppsala att försöka få fram rutiner och resurser så att vi förtroendevalda har möjligheten att med säkra siffror fatta visa beslut.

BERTIL PERSSON:

Ja, ordförande, jag avstår att komma med ett tilläggsyrkande mot konsolidering av kyrkofonden och det kanske inte är så underligt med det uppdrag jag har, att jag verkar vara lite mer intresserad av budgetens inkomstsida än andra. Och det är därför jag också har så svårt med det här med ramarna på lite längre sikt, 2002 och 2003 i första hand. Oavsett vilka belopp vi talar om, för det känns lite grann som och sälja skinnet innan björnen är skjuten. Och det är därför jag stöder Marianne Kronbergs yrkande att nu inte fastställa några budgetramar för 2002 och 2003.

Jag kan ha synpunkter på många delar i 2001 års budget också, men det lämnar jag för stunden.

Men yrkandet att inte fastställa några ramar för 2002 och 2003 ska också, som jag ser det, uppfattas som ett stöd för det arbete som Kyrkokansliet och generalsekretären försöker få igång med att ta hand ett prioriteringsunderlag. Och det handlar ju inte bara om att prioritera mellan ett antal tillkommande önskemål, utan det handlar ju om att försöka sätta ett pris på dom olika klossar av verksamheten som vi redan bedriver. I princip en nollbasbudgetering som man talade om för ett femtontal år sedan. Men idén är densamma.

Kyrkofonden lämnade redan i mars i år ett budgetförslag till Kyrkostyrelsen. Om det dokumentet hade tillställts Kyrkomötet så kunde man konstaterat att där var frågan om konsolidering redan väckt. Och behovet av konsolidering fanns ju också rätt utförligt behandlat i ekonomiutskottets betänkande på föregående Kyrkomöte.

Konsolidering eller buffert eller reserv, man kan kalla det vad man vill, men det handlar ju om att man behöver lägga undan pengar. Den saken är redan definierad i kyrkoordningen. Det ska läggas undan pengar så mycket att....., som motsvarar beräknad inflation.

Men det behövs ju också en reservering för att man räknar fel på intäkterna. Nu är budgetens intäktssida beräknad utifrån den avkastning som vi hoppas att dom olika placerare levererar som vi har tecknat avtal med. Och det är ett ganska optimistiskt sätt att räkna en inkomstsida på, och därför ska man vara medveten om att utfallet kan bli annorlunda. Och det är ju det som är frågan om, hur stora marginaler ska man då ha för en situation när avkastningen inte når upp till det man har väntat.

Sen kan man ju, om man är lagd åt det pessimistiska hållet, och är det är jag ju normalt inte, undra om vi också redan nu ska börja att lägga åt sidan pengar på något sätt för en situation när församlingarna upptäcker att kyrkoavgiften kanske inte matchar dom ambitioner och önskemål dom har. Och under den tiden, innan dom hinner ställa om och sy en annan kostym, så kanske det behövs centrala resurser.

Yrkande är, herr ordförande, är, att Kyrkomötet uppdrar åt Kyrkostyrelsen att i skrivelsen om mål- och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå 2002 till 2004 presentera ett klagörande av principerna och formerna för konsolidering av kyrkofonden. Tack!

YNGVE KALIN: (replik)

Herr ordförande! Nej, Göran Wahlström, du kan inte låta någon skugga falla över personalen i Kyrkans hus, när det gäller att få fram material till utskottet. Det är helt

och håller en konsekvens av Kyrkomötets eget beslut, i övergångsregler att första sessionen ska hållas i maj. Det är Kyrkomötet själv som har beslutat om denna oordning, och här ser vi konsekvenserna. Vi jobbade under stora svårigheter i utskottet, men vi nådde mycket långt. Och jag beklagar också nu, det är också en konsekvens, att här ligger nya yrkanden vid sidan. Detta gör det svårt att hantera budget på ett ansvarsfullt sätt.

Men, Göran, skulden är Kyrkomötets eget. Personalen i Kyrkans hus har gjort ett utmärkt arbete för att få fram uppgifter.

Bifall till utskottet.

GÖRAN WAHLSTRÖM: (replik)

Ja, om Yngve Kalin kunde lära sig att höra upp, så vore det väldigt bra. Men han hör vad han vill höra, och hör inte det han inte vill höra.

Det är nämligen så att jag sa att det är ingen anmärkning mot tjänstemännen, på något sätt. Men jag sa att om man skapar rutiner att det kan gå. Att inte kunna komma fram till bokslut den 15 maj, det är inte särskilt bra. Och det är ingen anmärkning, man måste skapa i så fall resurser att det kan komma fram. Därför att de flesta bokslut brukar vara färdiga kanske i mars, i början på april. Och det bör finnas möjligheter även för kyrkan att åstadkomma detta. Det är det jag menar.

GÖREL BOHLIN:

Herr ordförande! Kyrkostyrelsen begär en starkt utökad ram, till bland annat informationsinsatser, utan att närmare specificera eller lämna underlag för behovet, som har sagts här tidigare också. Man hänvisar till Communicare-projektet, och tyckte att det var väldigt bra, jag är tveksam till det. Det var bland annat en annonskampanj, helsidor, bild på kyrka och texten "plats för eftertanke". Den sortens marknadsföring är tveksam. Enorma belopp går till reklamföretag. Annonser är oerhört dyrt. Och så marknadsför man ju egentligen byggnaden. Det är inte byggnaden utan budskapet som ska marknadsföras. Det är inte så mycket information som mission som behövs, mina vänner.

Vi har därför föreslagit att en del utav det belopp som man skulle vilja ha till bland annat informationsinsatser ska vikas till forskning. Det är ett utskottsinitiativ. Och vi har hört tidigare att vi egentligen var väldigt eniga i utskottet. Vi har valt olika former för hur detta ska avvikas till forskningen. Det är viktigt att det blir en utökad forskning och det är viktigt att vi får en fördjupning, att inhämtar kunskaper och sprider kunskap om teologiska och humanistiska frågor och värden. Och det är rimligt att den kristna tron har ett särskilt forskningsfält och kan påverka. Just nu är forskningen i humanism och i telogi ett mycket trängt läge. Det har varit indragning av flera professorer och indragning av forskningspengar.

Forskning är faktiskt också ett led i information. Det är ett led i kunskaper om kyrkan och tron på Gud. Alltså oerhört betydelsefullt för det budskap vi vill föra ut till människorna.

Näringslivet ser om sitt hus, satsar pengar på extern forskning och på professorer. Vi, tycker jag, bör också kunna göra det. Vi bör se om vår kyrka på mer än ett sätt, bland annat på forskning och jag tycker att forskningen alltså är utomordentligt betydelsefullt. Mer av mission, inte så mycket information.

Herr ordförande, jag yrkar bifall till att-satserna ett, tre, fyra och fem i utskottets betänkande, och sen yrkar jag bifall till Marianne Kronbergs särskilda yrkande och till Bertil Perssons särskilda yrkande.

ESKIL JINNEGÅRD:

Ordförande! Ledamöter! Jag ber först att få yrka bifall till reservationen avseende punkten två. Där vill jag tillägga ytterligare att jag tycker det är bra att kyrkofonden nu är ett beredningsorgan för Kyrkostyrelsen.

Jag vill påminna om lagen om Svenska kyrkan, som har beslutats här i Kyrkomötet och i riksdagen. Där står det bland annat att Svenska kyrkan har en rikstäckande verksamhet i vårt land. Och då har någon ställt den frågan hur kommer det att finansieras? Där sker ett underskott, kan man säga, utav tillgängliga medel i respektive pastorat. Och då har man svarat det, att det är det ekonomiska utjämningsystemet som hjälper till att finansiera verksamheten på dom platserna. Och det är ju en viktig punkt i vårt program, och den här lagen är ju grundlagsrelaterad, så den kan ju inte ändras utan det är två riksdagar och så ska det vara ett val där emellan. Jag vill gärna nämna det i den här budgetdiskussionen som vi nu har, att kyrkofonden där och Kyrkostyrelsen har ju ett stort ansvar för att vi uppfyller denna lagen om Svenska kyrkan i framtiden. Att alla har klart för sig det.

I övrigt så yrkar jag bifall till reservationen, som jag nämnde, punkten två.

BRITTA OLINDER:

Ordförande! Vänner i Kyrkomötet! Det är egentligen bara en kommentar som jag har till ekonomiutskottets yttrande, där ni kan se att utskottet anser som tidigare, att nämnderna för Svenska kyrkans mission och Lutherhjälpen bör eftersträva ett samgående. Det är en fråga som inte har diskuterats och beslutats för sig, med full argumentering för och emot, utan som har kommit upp under diskussion av andra frågor. Det är inte heller någonting som egentligen ska fattas beslut om i utskottet utan fullt underlag. Tidigare år har också påpekats att en samverkan, det vill säga samarbete mellan Lutherhjälpen och SKM, sedan många år har vuxit sig allt starkare. Medan ett av Kyrkomötet beslut om samgående på många håll skulle kunna innebära ett väsentligt minskat engagemang ute i församlingarna. Och vi kan ju också se att utskottet samtidigt understryker betydelsen av att en ökad samordning av verksamheter som burits, och alltfört bärs, av ett stort frivillig engagemang inte får genomföras på bekostnad av dessa rörelsers unika karaktär. Jag säger detta därför att det är så lätt att saker av den här betydelsen smyger sig in i i texter och sedan tas föregivet kommande år.

Jag har inget yrkande än utskottets.

JOAKIM SVENSSON.

Herr ordförande! Det har redan nämnts en del om budgetarbetet och budgetutskottets arbetsvillkor, och det är klart att det är svårt att arbeta med budgeten då man inte har tillgång till ingående balans. Och det är svårt att arbeta då man inte egentligen vet princip vilka regler som ska gälla för konsolidering av kyrkofonden. Det här har vi oss själva att skylla och jag vill inte på något sätt lägga någon form av skuld på personal eller kansli, men ändå så är det naturligtvis viktigt att man vet vilka principer man har att arbeta efter. Till exempel så har kyrkofonden valt att föreslå en konsolidering av två procent av marknadsvärdet på kyrkofonden den 1 januari 2000. Och det blir då 69 miljoner kronor. Själv måste jag säga att jag inte riktigt förstår idén och tanken bakom detta.

Annars vill jag egentligen tala lite grann om själva idén bakom budgetarbete i vårans typ utav organisation. Det finns ju inte något vinstsyfte, förhoppningsvis inte i alla fall i ekonomiska termer med den verksamhet vi bedriver, utan budgeten måste sättas i relation till den vision vi har med Svenska kyrkan. Och vad jag upplever det som, så har budgetutskottet bedömt att den vision som Kyrkostyrelsen presenterar är rimlig i

förhållande till dom ekonomiska ramarna för 2001 och därför har också ramen tillstyrkts. Dessutom har majoriteten av utskottet tillåtit sig ha en egen vision när det gäller anslag till forskning vid universitetet. Forskning är idag beroende av anslag från externa finansiärer, och det är svårt att tänka sig någon annan finansiär av teologisk forskning än Svenska kyrkan. Jag tycker därför att detta är ett väldigt bra förslag, även om det kanske är något kontroversiellt när budgetutskottet gör ett sånt här eget initiativ.

Jag tror också, som Görel Bohlin tidigare sa här, att den här typen av anslag kan vara nog så god marknadsföring som annonser i dagspress, med tomma sidor, "tid för eftertanke".

När det vill säga utvecklingen över tiden så måste den också bedömas i förhållande till den vision man har ställt upp. Och personerna har inte heller där någon anmärkning i förhållande till Kyrkostyrelsen bedömningar. Sedan, om det är så att man anser att man plötsligt har för mycket pengar på central nivå, tycker jag att man också får göra en bedömning om pengarna behövs i större utsträckning ute i församlingarna, och i så fall minska uttagen i kyrkofonden snarare än att lägga pengar på hög i en kyrkofond som vi ändå inte vet hur vi ska konsolidera.

Personligen har jag inget annat yrkande än utskottets.

Ärkebiskop KG HAMMAR:

Ja, ordförande, jag är lite nervös för jag har aldrig liksom yttrat mig i budgetsammanhang tidigare.

Men jag tror jag är som majoriteten av er i Kyrkomötet, att det är väldigt lätt för dom här budgetexperterna att dribbla med oss andra. Därför det är så lätt att tala om pengar på ett sånt där expertmässigt sätt, så att man inte riktigt vet vad dom säger. Jag tycker de är lite förstuckna. Det känns inte riktigt bra då man talar om den omfattande kritiken till exempel som finns i budgetutskottets betänkande, där det samtidigt antyds att siffrorna ökar ju så kolossalt och så säger man "ja, det finns ju förklaringar på det". Men så går liksom budskapet hem att ramen bara ökar hela tiden. Och då är det ju väldigt viktigt att skåda igenom dom här siffrorna och det är det vi försöker göra, dom flesta av oss. Det är ju utjämnningssystemet som ökar, det är alltså där ökningen ligger. Det är inte den glupska Kyrkostyrelsen som vill ha mer och mer och görs, utan det är faktiskt så att verksamhetspengarna i det som vi faktiskt disponerar, dom ligger i stort sätt stilla. 2001 är dyrare, och det har ni själva beslutat och ni vet varför. Men sen dom andra två åren, som nu inte ska få finnas med enligt det här tilläggsyrkande i det långsiktiga planerandet, det handlar ju om att det ligger faktiskt i stort sätt stilla, det är inga utökningar av ambitionen. Så det har ju egentligen varit principen, det budskapet har gått hem. Och där vill jag då betona Kyrkostyrelsens och kyrkokansliets behov av långsiktiga ramar. Det har varit otroligt ryckiga år för Kyrkokansliet dom senaste åren och alla uttalar ha otrolig förståelse för just det och vill absolut inte rikta någon kritik mot Kyrkans hus och personalen där. Men, konsekvensen borde vara att det fick lov att finnas några års långsiktighet, särskilt som det inte handlar om att utöka verksamhetsramen.

Sen kan man ju också fråga, vad ska vi ha pengar till. Börsen går fenomenalt bra, förvaltandet av kyrkans kapital går väldigt bra. Det går bättre än vad vi har vågat planera. Och då är ju frågan, hur tolkar vi tiden, vad är viktigt just nu? Är det absolut viktigaste just nu att ramar måste minskas. Som det sas lite trosmässigt här av Marianne, är det det viktigaste? Eller är det så att all den andra diskussionen, som ni har fört dom här fyra dagarna om vad kyrkan behöver göra och behöver göra med på olika nivåer. Och vår nivå handlar bara om att hjälpa kyrkan att fungera lokalt och

stiftsmässigt. Är det inte så att tiden säger, människors sökande säger, Svenska kyrkans nya läge kräver, att vi åtminstone inte ska rusta ner för principens skull. Utan att försöka behålla ett tryck, och försöka vara så fantasirika som vi kan. Alltså, vi har mycket mer idéer i Kyrkans hus, och det har ni också, än vad vi kan förverkliga. Vi måste prioritera ändå. Konsolidering, ja. Frågan arbetas på.

Alltså, det Bertil Persson begär, håller vi på med i en dialog med kyrkofonden. För det är ju helt rimligt att ha principer som vi kan räkna fram, så där ligger liksom ingenting. Men det är det här när man ifrågasätter dom långsiktiga ramarna därför att underlaget inte är tillräckligt, så är principen den, att vi vet att ni inte vill att vi ska öka ramarna för verksamheten för kyrkans nationella nivå. Det har varit den grundläggande principen. Den faktiska prioriteringen, den kommer längre fram.

SUZANNE FREDBORG: (replik)

Tack, ärkebiskopen, att du kommer upp även på budgetutskottets ärenden, och försöker bryta den här trenden av ekonomiska experter. Det är väldigt lyckligt att detta äntligen sker. Det handlar ju ändå till om att förvalta pundet. Och då kan man inte ställa pengarna å ena sidan och allt annat å det andra. Och jag har väl många gånger känt att det är så vi känner här i Kyrkomötet, ”Nu kommer det där med pengarna, nu kan vi ägna oss åt något annat”. När vi faktiskt är, inte minst biskoparna med ärkebiskopen i ledningen, tunga ansvar att se hur vi förvaltar pundet i dess helhet. Och då tycker jag det är skönt att vi har börjat den här diskussionen. För det är faktiskt just meningen att kunna prioritera och det är det som är svårt att göra när det plötsligt verkar finnas hur mycket pengar som helst. Så jag hoppas, att ni alla förstår att det måste vara en missuppfattning om det snarstuckna kommentarer, det vill inte jag kännas vid. Utan ett gemensamt ansvarstagande för vår kyrka.

Ärkebiskop KG HAMMAR: (replik)

Jag tyckte hon sa bra. Alltså, det är helt okej det Suzanne säger här. Om jag skulle prioritera, då skulle vi köra ut massor med pengar nu, just det här året. Till exempel till rättvisemärkt, och till tredje världen, och dom fattiga och allihop. Men vi måste ju konsolidera, visst, först.

SUZANNE FREDBORG: (replik)

KG, du har så rätt. Men det är just det här med att vi måste också kunna visa för Kyrkomötet vad vi har för linjer för prioriteringarna, och det är egentligen bara det Kyrkomötet representerat av sitt budgetutskott vill bli delaktig i. Annars vet jag, det finns massor att göra av pengar på.

MARIANNE KRONBERG: (replik)

Visst går det att sticka huvudet i sanden och säga att vi, allting är bra. Och det är lite grann det, tyvärr, som jag tycker att KG gör nu. Vi har ju haft, många utav oss har ju haft en ingående diskussion just om att vi saknar, att vi verkligen saknar ett riktigt underlag för dom här nödvändiga prioriteringar som vi alla tvingas göra, i församlingar, i stift och då måste vi ju också göra det på den nationella nivån. Jag sa inte trosvisst att det enda som vi ska göra, det är att sänka ramen. Jag har sagt att vi saknar ett underlag för att se vilken ram som är rimlig. Däremot känner jag också, är övertygad om att det går att göra mycket inom den nuvarande ramen och helst inom minskade ramar, av hänsyn till hela kyrkans ekonomi.

Ärkebiskop KG HAMMAR: (replik)

Ja, alltså, Marianne, jag skrev upp och det är inte så ofta jag skriver upp vad folk säger. "Men totalramen måste minskas", sa du som en trossats. Och det var den som något höjde temperaturen i mig, så det var ett direktcitat. När det gäller underlaget, är vi helt överens. När vi diskuterar Kyrkostyrelsen så har vi ju väldigt långsiktig plan på att förbättra detta hela tiden. Och där blev det, det du säger, väldigt kreativt. Och om vi tittar tillbaka genom åren så märker man ju hur underlaget har förbättrats och förbättrats, och det erkänner alla. Och det ska ju fortsätta. Men att låta den, så att säga, brist som vi båda känner, leda till att man inte får tryggheten i en långsiktig ram för 2002, 2003, tycker jag är ett felslut.

MARIANNE KRONBERG: (replik)

Du glömde att skriva ner det jag också sa, att riktningen är given. Och det är inte en absolut deklARATION att det måste vara så.

Ärkebiskop KG HAMMAR: (replik)

Jag tyckte det var bra, det här sista. Det måste inte alltså minskas.

BIRGER PALO:

Ordförande! Jag instämmer i alla dom talare som har framfört. Jag är inte ute för att låta skuggan falla över personalen och kansliet i Kyrkans hus.

Men samtidigt måste vi ju också föra fram dom svårigheter, som vi arbetar i i budgetutskottet. Och vår förhoppning är ju, när vi framför dom här svårigheterna att det sker en förbättring i framtiden.

Det är ju så att antagligen får vi lägga mycket av skulden på oss själva, och på den tidsplanering som vi har gjort för Kyrkomötet. Men, det finns ju möjlighet att ta och förskjuta den något, Kyrkomötet i maj. Vi behöver inte starta den 17 maj, utan vi kan ju ändra tiden framåt, fram till den 31 maj. Så att i det fallet finns det lite mer utsträckt tid för kansliet att få fram tillräckligt med underlag för budgetarbetet.

Det är ju så att, i den budgetskrivelse som vi fick och som vi alla har fått del av, den räcker inte riktigt till för att vi ska kunna ta och fatta tillräckliga beslut. Och vi fick också i utfrågningen veta att sannolikt kommer vi inte att få någon förbättring nästa år. Men jag hoppas ändå att vi har det här året på oss och att vi får en förbättring.

Det är ju också så att jag instämmer i dom som har förts fram, att vi måste få en värderingsprincip för konsolideringen av kyrkofonden. Vi kan inte låta den driva vind för våg, utan där måste vi utarbeta dessa principer. Sen har vi också haft invändningar mot överskottet, och vi har svårt att riktigt ta ställning till hur stort det överskottet egentligen ska vara.

Likadant har jag ställt mig bakom det förslag till omDispositionering av pengar till forskningen. Vi tog ju nyss ett beslut om stöd till forskarstudier och då är det ju rimligt också att vi i praktiken lämnar fram ett förslag till en summa som finns att tillgå även år 2001.

Herr ordförande, jag tar och yrkar bifall till utskottets hemställan men med dom ändringar som är föranledda av dom förslag som Marianne Kronberg och Bertil Persson har lämnat.

SUZANNE FREDBORG:

Herr ordförande! Ledamöter! Jag ska gå över till något helt annat som också behandlas i mål- och rambudgetskrivelsen, och Reidar Gustafsson har redan varit inne på det. Vi hade uppe det på en fråga.

Det är det här, att det finns en grafisk profil. I veckans Kyrkans Tidning så använde en församling den skölden i sin annonssökning. Det finns mycket arbete ute i landet som väntar på att få en anvisning hur man ska använda den profil som finns, flera stift finns det arbete att ta fram manualer. Det man behöver är att den nationella nivån tar ledningen, går före, och säger hur ska det se ut med stilen kring skölden så att vi ska kunna använda det i alla valaktiviteter som planeras nu. Och det här borde kunna vara möjligt, genom att bilda en projektgrupp som består av informatörer från lokal, stifts och riksnivå, och låta stiftsinformatörerna implementera de Kyrkostyrelsen skulle kunna fatta beslut om i december. Och därigenom ge en likriktning som en fingervisning för hela landet, och sen har vi jättelång tid på oss att ta fram något nytt som vi vill ha sedan. Men låt oss skapa denna gemensamma bas för nästa års arbete.

MARIANNE KRONBERG: (replik)

Jag var ju uppe i den här frågestunden angående det grafiska programmet och det här arbetet. Och det enda jag kan säga, det enda jag kan deklarerera till er, är att såsom styrelseledamot har jag redan tagit initiativ under det pågående Kyrkomötet för att fullgöra det här. Och jag kommer att göra allt vad jag kan i alla fall, för att vi ska kunna serva stiftet mycket bättre än vad som uppenbarligen har skett hittills.

SUZANNE FREDBORG: (replik)

Jag tackar för det beskedet.

Vi hörde att det var oroligt i Göteborg. Jag vet att det närmast är uppror i Stockholm. Man längtar efter ett klart besked, bara om stilen och en manualskrivning. Så kommer vi se ett dunderbra arbete, där alla kan referera till Svenska kyrkan och ha sina församlingskyrkor kvar.

ÅKE BLOMQVIST:

Jag är också från Stockholm, men särskilt uppror vet jag inte om det är, Suzanne Fredborg, inte av det här.

Men Suzanne Fredborg och Marianne Kronberg tycker jag för mig och vår nomineringsgrupp, borde ha ett alldeles särskilt ansvar. Ni har ju varit med och tagit kyrkoordningen och båda medvetna om vad budget och målproceduren skulle innebära.

Marianne Kronberg, du är med i Kyrkostyrelsen, du har fått handlingar. Och har verkligen kunnat vara med i budgetprocessen. Och det har vi ju kunnat se i handlingarna också, att du där har talat om alternativa ramar på 15 miljoner kronor dom närmaste två åren efter budgetåret. Men vad som är fejt är att inte tala om vad man vill avstå från, bara säga 15 miljoner mindre.

Suzanne Fredborg har varit med i budgetutskottet, och där fått en alldeles särskild specialinsikt, från den position du har.

Jag vill säga att vi tycker det här är ett konstigt beteende. Jag vill inte säga oansvarigt, men det är märkligt. Men, jag tror att vi alla hör vilka strömningar ni representerar, mer än att värna om Svenska kyrkans idé och verksamhet och uppgift.

Vi i vår nomineringsgrupp delar Kyrkostyrelsens bedömningar om budget och mål och rambudget, och stöder därför också Lars Starkerud reservation vad gäller formuleringen, yrkade till moment två. I texten står ju faktiskt i budgetutskottet en sak då det gäller forskningspengarna och en annan sak när det gäller klämman. Ge Kyrkostyrelsen förtroendet i det här avseendet.

Vi vill inte alls se att Kyrkostyrelsen är extra slösaktig eller oansvarig. Vi litar i det här avseendet på Kyrkostyrelsens bedömningar. Jag tycker det också framgår i den anda som finns, och dom svårigheter Kyrkostyrelsen har presenterat i sitt förslag.

Vi yrkar bifall till Kyrkostyrelsens förslag. Grunden i vårt synsätt är Kyrkostyrelsens förslag, men det kan vara svårt att se det när man läser momentvis. Första attsatsen är instämmande i utskottet, andra attsatsen enligt Lars Starkeruds reservation, tredje momentet avslag, fjärde momentet i utskottet och Kyrkostyrelsens är lika, liksom femte momentet. Och Bertil Perssons yrkande behövs inte, vi har ju hört att detta redan är på gång.

MARIANNE KRONBERG: (replik)

Jag tycker det är beklagligt, jag tycker det är fruktansvärt beklagligt att man inte ska kunna diskutera en process, en total process. Diskutera nödvändigheten utav prioriteringar, utan att bli beskylld för att inte ta ansvar för Svenska kyrkan. Jag blev sårad, Åke, av din antydan där. Det är just på grund utav att vi vill ta ansvar för kyrkan, som vi säger att vi måste bli bättre på att prioritera. Och att prioritera innebär ju att man måste kunna säga nej till saker och verksamheter likaväl som man säger ja. Och det arbetet måste fortgå på den nationella nivån, likaväl som det gör i stift och församlingar.

ÅKE BLOMQVIST: (replik)

Marianne Kronberg, jag tycker det är viktigt man först klarar ut uppgift och vad vi vill göra, och sedan tittar efter vad vi vill satsa. Och inte börja i andra ändan.

MARIANNE KRONBERG: (replik)

Och det är precis det som moderaterna nu föreslår. Det är precis därför som vi har sagt att vi avstår, att vi ändrar oss i förhållande till den reservation som vi har lagt i styrelsen. För att kunna koncentrera oss på den nödvändiga arbetet på lite längre sikt, på två, på tre års sikt. För att skapa möjlighet att skapa en bättre process. Den processen som vi har nu, den vet jag är många som i den här församlingen som tycker är bristfällig, men inte har kurage att säga det från talarstolen.

SUZANNE FREDBORG: (Replik)

Herr ordförande! Jag har glatts hittills i Kyrkomötet åt att det har varit ovanligt få lågvattensmärken. Men sådana hör väl ett Kyrkomöte till, nu är vi där. Det är självklart att jag just med tanke på min position har tänkt igenom det här, men det är inte fullt så lätt som du säger, Åke. Det räcker inte med att säga vad man ska göra. Och sen, då, se till att göra det. Utan man måste först se hur mycket inkomster har man för att kunna göra någonting bra av. Och det är just mot bakgrund av det vi har tala om kyrkofonden, att vi inte har bestämt oss det inte balanseras 76 miljoner kronor i ny räkning, 146 miljoner, 190, det öser på bara. Och då gäller det ju att vara väldigt klar på hur mycket pengar ska vi lägga undan av det, hur mycket ska vi göra någonting av. Och det ska vi redovisa för Kyrkomötet.

LEVI BERGSTRÖM:

Herr ordförande! Först två kommentarer till tidigare inlägg.

När det gäller Communicare-projektet, vill jag uppmana er alla och särskilt då Görel Bohlin, att kontakta era företrädare i Kyrkostyrelsen för att få en bild över den kartläggning och den utvärdering som har gjorts, hur det har tagits emot utav svenska folket, just själva informationsprojektet.

Sen till Birger Palo, det är visserligen så att vi tog ett beslut igår om att låta Kyrkostyrelsen att utreda detta med forskarstipendier. Och det är självklart då, att om Kyrkostyrelsen finner att det är angeläget, och vilket belopp det ska vara, så finns den här

ramen som är föreslagen, att diskutera och hur man då ska göra. Det behövs alltså inte i förväg, att ett visst belopp ska gå just med anledning av den motionen.

Men sen, ordförande, så planeringen för kommande år, den är, kan vara, väldigt svår. Och då är det en nödvändighet att Kyrkostyrelsen har en aning om förutsättningarna för denna planering, och vad som gäller.

Kyrkostyrelsen är fullständig medvetna om att dom här båda sakerna är viktiga, det vill säga att det måste finnas klarhet i förutsättningar och att det är jobbigt att göra det. Inte minst för att kunna tala om för nämnder hur förutsättningarna är.

Och jag blir en aning konfunderad när jag hör inläggen och när jag läser reservationen som var i Kyrkostyrelsens budgetskrivelse. Hur man då kan tolka det så att det blir ett förslag av det sätt som vi nu har på bordet.

Jag yrkar alltså bifall till moment ett i utskottets hemställan. Jag yrkar bifall till reservationen av Starkerud med flera. Jag yrkar avslag på moment tre. Jag yrkar bifall till momenten fyra och fem i utskottets hemställan.

Sen blir det lite svårare då vi kommer till Bertil Perssons tilläggsyrkande. För både han och Kyrkostyrelsen vet att vi jobbar med dom här principerna, principer om att samla skatter på jorden. Så därför så har jag svårt att yrka avslag på det yrkande, lika svårt är det att yrka bifall till något vi redan håller på med. Så därför, ordförande, i just det fallet yrkar jag ingenting.

ROLAND JOHANSSON:

Herr ordförande! För några år sedan var det en fabrikant av grönsaker som var väldigt duktig på att utveckla sin produkt. Hade förstklassigt innehåll i dom burkar som han också utvecklade väldigt fint. Men försäljningen gick bara ner, han fattade inte det. Han hade i alla fall satsat en procent på marknadsföring, så varför köpte man inte hans väldigt fina produkt.

Vi är ungefär på den nivån, nivåer i centrala marknadsföring, någon procent. Och därför är det ju lite, tycker jag, oroande när man då skriver här i ett särskilt yttrande att "vi är mycket generösa med informationsbudgeten", och "vår bedömning är därför att syftet med informationen ej blir lidande om anslaget reduceras avsevärt". Dessutom när det då, bland dom som har skrivit under det här, finns tveksamheter till det som pengarna används till. Det vet man ju också från undersökningar att ungefär hälften utav marknadsföringsbudgeten är bortkastade pengar. Frågan är ju bara vilken hälft det är. Och då är det ju så att när vi talar om Communicare-projektet, så är ju inte, tror jag, vi egentligen målgruppen för det. Vi som är över 55-60 så där, är nog definitivt inte det. Så reklambyrån, som gjorde den här kampanjen åt Svenska kyrkan, tror jag gjorde rätt. Dom hittade en målgrupp som det här gick hem hos. Och det är viktigt då, att när vi satsar pengar på information att vi gör det, inte utifrån hur vi tycker det ska vara, utan låt experterna, som gör det här, dom kan kosta pengar, men det är väl värda pengar.

Jag har inget särskilt yttrande, men jag tycker att det är lite oroande när man säger att vi är mycket generösa med informationsbudgeten.

GÖREL BOHLIN: (replik)

Levi Bergström tyckte att jag skulle ta kontakt med mina kyrkostyrelserepresentanter, som han uttrycker sig, och fråga hur utvärderingen hade utfallit, vad svenska folket tyckte.

Nu är det så, när det gäller såna här utvärderingar, att jag är ganska tveksam överhuvudtaget. Och jag tror att dom som har träffat på såna här utvärderingar, dom har

säkert gjort samma erfarenhet, att de säger egentligen inte så mycket om hur det har gått hem. Och det beror ju på hur frågorna ställs.

Jag var faktiskt en av dom som ringdes upp av den här marknadsbyrån, för att höra om jag hade sett annonseringen, och vad jag tyckte om annonseringen. Och jag sa "jo, jag tyckte nog att den var ganska bra". Så var det ju en tillfällighet naturligtvis, för det ska ju vara så, att man väljer ut

Men jag är fortfarande tveksam till den typen. Och det jag sa, det var att vi kan minska på informationen för vi behöver mera mission. Det är att göra det lite lätt för sig, om man inte tar på sig själv uppgiften att missionera om Svenska kyrkan.

LEVI BERGSTRÖM: (Replik)

Ja, ordförande, om vi har den uppfattningen när det gäller utvärderingar då förstår jag att Bohlin och jag har skilda uppfattningar här.

ROLAND JOHANSSON: (replik)

Jag vill bara säga att jag tror att information kan vara en del utav missionen. Massinformation kan också tala om att Gud är den som vi ska se upp till. Att göra Kristus känd kan också vara något som man gör med hjälp av informationskampanjer.

GÖREL BOHLIN: (replik)

Visst, mission kan vara en del av informationen och bedrivs som en del utav informationen, även så forskning, som jag sa. Att man minskar lite på informationspengarna, det tror jag inte är att vi förlorar så mycket på. Marknadsföringsbyrån gör det förstås.

LARS STARKERUD:

Herr ordförande! På denna korta tid ska jag bara be att få precisera mina yrkanden. Och dom är precis dom som jag hade förut, och som också Levi Bergström läste upp alldeles nyss.

Det är alltså bifall till avsnitt ett. Det är bifall till motionen avseende satserna två och tre. Trean faller ju i automatik om tvåan vinner. Och därefter också bifall till fyra och fem.

Men jag vill också säga som så, att jag känner en oerhörd tveksamhet inför det förslag som Marianne Kronberg har lämnat avseende nummer ett. Den har inte beretts på sånt sätt att vi har chansen överhuvudtaget att veta vad dom vill ändra på. Vi vet inte en aning om vad dom vill ändra på, och vi vet inte heller om det är utjämningsystemet dom vill ändra eller om det är nationella nivån. Och jag tror att det är väldigt viktigt att man är väldigt precis på den här frågan.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att säga, precis som Levi Bergström sa, att vad gäller Bertil Perssons yrkande skulle det faktiskt vara, för oss som var ledamöter i gamla ekonomiutskottet, vara en lättnad om man på ett eller annat sätt sagt ja till honom. För därigenom skulle en fråga, som legat i långbänk, åtminstone kommit fram till ett synligt beredningsstadium.

Yrkar bifall ...

NILS GÅRDER:

Ja, herr ordförande, jag har i och för sig inte tidigare engagerat mig så kraftigt i denna sak som man kanske borde. Och jag har nu under överläggningen här blivit dock tveksam, men under hand har jag förstått att kanske min tveksamhet är, så att säga, i praktiken obefogad.

Och det gäller då först Marianne Kronbergs yrkande angående moment ett, där jag ifrågasatte att man verkligen kunde stryka planen beträffande åren 2002 och 2003, mot bakgrund av kyrkoordningens bestämmelser i 51 kap. 5 § sista stycket, där det talas om en treårsbudget. Men om jag nu förstod rätt under sista minuterna här, kanske vi var överens om detta. I vart fall uppfattade jag att en plan måste innefatta en intäktssida och en kostnadssida, och att på kostnadssidan måste man kunna utläsa vad som ska avsättas till kapitalet och vad som ska kunna ta i anspråk för driften, och i vart fall det borde finnas för de åren. Om det sedan är särskilt meningsfullt att begränsa till det tycker jag kanske är tveksamt, eftersom att detta ändå är en plan som kan bli föremål till ändringar vid nästa Kyrkomöte.

Så jag, kan man väl säga, överlämnar till huruvida man kan ställa proposition på detta yrkande eller ej, och tvekar över det.

Sen skulle jag vilja säga en liten sak i själva sakfrågan, och det kan också tyckas lite tekniskt. Men jag känner personligen sympati för det särskilda yttrandet av Suzanne Fredborg med flera, men har svårt att se att detta är oförenligt med utskottets text. Och jag tycker väl att den restriktiviteten som man där ger uttryck för skulle kunna vara förenligt också med det som utskottet har sagt. Och därför känner jag också en sorts oro för att detta särskilda yttrande skulle kunna tolkas på det sättet att utskottet tycker tvärt om. Och det kan jag inte läsa mig till i utskottet. Och eftersom jag inte kan det så kan jag acceptera utskottet och har inget där eget yrkande.

JOAKIM SVENSSON:

Herr ordförande! I våras beslöt majoriteten i budgetutskottet att föreslå ett anslag till forskningen på sex miljoner per år under en treårsperiod. Därmed var enligt min mening Lars Starkeruds fråga om långsiktigheten i det här anslaget delvis besvarad.

Utskottet var därtill enigt om planeringshorisonten och ramarna för tre år. Nu har uppenbarligen den moderata nomineringsgruppen ändrat sig vad det gäller ramen, och folkpartiet har, om jag förstår Åke Blomqvist rätt, ändrat sig om forskningsanslaget eller skrivelsen om den. Och därmed tycks ju förvirringen vara total.

Något ovan känns det för mig att befinna mig som försvarare för Kyrkostyrelsen och majoriteten, inte min vanliga position i Kyrkomötet. Men jag vill ändå säga att vi faktiskt var eniga i budgetutskottet i våras om den här ramen och jag vill alltså tillstyrka att vi beslutar enligt utskottets alla yrkanden.

Och dessutom så vill jag säga det, att Bertil Perssons yrkande om kyrkofonden vill jag yrka bifall till.

KRISTINA LUNDGREN:

Ordförande! Kyrkomötets ledamöter! Jag måste bekänna en sak. Jag är inte van att handskas med dom här beloppen till vardags. Och när jag har frågat mig lite granna häromkring så har det visat sig att det faktiskt finns fler som inte är så där riktigt hemmastadda med dom här beloppen.

Du och jag har ansvar för Svenska kyrkan och vi ska också fatta beslut om verksamhet och budget. Då måste jag gå efter min egen erfarenhet när jag ska säga ja eller nej till en budget. Och det vi jobbar med och på det sättet som känns riktigt idag, det är att vi måste sätta verksamhet och prioriteringar i första rum. Och så får vi se hur mycket kan vi göra med det med dom pengar vi har. Det är vårt eget fel att vi har hamnat i den här situationen idag. Vi kan inte skylla varken på anställda eller på Kyrkostyrelse, utan vi får lov att ta det här ansvaret. Men vi kan ge dom chansen att komma tillbaka, med ett bättre underlag, med prioriteringar. Och jag måste säga att

Åke Blomqvist, du sa precis det jag skulle vilja säga att först är det alltså verksamheten, sen kommer pengarna. Vi är helt överens om den saken.

Och därför yrkar jag bifall till Marianne Kronbergs hemställan beträffande moment ett i budgetramen. Det kan ju faktiskt bli mer pengar än vad som man har föreslagit.

MARIANNE KRONBERG:

Jag hoppas att inte den långa promenadtiden blev avdragen av talartiden.

Avsikten när vi gick upp i morse, när vi påbörjade den här debatten, det har ju verkligen varit att få en ordentlig debatt och diskussion om långsiktiga prioriteringar och nödvändigheten av att vi fortsätter utveckla den process som har påbörjats.

Jag vet att det är flera som har reagerat över att jag som styrelseledamot då, har gått upp i den här diskussionen. Och det gör jag för att jag känner att vi gör mycket, och det vill jag understryka, i hela styrelsen, alla är delaktiga i den processen. Men att jag samtidigt känner en otillfredsställelse över att det inte går tillräckligt fort. Och det är ju en otillfredsställelse som jag vet delas utav många.

Nu har det under debatten som har varit efter lunch, så har det varit flera talare som har varit framme och börjat anföra formaliafrågor. Kan vi lägga den här yrkande överhuvudtaget, det är inte berett, och så vidare och så vidare. Definitivt, det är efter samråd då med flera utav dom som kan paragraferna. Det jag tycker skulle vara väldigt olyckligt det är om vi hamnar i en ren formaliadiskussion. Det finns olika uppfattningar om hur dom här paragraferna kan och ska tolkas. Mot den bakgrunden, så drar jag tillbaka yrkandet, för att undvika formaliadiskussionen.

Det torde vara fullständigt klart vad vi vill uppnå och vad vi har uppnått i form av en diskussion i dom här frågorna. Det här innebär att vi kommer jobba vidare och återkomma på olika sätt och vis till nästa års Kyrkomöte, då vi kommer att ta ställning till mål- och rambudgeten inom den ram då som Kyrkomötet fastställer. Vi har däremot, för min egen del, eftersom jag vidhåller att det arbetsmaterial som ligger till grund för planeringsramen för 2003, 2002, 2003 att det är otillräcklig. Så kommer jag själv att inte delta, avstå från att rösta.

ÅKE BLOMQVIST:

Herr ordförande och Kyrkomötets ledamöter! Jag vill bara förtydliga så att det inte missuppfattas, jag försökte vinka att komma upp här, men Joakim Svensson sa något som kanske får er att undra. I vår nomineringsgrupp har vi diskuterat denna frågan. Vi hann inte riktigt ända till punkt, men efter det som har hänt idag, så har vi läst noga i utskottsbetänkandet. Och vi menar att vi har fullt förtroende för Kyrkostyrelsen att ta tag i den reservation som finns av Lars Starkerud. Och här finns möjligheterna att tillgodose forskningspengarna. Och vår ledamot har varit representerad i Kyrkostyrelsens budgetarbete, så jag kan inte se att det har varit så mycket fram och tillbaka.

SUZANNE FREDBORG:

Jag yrkade hemställan på hela budgetutskottets hemställan till Kyrkomötet. Det gör jag fortfarande, men jag gjorde i samband med det en personlig markering beträffande moment ett. Jag drar härmed tillbaka den.

Yrkar bifall till utskottets förslag.

MARIANNE KRONBERG:

Mycket kort förtydligande, det har uppstått en diskussion om den här att-satsen som vi har formulerat, om den överhuvudtaget kan ställas som proposition. Och det är för

att undvika att hamna i den här formaliadiskussionen som skulle kunna bli ganska lång, som vi väljer det här eftersom syftet med det har, tycker jag, kommit fram ganska tydligt.

109 § Redogörelse för Kyrkostyrelsens behandling av Kyrkomötets och ombudsmötets ärenden

JOAKIM SVENSSON:

Ja, herr ordförande, jag talar för utskottet, faktiskt.

Kyrkostyrelsen har valt att i en separat skrivelse redovisa behandlingen av ärenden som har överlämnats till den gamla Centralstyrelsen och SFRV:s styrelse, och som har avslutats under 1999 eller där behandlingen fortfarande pågår.

Utskottet har uttryckt sig positivt till detta och ser det här som en klar förbättring jämfört med dom tidigare redogörelserna för pågående ärenden. Och man uttrycker att det här är en underlättning för läsaren att förstå vad som har hänt med dom ärenden som har hänskjutits till styrelserna. Däremot har utskottet uttryckt en oro över att en del ärenden pågår och behandlas mycket länge. Det finns alltså ärenden som fortfarande pågår behandling utav, och som hänsköts så tidigt som 1989, från ombudsmöte och kyrkomöte.

Dessutom har utskottet funnit åtminstone två ärenden som inte finns med i redovisningen. Dels ett om värdigt omhändertagandet av foster och dels om det här om Kyrkofondens reglering som vi nu beslöt om i förra punkten.

Herr ordförande, bifall till utskottet.

ÅKE BENDIX:

Herr ordförande! Jag har begärt ordet i frågan om grafisk profil för Svenska kyrkan, som finns angiven på sidan 15.

Den har visserligen varit föremål för behandling här tidigare under Kyrkomötet. Så väl Staffan Holmgren har ju haft en fråga om det, och Reidar Gustafsson har tidigare varit inne på det här ärendet. Men anledningen till att jag begärde ordet var att Suzanne Fredborg precis före lunch talade om att man skulle nu snabbt bearbeta det här materialet, så man skulle kunna göra en grafisk profil som skulle gå ut till församlingarna. Men sen skulle det komma någonting nytt, och det är det jag reagerar mot. Någonting nytt behövs ju inte. Om man läser vad kulturutskottet sa vid förra årets Kyrkomöte, jag satt i kulturutskottet då, så framgick det ju ganska tydligt i den skrivningen, att man inom befintliga ekonomiska ramar skulle kunna göra den här uppgraderingen. Det vill säga, tala om vilket typsnitt man skulle ha, hur det skulle placeras på brevpapper, hur det skulle få användas. Man konstaterade ju att man skulle kunna göra detta inom befintliga ramar eftersom vapnet redan finns, och på det viset, detta är ju egentligen ett mycket starkt varumärke som Svenska kyrkan har, det är ju bara det att man inte utnyttjar detta. Så att det här har tydligen varit ett missförstånd när man ifrån Centralstyrelsen har läst vad kulturutskottet har sagt. Och jag hoppas att detta påpekande från mig, liksom från dom tidigare, både Staffan Holmgren och Reidar Gustafsson, ska göra, man ifrån Centralstyrelsen eller Kyrkostyrelsen är fullt på det klara med den uppfattning som Kyrkomötet hade vid förra årets Kyrkomöte.

110 § Verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet för 1999.

SUZANNE FREDBORG:

Herr ordförande! Kyrkomötets ledamöter! Som ni ser av skrivelsen, av betänkande 2000:3, är det inte så mycket att anmärka om, mer än att säga att ju historiskt nu är sista gången vi har behandlat en sådan verksamhetsberättelse från SFRV.

Att vi ser fram emot vad som komma skall, och sedan är det bara en kort kommentar om att det fanns en motion som behandlades i det här sammanhanget, där motionären efterfrågade att det skulle redovisas ägardirektiv för dom bolag som finns inom Svenska kyrkans hängd. Och eftersom Kyrkostyrelsen har fattat beslut och givit direktiv till att avveckla bolag, så konstaterade då utskottet att det kan tyckas vara onödigt om dessa fullföljs. Annars bör gälla regeln att 50% ägande bör föranleda att man ger ägardirektiv för framtiden.

I det här sammanhanget hade jag tänkt kunna återkomma, eftersom det ändå berör då, Kyrkomötet förra året om den grafiska profilen. Men jag förstår att det nu har trängit in fullkomligt vad som efterfrågas, och hoppas att droppen därmed har urholkat stenen.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

ÅKE BLOMQVIST:

Nu ska jag kosta på mig att tacka Suzanne Fredborg och budgetutskottet, därför på det här sättet får Åke Bendix och jag ett bifall till vår motion om ägardirektiv istället för nyligen beslutat avslag.

111 § Verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans centralstyrelse för år 1999

SUZANNE FREDBORG:

Herr ordförande! Kyrkomötets ledamöter! Även här finns det ju ingen anledning att tillägga mer än vad som framgår av utskottets betänkande, utan det är mera för att det nu är sista gången det behandlas en verksamhetsberättelse för Centralstyrelsens verksamhet.

En sak som dock som står där, som vi kan ta med oss i vårt arbete på olika håll, är ju det bekymmersamma, att kollektutfallet över dom senaste fem åren har sjunkit. Och det kan ju leda till eftertanke, om man kan göra någonting åt det och hur man i så fall gör det. Att vi har noterat det i alla fall.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

112 § Ansgarsliden

LARS STARKERUD:

Jag har inte så hemskt mycket att säga, för att Bengt Olof Dike lovade ju faktiskt att den här diskussionen skulle vart förd under en annan punkt på dagordningen.

Men, jag vill för min egen del säga, att när vi har diskuterat detta i utskottet, så har vi diskuterat både högljutt och engagerat, och vi nu har kommit fram till den dag då det ska avgöras. Då finns det ingen anledning att vara både högljudd eller särskilt engagerad på annat sätt än att säga att Ansgarsliden har uppfyllt det beting, det ekonomiska beting, som vi la på dem redan 1997. Och med den utgångspunkten har vi alltså behandlat frågan. Och när dessutom det är så, att vi har fått reda på, att övriga instanser som vi har begärt in yttrande från, anser att verksamheten har en plats.

Skulle den inte ha den här platsen, och skulle vi hinna få andra modeller för att bedriva den här typen av undervisning, så har vi i alla fall en institution som vi vet att vi har god tid på oss att förändra verksamheten på, utan att vi sätter utbildningen i klistret.

Jag begär därför bifall till utskottets hemställan.

BENGT OLOF DIKE:

Ja, Lars, jag lovar bestämt, inga nya diskussioner om gården som kostat ofantliga miljoner.

Men sekreteraren vänligt viskat i mitt öra, vad på min person kommer an att göra, för att reservationen ska komma i protokoll, om den fråga i vilken det tycks ha gått troll. Således yrkas nu det i betänkande 2000:5, och strax innan vi alla åker hem, bifall till reservationen på sidan tre. Läs på och begrunda så får ni se.

113 § Det fortsatta arbetet med kyrkoordningen

LARS JOHNSON:

Herr ordförande! Ledamöter av Kyrkomötet! Biskopar! I kyrkoutskottets betänkande nummer ett så behandlas Kyrkostyrelsens skrivelse nummer nio, om det fortsatta arbetet med kyrkoordningen, samt tre motioner, nummer 47, 71 och 74, och Läronämnden har yttrat sig över skrivelsen i sitt yttrande, nummer ett.

Först en liten kommentar till det som rör arbetsordningen som har diskuterats här tidigare under veckan. Kyrkorättsutskottet har i sin nya utskottsindelning här fått en delvis ny roll. Förutom att utskottet har egna frågor som man ska hantera, så ska man också yttra sig över dom föreslagna ändringar i kyrkoordningen som kommer fram. Avsikten är ju att utskotten ska se till att kyrkoordningen bildar en enhet, att nödvändiga följdändringar genomförs och att eventuella övergångsbestämmelser formuleras. Utskottet ska alltså också uttala sig om en ändring och när det är förenligt med dom befintliga reglerna. Och det är ju rimligt och anta att alla förändringar bör behandlas på ett likartat sätt. Även alltså dom eventuella reservationer som kan komma att bifallas av Kyrkomötet, om nu Kyrkomötet gör det någon gång. Och därför kommer utskottet att överväga att ta initiativ inför nästa års Kyrkomöte om ändringar i arbetsordningen.

Det är ju en väldigt tur att det som föreslås i kyrkorättsutskottets betänkande stämmer väldigt väl överens med det som timat här under veckan när det gäller beslut i Kyrkomötet. Det hade kunnat bli ganska knepig situation för mig att stå här och tala för utskottet annars, om Kyrkomötet redan hade beslutat annorlunda.

Om vi ska gå över till skrivelsen, så har i Kyrkostyrelsen i sin skrivelse föreslagit att vi inte ska göra ändringar i kyrkoordningen under innevarande mandatperiod, och att ändringar framledes bara ska göras en gång under varje mandatperiod. Undantag ska naturligtvis kunnas göras om särskilda skäl föreligger.

Utskottet menar, däremot, att precis som Läronämnden, att man ska skilja på ändringar som innebär rättningar av uppenbara fel och ändringar som innebär ändringar i sakfrågor. Om kyrkoordningen tillåts att innehålla uppenbara småfel, som man måste bortse från i tillämpningar, finns det risk att kyrkoordningen även i andra delar uppfattas som något som man kan välja att följa eller inte. Enligt utskottets mening bör uppenbara fel rättas till så snart som möjligt efter det att dom har upptäckts.

När det gäller ändringar i sak, så anser utskottet att man nu ska vara återhållsam med sådana ändringar. Kyrkoordningen har varit i kast väldigt kort tid, och det är

rimligt att man skaffar sig mera erfarenhet innan. I denna del delar alltså utskottet Kyrkostyrelsens bedömning.

Däremot så delar den inte det när det gäller hanteringen av sakfråga, att det bara ska få ske en gång under mandatperioden. Och det framgår av betänkandet.

Utskottet redovisar också ett förslag till hantering med utredningar och remisser, som jag utgår från att ni har tagit del av. Naturligtvis kan det finnas enklare förslag som kan hanteras på ett enklare sätt.

Kyrkostyrelsen tar i sin skrivelse upp ett antal konkreta förändringar, men föreslår att Kyrkomötet inte gör något åt dem nu. Kyrkorättsutskottet för sin del, anser att dom påpekanden som utgör direkta rättningar av uppenbara fel och inte någon ändring i sak, dom bör vi göra nu. Och det finns fem sådana förslag i bilaga ett.

När det gäller dom andra punkterna som räknas upp, så är utskottet inte alls övertygad om att det är fråga om förbiseenden, eller ändringar som inte är sakändringar och föreslår alltså inte någon åtgärd i dom fallen.

När det gäller motionerna, nummer 71, så yrkas ju det att skrivelsen ska avvisas. Och det har utskottet inte gjort, och därför föreslår vi avslag på den motionen.

När det gäller motionen av sakregister, så yrkar vi avslag på den också, och säger att det inte är en del av kyrkoordningen, utan det är en fråga för respektive förslag, motsvarande, som ger ut och trycker det hela, att göra ett bra sakregister.

När det så gäller motion 47, om att vi skulle starta en ny genomgående utredning för att få ett enklare regelverk, så anser utskottet kort att denna fråga är för tidigt väckt.

Herr ordförande, jag yrkar bifall till kyrkorättsutskottets hemställan i sitt betänkande i sin helhet.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Herr ordförande! Ledamöter! Jag har i min motion bett Kyrkomötet ge Kyrkostyrelsen i uppgift att utarbeta ett väl fungerande sakregister till kyrkoordningen. Detta kan tyckas som en petitesse i vårt stora och fina sammanhang, men vi kan inte ta ansvar för att ge ett redskap, kyrkoordningen, till församlingarna och sen inte hjälpa dom att använda de.

Kyrkorättsutskottet håller ju med mig när det gäller att ett sakregister är av godo för att sätta sig in i kyrkoordningen. Och så långt är allt bra. Men sen skriver kyrkorättsutskottets, att det viktiga arbetet med att arbeta fram sakregistret, det som var så viktigt och av godo, ska lämnas bort till ett förslag. Detta är ju häpnadsväckande! När Volvo, till exempel, släpper en ny bil, så säger man inte "det är viktigt att verkstäderna förstår hur bilen fungerar, men vi låter Saab skriva beskrivningen".

Vi måste ta ansvar för att det blir ett bra register. Vi måste ge förutsättningarna och tala om hur vi vill ha det. Det är ju vi som ska använda kyrkoordningen, inte förslaget.

På det här mötet har det diskuteras lojalitet till kyrkoordningen. Frågor som har ställts till exempel i frågedebatten. Kan bristande följsamhet bero på bristande kännedom om reglerna, för att det är svårt att hitta? Handen på hjärtat, är det någon här som tycker det är lätt att hitta i kyrkoordningen?

Jag yrkar bifall till motion 2000:74, om att ge Kyrkostyrelsen i uppgift att utarbeta ett väl fungerande sakregister till kyrkoordningen.

STAFFAN HOLMGREN:

Herr ordförande! Jag har avgett ett särskilt yttrande till kyrkorättsutskottets betänkande utifrån min motion 47, där jag har begärt en utredning för att se om man kan förenkla och avreglera kyrkoordningens bestämmelser.

Jag tror att jag inte är ensam om att tycka att det är väldigt mycket bestämmelser som är väldigt detaljerade. Och man kan fråga sig om det ska vara nödvändigt för ett trossamfund att ha så detaljerade bestämmelser. Jag tror att det är så här, att det är kvardröjande effekter av Svenska kyrkan som en offentlig institution.

Nu har jag förståelse för, särskilt efter diskussionen i utskottet, att vi inte bör ge någon uppdrag till Kyrkostyrelsen just i dagsläget. Och jag har ju lärt mig, under den korta tid jag har varit med i Kyrkomötet, att man får vara nöjd om man överhuvudtaget får någon liten förståelse uttryckt i ett betänkande för en motion. Och det har jag, så att jag får väl vara väldigt tacksam för det. Men jag tycker ändå att utskottet skulle kunna varit lite mera djärvt och sagt i en kommande översyn ska strävan vara att avreglera Svenska kyrkan så att vi får större lokal möjlighet att fatta beslut utifrån dom förutsättningar som finns på olika nivåer. Jag tror nämligen också att det skulle underlätta den diskussion som vi har haft här om sanktioner och lydnad och allting sådant. Jag tror att det är viktigt att vi efterlever kyrkoordningen, men vi ska inte ha så många regler.

Sen skulle jag önska att kyrkorättsutskottet var lite djärvare och inte såg så mycket bakåt, utan mer framåt. Men jag förstår att det är för många som har suttit med i andra kyrkolagsutskottet som liksom vill bevara kyrkoordningen nu för framtiden ett tag. Men jag hoppas på en större framåtanda i den frågan.

Jag har inget annat yrkande än bifall till utskottet.

Ärkebiskop KG HAMMAR:

Ja, ordförande, jag vill något kommentera relationen mellan Kyrkostyrelsen och Kyrkomötet och kyrkorättsutskottet.

Jag tror jag talar för oss alla 15 i Kyrkostyrelsen när vi med en viss förvåning upptäckte att vår skrivelse lästes så legalistiskt på någon sätt. Här hade nu Kyrkostyrelsen en alldeles klar bild över hur Kyrkomötet i framtiden skulle hantera förslag till ändringar, och felaktigheter och sådant i kyrkoordningen. Det var inte vår avsikt att skriva en skrivelse för så säkra var vi inte. Vi förde en väldigt intensiv diskussion, för man kan argumentera i alla möjliga riktningar. Och det är helt riktigt att vi innan vi antog kyrkoordningen, vi sa att, det är därför vi kommer samman, för att ändra kyrkoordningen, och blir det inte rätt första året så blir det väl rätt nästa år och så. Jag har själv sagt det många gånger. Skälet till att Kyrkostyrelsen valde att liksom lägga på bordet den mycket restriktiva hållningen, var dom erfarenheter som gjordes ute i vår kyrka när kyrkoordningen presenterades. Alltså den ängslan som steg upp ur folkdjupet av att det nu skulle liksom ändras på nytt. Och det var själva skälet.

Nu har ju vi inte, så att säga, velat att Kyrkomötet skulle binda upp sig själv för vi vet ju också att Kyrkomötet bestämmer precis själv vad den beslutar om, men initierat tänkande. Och jag kan väl säga som Lars Johnsson, att den här veckan har visat att det där tänkandet har slagit rot. Att vi är restriktiva. Att den lilla skillnaden i lista som kyrkorättsutskottet har presenterat i förhållande till Kyrkostyrelsen, den lever vi gott med. Men att dom stora frågorna samlar vi. Och när man säger att det är rimligt att en gång per mandatperiod samla sig kring dom stora frågorna, så beror det på en slags människosyn, nämligen att folk som tycker ett år på ett sätt, tycker likadant nästa år. Att det egentligen bara är destruktivt för frågeställningarna att föra upp det där år efter år, utan det kan vara rimligt att aktualiserar de stora oenigheterna med jämna mellanrum, men inte ständigt och jämt. Vi säger i normalfallet så ska man följa den här restriktiva ordningen, medan kyrkorättsutskottet säger att vi säger att i princip ska man inte ändra någonting. Och det är en ganska stor skillnad. Vi har lagt en, vi ville diskutera en färdriktning, vi tycker att kyrkorättsutskottet och den gångna veckan har

bekräftat att det är på det där sättet vi kan ta oss vidare. Det känns helt bra med det sätt på vilket kyrkorättsutskottet har hanterat det här. Men ni ska inte tro att vi är gramse på dom, för det orkar vi inte med.

LARS JOHNSON:

Det är väl väldigt bra att Kyrkostyrelsen och Kyrkomötet är överens i den här frågan. För det är en viktig fråga hur vi kommer vidare och att vi har, vinner en respekt och en lojalitet för kyrkoordningen, som ju är en viktig del i vår kyrka. Det är viktigt för oss att det fungerar väl.

När det gäller Carina också, så är det så mycket mer, det är inte bara ett sakregister där man ska slå kapitel mot varandra, utan det är ju en mycket större fråga, i så fall, om hur ett sådan här sakregister ska se ut. Som väl nästan respektive utskott här i Kyrkomötet skulle behöva titta på i sådan fall.

118 § Avslutning

ORDFÖRANDE:

När vi har kommit till denna punkt på dagordningen, så vet ni att vi brukar vilja känna att det är viktigt att få tacka.

Och jag tror att i dag känns det först och främst viktigt att få tacka ledningen för Uppsala universitet som har låtit oss få komma hit och under två sessioner få vara i den här lokalen, och erbjudit oss att få fortsätta att få vara i den här lokalen. Och alla dom fast anställda här vid universitetshuset som har hjälpt oss också, dom vill vi gärna tacka för deras välvilighet och vänlighet.

Vi vill också tacka domkyrkoförsamlingen och domkyrkan, för att den har fått bli vår gudstjänstkyrka. Vi tycker att det känns väldigt viktigt det där, att kyrka och sammanträdeslokal ligger så nära varandra.

Vi vill tacka Kyrkomötets sekreterare, och han får då personifiera hela kansliet. Vi är väldigt, väldigt glada och tacksamma för att han ville ställa upp för oss, och alla dom sekreterare som har hjälpt oss. Då så är det också infattat i det tacket utskottssekreterarna. Och som ni vet, utskottssekreterarna ser vi inte så ofta här i plenum, dom kanske sitter här bakom någon gång då och tysta. Men deras arbete betyder väldigt mycket för den goda arbetet här borta.

Sen alla andra i kansliet som har deltagit i förberedelsearbetet. Det är ju väldigt många, och det är en som jag tycker jag vill särskilt nämna och det är Birgitta Gunnarsson. Hon är den som under hela året har förberedelsearbetet för det här, och vi är väldigt glada för allt som du gör för oss. Tack Birgitta.

Vi vill tacka pressen som har kommit hit. Ibland så tycker vi förstås när de skriver att det är precis som vanligt, då tycker vi att vi kanske har förbättrat oss lite grann från föregående år i alla fall. Utan er skulle vi inte kunna komma ut med vad som händer här i huset, och det är väldigt bra.

Sen är det så att vi vill tacka alla biskopar och alla ledamöter. Vi får tacka varandra för hela den arbetsinsats och den glada gemenskap som vi har tillsammans. Jag tycker att det känns väldigt, väldigt fint.

Om vi ser tillbaka här nu, på vårt första Kyrkomöte i en ny ordning, så tycker jag att den överväldigande känslan, som åtminstone jag har, det är tacksamhet. Vad jag har förstått så har det blivit en acceptans av den yttre ramen här, att vi håller till här i Uppsala och att dom former som vi har sammanträtt här. Och jag tror att just det där som jag nämnde nyss, sammanhållningen emellan sammanträdeslokalen och kyrkan det ger ett kyrklig miljö till hela vårt sammanträde, och det tror jag är viktigt. Och det

jag kanske också, i och med att vi allihopa kan ha våra sammanträdesrum och våra utskottsrum i samma hus, så träffas vi lite oftare och på det sättet så får vi också en starkare, daglig gemenskap.

Om vi tittar på den frågedebatt som vi har infört för första gången i år, så tycker jag att den känns väldigt lyckad. Det är första gången som jag tycker att någon av dom här debatterna har känts meningsfull och trevlig. Och ibland så har den till och med lyfts sig upp och blivit ett litet samtal. Jag tänker särskilt på de där två små minisamtalen om missionen och, dem tyckte jag att dom lyfte sig den morgonen.

Det seminarium om kyrkan och judendomen som vi har genomfört, det har visat att det är meningsfullt med en fördjupning i vissa frågor. Och om dom frågorna är svåra, så är det väl så att dom fordrar ännu mer fördjupning. Det viktiga är då att komma ner i dom frågorna, och det tror jag kommer betyda mycket när vi sen ska närma oss beslutet om ifråga Svenska kyrkans ställning till judendomen.

Trots ibland hårda replikskiften så har det varit en väldigt vänlig stämning här. Jag tycker kanske vänligare stämning än vad jag har upplevt på många år. Och kan det inte annat än fylla oss med tacksamhet, tycker jag.

Kyrkomötets arbete kan kanske ibland upplevas som en långsam, förfärligt långsam ibland, men kanske i alla fall fruktbarande process. Om vi då i vår gemensamma bön om andens närvaro och ledning i den processen, om den bönen får vara en del av vår samhörighet, så tror jag det är riktigt. Andens vind den drar också genom Kyrkomötets skaror. Det kanske inte alltid upplever det, men Gudsnärvaron finns här. Och det är i stillheten och inte i stormen och i larmet som Gudsnärvaron finns.

Måtte Guds välsignelse följa er alla på vägen hem, ut i Svenska kyrkan, och Gud välsigne den Svenska kyrkan.

FÖRSTA VICE ORDFÖRANDE:

Herr ordförande! Årtusendets första Kyrkomöte är snart slut. Ett Kyrkomöte som hållits i denna vackra stad, och också välkomnande, Uppsala.

Vi är medvetna om att du, herr ordförande, har lagt ner stor möda för att vi skulle få möjlighet att sammanträda här. Och vi vet, att du är glad över att Kyrkomötet sammanträder i Uppsala. Därför känns det väldigt skönt att kunna säga, att vi också är väldigt nöjda i detta avseende och att vi delar din glädje.

Jag hade naturligtvis velat hålla ett mycket långt och vackert tal, men ibland så måste man som bekant låta ambitionen vila. Och så läste jag någonstans att " mycket av det man vill säga eller göra idag kan bli bättre om något år". Förhoppningen är att jag ska kunna fullfölja denna ambition vid ett senare tillfälle.

Men nu vill jag framföra presidiumets och hela Kyrkomötets tack till ordförande, för ett mycket väl genomfört Kyrkomöte. Vi uppskattar alla de perfekta, men också stimulerande och humoristiska sätt på vilket du leder oss genom alla Kyrkomötets labyrinter.

Vi säger ett stort tack för dina insatser, och önskar dig en angenäm tid fram tills nästa Kyrkomöte. Tack så mycket.

ORDFÖRANDE:

Vi brukar sluta med en psalm, det vet ni, och i år ska vi sluta med att sjunga psalm 51, "Kom helge ande Herre Gud".

ORDFÖRANDE:

Härmed förklarar jag år 2000 Kyrkomöte avslutat.